

“Lider Qadınlar” İctimai Birliyi

**SAHİBKAR QADINLARA KİÇİK BİZNES FƏALİYYƏTİ
ÜÇÜN
MƏLUMAT KİTABI**

BAKI - 2012

Kitab _____ müəllif _____ tərəfindən hazırlanmışdır.



Kitab “Lider Qadınlar” İctimai Birliyi tərəfindən həyata keçirilən “Azərbaycanın bölgələrində qadınlar arasında sahibkarlığın inkişaf etdirilməsi ” adlı layihə çərçivəsində hazırlanmış və ATƏT-in Bakı Ofisinin maliyyə dəstəyi ilə çap edilmişdir. Hesabatda dərc edilən fikirlər onun müəllifinə aiddir və ATƏT-in Bakı Ofisinin mövqeyini əks etdirməyə bilər.

Mündəricat

Giriş.....	4
I Fəsil. Kiçik Sahibkarlıq işinin təşkilatı.....	5
A) Kiçik sahibkarlığa giriş.....	5
B) Sahibkarlıq fəaliyyətinin əsas hüquqi formaları.....	7
C) Hüquqi şəxslərin qeydiyyatı.....	8
II Fəsil. Biznes planının hazırlanması.....	21
III Fəsil. Lisenziyalaşma. Banklarla İş.....	34
A) Dövlət Lisenziyası formaları və alınması qaydaları.....	34
B) Müvəkkil Kredit Təşkilatları - SKMF vəsaitlərindən istifadə qaydaları.....	40
C) Banklarla İş.....	51
IV Fəsil. Özəl biznes üçün Dövlət vergisi	56
A) Sahibkarlar üçün vergi məəcəlləsindən çıxarışlar vergilər nazirliyinin bəzi şərhləri.....	56
B) 2011-ci il vergi təqvimi və Yeniliklər.....	69
C) Fiziki şəxslərin gəlir vergisi.....	72
D) Sadələşdirilmiş vergilər.....	94
E) Vergi qanunvericiliyinin pozulmasına görə tətbiq edilən məsuliyyət tədbirləri.....	97

Giriş

Bu kitab əsasən rayonda yaşayan və sahibkarlıqla məşğul olmaq istəyənlər üçün nəzərdə tutulub. Kitabda sahibkarlığa başlamaq istəyənlər üçün bir çox tövsiyələr və qanunvericilik aktlarından yeni fəaliyyətə başlayanlara aid bölmələr toplanmışdır. Kitab Azərbaycanda sahibkarlığın inkişafı, sahibkarlığın inkişafına dövlət qayğısı və güzəştləri, sahibkarların hüquqlarının müdafiəsi haqqında normativ sənədlərin toplusu olmaqla bərabər həm də kənd yerində daha çox gəlir gətirən sahələr barədə materiallarla zənginləşdirilmişdir. Oxucu buradan arıçılıq, heyvandarlıq və bitkiçilik məhsullarının istehsalının artırılmasının ölkəmizdə daha çox tətbiq olunan metodları ilə tanış ola bilər. Bundan başqa kitabda dövlət məşğulluq orqanlarının işdüzlətmə və peşə artırma fəaliyyəti haqqında da məlumatlar vardır. Sahibkarlığa yeni başlayan burada hüquqi şəxs yaratmağın və qeydiyyatda düşməyin yolları ilə, onların nizamnamələri, filial və nümayəndəliklərin əsasnamələri ilə də tanış ola biləcəkdir. Kitabda vergi ödəyicisinin bütün fəaliyyəti dövründə əlində rəhbər tutmalı olduğu vergi anlayışı, vergilərin hesablanması və ödənilməsi qaydaları, vergi qanunvericiliyinin pozulmasına görə məsuliyyət və cərimələrin məbləği, məcburi sosial sığorta ayırmalarının hesablanması və ödənilməsi qaydaları ilə birlikdə mühasibat uçotu haqqında qanun da öz əksini tapmışdır.

Sahibkarlığın inkişaf mərhələləri				
Mərhələlər	Xüsusiyyətləri	Nəticələr	İqtisadi inkişafın tələbləri	
1993-cü ilə qədər olan mərhələ	<ul style="list-style-type: none"> İslahatların həyata keçirilməsində ləngimələr; həyata keçirilən epizodik tədbirlərdə sistemsizlik. 	<ul style="list-style-type: none"> inkişaf göstəricilərinin səviyyəsinin aşağı düşməsi; maliyyə və istehsal sahələrində qeyri-sabitliyin hökm sürməsi. 	<ul style="list-style-type: none"> bazar iqtisadiyyatına istiqamətlənmiş sistemli islahatlara başlama zərurəti: <ul style="list-style-type: none"> - özəlləşdirmənin həyata keçirilməsi; - sahibkarlığın təşəkkülünün dövlət müdafiə sisteminin formalaşması. 	
1993-2002-ci illər	1993-1996-cı illər	<ul style="list-style-type: none"> UDM-ın həcmünün azalmasının qarşısının alınması; inflyasiyanın minimal səviyyəsinin təmini. 	<ul style="list-style-type: none"> -formalaşmış əsaslar üzərində islahatların həyata keçirilməsinin sürətləndirilməsi. 	
	1996-2002-ci illər	<ul style="list-style-type: none"> real islahatlar üçün zərur şərtlərin təmini; siyasi və makroiqtisadi sabitliyin əldə edilməsi; sahibkarlığın təşəkkülü istiqamətində ilkin tədbirlər. 	<ul style="list-style-type: none"> sahibkarlığın inkişafının dövlət müdafiə sisteminin təşəkkülü; özəlləşdirmə; idarəetmədə struktur dəyişikliyi; 	<ul style="list-style-type: none"> əsas makroiqtisadi göstəricilərin artım dinamikası; sahibkarlıq subyektlərinin sayının dinamik artımı; xarici investisiya axını.
2002-ci ildən sonrakı mərhələ	<ul style="list-style-type: none"> sahibkarlığın inkişafının dövlət müdafiə sistemində köklü dəyişikliklər: <ul style="list-style-type: none"> - maliyyə təminatı; - dövlət tənzimlənməsi; - infrastruktur; - hüquqların müdafiəsi. 	<ul style="list-style-type: none"> sahibkarlıqda istehsal yönümlü inkişaf meyli; regionlarda işgüzar fəaliyyətin canlanması sahibkarların cəmiyyətdəki mövqeyinin möhkəmlənməsi. 	<ul style="list-style-type: none"> məşğulluğun təmini; regional potensialın reallaşdırılması: <ul style="list-style-type: none"> - sənaye; - aqrar sahə; - turizm. ixrac potensialının reallaşdırılması; innovasiya sahibkarlığının təşəkkülü və inkişafı 	

I FƏSİL. Biznesin təşkili

A) Kiçik sahibkarlıq subyektlərinin müəyyənləşdirilməsi meyarları

Azərbaycan Respublikası Nazirlər Kabinetinin 2009-cu il 18 dekabr tarixli qərarı ilə iqtisadi fəaliyyət növləri üzrə kiçik sahibkarlıq subyektlərinin müəyyənləşdirilməsi meyarlarının hədləri yeni redaksiyada təsdiq edilmişdir.

Kiçik sahibkarlıq subyektlərinin müəyyən olunması metodikasının hazırlanmasında inkişaf etmiş ölkələrin təcrübəsinə əsaslanmış, beynəlxalq qurumların tövsiyələri nəzərə alınmışdır.

Qərara əsasən, sənaye və tikintidə işçilərin sayı 50 nəfərdən az və illik dövriyyəsi 500 min manatadək, kənd təsərrüfatında işçilərin sayı 25 nəfərdən az və illik dövriyyəsi 250 min manatadək, topdansatış ticarətdə işçilərin sayı 15 nəfərdən az və illik dövriyyəsi 1 milyon manatadək, pərakəndə satış ticarət, nəqliyyat, xidmət və digər iqtisadi fəaliyyət növlərində işçilərin sayı 10 nəfərdən az və illik dövriyyəsi 250 min manatadək olan müəssisələr kiçik sahibkarlıq subyektləri hesab olunurlar.

İqtisadi fəaliyyət növləri üzrə kiçik sahibkarlıq subyektlərinin müəyyənləşdirilməsi meyarlarının hədləri

Sahibkarlıq kateqoriyası	İşçilərin orta siyahı sayı (nəfər)	İllik dövriyyə (ƏDV, aksiz daxil olmadan)
Sənaye və tikinti	< 50	≤ 500 min manat
Kənd təsərrüfatı	< 25	≤ 250 min manat
Topdansatış ticarət	< 15	≤ 1 mln. manat
Pərakəndəsətış ticarət, nəqliyyat, xidmət və digər iqtisadi fəaliyyət növləri	< 10	≤ 250 min manat

Sahibkarlıq subyektlərinin kiçik sahibkarlıq sektoruna aid edilməsi üçün hər iki göstərici bu sektor üçün müəyyənləşdirilmiş hədlər daxilində olmalıdır. Bununla yanaşı, yeni fəaliyyətə başlayan sahibkarlıq subyektləri üçün 1 il müddətində bu hədlərlə müəyyən edilmiş işçilərin sayı, hüquqi şəxs yaratmadan sahibkarlıq fəaliyyəti ilə məşğul olan fiziki şəxslərin kiçik sahibkar kimi müəyyənləşdirilməsində isə illik dövriyyə əsas götürülür. Yeni meyarların müəyyənləşdirilməsi sahibkarlığa dövlət dəstəyinin göstərilməsində ünvanlılığın təmin edilməsi, ölkədə dolğun statistik-iqtisadi təhlillərin aparılması baxımından əhəmiyyətlidir.

Sahibkarların maarifləndirilməsi

Sahibkarlığın məsləhət, informasiya təminatının gücləndirilməsi və işgüzar əlaqələrinin inkişafı istiqamətində sahibkarların təşəbbüskarlığı və hüquqi biliklərinin artırılmasına, yeni iqtisadi şəraitdə müasir təcrübənin mənimsənilməsi və artırılmasına istiqamətlənmiş kompleks tədbirlərin reallaşdırılması da sahibkarlıq sektorunun inkişafının mühüm istiqamətlərindəndir. Bununla əlaqədar, sahibkarların təcrübə keçmə, ixtisasartırma tələblərinin ödənilməsi və yenidən hazırlanması, onların maarifləndirilməsi, hüquqi və iqtisadi biliklərinin artırılması sahəsində işlərin təşkilini və tənzimlənməsini həyata keçirilməsi məqsədilə 01 avqust 2007-ci ildə İqtisadi İnkişaf Nazirliyinin tabeliyində Bakı Biznes Tədris Mərkəzi (BBTM) yaradılmışdır.

Mərkəzin fəaliyyətinin təkmilləşdirilməsi və regionlarda genişləndirilməsi məqsədi ilə 6 rayonda (Gəncə, Qazax, Yevlax, Göyçay, Lənkəran, Şəki) mərkəzin nümayəndəlikləri yaradılmışdır. Sahibkarlığın biznes mərkəzlərinin yaradılmasında məqsəd ölkədə sahibkarlığın inkişafının informasiya, təlim və konsaltinq mərkəzləri sisteminin formalaşdırılması vasitəsilə sahibkarların bu sahələrdə tələbatlarının dolğun

ödənilməsi, xüsusilə regionlarda işgüzar aktivliyin artırılmasından ibarətdir. Beynəlxalq standartlara cavab verən səviyyədə vəzifələrin yerinə yetirilməsini təşkil etmək, yaradılmış nümayəndəliklərin fəaliyyətini gücləndirmək, işgüzar adamların öz biznesinə başlaması, müəssisələrin səmərəli idarə olunması istiqamətində zəruri biliklərin verilməsini təmin etmək məqsədi ilə Bakı Biznes Tədris Mərkəzi tərəfindən sistemli tədbirlər həyata keçirilməkdədir.

Bununla yanaşı, Azərbaycan Respublikasında biznesin idarə olunması sahəsində kadrların ixtisasının artırılması üzrə Almaniyanın Federal İqtisadiyyat və Texnologiyalar Nazirliyi ilə Azərbaycan Respublikasının İqtisadi İnkişaf Nazirliyi arasında Memorandum imzalanmışdır. Memorandum çərçivəsində "Azərbaycan Respublikasında biznesin idarə olunması sahəsində kadrların ixtisasının artırılması üzrə Almaniya-Azərbaycan ikitərəfli Proqramı"nın icrası İqtisadi İnkişaf Nazirliyinin Bakı Biznes Tədris Mərkəzinə və Almaniyanın Federal İqtisadiyyat və Texnologiyalar Nazirliyinin "InWent" təşkilatına həvalə edilmişdir. Sənədə əsasən, Azərbaycanın özəl sektorunda biznesin idarə olunması sahəsində fəaliyyət göstərən kadrların Almaniya tədris və təcrübə keçməsinə, onların beynəlxalq təcrübə toplamasına, alman şirkətləri ilə birbaşa əlaqələrin qurulmasına, peşəkar və mədəni dünyagörüşlərinin artırılmasına şərait yaratmaqdır.

Bakı Biznes Tədris Mərkəzinin əsas fəaliyyət istiqamətləri aşağıdakı strateji məqsədlərdə formalaşdırılmışdır:

-Bakı şəhərində və regionlarda sahibkarlıq fəaliyyəti ilə məşğul olan hüquqi və fiziki şəxslərin, sahibkarlıq fəaliyyətinə yeni başlamaq istəyənlərin maarifləndirilməsi, onlara zəruri nəzəri biliklərin və beynəlxalq təcrübənin, vərdişlərin və bacarıqların aşılması istiqamətində sistemli, planlı və davamlı fəaliyyətin təşkili və həyata keçirilməsi;

-Sahibkarlıq subyektlərinə tədris-metodik, innovasiya və məsləhət xidmətlərinin göstərilməsi;

Bakı Biznes Tədris Mərkəzinin fəaliyyəti haqqında daha ətraflı məlumatı Mərkəzin www.bbtc.az internet sahifəsindən əldə edə bilərsiniz.

Sahibkarların hüquqlarının müdafiəsi.

Azərbaycan Respublikası Prezidentinin "Sahibkarlığın inkişafına mane olan müdaxilələrin qarşısının alınması haqqında" 28 sentyabr 2002-ci il tarixli Fərmanına əsasən, dövlət orqanları tərəfindən (vergi orqanları istisna olmaqla) sahibkarlıq subyektlərində yoxlamalar qanunvericiliklə müəyyən edilmiş qaydada və hallarda yalnız Azərbaycan Respublikası İqtisadi İnkişaf Nazirliyinin nümayəndəsinin iştirakı ilə həyata keçirilə bilər. 2011-ci ilin yanvar-may aylarında dövlət orqanlarının müraciəti əsasında 2853 sahibkarlıq subyektində keçiriləcək yoxlamalarda iştirak məqsədilə İqtisadi İnkişaf Nazirliyinin nümayəndəsi ayrılmışdır.

Azərbaycan Respublikası Prezidentinin "Sahibkarlıq sahəsində aparılan yoxlamaların vahid məlumat reyestrinin forması və aparılması qaydası haqqında Əsasnamə"nin təsdiq edilməsi barədə 2011-ci il 15 fevral tarixli Fərmanına əsasən 1 may 2011-ci il tarixindən müəyyən olunmuş qaydada reallaşdırılan hər bir dövlət nəzarət tədbirinin reyestrə qeydiyyatla alınması eyni vaxtda bir sahibkarlıq subyektində müxtəlif yoxlamaların aparılmasının qarşısının alınmasına, konkret məsələ üzrə aparılan araşdırmaların tezliyinə nəzarət etməyə, həmçinin sahibkarlıq subyektlərinin öncədən aparılacaq yoxlama və 5 iş günü müddətində reallaşdırmış nəzarət tədbirinin nəticələri haqqında məlumatlanmasına şərait yaradır. Digər tərəfdən isə hər 3 aydan bir sahibkarlıq sahəsində aparılan yoxlamalar barədə, reyestrə qeydiyyatla alınmış məlumatlar üzrə Azərbaycan Respublikası Prezidentinə və Nazirlər Kabinetinə hesabatın təqdim olunması dövlət orqanlarının bu sahədəki fəaliyyətinə nəzarət mexanizmini gücləndirəcəkdir.

"Sahibkarlıq sahəsində aparılan yoxlamaların tənzimlənməsi və sahibkarların maraqlarının müdafiəsi haqqında" Azərbaycan Respublikası Qanununun qəbul edilməsi isə sahibkarlıq subyektlərində aparılan dövlət nəzarəti tədbirlərinin keyfiyyətinin və səmərəliliyinin daha da yüksəldilməsi ilə yanaşı ölkədə biznes mühitinin yaxşılaşdırılması istiqamətində aparılan işlərə ciddi töhfə verəcəkdir. Həmçinin aparılan nəzarət tədbirlərinin sistemliliyinin təmin edilməsinə, hər bir dövlət orqanının sahibkarlıq subyektlərində həyata keçirdiyi nəzarət tədbirlərinin dairəsinin, dövlət nəzarət tədbirlərində dövlət orqanlarının və sahibkarlıq subyektlərinin hüquqlarının (və vəzifələrinin), yoxlamaların keçirilmə tezliyinin müəyyənləşdirilməsinə şərait yaradacaqdır.

Sahibkarlıq subyektlərində yoxlamaların uçotunun aparılmasının səmərəliliyini artırmaq məqsədilə Nazirlər Kabinetinin Qərarı ilə "Nəzarət Kitabçası" haqqında Əsasnamə" təsdiq edilmişdir. Bu sənəd "Nəzarət Kitabçası"nın tətbiqinin işlək mexanizmini və onun nəticələrinin təhlilini nəzərdə tutur. Sənədə əsasən, sahibkarlıq subyektlərində yoxlamalar Nəzarət Kitabçasında qeydiyyat aparıldıqdan sonra başlaya bilər və yoxlamanın sonunda yoxlama ilə bağlı müvafiq məlumatlar tam şəkildə Kitabçaya yazılmalıdır. 2011-ci ilin yanvar-may aylarında 20884 sahibkarlıq subyektinə Nəzarət Kitabçası paylanmışdır.

Eyni zamanda, Azərbaycan Respublikası Prezidentinin "Sahibkarlıq sahəsində aparılan yoxlamaların vahid məlumat reyestrinin forması və aparılması qaydası haqqında Əsasnamə"nin təsdiq edilməsi barədə Fərmanının tələbləri rəhbər tutularaq, Azərbaycan Respublikası Nazirlər Kabinetinin 16 iyun 2011-ci il tarixli Qərarı ilə "Nəzarət kitabçası" haqqında Əsasnamə"sinə "2.4-1. Sahibkarlıq sahəsində aparılan hər bir yoxlama sahibkarlıq sahəsində aparılan yoxlamaların vahid məlumat reyestrində qeydiyyata alındıqdan sonra həyata keçirilə bilər. Yoxlamanın keçirilməsi üçün yoxlayıcı orqanın vəzifəli şəxsi yoxlamanın qeydiyyata alınması barədə sahibkarlıq sahəsində aparılan yoxlamaların vahid məlumat reyestrindən çıxarışı sahibkarlıq fəaliyyəti subyektinə təqdim etməlidir." maddəsi əlavə edilmiş və Nəzarət Kitabçalarında "Sahibkarlıq sahəsində aparılan yoxlamaların vahid məlumat reyestrində yoxlamanın kodu"nun qeyd edilməsi təsbit olunmuşdur.

Sahibkarların hüquqlarının dövlət tərəfindən qorunmasının digər bir aspekti sahibkarlarla dövlət arasında operativ əlaqə mexanizminin qurulmasıdır. Bu sahədə sahibkarlar İqtisadi İnkişaf Nazirliyinin www.economy.gov.az internet sahifəsindən istifadə etməklə sahibkarlıq fəaliyyəti üçün zəruri olan biliklərlə yanaşı, Azərbaycanda biznes sahəsində mövcud qanunvericilik aktları barədə ətraflı məlumat əldə edə bilərlər.

Bundan başqa, sahibkarlar onları maraqlandıran suallarla İqtisadi İnkişaf Nazirliyinin 195-2 Telefon Məlumat Mərkəzinə müraciət edə bilərlər.

B) Sahibkarlıq fəaliyyətinin əsas hüquqi formaları

Sahibkarlıq fəaliyyəti ilə fiziki (hüquqi şəxs yaratmadan), yaxud hüquqi şəxs kimi məşğul olmaq olar:

a) **Fiziki şəxs kimi:**

- Fərdi sahibkarlıq

b) **Hüquqi şəxs kimi:**

- Tam ortaqlıqlar

- Kommandit ortaqlığı

- Məhdud Məsuliyyətli Cəmiyyət

- Səhmdar Cəmiyyəti

- Kooperativ

Sahibkarlıq fəaliyyətinin həyata keçirilməsində fiziki şəxslər hüquqi şəxslərlə eyni hüquqlara malikdirlər.

Fərdi sahibkarlıq - hüquqi şəxs yaratmadan fiziki şəxslərin gəlir əldə etmək məqsədi ilə yaratdıqları sahibkarlıq fəaliyyətinin bir növüdür. Bu növ fəaliyyət həmin şəxslərin mülkiyyətə əsaslanaraq, risk və məsuliyyəti öz boynuna götürməklə həyata keçirilir.

Hüquqi şəxslər-hüquqi şəxs qanunla müəyyənləşdirilmiş qaydada dövlət qeydiyyatından keçmiş, xüsusi yaradılmış elə bir qurumdur ki, mülkiyyətində ayrıca əmlakı vardır, öz öhdəlikləri üçün bu əmlakla cavabdehdir, öz adından əmlak və şəxsi qeyri-əmlak hüquqları əldə etmək və həyata keçirmək, vəzifələr daşımaq, məhkəmədə iddiaçı və ya cavabdeh olmaq hüququna malikdir. Hüquqi şəxsin müstəqil balans olmalıdır.

Hüquqi şəxslər bir fiziki və ya hüquqi şəxs tərəfindən, o cümlədən həm fiziki, həm də hüquqi şəxslərin iştirakı ilə yaradıla bilər.

Hüquqi şəxslər kommersiya və qeyri-kommersiya olmaqla iki qrupa ayrılırlar: Fəaliyyətinin əsas məqsədi mənfəət götürməkdən ibarət olan bütün hüquqi şəxslər **kommersiya hüquqi şəxsləri sayılır**.

Qeyri-kommersiya hüquqi şəxsləri isə ictimai birliklər, fondlar, hüquqi şəxslərin ittifaqları və digər formalarda yaradıla bilər. Bu növ hüquqi şəxslərdə əsas məqsəd mənfəət götürmək deyil və götürülən mənfəəti iştirakçıları arasında bölüşdürülmür. Bu təşkilatlar adətən sosial, xeyriyyə, mədəni, təhsil, elm və idarəetmə sahələrində müəyyən məqsədlərə nail olmaq, bədən tərbiyəsi və idmanın inkişafı, vətəndaşların mənəvi tələbatlarının ödənilməsi, insan hüquqlarını qorunması və ictimai mənafeələrə yönəlmiş digər məqsədlər üçün nəzərdə tutulur.

Təsərrüfat ortaqlıqları və cəmiyyətləri təsisçilərinin (iştirakçıların) paylarına bölünmüş nizamnamə (şərikli) kapitalı olan kommersiya təşkilatlarıdır. Təsərrüfat ortaqlıqları tam ortaqlıq və ya kommandit ortaqlığı formasında yaradıla bilər. Təsərrüfat cəmiyyətləri məhdud və əlavə məsuliyyətli cəmiyyət və ya səhmdar cəmiyyəti formasında yaradıla bilər.

Tam ortaqlığın iştirakçıları nizamnaməyə müvafiq surətdə ortaqlıq adından sahibkarlıq fəaliyyəti ilə məşğul olur və ortaqlığın öhdəlikləri üzrə onlara mənsub əmlakla məsuliyyət daşıyırlar. Bu formada əmlakın formalaşma mənbələri əsas etibarilə iştirakçıların paylarından ibarət olur.

-Şəxs yalnız bir tam ortaqlığın iştirakçısı ola bilər.

-Tam ortaqlığın firma adına onun bütün iştirakçıların adları və "tam ortaqlıq" sözləri daxil edilməli və ya "və ortaqları" sözləri əlavə edilməklə bir və ya bir neçə iştirakçının adı daxil edilməlidir.

-Tam ortaqlığın mənfəəti və zərəri, əgər nizamnamədə və ya iştirakçıların digər razılaşmasında ayrı qaydada nəzərdə tutulmayıbsa, onun iştirakçıları arasında onların şərikli kapitaldakı paylarına mütənasib surətdə bölüşdürülür.

-Tam ortaqlığın iştirakçıları ortaqlığın öhdəlikləri üzrə özlərinin əmlakı ilə birgə məsuliyyət daşıyırlar.

Kommandit ortaqlığında ortaqlığın adından sahibkarlıq fəaliyyətini həyata keçirən və ortaqlığın öhdəlikləri üzrə öz əmlakı ilə məsuliyyət daşıyan iştirakçıları (tam ortaqları) ilə yanaşı, ortaqlığın fəaliyyəti ilə bağlı zərər üçün qoyduqları mayaların məbləği həddində risk daşıyan və ortaqlığın sahibkarlıq fəaliyyətində iştirak etməyən bir və ya bir neçə iştirakçısı - maya qoyanı (kommanditçi) vardır.

-Kommandit ortaqlığın firma adında ən az bir tam ortaqlığın adı və "kommandit ortaqlığı" sözləri əlavə edilməlidir.

-Kommanditçinin maya qoyması ona ortaqlıq tərəfindən verilən şəhadətnamə ilə təsdiqlənir.
-Kommanditçinin ortaqlığın mənfəətinin onun şərikli kapitaldakı payına düşən hissəsini nizamnamədə nəzərdə tutulan qaydada almaq, ortaqlığın illik hesabatları ilə tanış olmaq, maliyyə ili qurtarıqda ortaqlıqdan çıxmaq və nizamnamədə nəzərdə tutulan qaydada öz mayasını almaq və ya digər maya qoyana və ya üçüncü şəxsə vermək hüququ vardır.

Bir və ya bir neçə şəxs tərəfindən təsis edilən, nizamnamə kapitalı nizamnamə ilə müəyyənləşdirilmiş miqdarda paylara bölünən cəmiyyət Məhdud Məsuliyyətli Cəmiyyət adlanır. Cəmiyyətin iştirakçıları onun öhdəlikləri üzrə məsuliyyət daşımır və cəmiyyətin fəaliyyəti ilə bağlı zərər üçün qoyduqları mayaların dəyəri həddində risk daşıyırlar.

-MMC-nin iştirakçılarının sayı qanunvericiliklə müəyyənləşdirilmiş həddi keçməməlidir. Əks halda o, bir il ərzində Səhmdar Cəmiyyətinə çevrilməli, bu müddət bitdikdən sonra isə əgər onun iştirakçılarının sayı azaldılıb qanunla müəyyənləşdirilmiş həddə endirilməzsə məhkəmə qaydasında ləğv edilməlidir.

-MMC-də ali orqanı onun iştirakçılarının ümumi yığıncağıdır. Cari rəhbərliyi isə icra orqanı həyata keçirir.

Nizamnamə kapitalı müəyyən sayda səhmlərə bölünmüş cəmiyyət Səhmdar Cəmiyyəti adlanır. Səhmləri yalnız təsisçilər arasında bölüşdürülən və onların əksəriyyətinin razılığı ilə satılan cəmiyyət **Qapalı Tipli Səhmdar Cəmiyyəti** adlanır. Səhmləri təsisçilərlə yanaşı kənar şəxslərə satıla bilən cəmiyyət **Açıq Tipli Səhmdar Cəmiyyəti** adlanır. Səhmdar Cəmiyyəti öz öhdəliklərinin yerinə yetirilməsinə və borclarına görə bütün əmlakı ilə məsuliyyət daşıyır. Səhmdarlar isə yalnız öz səhmləri həcmində məsuliyyət daşıyır. **Kooperativ** fiziki və hüquqi şəxslərin birgə fəaliyyət göstərmək üçün üzvlüyə əsaslanan könüllü birliyi olub iştirakçılarının maddi və başqa tələbatının onun üzvlərinin əmlak haqqlarının birləşdirilməsi yolu ilə ödənilməsi məqsədi ilə yaradılır.

Kooperativin yaradılmasının və fəaliyyətinin əsas prinsipləri aşağıdakılardır:

-kooperativ üzvlərinin qarşılıqlı yardım və iqtisadi faydalılığının təmin olunması, mənafelərinin əlaqələndirilməsi;

-üzvlərin paylarının həcmindən asılı olmayaraq bir səsə malik olması (əsas qərarların səs çoxluğu ilə qəbul olunduğu ümumi yığıncaqda hər bir iştirakçı bir səsə iştirakçı iştirak edir);

-əməyin nəticələrinə hər bir üzvün marağının artması, yəni onların gəlirlərinin təsərrüfat fəaliyyətinin iqtisadi yekunları ilə sıx əlaqələndirilməsi;

-təsərrüfat qərarlarının qəbulunun demokratik xarakteri.

C) Hüquqi şəxslərin qeydiyyatı

Azərbaycan Respublikası Prezidentinin “Sahibkarlıq fəaliyyəti subyektlərinin fəaliyyətinin “bir pəncərə” prinsipi üzrə təşkilinin təmin edilməsi tədbirləri haqqında” 2007-ci il 25 oktyabr tarixli, 2458 sayılı Sərəncamı ilə vahid dövlət qeydiyyatı orqanı Azərbaycan Respublikasının Vergilər Nazirliyi müəyyənləşdirilmiş və onun Azərbaycanda 2008-ci il 1 yanvar tarixindən tətbiqinə başlanılmışdır. Bu tədbirlərin həyata keçirilməsinin əsas məqsədi ölkədə sahibkarlığın inkişafının sürətləndirilməsi, biznes mühitinin əlverişliliyinin daha da artırılması və biznesə başlama prosedurlarının sadələşdirilməsidir.

“Bir pəncərə” sisteminin tətbiqindən sonra Azərbaycanda biznesə başlama proseduraları 15-dən 1-ə və bunun üçün sərf olunan vaxt həddindən artıq azaldılaraq 3 günə endirilmişdir.

Yeni qeydiyyat sistemində hüquqi şəxslərin (daxili investisiyalı kommertiya) qeydiyyatı üçün lazım olan sənədlər aşağıdakılardır:

Hüquqi şəxslərin dövlət qeydiyyatına alınması üçün qeydiyyatı aparan müvafiq vergi orqanına forması və doldurulma qaydası Azərbaycan Respublikasının Vergilər Nazirliyi tərəfindən müəyyən edilən **“Kommertiya hüquqi şəxsin dövlət qeydiyyatı haqqında ərizə”si** ilə müraciət edilməlidir. Ərizə təsisçi (bir neçə təsisçi olduqda isə bütün təsisçilər) və ya onun (onların) müvafiq qaydada vəkil etdiyi şəxs tərəfindən imzalanır və notariat qaydasında təsdiqlənir.

Ərizəyə aşağıdakılar əlavə edilir:

- hüquqi şəxs statusu almaq istəyən qurumun təsisçisi (təsisçiləri) və ya onun (onların) səlahiyyətli nümayəndəsi tərəfindən təsdiq edilmiş nizamnaməsi 2 nüsxədə;

- hüquqi şəxs statusu almaq istəyən qurumun yaradılması və nizamnaməsinin təsdiq edilməsi haqqında təsisçi (təsisçilər) tərəfindən imzalanmış qərar;

-“Kommertiya hüquqi şəxsin dövlət qeydiyyatı haqqında ərizə”nin təsisçilər barədə əlavəsi. Qurumun təsisçiləri həm hüquqi şəxs, həm də fiziki şəxs olduqda ayrı-ayrılıqda hər iki əlavə forması doldurulur. Təsisçi fiziki şəxsə aid əlavə formasında göstərilən pasport rekvizitləri Daxili İşlər Nazirliyinin pasport

qeydiyyatı məlumatlarında təsdiqini tapmadıqda, müvafiq təsisçilərin şəxsiyyət vəsiqəsinin surətlərinin ərizəyə əlavə edilməsi tələb oluna bilər;

- dövlət qeydiyyatı ərizəsi vergi orqanına təqdim edilən tarixə cəmiyyətin müşahidə şurası seçilmişdirsə onun üzvləri barədə məlumatlar “Kommersiya hüquqi şəxsin dövlət qeydiyyatı haqqında ərizə”sinin müvafiq əlavəsi ilə təqdim olunur. Əlavədə göstərilən pasport rekvizitləri Daxili İşlər Nazirliyinin pasport qeydiyyatı məlumatlarında təsdiqini tapmadıqda, müşahidə şurasının müvafiq üzvlərinin şəxsiyyətini təsdiq edən sənədin surətlərinin ərizəyə əlavə edilməsi tələb oluna bilər;
- təsisçilər tərəfindən icraedici və sərəncamverici səlahiyyətlərə malik olan qanuni təmsilçinin və ya rəhbərin təyin edilməsi barədə qərarın surəti. Qanuni təmsilçinin və ya rəhbərin ərizədə göstərilmiş pasport rekvizitləri Daxili İşlər Nazirliyinin pasport qeydiyyatı məlumatlarında təsdiqini tapmadıqda, onun şəxsiyyət vəsiqəsinin surətinin ərizəyə əlavə edilməsi tələb oluna bilər;
- hüquqi şəxs statusu almaq istəyən qurumun hüquqi ünvanını təsdiq edən sənəd;
- məhdud məsuliyyətli cəmiyyət və ya səhmdar cəmiyyəti, bank və ya sığorta təşkilatı yaradıldıqda nizamnamə kapitalının ödənilməsinə təsdiq edən sənəd (bank qəbzi, daşınmaz əmlakın ipotekası və sair);
- hüquqi şəxs statusu almaq istəyən qurum xüsusi vergi rejimi ilə fəaliyyət göstərəcəksə, bu barədə məlumat “Kommersiya hüquqi şəxsin dövlət qeydiyyatı haqqında ərizə”sinin müvafiq əlavəsi ilə təqdim olunur;
- ərizə təsisçinin (təsisçilərin) müvafiq qaydada vəkil etdiyi şəxs tərəfindən imzalandıqda vəkalətnamə ərizə ilə birlikdə təqdim olunur.

Banklar və sığorta şirkətləri, ali və orta təhsil müəssisələri yaradıldıqda, həmçinin müvafiq fəaliyyətin keçirilməsi üçün aidiyyəti orqanın ilkin razılığı barədə sənəd tələb olunur.

Qanunvericiliklə nəzərdə tutulmayan digər sənədlərin tələb edilməsinə yol verilmir.

Hüquqi şəxslərin təşkilati-hüquqi formalarının təsnifatı

No	ADI	Kodu
1	Kooperativlər	4
2	İctimai birliklər (təşkilatlar)	5
3	Fondlar	6
4	İttifaqlar	7
5	Tam ortaqlıq	11
6	Kommandit ortaqlığı	12
7	Məhdud məsuliyyətli cəmiyyət	21
8	Əlavə məsuliyyətli cəmiyyət	22
9	Açıq Səhmdar Cəmiyyəti	31
10	Qapalı Səhmdar Cəmiyyəti	32
11	Digər kommersiya təşkilatları	81
12	Digər qeyri-kommersiya təşkilatı	82
13	Dövlət idarəetmə orqanları	91
14	Yerli özünüidarəetmə orqanları	92

Sahibkar tərəfindən hazırlanmış sənədlərin ilkin yoxlanması üçün Nizamnamə və s. sənədləri aşağıda siyahısı göstərilmiş qeydiyyat aparan şəxslərin elektron poçt ünvanlarına göndərə bilərsiniz.

Lənkəran ş., Astara r., Biləsuvar r., Yardımlı r., Lerik r., Masallı r., Cəlilabad r. (6 sayılı ƏVİ) -
Vasif.Rzayev@taxes.gov.az

Şəmkir, Ağstafa r., Qazax r., Gədəbəy r., Tovuz r. (14 sayılı ƏVİ) -
Elvin.Rzayev@taxes.gov.az

Lazım olan ərizə və arayış formalarını www.taxes.gov.az saytıdan “bir pəncərə” bölməsindən götürə bilərsiniz. Burada Siz həmin sənədlərin doldurulma qaydaları ilə də tanış ola bilərsiniz.

“Dövlət qeydiyyatına alınmışdır“

Azərbaycan Respublikasının
Vergilər Nazirliyi
_____ tərəfindən

Qeydiyyat № _____

« _____ » _____ 200 _____ il

“Təsdiq edilmişdir“

« _____ »
Məhdud Məsuliyyətli Cəmiyyətinin
təsisçisi (ləri) tərəfindən

“ _____ ”

Məhdud Məsuliyyətli Cəmiyyətinin

Nizamnaməsi

1. ÜMUMİ MÜDDƏALAR

1.1. « _____ » məhdud məsuliyyətli cəmiyyəti (bundan sonra Cəmiyyət adlanacaq) öz fəaliyyətini Azərbaycan Respublikasının Mülki Məcəlləsi, qüvvədə olan digər qanunvericilik aktları və bu nizamnamə əsasında həyata keçirir.

1.2. Hüquqi ünvanı: Bakı şəhəri, _____ rayonu, _____ küçəsi, ev __ mənzil __.

2. Cəmiyyətin nizamnamə kapitalı

2.1. Cəmiyyətin nizamnamə kapitalı __ manat həcmindədir və hər biri __ manat olmaqla __ paydan ibarətdir.

2.2. Cəmiyyət iştirakçılarının nizamnamə kapitalındakı payları aşağıdakı kimi müəyyən edilmişdir:

_____ (AZE _____, _____, _____ RPİ) – __ manat, __ pay, 100 %, pul şəklində.

2.3. Təsisçilər Nizamnamə kapitalına öz paylarını pul şəklində, qiymətli kağızlar, başqa əmlak və ya əmlak hüquqları və ya pul dəyəri olan digər hüquqlar formasında qoya bilərlər. Bu öhdəlik təsisçilər tərəfindən pozulduqda onlar Ümumi Yığıncağın qərarı ilə qəbul edilmiş qaydalara müvafiq məsuliyyət daşıyırlar. Nizamnamə kapitalına qoyulan əmlak və digər mülkiyyətin qiymətləndirilməsi Azərbaycan Respublikasının qanunvericiliyinə uyğun olaraq həyata keçirilir.

2.4. Cəmiyyət iştirakçılarının qoyduqları mayaların tərkibi və onun dəyişməsi, mayanın qoyulması qaydası və müddəti ümumi yığıncaq tərəfindən müəyyən edilir.

2.5. Vergilər və digər məcburi ödənişlər ödənildikdən sonra yaranan xalis mənfəət iştirakçılar arasında onların nizamnamə kapitalındakı paylarına mütənəsb qaydada və ümumi yığıncağın qərarı əsasında bölüşdürülür.

2.6. İştirakçının payını (onun bir hissəsini) məhdud məsuliyyətli cəmiyyətin əldə etdiyi halda cəmiyyət onu ümumi yığıncağın qərarında müəyyən edilmiş müddətdə və qaydada satmalı və ya qanunvericiliyə müvafiq qaydada nizamnamə kapitalını azaltmalıdır.

3. Cəmiyyətin fəaliyyəti

Cəmiyyət Azərbaycan Respublikasının qanunvericiliyi ilə qadağan olunmayan bütün fəaliyyət növləri ilə, o cümlədən xüsusi icazə alınmasını tələb edən müəyyən fəaliyyət növləri ilə yalnız müvafiq icazəni (lisenziyanı) aldıqdan sonra məşğul ola bilər.

4. CƏMIYYƏTİN İDARƏ OLUNMASI QAYDASI

4.1. Cəmiyyətin ali idarəetmə orqanı təsisçilərinin azı ildə bir dəfə çağırılan Ümumi Yığıncağıdır. Cəmiyyətin təsisçisi bir nəfər olduqda, o Ümumi Yığıncağın səlahiyyətlərini təkbaşına həyata keçirir. Ümumi yığıncağın qərarları iştirakçılar tərəfindən qəbul edilir, onlar tərəfindən imzalanır və möhür vurulur.

Ümumi Yığıncaq növbəti və növbədənənar ola bilər. Növbəti ümumi yığıncaq icra orqanı tərəfindən müəyyən edilmiş müddətdə çağırılır. Hər bir təsisçi Cəmiyyətin Ümumi Yığıncağında iştirak etmək, Cəmiyyətin orqanlarını seçmək (təyin etmək), onlara seçilmək (təyin edilmək) və səsvermədə (şəxsən) iştirak etmək və ya müəyyən edilmiş qaydada təyin etdiyi nümayəndə vasitəsilə təmsil olunmaq hüququ vardır. İştirakçıların həmin hüquqlarını məhdudlaşdıran hər hansı razılaşma və ya hərəkət etibarsızdır.

4.2. Cəmiyyətin Təsisçilərinin Ümumi Yığıncağının müstəsna səlahiyyətlərinə qanunvericiliklə başqa şərtlər müəyyən edilməmişsə, aşağıdakılar aiddir:

cəmiyyətin Nizamnaməsinə əlavə və dəyişikliklər etmək, onun nizamnamə kapitalının miqdarının dəyişdirmək;

cəmiyyətin növbədənənar ümumi yığıncaqlarının çağırılması hallarını və qaydasını müəyyən etmək;

cəmiyyətin illik hesabatlarını və mühasibat balanslarını təsdiq etmək, mənfəəti və zərəri bölüşdürmək;

cəmiyyətin icra orqanlarını yaratmaq və onların səlahiyyətlərinə vaxtından əvvəl xitam vermək, o cümlədən icra orqanının üzvlərini təyin etmək və geri çağırmaq, onların səlahiyyət müddətini müəyyənləşdirmək;

cəmiyyətin yenidən təşkili və ya ləğvi haqqında qərar qəbul etmək;

cəmiyyətin başqa təşkilatlarda iştirakı, habelə hüquqi şəxsləri, filialların və nümayəndəliklərin yaradılması, yenidən təşkili və ləğv edilməsi;

cəmiyyətin icra orqanının səlahiyyətlərinin kənar idarəçiyə verilməsi;

cəmiyyətin fəaliyyətinin auditor yoxlanışlarının aparılması qaydasını müəyyən etmək.

4.3. Cəmiyyətin iştirakçılarının ümumi yığıncağında hər bir iştirakçının onun nizamnamə kapitalındakı payına mütənasib səsi vardır.

4.4. Ümumi Yığıncaqda Nizamnamənin və nizamnaməyə edilən əlavə və dəyişikliklərin, nizamnamə kapitalına ödənilən pul olmayan əmanətin dəyərinin təsdiq edilməsi, idarəetmə orqanlarının formalaşdırılması, Cəmiyyətin yenidən təşkil və ya ləğv edilməsi barədə qərarlar bütün təsisçilərin yekdil qərarı ilə, digər məsələlər isə sadə səs çoxluğu ilə qəbul edilir.

4.5. Cəmiyyətin fəaliyyətinə cari rəhbərlik Cəmiyyətin icraedici orqanı və qanuni təmsilçilik funksiyasına malik olan Direktor tərəfindən həyata keçirilir.

Direktor Cəmiyyətin adından vəkalətnaməsiz fəaliyyət göstərir, Cəmiyyətin operativ idarə edilməsini həyata keçirir, üçüncü şəxslərlə münasibətdə, o cümlədən məhkəmədə cəmiyyəti təmsil edir, Ümumi yığıncağın təsdiqinə verilən sənədləri hazırlayır, Cəmiyyətin adından əqdlər bağlayır, rəsmi sənədləri imzalayır, Cəmiyyətin işçilərini vəzifəyə təyin edir, başqa işə keçirir, vəzifəsindən azad edir, onların vəzifə maaşlarını müəyyən edir, onların barəsində həvəsləndirmə və tənbeh tədbirlərinin tətbiq edilməsi haqqında əmrlər verir.

Qanunvericiliklə və Cəmiyyətin Nizamnaməsi ilə Ümumi Yığıncağın və digər idarəetmə orqanlarının səlahiyyətlərinə aid edilməyən digər səlahiyyətləri həyata keçirir.

5. Cəmiyyətin ləğv olunması

5.1. Cəmiyyətin ləğv olunması Azərbaycan Respublikasının Mülki Məcəlləsində və digər qanunvericilik aktlarında müəyyən edilmiş qaydada həyata keçirilir.

“Dövlət qeydiyyatına alınmışdır”
Azərbaycan Respublikasının
Vergilər Nazirliyi
_____ tərəfindən

Qeydiyyat _____
«_____» _____ 200__ - __ il

“Təsdiq edilmişdir”
«_____» Açıq (Qapalı) Səhmdar
Cəmiyyətinin təsisçiləri tərəfindən

AÇIQ (QAPALI) SƏHMDAR CƏMIYYƏTİNİN

N İ Z A M N A M Ə S İ

I. ÜMUMİ MÜDDƏALAR

1.1. «_____» Açıq (Qapalı) Səhmdar Cəmiyyəti (bundan sonra «cəmiyyət» adlanacaq) öz fəaliyyətini Azərbaycan Respublikasının Mülki Məcəlləsi, digər müvafiq qanunvericilik aktları və bu nizamnamə əsasında həyata keçirir.

1.2. Cəmiyyətin hüquqi ünvanı: _____

II. CƏMIYYƏTİN FƏALİYYƏTİ

Cəmiyyət Azərbaycan Respublikasının qanunvericiliyi ilə qadağan olunmayan bütün fəaliyyət növləri ilə, o cümlədən xüsusi icazə alınmasını tələb edən müəyyən fəaliyyət növləri ilə yalnız müvafiq icazəni (lisenziyanı) aldıqdan sonra məşğul ola bilər.

III. CƏMIYYƏTİN NİZAMNAMƏ KAPİTALI

3.1. Cəmiyyətin nizamnamə kapitalı _____ manata bərabər tutulan _____ ədəd _____ səhmdir. Hər bir səhmin nominal dəyəri _____ manatdır. Cəmiyyətin səhmdarlarının nizamnamə kapitalındakı payları aşağıdakı kimi müəyyən edilmişdir:

_____ (AZE №____) - _____ manat, __ səhm, __ %;

_____ (AZE №____) - _____ manat, __ səhm, __ %.

3.2. Xüsusi əhəmiyyətli əqdin bağlanması barədə səhmdarların qərarının açıqlanması qaydası cəmiyyətin ümumi yığıncağı tərəfindən müəyyən edilir.

3.3. Cəmiyyətin nizamnamə kapitalının artırılması və azaldılması, onun fəaliyyətinin auditor yoxlanışının keçirilməsi haqqında qərarlar səhmdarların ümumi yığıncağında qəbul edilir.

3.4. Cəmiyyətin səhmlərinin, istiqrazlarının və digər növ qiymətli kağızlarının buraxılması, kateqoriyaları, onların nominal dəyəri və miqdarı, yerləşdirilməsi, dövryyəsi, ləğvi, o cümlədən dividendlərin ödənilməsi qaydası qanunvericiliyə və səhmdarların ümumi yığıncağının qərarına əsasən həyata keçirilir.

3.5. Cəmiyyətin səhmdarları qanunvericiliklə və ümumi yığıncağın qərarı ilə müəyyən edilmiş hüquqlara və vəzifələrə malikdirlər.

IV. CƏMIYYƏTİN İDARƏ EDİLMƏSİ

4.1. Cəmiyyətin ali idarəetmə orqanı onun səhmdarlarının ümumi yığıncağıdır. Cəmiyyətin idarəetmə orqanlarının yaradılması, tərkibi, fəaliyyətinin qaydaları, səlahiyyəti, qərarların qəbulu, o cümlədən barəsində qərarların yekdilliklə və ya şərtləşdirilmiş səs çoxluğu ilə qəbul olunduğu məsələlərə dair qərarların qəbulu, habelə onların cəmiyyətin adından çıxışlar etməsi qaydası qanunvericiliyə və ümumi yığıncağın qərarlarına uyğun olaraq müəyyənləşdirilir.

4.2. Qiyabi səsvermənin reqlamenti, hesablama komissiyasının yaradılması qaydası da səhmdarların ümumi yığıncağı tərəfindən müəyyən olunur.

V. CƏMIYYƏTİN LƏĞV OLUNMASI

5.1. Cəmiyyətin ləğv olunması Azərbaycan Respublikasının Mülki Məcəlləsində və digər müvafiq qanunvericilik aktlarında müəyyən edilmiş qaydada həyata keçirilir.

5.2. Cəmiyyətin fəaliyyəti ilə bağlı bütün məsələlər Azərbaycan Respublikasının qanunvericiliyi və ümumi yığıncağın qərarları ilə tənzimlənir.

“Dövlət qeydiyyatına alınmışdır”

Azərbaycan Respublikasının
Vergilər Nazirliyi
_____ tərəfindən

Qeydiyyat № _____

«_____» _____ 2008-ci il

“Təsdiq edilmişdir”

«_____» şirkətinin _____ -
cı il tarixli etibarnaməsinə əsasən _____

«_____» ŞİRKƏTİNİN

Azərbaycan Respublikasındakı filialının

Ə S A S N A M Ə S İ

1. ÜMUMİ MÜDDƏALAR

1.1. «_____» şirkətinin Azərbaycan Respublikasındakı filialı (bundan sonra - Filial) Azərbaycan Respublikasının Mülki Məcəlləsinə və digər qanunvericilik aktlarına, bu Əsasnaməyə əsasən fəaliyyət göstərir.

1.2. Filialın təsisçisi _____ ünvanında yerləşən, _____-cü il tarixdə _____ nömrə ilə qeydə alınmış «_____» şirkətidir.

1.3. Filialın hüquqi ünvanı: _____

2. FİLİALIN FƏALİYYƏTİNİN PREDMETİ VƏ MƏQSƏDİ

2.1. Filial şirkətin mənafeələrini Azərbaycan Respublikasında təmsil və müdafiə edir.

2.2. Şirkət filialın təsərrüfat fəaliyyətini məhdudlaşdırma və genişləndirə bilər.

2.3. Filial Azərbaycan Respublikasının qanunvericiliyi ilə qadağan olunmayan bütün fəaliyyət növləri ilə, o cümlədən xüsusi icazə alınmasını tələb edən müəyyən fəaliyyət növləri ilə yalnız müvafiq icazəni (lisenziyanı) aldıqdan sonra məşğul ola bilər.

3. FİLİALIN HÜQUQİ STATUSU

3.1. Filial hüquqi şəxs deyil. Filial ilkin balans, dəyirmi möhürü və ştamprı, üzərində adı yazılmış blankları, firma nişanı və filiala məxsus digər atributları vardır.

3.2. Filial Azərbaycan Respublikasının müvəkkil banklarında və digər maliyyə-kredit təşkilatlarında hesablaşma hesab açmaq hüququna malikdir.

3.3. Filial Azərbaycan Respublikasının qüvvədə olan qanunvericiliyinə əsasən vergiləri, rüsumları və digər tədiyyələri ödəməlidir.

4. FİLİALIN İDARƏ EDİLMƏSİ

4.1. Filialın idarə edilməsini şirkət tərəfindən təyin edilən direktor həyata keçirir. Direktor Filialın bütün fəaliyyətinə görə məsuliyyət daşıyır.

4.2. Filialın direktoru şirkət tərəfindən ona verilmiş etibarnamədə göstərilən səlahiyyətlər çərçivəsində fəaliyyət göstərir. Şirkət Filialın direktorunun aşağıdakı səlahiyyətlərini dəyişdirə və ya onlara əlavələr edə bilər:

Filialı idarə etmək;

Azərbaycan Respublikasında və onun hüdüdlərindən kənarında yerləşən bütün idarə, müəssisə və təşkilatlarda Filialın fəaliyyəti ilə bağlı şirkətin mənafeyini təmsil etmək;

bütün digər saziş və müqavilələri yerinə yetirmək, etibarnamə vermək və müvəkkil banklarda Filialın hesabını açmaq;

Filialın daxili vəzifə tələblərinin işlənilməsinə cavab vermək və onları şirkətin təsdiqinə vermək, həmçinin bu təminatların icrasını təmin edilməsi;

Filialın daxili menecmentinə aid olan əməliyyat məsələləri üzrə qərarlar qəbul etmək, sərəncam və əmrlər vermək;

Filial əməkdaşlarının təhsili ilə əlaqədar plan və tədbirlər üzrə təkliflər hazırlamaq, eləcə də bu təklif və planları Şirkətin təsdiqinə vermək;

şirkət tərəfindən baxılmaq üçün digər zəruri sənədləri və təklifləri hazırlamaq;

şirkət tərəfindən qəbul edilmiş qərarların icrasını təmin etmək;

Filialın əməkdaşlarını işə qəbul və işdən azad etmək;

Filialın fəaliyyəti ilə bağlı digər işləri görmək.

4.3. Filialın maliyyə-təsərrüfat fəaliyyətinə nəzarəti və onun təftişi şirkət tərəfindən təyin edilən müfəttiş və ya maliyyə-təftiş komissiyası həyata keçirir.

4.4. Filialın idarəetmə orqanlarının vəzifələri, funksiyaları və səlahiyyətləri şirkət tərəfindən onlara verilən daimi və ya birdəfəlik etibarnamələrlə müəyyən olunur.

4.5. Şirkət Filialın öhdəliklərinə görə tam məsuliyyət daşıyır.

5. FİLİALIN ƏMLAKI

5.1. Filialın əmlakı Şirkət tərəfindən verilir. Filial yarananda ona verilən əmlakın ilkin miqdarı Şirkət tərəfindən müəyyən edilir.

5.2. Şirkətin istədiyi vaxt və heç bir məhdudiyət qoymadan Filiala əlavə əmlak vermək və ya Filialın sərəncamında olan hər bir növ əmlakı bütövlüklə və ya qismən geri götürmək hüququ vardır. Filialın bütün əmlakı Şirkətin xüsusi mülkiyyətidir.

5.3. Azərbaycan Respublikasının qüvvədə olan qanunvericiliyi ilə bütün vergilər ödəndikdən sonra Filialın əldə etdiyi xalis mənfəət Şirkətin göstərişi ilə istifadə olunur.

FİLİALIN FƏALİYYƏTİNİN DAYANDIRILMASI VƏ YA LƏĞVİ

Filialın fəaliyyətinin dayandırılması, yaxud onun ləğvi təsisçi şirkətin müvafiq qərarı əsasında və ya məhkəmə tərəfindən Azərbaycan Respublikasının qanunvericiliyinə uyğun qaydada həyata keçirilir.

7. DİGƏR MÜDDƏALAR

7.1. Filialın fəaliyyəti ilə bağlı, lakin bilavasitə bu əsasnamə ilə həlli müəyyən edilməyən bütün məsələlər Şirkət tərəfindən Azərbaycan Respublikasının qanunvericiliyinə uyğun qaydada həll edilir.

7.2. Gələcəkdə bu Əsasnamənin hər hansı müddəası qanunvericiliklə ziddiyyət təşkil edərsə, qanunvericiliyin müddəası tətbiq edilir.

“Dövlət qeydiyyatına alınmışdır”

Azərbaycan Respublikasının
Vergilər Nazirliyi
_____tərəfindən

Qeydiyyat № _____

« ____ » _____ 2008-ci il

“Təsdiq edilmişdir”

« _____ » şirkəti adından
_____ -ci il tarixli etibarnaməyə

əsasən _____

« _____ » Şirkətinin

Azərbaycan Respublikasındakı nümayəndəliyinin

Ə S A S N A M Ə S İ

1. ÜMUMİ MÜDDƏALAR

1.1. «_____» şirkətinin Azərbaycan Respublikasındakı nümayəndəliyi (bundan sonra - Nümayəndəlik) fəaliyyətini Azərbaycan Respublikasının Mülki Məcəlləsi, qüvvədə olan digər qanunvericilik aktları və bu Əsasnamə əsasında həyata keçirir.

1.2. Nümayəndəliyin təsisçisi _____-ci il tarixdə _____ nömrə ilə dövlət qeydiyyatına alınmış, hüquqi ünvanı _____ olan «_____» şirkətidir.

1.3. Nümayəndəliyin hüquqi ünvanı: _____

2. NÜMAYƏNDƏLİYİN FƏALİYYƏTİNİN PREDMETİ VƏ MƏQSƏDİ

2.1. Nümayəndəlik şirkətin mənafeələrini Azərbaycan Respublikasında təmsil və müdafiə edir.

2.2. Şirkət nümayəndəliyin təsərrüfat fəaliyyətini məhdudlaşdırma və genişləndirə bilər.

2.3. Nümayəndəlik Azərbaycan Respublikasının qanunvericiliyi ilə qadağan olunmayan bütün fəaliyyət növləri ilə, o cümlədən xüsusi icazə alınmasını tələb edən müəyyən fəaliyyət növləri ilə yalnız müvafiq icazəni (lisenziyanı) aldıqdan sonra məşğul ola bilər.

3. NÜMAYƏNDƏLİYİN HÜQUQİ STATUSU

3.1. Nümayəndəlik hüquqi şəxs deyil. Nümayəndəliyin ilkin balans, dəyirmi möhürü və ştampları, üzərində adı yazılmış blankları, firma nişanı və nümayəndəliyə məxsus digər atributları vardır.

3.2. Nümayəndəlik Azərbaycan Respublikasının müvəkkil banklarında və digər maliyyə-kredit təşkilatlarında hesablaşma hesabı açmaq hüququna malikdir.

3.3. Nümayəndəlik Azərbaycan Respublikasının qüvvədə olan qanunvericiliyinə əsasən vergiləri, rüsumları və digər tədiyyələri ödəməlidir.

4. NÜMAYƏNDƏLİYİN İDARƏ EDİLMƏSİ

4.1. Nümayəndəliyin idarə edilməsini Şirkət tərəfindən təyin edilən direktor həyata keçirir. Direktor Nümayəndəliyin bütün fəaliyyətinə görə məsuliyyət daşıyır.

4.2. Nümayəndəliyin direktoru şirkət tərəfindən ona verilmiş etibarnamədə göstərilən səlahiyyətlər çərçivəsində fəaliyyət göstərir. Şirkət Nümayəndəliyin direktorunun aşağıdakı səlahiyyətlərini dəyişdirə və ya onlara əlavələr edə bilər:

Nümayəndəliyi idarə etmək;

Azərbaycan Respublikasında və onun hüduqlarından kənarəda yerləşən bütün idarə, müəssisə və təşkilatlarda Nümayəndəliyin fəaliyyəti ilə bağılı Şirkətin mənafeyini təmsil etmək;

etibarnamə vermək və müvəkkil banklarda Nümayəndəliyin hesabını açmaq;

Nümayəndəliyin daxili vəzifə təminatlarının işlənilib hazırlanmasına cavab vermək və onları Şirkətin təsdiqinə vermək, həmçinin bu təminatların icrasını təmin edilməsi;

Nümayəndəliyin daxili menecmentinə aid olan əməliyyat məsələləri üzrə qərarlar qəbul etmək, sərəncam və əmrlər vermək;

Nümayəndəlik əməkdaşlarının təhsili ilə əlaqədar plan və tədbirlər üzrə təkliflər hazırlamaq, eləcə də bu təklif və planları şirkətin təsdiqinə vermək;

Şirkət tərəfindən baxılmaq üçün digər zəruri sənədləri və təklifləri hazırlamaq

Şirkət tərəfindən qəbul edilmiş qərarların icrasını təmin etmək;

Nümayəndəliyin əməkdaşlarını işə qəbul və işdən azad etmək.

4.3. Nümayəndəliyin maliyyə-təsərrüfat fəaliyyətinə nəzarəti və onun təftişi şirkət tərəfindən təyin olunan müfəttiş və ya maliyyə-təftiş komissiyası həyata keçirir.

4.4. Nümayəndəliyin rəhbərinin və maliyyə-təftiş komissiyasının vəzifələri, funksiyaları və səlahiyyətləri şirkət tərəfindən onlara verilən daimi və ya birdəfəlik etibarnamələrlə müəyyən olunur.

4.5. Şirkət Nümayəndəliyin öhdəliklərinə görə tam məsuliyyət daşıyır.

5. NÜMAYƏNDƏLİYİN ƏMLAKI

5.1. Nümayəndəliyin əmlakı Şirkət tərəfindən verilir. Nümayəndəlik yarananda ona verilən əmlakın ilkin miqdarı Şirkət tərəfindən müəyyən edilir. Nümayəndəlik şirkətin tabeçiliyində fəaliyyət göstərir.

5.2. Şirkət istədiyi vaxt və heç bir məhdudiyət qoymadan Nümayəndəliyə əlavə əmlak vermək və ya nümayəndəliyin sərəncamında olan hər bir növ əmlakı bütövlüklə və ya qismən geri götürmək hüququ vardır. Nümayəndəliyin bütün əmlakı Şirkətin xüsusi mülkiyyətidir.

5.3. Azərbaycan Respublikasının qüvvədə olan qanunvericiliyi ilə bütün vergilər ödəndikdən sonra Nümayəndəliyin əldə etdiyi xalis mənfəət Şirkətin göstərişi ilə istifadə olunur.

6. NÜMAYƏNDƏLİYİN FƏALİYYƏTİNİN DAYANDIRILMASI VƏ YA LƏĞVİ

Nümayəndəliyin fəaliyyətinin dayandırılması, yaxud onun ləğvi təsisçi Şirkətin müvafiq qərarı əsasında və ya məhkəmə tərəfindən Azərbaycan Respublikasının qanunvericiliyinə uyğun qaydada həyata keçirilir.

7. DİGƏR MƏDƏLƏLƏR

7.1. Nümayəndəliyin fəaliyyəti ilə bağılı, lakin bilavasitə bu əsasnamə ilə həlli müəyyən edilməyən bütün məsələlər Şirkət tərəfindən Azərbaycan Respublikasının qanunvericiliyinə uyğun qaydada həll edilir.

7.2. Gələcəkdə bu Əsasnamənin hər hansı müddəası qanunvericiliklə ziddiyyət təşkil edərsə, qanunvericiliyin müddəası tətbiq edilir.

II Fəsil. Biznes planının hazırlanması

Sahibkar və bankın mövqeyi nəzərə alınmaqla biznes plana dair tələblər

Sahibkarın mövqeyindən

a) Bazis məlumat

b) Tələblər

c) Hazırlanması

I. Müəssisəyə dair ümumi məlumatlar

II. Layihənin təsviri

III. Bazarın planlaşdırılması, Bazar analizi, Satışın planlaşdırılması

IV. Xammalın əldə edilməsi

V. Hüquqi normalar

VI. İnvestisiya planı və investisiya xərcləri

VII. Dövrüyyə-nəticə planlaşdırılması. Ümumi müəssisənin planlaşdırılması

VIII. Kapital axını planlaşdırılması

IX. Zəmanətlər

X. Digər sənədlər

A. Bazis məlumat

1 Biznes plan sizin planlaşdırılmış fəaliyyətinizin strukturlu izahıdır (biznes ideyası).

2 Konseptual yanaşmasız bisnez ideya olmur.

Biznes plan bir istinad nöqtəsi və nəzarət instrumenti kimi məqsədlərinizin nəzarətdə saxlanması və kreditin əsaslı olmasının bank tərəfindən dəyərləndirilməsi üçün lazımdır.

1 Bisnez plan aydın, məlumatlı və ətraflı şəkildə olmalı və özündə ən əsas məsələləri ehtiva etməlidir.

2 Biznes plan planlaşdırdığınızın fəaliyyətin bütün aspektlərini ehtiva etməlidir. Biznes planın təqdim edilməsi bankdan kredit tələb edilməsi üçün məcburi şərtidir.

3 Biznes plana aid olan tələblər müxtəlif olur. Məsələn, əgər Siz bankdan böyük məbləğdə pul əldə etmək istəyirsinizsə, onda biznes plan üçün çəkilməli olan məsrəflər də böyük olur. Biznes planı banka təqdim etməzdən əvvəl onu yoxlatmalısınız. Əgər Sizin planlaşdırdığınız fəaliyyət növü üçün inkar cavabı gəlsə, onda Siz şansınızı əldən vermiş sayılırsınız və adətən belə şəraitdə digər bank da Sizə ikinci şans verməz.

B. Tələblər

1 Məzmun baxımından biznes plan özündə aşağıdakıları ehtiva etməlidir:

2 Müəssisə ilə bağlı ümumi məlumatlar (təsisatçılar, yeri, hüquqi forması, həmkarlar, patentlər və s.)

Yeni istehsal proqramının təsviri (Biznes ideya) bazar analizi, marketinq və satış konsepsiyası.

1 İnvestisiya planı, satış planı, xərc planı, kapital axını planı

2 Bu zaman yalnız müəssisənin ərazisini qeyd etmək kifayət etmir. Hər hansı bir ərazini seçdiyinizi əsaslandırmaq və həmçinin seçiminizin iqtisadi baxımdan müsbət, mənfi tərəflərini izah etməlisiniz.

3 Yeni yaradılan özəl müəssisələr üçün təsisçinin tərcümeyi halı mühümdür, kapital cəmiyyətlərində isə ən mühüm payçıların bildirilməsi kifayət edir.

4 Layihənin dəyərləndirilməsi onun perspektivləri və həmçinin sizin şəxsi bacarıqlarınızın əsasında baş verir.

5 Ola bilsin ki, Siz ən yaxşı bir ideyanı təqdim edirsiniz. Buna baxmayaraq öz mövqeyinizi inandırıcı formada çatdırma bilmirsinizsə, onda sizin imkanlar azalır. Bu, Sizin biznes planın bank üçün nəzərdə tutulduğu hala xüsusən aiddir.

6 Diqqət:

7 Banklar üçün nəzərdə tutulan əksər biznes planlar qənaət bəxş olmayan satış analizlərinə görə uğursuz olurlar. Sizin tərəfinizdən qeyd edilən bütün məsələlərin əlaqəli olması çox mühümdür - yalnız bir məsələ üzrə, məsələn maliyyə göstəriciləri ilə bağlı ifrat dərinliyə yol verməyin. Bütün məlumatlar və fikirlər əsaslandırılmış formada izah edilməlidir; məlumatları ətraflı və mənbələri ilə birlikdə təqdim edin.

8 Sizin məlumatlar əsasında bank tərəfindən Sizin layihə müsbət və ətraflı dəyərləndirilə bilməlidir.

C. Hazırlanması

1 Biznes planları Siz aidiyyəti olan xidmət sahələri ilə əməkdaşlıq əsasında hazırlaya bilərsiniz. Bu əksər hallar üçün xarakterikdir; Lazımi istehsal idarəçiliyi təhsiliniz olmadığı halda bank əsasın öz xidmətini təklif edir.

2 Xidmət təklifçisinin aidiyyəti olan iqtisadi, yaxud biznes idarəçiliyi təhsilinə, banklarla iş və biznes planların hazırlanması sahəsində təcrübəyə malik olmalıdır. Yalnız bu halda xidmət təklifçisi ideyalarınızın biznes planda öz ifadəsini tapması və düzgün əsaslandırılması üçün Sizə dəstək dura bilər.

C.I.1. Müəssisə ilə bağlı ümumi məlumatlar

Girişdə mövcud müəssisənin mümkün qədər ətrafı təsviri olmalıdır. Bu təsvir əsasında müəssisənin məqsədi, müəssisə daxilində tapşırıqların bölüşdürülməsi (orqanigrammanı əlavə edin), həmçinin müəssisənin hüquqi forması və sahibkarlıq strukturu aydın olmalıdır.

Müəssisə ilə bağlı hüquqi icazə, yaxud məhdudiyətlər varsa, bunlar qeyd edilməlidir.

C.I.2. Müəssisənin fəaliyyət istiqaməti:

1 Sizin müəssisə hazırda nə istehsal edir və satır?

2 Bu məhsulların Sizə təqdim etdiyi müsbət tərəflər hansılardır?

3 İnvestisiya ilə Siz hansı zəif tərəfləri aradan qaldırmaq istəyirsiniz?

C.I.3. Bazarda mövqeyi

1 Növbəti olaraq müəssisənin bazardakı mövqeyi ətraflı izah edilməlidir.

Bazarın tədqiqatı istiqamətində aparılmış araşdırmaların nəticələri bura aiddir.

1 Bura gələcək üçün bazarın dəyərləndirilməsi və mövcud rəqabət, həmçinin onun təsiri haqqında fikir də əlavə edilməlidir.

2 Bunun ardınca isə müştəri strukturu, müəssisənin satış yolları, reklam və marketing tədbirləri haqqında məlumat gəlməlidir.

İlkin yaranan müəssisələr üçün bu məlumatlar layihə təsvirində göstərilməlidir.

C.I.4. İşçi heyətinin təcrübəsi

1 Sahibkarın, yaxud rəhbərliyin təcrübəsinə dair (təhsil, kvalifikasiya, yaşı, funksiyası) həmçinin müəssisənin işinə dair (məsələn, məhsul çeşidi) məlumatlar mühümdür.

Bunun davamı olaraq müəssisənin heyətinin strukturu (işçilərin sayı, fəaliyyəti, təhsili, yaş strukturu), həmçinin iş bazarındakı vəziyyəti qeyd etməklə tədricən planlaşdırılan, yaxud gözlənilən kadr siyasəti haqqında məlumat təqdim edilir.

C.I.5. Ərazi və infrastruktur

1 Müəssisə ərazisi haqqında məlumatlar müəssisə haqqında təqdim edilən ümumi məlumatları tamamlayır.

2 Burada ərazi sezimi həm müştərilərin, həmçinin tədarükçülərin (nəqliyyat xətlərinə bağlılıq) mövqeyindən təqdim edilir.

3 Həmçinin seçilmiş ərazi əsasında gələcək üçün genişlənmək imkanlarının olması nəzərdə saxlanılır.

4 Müəssisənin fəaliyyət növündən asılı olaraq ərazidə enerji ilə təmin olunma imkanlarının mövcudluğu mühümdür ki, bunu da diqqətdə saxlamaq lazımdır.

5 Tədricən meydana çıxacaq bürokratik əngəlliklər də nəzərdə saxlanmalıdır.

C.II.1. Layihənin təsviri

1 Layihənin bütün müsbət və tədricən yarana biləcək mənfi cəhətləri ilə birlikdə dəqiq təsvir edilməsi mühümdür. Daha sonra isə layihənin həyata keçirilməsi üçün tələb edilən bütün şərtlər sadalanmalıdır.

2 İzahatınızı hissə-hissə elə qurun ki, hətta səthi biliyə malik bir şəxs belə Sizi başa düşsün.

3 İnvestisiya vəsaitləri seçiminizi əsaslandırın və bu əsasda artıq həll etdiyiniz problemləri vurğulayın, məsələn, tullantıların kənarlaşdırılması, yaxud bazarda dəyişikliklər.

4 İnvestisiya üçün vaxt planı müəyyənləşdirilməli və investisiyanın qarşısında duran maneələr yoxlanmalıdır.

2. Layihənin təsviri
Layihə İcrasının qrafik olaraq təsviri

Aylar	1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11	12
Kredit qərarı	X											
Maşınların sifariş edilməsi	X	X	X	X								
Hazırlıq işləri	X	X	X	X								
Maşınların çatdırılması				X								
Kapital ehtiyacı				X								
İşçilərin təlimləndirilməsi			X	X	X	X						
İşçilərin işə yavaşması		X	X	X	X	X						
Satışın həvəsləndirilməsi tədbirləri		X	X	X	X			X	X	X	X	
İstehsalın başlanması						X						

C.II.1. Layihənin təsviri

Daha sonra isə layihənin məqsədi, planlaşdırılan layihə məqsədinə çatmaq üçün lazım olan vaxt, həmçinin layihənin icrası zamanı nəzərdə tutulan nəzarət mexanizmləri haqqında məlumat verilməlidir. Bununla yanaşı mümkün risklər (maliyyə, ekoloji və texniki), həmçinin onların qarşısının alınması imkanları göstərilməli və dəyərləndirilməlidir.

C.III.1. Satış planı

İlk əvvəl bazarın araşdırılmasının aparılması optimal bir investisiya planının tərkib hissəsidir. Bu araşdırma ətraflı hesablamalar və müşahidələri özündə ehtiva edən bazar analizinə əsaslanır. Bazarla bağlı araşdırmadan çıxış edərək bazarla bağlı özündə gələcəyə proqnoz verən fikir bildirilməlidir. Belə bir araşdırmanın aparılması və bunun əsasında fikir söyləmək üçün bazardakı müştəri strukturu haqqında əvvəldən məlumatlı olmaq mühümdür.

C.III.2 Satış planı

Növbəti addım olaraq rəqiblə müqayisə aparılmalı və rəqibin təsiri dəyərləndirilməlidir. Qeyd edilən addım atıldıqdan sonra satış planı hazırlanmalıdır. Bu satış planı özündə paylaşdırma yollarını (satış ərazisi), satış strukturu (satışın təşkili), həmçinin satış strategiyası haqqında məlumatı ehtiva edir. Satış planı əsasında aidiyyəti olan reklam və marketing tədbirləri müəyyən edilməlidir.

C.III.3. Satış planı

Qiymətin formalaşdırılması mühüm bir faktordur. Qiymətin optimal olaraq formalaşdırılması üçün istehsal xərcləri haqqında dəqiq məlumat mühümdür. Bu xərclər əsasında qiymətin müəyyən edilməsi mümkün olmalıdır. Müəyyən edilmiş qiymət rəqiblərin qiyməti ilə müqayisə edilməlidir. Belə bir qiymət mütəmadi olaraq nəzarətdə saxlanmalıdır (Preiscontrolling), belə ki vaxt keçdikcə xarici təsir vasitələri (istehsal xərcləri) dəyişə bilər.

C.IV.1 Xammalın əldə edilməsi

Yatırım etmək ərəfəsində xammalın əldə edilməsinə diqqət vermək lazımdır, çünki xammal çatışmazlığı neqativ təsirlərə səbəb ola bilər. Bu səbəbdən belə bir problemlərin yarana bilməsi imkanları araşdırılmalıdır və əgər bu mümkündürsə, onda onları aradan qaldıracaq, yaxud ən azı məhdudlaşdıracaq tədbirlər müəyyən edilməlidir. Xammal ilə bağlı olan riskin tam aradan qaldırılması mümkün deyilsə, onda xərclərin hesablanmasında risk xərcləri də nəzərə alınmalıdır. Xammal çatışmazlığını aradan qaldırmağa yönəlmiş alternativ həll yolları da xərclərə səbəb ola bilər.

C.V.1.Hüquqi normalar

Layihəyə başlamazdan öncə nəzərdə saxlanmalı olan hüquqi normaların olub olmaması yoxlanmalıdır. Buna icazə prosedurları, həmçinin bundan sonra meydana çıxacaq hüquqi hallar aid ola bilər.

Hüquqi normalar üz növbəsində məhdudiyətlər yarada bilər ki, bunlar da planlaşdırılmış layihəni gecikdirə, yaxud icrasına mane ola bilər. Bu hallar xərclərə səbəb olur ki, həmin xərclər isə xərclərin planlaşdırılmasında diqqətdə saxlanmalıdır.

C.VI.1. İntestisiyanın təsviri

1 İntestisiya planı çərçivəsində bütün xırdalıqlar, investisiya obyektinə, ona aid olan bütün xərclər və maliyyə ehtiyacına aid olan vaxt müddəti ətraflı qeyd edilməlidir.

2 Layihə ilə bağlı planlaşdırmadan tutmuş ambar təhcizatına kimi nəzərdə tutduğunuz bütün xərcləri sadalayın.

3 Nəticələrinizi tam minliklərə yuvarlaqlaşdırın.

C.VI.2. İntestisiya və xərc planı

Xərc planı çərçivəsində ayrı-ayrı məsələlər istər məzmun, istərsə də gələcəkdə gözlənilən dəyişikliklər baxımından ətraflı izah edilməlidir.

Planlaşdırılan investisiyaların xərc baxımından təsirləri də bura aiddir.

Ətraflı məlumatlar üçüncü tərəfə (bank) imkan verməlidir ki, xərc planının xırdalıqlarını, həmçinin investisiyanın təsirlərini anlasın.

Nəticələrinizi tam minliklərə yuvarlaqlaşdırın

C.VI.2. İntestisiya və xərc planı (yuvarlaqlaşdırılmayıb)

İntestisiya planı							
Ay	1	2	3	4	5	6	Məbləğ
Kompyuterlər idarə edilən kəsici və dövrə maşınları	16 000			64 000			80 000
Kompyuterlə idarə olunan mişarlar	10 000			40 000			50 000
Tədarükdən öncəki tədbirlər (texniki hazırlıq, quraşdırma və təhlükəsizlik xərcləri)	2 000	1 000	5 000	4 000			12 000
Amortizasiya xərcləri	28 000	1 000	5 000	108 000	0	0	142 000
Təhsil-təlimləndirmə xərcləri			1 500	1 500	1 500	500	5 000
Heyətin əmək haqqı xərcləri		1 500	1 500	3 000	3 000	3 000	12 000
Əmək haqqından irəli gələn xərclər		500	500	1 000	1 000	1 000	4 000
Digər Xərclər				1 000	1 000	1 000	3 000
Reklam xərcləri		1 000	2 000	2 000	1 000	1 000	7 000
Bürokratiya əngəllikləri	1 000	2 000	1 000	1 000			5 000
Xammal və hazır məhsul anbarı							Hez biri
Ümumi xərclər	1 000	5 000	6 500	9 500	7 500	6 500	36 000
Ümumi investisiyadan asılı xərclər	29 000	6 000	11500	117 500	7 500	6 500	178 000

C.VI.1./2. Dövryyənin təsviri

1 Nəzərdə tutulan layihə, həmçinin ümumi müəssisə daxil olmaqla burda bütün xərclər və gəlirlər göstərilir.

2 Yeni yaranan müəssisə üçün yalnız nəzərdə tutulan layihənin xərc və gəliri göstərilir.

3 Əvvəldən qeyd edilmiş və nəzərdə tutulan tədbirlə yaranan bütün xərcləri nəzərdə saxlayın
4 Tam minliklərə yuvarlaqlaşdırın

C.VI.1./2. Dövriyyə və qayıtmalar

	Fəaliyyət ili, investi- siyasız	1-ci il Investi- siya daxil olmaqla	2.ci il	3.cü il	4.cü il	5.ci il
Ümumi gəlirlər	755 000	800 000	905 000	1 070 000	1 272 500	1 505 000
Material	600 000	640 000	715 000	830 000	985 000	1 180 000
Əmək haqqı	80 000	84 600	89 600	94 600	99 600	104 600
Əmək haqqından irəli gələn xərclər	10 000	10 200	10 200	10 200	10 200	10 200
Xidmətlər	1 000	10 000	5 000	1 000	1 000	1 000
İcarə	10 000	10 000	10 000	10 000	10 000	10 000
Enerji	1 000	1 500	1 550	1 650	1 800	2 000
Maşın- avadanlığın gözlənilməsi	400	700	1 000	1 000	1 000	1 000
Sığorta	12 000	700	700	700	700	700
Reklam	500	5 000	5 000	5 000	5 000	5 000
Amortizasiya	12 000	19 100	26 200	26 200	26 200	26 200
Digər xərclər	22 000		15 000	25 000	25 000	25 000
Faizlər		7 000	7 000	7 000	5 000	2 000
a.o. Xərclər						
Ümumi xərclər	748 900	788 800	886 250	1 012 350	1 170 500	1 367 700
Vergi çıxılmamış nəticə	6 100	11 200	18 750	57 650	102 000	137 300
Vergilər (25 %)	1 525	2 800	4 688	14 413	25 500	34 325
Vergidən sonra nəticə	4 575	8 400	14 063	43 238	76 500	102 975
Ödəmə imkanı				20 000	30 000	20 000

C.VIII. Kapital axını planı

İnvestisiya layihəsi üçün optimal maliyyə planı hazırlamaq üçün kapital axını planı mühümdür.
Kapital axını planına bütün gözlənilən ödəniş axınları daxil edilməlidir.
Kapital axını planı əsasında investisiya üçün tələb edilən qısa, orta və uzun müddətli maliyyə maliyyə
ehtiyacı müəyyən edilir.
Kapital axını planı əsasında kredit almaq üçün ərizələr irəli sürülür və investisiya ehtiyatlarının
istifadəsinə dair qərarlar verilir.

C.VIII.1./2 Kapital axını planı

	1	2	3	4	5	6	7	7	9	10	11	12
--	---	---	---	---	---	---	---	---	---	----	----	----

Gəlirlər	75000	85000	75000	55000	50000	10000	20000	75000	85000	90000	90000	90000
Şəxsi vəsaitlər	30000	2000	5000	63000								
Kənar vəsaitlər uzun-müddətli				60000								
Kənar vəsaitlər qısa-müddətli						20000	30000					
Məbləğ	105000	87000	80000	178000	50000	30000	50000	75000	85000	90000	90000	90000
Fərq	2465	7 521	9704	6296	33521	36746	8367	12279	12571	7571	7571	6788
Məbləğ	102535	81944	75352	176352	18127	25127	46506	66215	81215	86215	86215	86998
Ümumi xərclər	74408	80817	70225	68225	18000	25000	45000	64708	79708	84 708	84708	85491
Vergilər (25 %)	127	127	127	127	127	127	340	340	340	340	340	340
Faizlər							1167	1 167	1167	1167	1167	1167
İnvestisiya xərcləri	28000	1000	5000	108000								

C.VIII.3. Maliyyə ehtiyacı

Bunun ardınca maliyyə ehtiyacının izahı və bu ehtiyacın şəxsi, yaxud kənar vəsaitlər hesabına örtülməsinə dair məlumat verilir. Bunun əsasında maliyyə ehtiyacının ödənməsi üçün qısa, orta, yaxud uzun müddətli maliyyə vəsaitlərinə ehtiyac olduğu müəyyən edilir və bu əsasda kredit ehtiyacının həcmi haqqında qərar verilir.

1 Şəraitə uyğun olaraq özündə müxtəlif növ maliyyələşdirmə və ümumi ehtiyacı əks etdirən cədvəl tərtib edin.

2 Dəyərlərinizi tam minlik rəqəmlərə yuvarlaqlaşdırın

C.IX. Zəmanətlər

Biznes plan zərziyəsində kreditin müqabilində müştəri tərəfindən bank üçün hansı zəmanətlərin təqdim edildiyi sadalanır.

Burada söhbət həm daşınan əmlakdan, həmçinin ödəniş tələblərinə olan güzəştdən gedə bilər. Azərbaycan Respublikasında hüquqi tənzimləmə çərçivəsinin inkişafından asılı olaraq, gələcəkdə daşınmaz əmlak da bura aid ola bilər.

Bu zəmanətlər güzəşt edilə, girov qoyula, yaxud sahibkarlıq hüququ ötürülə bilər.

Müştəri tərəfindən zəmanət üçün müəyyən edilmiş dəyər bildirilməlidir.

Dəyər haqqında məlumat verilərkən dəyərin müəyyən edilməsi üsulu izah edilməlidir ki, bununla bağlı aşağıdakı yanaşmalar tövsiyə edilir:

- Yeni dəyər (köhnə və bu günkü alış qiyməti)
- Alqı dəyəri (alındığı tarix daxil olmaqla)
- Kitab dəyəri (amortizasiyanın qeyd edilmə üsulu daxil olmaqla)
- Bazar dəyəri.

Dəyərin müəyyən edilməsi üçün digər bir üsul təqdim edilibsə, onda bu göstərilməlidir.

Zəmanət	Yeni dəyər	Alqı dəyəri	Kitab dəyəri	Bazar dəyəri	Alındığı tarix	Qeyd
Hobelbank	50.000,00	50.000,00	10.000,00	15.000,00	1/2001	Bazar dəyəri 100.000,00 €(Avro) təşkil edir.
Kəşici emalatxana	150.000,0	130.000,00	-	40.000,00	12/1999	
Dövriyyə maşınları	20.000,00	20.000,00	2.000,00	10.000,00	10/2001	
Xüsusi mişarlar	70.000,00	70.000,00	-	35.000,00	12/2000	
Hobelbank	50.000,00	50.000,00	50.000,00	50.000,00	Planlaşdırılan yatırımlar əsasında yeni alqı	
Dövriyyə maşınları	80.000,00	80.000,00	80.000,00	80.000,00	Planlaşdırılan yatırımlar əsasında yeni alqı	

C.X.Digər sənədlər

Biznes planına aşağıdakılar əlavə edilməlidir:

- Son illərin balans hesablamaları, həmçinin mənfəət və itki hesablamaları
- Plan balansları və planla bağlı olan mənfəət-itki hesablamaları
- Kapital axını planı
- İnteraksiya perspektivləri
- Texniki planlar
- Sahibkarın tərcümeyi halı.

D. Məzmun

1 Müştərinin biznes planı əsasında bank müəssisənin maliyyə vəziyyətini hərtərəfli və ətraflı dəyərləndirə bilməlidir.

2 Dəyərləndirmə imkanı müəssisənin hazırkı vəziyyətinə, həmçinin gələcək inkişafına aiddir. Bununla bağlı olaraq rəqəmlərlə yanaşı, onların məzmun mahiyyəti qeyd edilməlidir.

3 Planda göstərilən rəqəmlər hərtərəfli olaraq əsaslandırılmalıdır.

E. Tələblər

Dəyərləndirməyə imkan verəcək bütün mühüm rəqəmləri və əsaslandırmaçıları özündə ehtiva edən tamamlanmış bir biznes planının olması bank üçün mühümdür.

Rəqəmlər və əsaslandırmaçıları bank üçün anlaşılıqlı olmalıdır.

Qəbul edilmiş eyni formada biznes planların hazırlanması tövsiyə edilir, Belə ki bu, banka müqayisə etmək imkanı verir. Eyni əsaslar üzərində hazırlanmış biznes planları bank tərəfindən həyata keçirilməli olan analiz və yoxlamaları asanlaşdırır.

F. Yoxlama C.I.

İlk öncə bank müştəri tərəfindən müəssisə ilə əlaqədar təqdim edilmiş ümumi məlumatların tamlığını yoxlayır.

Bura xüsusən aiddir

- Firmanın adlandırılması
- Sahibkarla bağlı şəxsi məlumatlar
- Əlaqə adresi və telefon nömrəsi
- İcazələr və bildirişlər (qeydiyyat, vergi nömrəsi və s.) daxil olmaqla müəssisənin hüquqi forması
- Mövcud bank əlaqələri.

F. Yoxlama C.I.

Yoxlamanın diggətdə saxladığı mövzular:

1 Məlumatların tamlığı.

- 2 Məlumatlar əsasında müştərinin aydın identifikasiyasının mümkünlüyü.
- 3 Bankla əlaqəsi dedikdə müəssisənin mövcud bank əlaqələsinin forması (kredit) və keyfiyyəti (məlumat, yaxud sorğu mümkündürmü?) haqqında sual nəzərdə tutulur.
- 4 Digər bank əlaqəsi ilə əlaqədar balans hesabatlarının yoxlanması.

F. Yoxlama C.I - C.X digər yanaşma üsulları

Növbəti addım biznes planı dair mahiyyət məlumatlarının, onların tamlığının və anlaşıqlı olmasının yoxlanmasıdır.

Bunun ardınca isə qısa formada izah edilir ki, hansı məlumatları bank gözləyir və xüsusən qiymətləndirir, yaxud bunların əsasında ümumi dəyərləndirmək üçün bank tərəfindən hansı nəticələr əldə edilir.

F. Yoxlama C.I.

Yoxlamanın diqqətdə saxladığı mövzular:

- 1 Biznes planının müştəri tərəfindən imzalanması.
- 2 Biznes planının vaxt baxımından aktuallığı.
- 3 Biznes planının müştəri, yaxud üçüncü tərəf vasitəsi ilə hazırlanması (üçüncü tərəfin keyfiyyəti?).
- 4 Əlaqə saxlamaq üçün aidiyyəti olan şəxsin müəyyən edilməsi.

F. Yoxlama C.I.1.

Ümumi məlumatlar

a) Müəssisəyə dair məlumatlar

Təqdim edilən məlumatlar əsasında müəssisənin kim tərəfindən və hansı iş məqsədi üçün yarandığı bank üçün aydın olmalıdır.

Müəssisə üçün seçilmiş hüquqi forma sahibkarlıq və sahibkarlıq münasibətlərinin aydınlığı baxımından mühümdür.

Yoxlamanın diqqətdə saxladığı mövzular:

- 1 Sahibkarların müəssisə ilə əlaqədar olan maraqları hansılardır.
- 2 Sahibkar, yaxud sahibkarların digər müəssisələrdə payları varmı.
- 3 Sahibkarların digər (şəxsi) mülkiyyətləri varmı.
- 4 Müəssisə qarşısında başqa bir asılılıq dururmu.

F. Yoxlama C.I.2.

b) Müəssisənin ixtisaslaşdığı sahə

Məlumatlar müəssisənin istehsal fəaliyyətinin, yaxud tapşırıq sahəsinin dəyərləndirilməsinə xidmət edir.

c) Kadr siyasəti

Verilmiş məlumatlar əsasında işçi heyət strukturunun, planlaşdırılan dəyişikliklər (məsələn; yaş və təhsil strukturu, işçi heyətinin azaldılması, yaxud artırılması) daxil olmaqla keyfiyyət və kəmiyyət baxımından dəyərləndirilməsi mümkün olmalıdır.

F. Yoxlama C.I.3.

d) Bazarda mövqeyi

Bu məlumatlar əsasında bank, müəssisənin istehsal, müştəri strukturu və həmçinin rəqabət baxımından bazarda mövqeyi haqqında dəyərləndirmə apara bilər.

Təqdim edilən məlumatlar müəssisənin yarandığı və inkişaf vaxtlarını, həmçinin hazırkı durumunu əhatə edir.

Yoxlamanın diqqətdə saxladığı mövzular:

Malların bazarda yaxşı satılması imkanları.

- 1 Müəssisənin istehsal fəaliyyətinin müştəri strukturuna uyğunluğu.
- 2 Keyfiyyət nəzarətinin mövcudluğu (müştəri sorğusunun aparılması).

3 Müəssisənin bazarda baş vermiş dəyişikliklərə uyğunlaşdırılması.

4 Gələcək üçün planın olması

5 Rəqabətin müşahidəsi aparılırmı.

6 İstehsal fəaliyyətinin dəyərləndirilməsi üçün olan məlumatların inandırıcı və kifayət qədər olması.

F. Yoxlama C.I.4.

Yoxlamanın diqqət mərkəzində olan mövzular:

1 Müəssisənin idarəsi üçün sahibkar kifayət qədər ixtisas bacarığına malikdirmi, yaxud bu tapşırığın yerinə yetirilməsi üçün müəssisədə lazımi ixtisas bacarığına malik olan şəxs varmı.

2 Tapşırıq sahəsinin dəyərləndirilməsi üçün olan məlumatlar inandırıcı və kifayət qədərdir.

Yoxlamanın diqqət mərkəzində olan mövzular:

1 Yaş strukturu ilə əlaqədar problemlərin olması (növbəti işçi nəsil heyətinin olması?).

2 Heyət miqdarının tapşırığın həcminə uyğun olması.

3 Heyətin bacarıq keyfiyyətinin lazımi səviyyədə olması.

4 Satış və inzibati idarə etmə arasında münasibət tarazlaşdırılıbmı.

5 Şəxsi heyətlə bağlı dəyişikliklər bazarda baş verən tədrici dəyişiklikləri nəzərdə tuturmu.

F. Yoxlama C.I.5.

e. İnfrastruktur

Müştərinin verdiyi cavablar əsasında bank, verilmiş ərazisinin nə üçün seçildiyini və seçilmiş ərazinin müştəri, həmkarlar, tədarükçülər və istehsal üçün hansı faydalar təqdim etdiyini müəyyən edir.

Məlumatlar əsasında seçilmiş ərazinin gələcək üçün hansı inkişaf imkanları təqdim etməsi, seçilmiş ərazi ilə bağlı hazırda, yaxud gələcəkdə hansısa problemlərin ola bilməsi məsələləri aydınlaşdırılır.

Yoxlamanın diqqət mərkəzində olan mövzular:

1 Ərazi müştəri strukturuna uyğundurmu.

2 Müştəri mütəmadiyyəti və nəqliyyat texniki bağlantılar.

3 Tədarükçülər üçün giriş və çıxış yollarının, yükləmə və boşaltma imkanlarının olması.

4 Otaqların böyüklüyünün, yaxud kiçikliyinin ölçülməsi.

5 Rezervlərin mövcudluğu.

F. Yoxlama C.II.1

2. Layihənin təsviri

Layihənin bütün mümkün təsirləri ilə birlikdə dəqiq izahı, həmçinin müştəri tərəfindən tədbirlə bağlı verilmiş qərarın səbəblərinin hərtərəfli təsviri bank üçün mühümdür.

Bank qarşısında duran tapşırıq layihənin mahiyyətini anlamaq və digər məlumatlar əsasında onun həyata keçmə imkanlarının ağlabatan olmasını aydınlaşdırmaqdır.

Yoxlamanın diqqət mərkəzində duran mövzular:

1 Müştəri tərəfindən təqdim edilən izahın inandırıcı olub-olması.

2 Müştəri tərəfindən bütün mühüm məsələlərin qavranılması və nəzərdə tutulması.

3 Müştərinin müsbət qərarı əsaslandırılı bilirmi.

Layihənin məqsədi

Verilmiş məlumatlar banka təqdim edilən məqsədi müsbət dəyərləndirməyə imkan verməlidir.

Verilmiş vəsaitlərin məqsədə nail olmaq üçün uyğun olması yoxlanılır və həmçinin verilmiş məqsədə çatmağın qarşısında dura biləcək maneələrin meydana gələ bilməsi diqqətdə saxlanılır.

Həmçinin nəzərdə tutulmalıdır ki, sahibkar məqsədə çatmaqla bağlı vaxtında lazımi tədbirlərin görülməsinə imkan verəcək nəzarət mexanizmi həyata keçirsin.

Yoxlamanın diqqət mərkəzində duran mövzular:

1 Məqsədin real, yaxud həddindən artıq optimal izah edilməsi.

2 Maneələrin dərk edilməsi və diqqətdə saxlanması.

3 Məqsədə çatma mexanizminə nəzarətin olması.

4 Məqsədə çatma istiqamətində təhlükə yaranarsa, bunun aradan qaldırılması üçün tədbirlər planının olması.

5 Layihə ilə bağlı risklər

Adətən özü tərəfindən müsbət dəyərləndirilmiş layihə risklərinin müştəri tərəfindən müəyyən edilməsi çətin olur. Bunu nəzərə alaraq bank bu məsələ ilə bağlı xüsusən tənqidi yanaşmalı və yarana biləcək risklərin aradan qaldırılması üçün müştəriyə məsləhət xidməti göstərməlidir. Belə bir məsləhət əksər hallarda sığorta razılaşmasıdır. Bu razılaşma riskin məhdudlaşdırılması ilə yanaşı, xidmət sahəsində uğurlu satış layihəsinin həyata keçməsi deməkdir.

Yoxlamanın diqqət mərkəzində olan mövzular:

1 Risklərin olması

Ekoloji risklər (məs.; ətraf mühitə zərərli mallar)

Maliyyə riskləri (məs.; borc tələbləri)

Texniki risklər (məs.; Maşınların sıradan çıxması)

2 Müştəri tərəfindən bütün risklərin düzgün tanınması və dəyərləndirilməsi.

3 Risklərin məhdudlaşdırılması üçün tədbirlərin kifayət qədər olması.

4 Mümkün risklərin maliyyə baxımından olan təsirlərinin xərclər hesabatında nəzərə alınması.

F. Yoxlama C.III.1.

a) Bazarın öyrənilməsi

Məhsulun bazar imkanlarını və investisiyanın perspektivlərinin düzgün dəyərləndirilməsi üçün, bank bazara dair müştəri tərəfindən təqdim edilmiş məlumatlar və bazarın dəyərləndirilməsi hesabatı ilə məşğul olmalıdır. Bununla bağlı rəqabət və onun bazardakı təsiri mövzuları da əhəmiyyət kəsb edir.

Yoxlamanın diqqət mərkəzində olan mövzular:

1 Bazarın öyrənilməsi həyata keçirilibmi və kim tərəfindən.

2 Müştəri tərəfindən bazarın dəyərləndirilməsi realdırımı.

3 Müştəri bazardakı rəqabəti lazımı səviyyədə nəzərə alıbmi.

Yoxlamanın diqqət mərkəzində olan mövzular:

1 Bazarda tələbatın olması.

2 Müştəri tərəfindən görülən tədbirlərin uğurlu satış üçün şərait yaratması.

3 Uğurlu satış üçün tələb edilən vaxt müddətinin müştəri tərəfindən real əsaslarla dəyərləndirilməsi.

F. Yoxlama C.III.2.

b) Satış planı

Müştərinin təqdim etdiyi məlumatlar əsasında bank, müştəri tərəfindən satışın inkişafı üçün görülən tədbirlərin planlaşdırılan zaman müddətində layihə məqsədinə çatmaq üçün kifayət edib etmədiyini araşdırır.

Yoxlamanın diqqət mərkəzində saxladığı mövzular:

1 Satış konsepsiyasının bazar üçün adəti şəkildə olması

2 Ərizənin bu satış konsepsiyası ilə təcrübəsinin olması

3 Malın alınması üçün məqsəd qrupunun kifayət qədər pul vəsaitinə malik olması

4 Məqsəd qrupu nə qədər böyükdür və necə bölünür

F. Yoxlama C.III.3.

Yoxlamanın diqqət mərkəzində olan mövzular:

1 Müştəri tərəfindən təqdim edilən məlumatlar aydın olmalıdır ki, bunun əsasında bank layihədə göstərilən qiymət formalaşma mexanizminin ən azı xərcləri örtən və mövcud bazarda həyata keçirilə bilən olduğu halda fikir söyləyə bilsin. Həmçinin real görünə bilən xərc və istehsal hesablamaları təqdim edilməlidir.

2 Qiymət göstərilən hesablamaya, həmçinin mənfəət həddinə uyğundurmu.

3 Qiymət bazarda reallaşdırıla bilərmi.

4 Rəqiblərin qiyməti necədir.

F. Yoxlama C.IV.

6. Xammal əldə edilməsi

Xammal ehtiyacı

Müştəri tərəfindən təqdim edilən məlumatlar əsasında istehsal üçün lazım olan xammal əldə edilməsi zamanı tədarüklə bağlı problemlərin yaranması ehtimalı bank tərəfindən dəyərləndirilir. Problemin yaranma ehtimalı halında isə müştəri tərəfindən preventiv lazımi tədbirlərin görülmüş olması araşdırılır.

Eyni zamanda həmin problemlərin müxtəlif aspektli təsirləri, xüsusən maliyyə yönümlü təsirləri araşdırılmalıdır.

Yoxlamanın diqqət mərkəzində duran mövzular:

- 1 Xammal problemləri yarana bilirmi.
- 2 Müştəri xammal problemlərini nəzərə alıbmi.
- 3 Xammal problemləri yaranacağı hal üçün preventiv tədbirlər həyata keçirilibmi.
- 4 Xammal problemlərinin maliyyə təsirləri xərc planında nəzərə alınıbmı.

F. Yoxlama C.V.

3. Hüquqi normalar

- a) Hüquqi şərtlər
- b) Hüquqi məhdudiyyətlər

Hüquqi normaların və məhdudiyyətlərin tamlığı, həmçinin bu normaların əsasında yarana biləcək maliyyə və digər yönümlü dəyişikliklərin layihəyə təsiri və bütün bunların biznes planda nəzərdə tutulması bank tərəfindən yoxlanılır.

Yoxlamanın diqqət mərkəzində duran mövzular:

- 1 Hüquqi icazələr tələb edilirmi, edilirsə onda bu icazələr artıq varmı.
- 2 Hüquqi öhdəliklər, yaxud icazələrlə bağlı əvvəllər problemlər olubmu.
- 3 Hüquqi normaların maliyyə yönümlü təsirləri olubmu və əgər olubsa, onda bunlar nəzərə alınıbmı.

F. Yoxlama C.VI.1.

Burada təqdim edilən məlumatlar əsasən layihə məqsədinə aid olmaqla banka layihənin dəyərləndirilməsinə kömək edir. Burada layihənin həyata keçirilməsi, xüsusən nəzərdə tutulmuş zaman çərçivəsi daxilində onun reallaşması bir daha tənqidi olaraq araşdırılmalıdır.

F. Yoxlama C.VI.1.

Yoxlamanın diqqət mərkəzində duran mövzular:

- 1 Hesablamanın düzgünlüyü.
- 2 Bütün xərclər tam şəkildə göstəribmi.
- 3 Vaxt cədvəli işin icrası baxımından real əsaslara söykənirmi.
- 4 Vaxt ehtiyatları, yaxud alternativlər nəzərdə tutulubmu.

F. Yoxlama C.VI.2.

Müştəri, investisiyanın maliyyə baxımından layihənin icrası çərçivəsində nə cür bölüşdürüldüyünü izah etməlidir. Bu hesablamanı, həmçinin xərc planının və investisiya əsasında əldə edilməsi ümid edilən gəlirlərin dəyərləndirilməsi bank tərəfindən həyata keçirilməlidir.

Yoxlamanın diqqət mərkəzində duran mövzular:

- 1 Hesablamanın düzgünlü.
- 2 İşin icrası müddəti real əsaslara söykənirmi və vaxt baxımından bütün xərclər tam göstəribmi.
- 3 Məlumatlar xərc planına uyğundurmu.

F. Yoxlama C.VI.3.

d) Maliyyə ehtiyacı

Müştəri tərəfindən həyata keçirilməli olan xərclərin hesablanması, həmçinin onunla əlaqədar olan maliyyə ehtiyacı bank üçün yoxlanılmalı olan mühüm bir məsələdir. Bütün birbaşa və dolaylı xərclərin real əsaslar çərçivəsində hərtərəfli şəkildə xərclərin hesablanması planına daxil

edilməsi mühümdür. Buraya planlaşdırılan layihə ilə bağlı olan bir dəfəlik, həmçinin cari xərclər aiddir.

Yoxlamanın diqqət mərkəzində duran mövzular:

- 1 Hesablamanın düzgünlüyü.
- 2 Xərclərin, xüsusən dolayı xərclərin tam şəkildə nəzərə alınması.
- 3 Müştərinin ifadələrinin tam və inandırıcı olması.
- 4 Müştəri proqnozlarının real əsaslara söykənmiş olması.

F. Yoxlama C.VII.1./2.

Müştəri tərəfindən hərtərəfli hazırlanmış xərc planı/gəlirlərlə bağlı proqnoz hesabatı təqdim edilməməsi gözlənilir. Bununla bağlı olaraq bütün mümkün olan gəlirlər və xərclər göstərməli, həmçinin onların mahiyyəti aydın izah edilməlidir. Ayrı-ayrı məsələləri əhatə edən dəyişikliklər, xüsusən gözlənilən gəlirlərin artımı ilə əlaqədar olan fikirlər əsaslandırılmalıdır.

Yoxlamanın diqqət mərkəzində olan mövzular:

- 1 Hesablamanın düzgünlüyü.
- 2 Bütün gəlir və xərclərin tam və vaxt planlaşdırılmasına uyğun olaraq göstərilməsi.
- 3 Proqnozlaşdırılan rəqəmlərlə bağlı (dövriyyə dəyişiklikləri) olaraq müştərinin məlumatlarının tamlığı və inandırıcı olması.
- 4 Gəlir dəyişiklikləri xərc dəyişikliklərinə uyğun olaraq göstərilirmi (məsələn; satış və material alınmasından gələn gəlirlər).

Kapital axını planı biznes planının mühüm tərkib hissəsidir. Kapital axını planlaşdırılması çərçivəsində müştəri bütün ödəmə axınlarını vaxt bölgüsünə uyğun olaraq aylıq əsasda 1-ci il, yaxud 2-ci fəaliyyət ili üçün müəyyən edir və bu əsasda investisiya ilə bağlı olaraq ödəmə imkanları, həmçinin maliyyə ehtiyacı aydın olur.

Qeyd edilənlərlə bağlı müştəri tərəfindən hərtərəfli izahat gözlənilir.

Yoxlamanın diqqət mərkəzində duran mövzular:

- 1 Hesablamanın düzgünlüyü.
- 2 Bütün üdəniş axınlarının tam və vaxta uyğun olaraq qeyd edilməsi.
- 3 Müştərinin məlumatlarının tam və inandırıcı olması.
- 4 Ödəmə imkanlarının həmişə lazımı səviyyədə olması.
- 5 Planlaşdırılmış maliyyə ehtiyacının kifayət etməsi.

Bu yoxlama zamanı ayrıca tapşırıq sahələri arasında şərti bağlantı yaradılır

Maliyyə ehtiyacı	} proqnozlaşdırılması
İcranın planlaşdırılması	
İnvestisiya planı	
Xərc planı/Gəlirin	
Kapital axını planı	

Şərti bağlantı əsasında ayrıca rəqəm göstəricilərinin və onlarla bağlı olan məlumatların bir biri ilə əlaqəli olması, həmçinin eyni əsasa söykənməsi yoxlanılır.

V F. Yoxlama C.VIII.1./2.

Yoxlamanın diqqət mərkəzində duran mövzular:

- 1 Aşağıdakıların əlaqəli olaraq eyni əsaslar üzərində qurulması:

- İnvestisiya xərcləri
- Gəlir və xərclərdəki dəyişikliklər
- Dövriyyə ilə bağlı dəyişikliklər
- Vaxt planı
- Əsaslandırılmalar
- Nəticələr

F. Yoxlama C.IX.1.-6.

Müştəri tərəfindən kreditin mümkün ola bilən sığortalanması (zəmanətlər) ilə əlaqədar məlumatlar təqdim edilməlidir. Bununla yanaşı təqdim edilən zəmanətlərin dəyəri, həmin dəyərin müəyyən edilməsi metodu və zəmanətin sahibkarı bildirilməlidir.

Bank dəyərin müştəri tərəfindən müəyyən edilməsi metodunu, həmçinin kredit verilməsi zamanı həmin metodun istifadə edilməsi imkanını araşdırır.

Yoxlamanın diqqət mərkəzində duran mövzular:

- 1 Sahibkarlıq məsələsi
- 2 Zəmanətin saxlanması üçün hüquqi imkanlar əldə edilməsi
- 3 Dəyərin müəyyən edilməsi
- 4 Dəyərdən düşmə
- 5 Kommersiya imkanları
- 6 Reallaşdırma zamanı zəmanətin dəyəri

F. Yoxlama C.X.

10. Avadanlıqlar

Biznes plana əlavə olaraq müştəri tərəfindən digər tamamlayıcı sənədlərin təqdim edilməsi gözlənilir.

Bunlara aiddir:

- Gəlir və itki hesablamaları | planları
- Kapital axını planı |
- Balanslar, gəlir və itki | hesablamaları
- İnvestisiya perspektivləri |
- Texniki planlar |
- Tərcümeyi hal |

Bank qeyd edilən sənədləri hərtərəfli araşdırmalıdır. Gəlir və itki hesablaması, həmçinin plana aid olan məlumatlar arasında əlaqəliyin yoxlanması daxil olmaqla balansın analiz edilməsi bura aiddir.

Gələcəkdə eyni müştərilər, müştəri qrupları, yaxud sahələr və ya məhsulları bir biri ilə müqayisə etmək arzu edilir. Bunun üçün bu məlumatların yığılması və elektronik işlənməsi mühümdür.

Yoxlama diqqətində duran mövzular:

1 Müştəri tərəfindən investisiya prospektləri, texniki planlar, tərcümeyi hal və s. təqdim edilən əlavə sənədlər bank tərəfindən ətraflı araşdırılmalıdır.

Son nəticə olaraq bank müştəri tərəfindən bütün müsbət, mənfi tərəflərin biznes planında ətraflı təsvirinin keyfiyyəti, həmçinin mümkün ola biləcək risklərin lazımi dəyərləndirilməsi haqqında qərar verir və eyni zamanda müştəri tərəfindən planlaşdırılan layihənin həyata keçməsi istiqamətində özünün rolunu müəyyən edir

IV Fəsil. Lisenziyalaşma

Xüsusi razılıq (lisenziya) formaları Dövlət Lisenziyalarının formaları.

Xüsusi razılıq (lisenziya) tələb olunan fəaliyyət növləri və həmin fəaliyyət növlərinə xüsusi razılıq (lisenziya) verilməsinə görə ödənilən dövlət rüsumunun məbləği

"Bəzi fəaliyyət növlərinə xüsusi razılıq (lisenziya) verilməsi qaydalarının təkmilləşdirilməsi haqqında" Azərbaycan Respublikası Prezidentinin 2002-ci il 2 sentyabr tarixli Fərmanına əsasən, sahibkarların hüquqlarının müdafiəsi ilə bağlı bəzi fəaliyyət növlərinə xüsusi razılıq verilməsi sahəsində dövlət tənzimlənməsini və bu sahədə metodiki rəhbərliyi həyata keçirtmək məqsədilə lisenziyalaşdırılma sahəsində xüsusi səlahiyyətli orqan funksiyası Azərbaycan Respublikası İqtisadi İnkişaf Nazirliyinə həvalə edilmişdir.

Azərbaycan Respublikası Prezidentinin müvafiq Fərmanına əsasən, hazırda 57 fəaliyyət növünə xüsusi razılıq (lisenziya) verilir. Həmin fəaliyyət növlərinin siyahısı və onların alınmasına görə ödənilən dövlət rüsumunun məbləğləri aşağıdakı kimidir:

Sıra №-si	Fəaliyyət növlərinin adı	Lisenziya verən icra hakimiyyəti orqanı	Dövlət rüsumunun məbləği (manatla)
1.	Özəl mühafizə fəaliyyəti	Azərbaycan Respublikasının Milli Təhlükəsizlik Nazirliyi (Azərbaycan Respublikasının ərazisində xarici hüquqi şəxslər və ya əcnəbi və ya vətəndaşlığı olmayan şəxslər tərəfindən təsis edilmiş hüquqi şəxslərin, o cümlədən birbaşa və ya dolay yolla xarici kapitalın iştirakı ilə yaradılmış hüquqi şəxslərin öz mühafizəsini təmin etmək üçün); Azərbaycan Respublikasının Daxili İşlər Nazirliyi (digər hallarda)	3000
2.	Kartoqrafiya fəaliyyəti	Azərbaycan Respublikasının Dövlət Torpaq və Xəritəçəkmə Komitəsi	1100
3.	Radioaktiv və ionizə şüaları verən maddələrin tullantılarının saxlanması və basdırılması	Azərbaycan Respublikasının Fövqəladə Hallar Nazirliyi	1100
4.	Toksiki istehsalat tullantılarının utilizasiyası və zərərsizləşdirilməsi	Azərbaycan Respublikasının Ekologiya və Təbii Sərvətlər Nazirliyi	1100
5.	Əlvan metal, tərkibində qiymətli metallar və daşlar olan sənaye və istehsalat tullantılarının tədarükü, emalı və satışı	Azərbaycan Respublikasının İqtisadi İnkişaf Nazirliyi	2200
6.	Neft məhsullarının satışı	Azərbaycan Respublikasının Sənaye və Energetika Nazirliyi	5500
7.	Qaz məhsullarının satışı	Azərbaycan Respublikasının Sənaye və Energetika Nazirliyi	5500
8.	Tibb fəaliyyəti	Azərbaycan Respublikasının Səhiyyə Nazirliyi	5500
9.	Əczaçılıq fəaliyyəti	Azərbaycan Respublikasının Səhiyyə Nazirliyi	5500
10.	Etil (yeyinti) spirtinin və alkoqollu içkilərin (şərabın, konyakın, araqın və siyahısı Azərbaycan	Azərbaycan Respublikasının Kənd Təsərrüfatı Nazirliyi	

	Respublikasının Nazirlər Kabineti tərəfindən müəyyən edilən digər alkoqollu içkilərin):		
10.1.	Istehsalı		5500
10.2.	İdxalı		11000
10.3.	Satışı	Şəhər və rayon (şəhər rayonları istisna olmaqla) icra hakimiyyəti orqanları	220
11.	Tütün məmulatının:	Azərbaycan Respublikasının Kənd Təsərrüfatı Nazirliyi	
11.1.	istehsalı		5500
11.2.	İdxalı		11000
11.3.	Satışı	Şəhər və rayon (şəhər rayonları istisna olmaqla) icra hakimiyyəti orqanları	220
12.	Əməliyyat-axtarış fəaliyyətinin həyata keçirilməsinə müvəkkil edilməmiş hüquqi və fiziki şəxslər tərəfindən qeyri-leqal yolla informasiya alınması üçün nəzərdə tutulmuş texniki vasitələrin işlənilməsi, istehsalı, satışı, alınması, ölkəyə gətirilməsi və ölkədən çıxarılması	Azərbaycan Respublikasının Milli Təhlükəsizlik Nazirliyi	2200
13.	Su nəqliyyatı ilə yük və sərnişin daşınması	Azərbaycan Respublikasının Nəqliyyat Nazirliyi	5500
14.	Hava nəqliyyatı ilə yük və sərnişin daşınması	Azərbaycan Respublikasının Dövlət Mülki Aviasiya Administrasiyası	5500
15.	Rabitə xidmətləri:	Azərbaycan Respublikasının Rabitə və İnformasiya Texnologiyaları Nazirliyi	
15.1.	telefon (məftilli)		5000
15.2.	sellülar (mobil)		11000
15.3.	radiotrank və simsiz telefon		5000
15.4.	ölkədaxili telekommunikasiya kanallarının təşkili		5000
15.5.	beynəlxalq telekommunikasiya kanallarının təşkili		11000
15.6.	İP-telefoniya (internet-telefoniya)		8000
15.7.	məlumatların ötürülməsi (data)		6000
15.8.	sürətli poçt xidməti		2500
15.9.	3-cü nəsil (3G) mobil rabitə xidmətləri	Azərbaycan Respublikasının Rabitə və İnformasiya Texnologiyaları Nazirliyi	11000
16.	İnformasiya mühafizə vasitələrinin layihələndirilməsi və istehsal sahəsində fəaliyyəti	Azərbaycan Respublikasının Milli Təhlükəsizlik Nazirliyi	2200
17.	Təhsil müəssisələrinin fəaliyyəti:	Azərbaycan Respublikasının Təhsil Nazirliyi	
17.1.	məktəbəqədər tərbiyə müəssisələri		2500
17.2.	ümumtəhsil müəssisələri (liseylər və gimnaziyalar daxil olmaqla), peşə məktəbləri və peşə liseyləri, orta ixtisas təhsil müəssisələri		4000
17.3.	ali təhsil müəssisələri		5500
17.4.	dini orta ixtisas tədris müəssisələri	Azərbaycan Respublikasının Təhsil Nazirliyi	4000
17.5.	ali dini tədris müəssisələri	Azərbaycan Respublikasının Təhsil Nazirliyi	5500
18.	Azərbaycan Respublikası	Azərbaycan Respublikasının Əmək və	2200

	vətəndaşlarının xarici ölkələrdə işə düzəlmələrində vasitəçilik fəaliyyəti	Əhalinin Sosial Müdafiəsi Nazirliyi	
19.	Bank fəaliyyəti:	Azərbaycan Respublikasının Mərkəzi Bankı	
19.1.	banklar		22000
19.2.	bank olmayan kredit təşkilatları		1100
19.3.	poçt rabitəsinin milli operatoru	Azərbaycan Respublikasının Mərkəzi Bankı	1000
20.	Qeyri-dövlət pensiya fondlarının fəaliyyəti	Azərbaycan Respublikasının Maliyyə Nazirliyi	11000
21	Sığorta sektorunda fəaliyyət:	Azərbaycan Respublikasının Maliyyə Nazirliyi	
21.1	sığorta fəaliyyəti		22000
21.2	təkrarsığorta fəaliyyəti		22000
21.3	sığorta brokeri fəaliyyəti:		
21.3.1	hüquqi şəxs olan sığorta brokerləri		22000
21.3.2	fiziki şəxs olan sığorta brokerləri		1000
21.4	sığorta agentli fəaliyyəti:		
21.4.1	hüquqi şəxs olan sığorta agentləri		1000
21.4.2	fiziki şəxs olan sığorta agentləri	200	
22.	Auditor fəaliyyəti	Azərbaycan Respublikasının Auditorlar Palatası	2200
23.	Əmtəə birjasının fəaliyyəti	Azərbaycan Respublikasının İqtisadi İnkişaf Nazirliyi	11000
24.	Fond birjasının fəaliyyəti	Azərbaycan Respublikasının Qiymətli Kağızlar üzrə Dövlət Komitəsi	11000
25.	İnvestisiya fondunun fəaliyyəti	Azərbaycan Respublikasının Qiymətli Kağızlar üzrə Dövlət Komitəsi	11000
26.	Qiymətli kağızlar bazarının professional iştirakçılarının fəaliyyəti (broker, diler, qiymətli kağızların idarə edilməsi, qarşılıqlı öhdəliklərin müəyyən edilməsi (klirinq), depozitar, qiymətli kağız sahiblərinin reyestrinin aparılması, qiymətli kağızlar bazarında ticarətin təşkili)	Azərbaycan Respublikasının Qiymətli Kağızlar üzrə Dövlət Komitəsi	5500
27.	Bütün növ qiymətli kağız blanklarının hazırlanması və satışı üzrə fəaliyyət	Azərbaycan Respublikasının Qiymətli Kağızlar üzrə Dövlət Komitəsi	5500
28.	Ciddi hesabat blanklarının hazırlanması	Azərbaycan Respublikasının Maliyyə Nazirliyi	2200
29.	Müxtəlif növ möhürlərin və ştampların hazırlanması	Azərbaycan Respublikasının Daxili İşlər Nazirliyi	2200
30.	Turizm fəaliyyəti	Azərbaycan Respublikasının Mədəniyyət və Turizm Nazirliyi	5500
31.	Gömrük brokeri, gömrük daşıyıcısı, gömrük ərazisində malların emalı və gömrük ərazisindən kənarında malların emalı fəaliyyəti	Azərbaycan Respublikasının Dövlət Gömrük Komitəsi	11000
32.	Gömrük anbarlarının, müvəqqəti saxlanma anbarlarının, sərbəst	Azərbaycan Respublikasının Dövlət Gömrük Komitəsi	11000

	anbarların və rüsumsuz ticarət mağazalarının təsis edilməsi		
33.	Teleradio yayımı (televiziya və radio yayımı, əlavə informasiya yayımı, kabel şəbəkəsi yayımı, peyk vasitəsilə yayım, xarici teleradio kanallarının peyk vasitəsilə teleradio yayımının kodlaşdırılmış qurğularla həyata keçirilməsini təmin edən fəaliyyət)	Milli Televiziya və Radio Şurası	11000
34.	Yabani dərman bitkiləri xammalının yığılması:	Azərbaycan Respublikasının Ekologiya və Təbii Sərvətlər Nazirliyi	550
35.	Avtomobil nəqliyyatı ilə sərnişin və yük daşınması:	Azərbaycan Respublikasının Nəqliyyat Nazirliyi	
35.1.	şəhərdaxili (rayondaxili) sərnişin daşımaları		150
35.2.	şəhərlərarası (rayonlararası) sərnişin daşımaları		150
35.3.	beynəlxalq sərnişin daşımaları		150
35.4.	taksi minik avtomobilləri ilə sərnişin daşımaları		150
35.5.	ölkədaxili yük daşımaları		150
35.6.	beynəlxalq yük daşımaları		200
36.	Prekursorların idxalı, ixracı, tranzit nəql edilməsi və istehsalı	Azərbaycan Respublikasının Səhiyyə Nazirliyi	550
37.	Mehmanxana və mehmanxana tipli obyektlərin fəaliyyəti	Azərbaycan Respublikasının Mədəniyyət və Turizm Nazirliyi	1500
38.	Təhlükəli yüklərin nəqliyyat vasitəsilə daşınması	Azərbaycan Respublikasının Fövqəladə Hallar Nazirliyi	550
39.	Maye və təbii qaz təsərrüfatı obyektlərinin quraşdırılması və istismarı	Azərbaycan Respublikasının Fövqəladə Hallar Nazirliyi	2200
40.	Dağ-mədən işləri, dağ və buruq qazmalarının aparılması	Azərbaycan Respublikasının Fövqəladə Hallar Nazirliyi	2200
41.	Liftlərin quraşdırılması və təmiri	Azərbaycan Respublikasının Fövqəladə Hallar Nazirliyi	550
42.	Attraksionların quraşdırılması və istismarı	Azərbaycan Respublikasının Fövqəladə Hallar Nazirliyi	2500
43.	Energetika obyektlərinin, avadanlıqların və qurğuların quraşdırılması, sazlanması və təmiri	Azərbaycan Respublikasının Fövqəladə Hallar Nazirliyi	2500
44.	Qaldırıcı qurğuların, metallurgiya avadanlıqlarının, təzyiç altında işləyən qazanların, tutumların istehsalı, quraşdırılması və təmiri	Azərbaycan Respublikasının Fövqəladə Hallar Nazirliyi	2500
45.	Təhlükə potensialı obyektlərdə istismar olunan avadanlıqların və texniki qurğuların diaqnostikası və digər texniki yoxlamaların keçirilməsi	Azərbaycan Respublikasının Fövqəladə Hallar Nazirliyi	2500
46.	Müəssisələrin və yaşayış	Azərbaycan Respublikasının Fövqəladə	3600

	məntəqələrinin müqavilə əsasında yanğınlardan qorunması	Hallar Nazirliyi	
47.	Yanğınsöndürmə texnikası məhsulunun istehsalı və alınması, sınaqların keçirilməsi	Azərbaycan Respublikasının Fövqəladə Hallar Nazirliyi	3600
48.	Yanğından mühafizə sistemlərinin və vasitələrinin quraşdırılması, texniki xidməti və təmiri;	Azərbaycan Respublikasının Fövqəladə Hallar Nazirliyi	3600
49.	Yanğınsöndürmə ləvazimatının, ilkin yanğınsöndürmə vasitələrinin təmiri və onlara xidmət, yanğınsöndürmə vasitələrinin keyfiyyətinin bərpası	Azərbaycan Respublikasının Fövqəladə Hallar Nazirliyi	3600
50.	Yanğından mühafizə binalarının, qurğularının, otaqlarının tikilməsi, yenidən qurulması və təmiri	Azərbaycan Respublikasının Fövqəladə Hallar Nazirliyi	3600
51.	Qiymətli metalların və qiymətli daşların:		5000
51.1.	istehsalı (qiymətli metalların filizlərdən, konsentratlardan alınması		
51.2.	emalı və istifadəsi (qiymətli metallardan və qiymətli daşlardan məhsulların, o cümlədən zərgərlik və digər məişət məmulatlarının hazırlanması və təmiri)	Azərbaycan Respublikasının Maliyyə Nazirliyi	500
51.3.	dövriyyəsi (qiymətli metalların və qiymətli daşların, onlardan hazırlanan məhsulların, o cümlədən zərgərlik və digər məişət məmulatlarının topdan və pərakəndə satışı, əhalidən satın alınması)		500
52.	Dövlət standartlarına uyğun olaraq I və II məsuliyyət səviyyəli bina və qurğuların mühəndis-axtariş işləri	Azərbaycan Respublikasının Fövqəladə Hallar Nazirliyi	1100
53.	Dövlət standartlarına uyğun olaraq I və II məsuliyyət səviyyəli bina və qurğuların layihələndirilməsi	Azərbaycan Respublikasının Dövlət Şəhərsalma və Arxitektura Komitəsi	1100
54.	Dövlət standartlarına uyğun olaraq I və II məsuliyyət səviyyəli bina və qurğuların (12 metr hündürlüyədək fərdi yaşayış və bağ evləri istisna olmaqla) tikinti-quraşdırma işləri:	Azərbaycan Respublikasının Fövqəladə Hallar Nazirliyi	
54.1	40 metr hündürlüyədək		1100
54.2	65 metr hündürlüyədək		2200
54.3	65 metrədək və daha hündür		3300
55.	Özəl baytarlıq təbabəti fəaliyyəti	Azərbaycan Respublikasının Kənd Təsərrüfatı Nazirliyi	150
56.	Baytarlıq preparatlarının:	Azərbaycan Respublikasının Kənd Təsərrüfatı Nazirliyi	
56.1.	istehsalı		3000
56.2.	Satışı		220
57.	Biometrik texnologiyaların yaradılması və həmin texnologiyalara xidmət göstərilməsi	Azərbaycan Respublikasının Rabitə və İnformasiya Texnologiyaları Nazirliyi	2200

İqtisadi İnkişaf Nazirliyi tərəfindən verilən lisenziyalar

"Bəzi fəaliyyət növlərinə xüsusi razılıq (lisenziya) verilməsi qaydalarının təkmilləşdirilməsi haqqında" Azərbaycan Respublikası Prezidentinin 2002-ci il 2 sentyabr tarixli Fərmanına əsasən, sahibkarların hüquqlarının müdafiəsi ilə bağlı bəzi fəaliyyət növlərinə xüsusi razılıq verilməsi sahəsində dövlət tənzimlənməsini və bu sahədə metodiki rəhbərliyi həyata keçirmək məqsədilə lisenziyalaşdırılma sahəsində xüsusi səlahiyyətli orqan funksiyası İqtisadi İnkişaf Nazirliyinə həvalə edilmişdir. İqtisadi İnkişaf Nazirliyi iki fəaliyyət növünə (əlvan metal, tərkibində qiymətli metallar və daşlar olan sənaye və istehsalat tullantılarının tədarükü, emalı, satışı fəaliyyətinə və əmtəə birjasının fəaliyyətinə) xüsusi razılıq (lisenziya) verir.

"Əlvan metal, tərkibində qiymətli metallar və daşlar olan sənaye və istehsalat tullantılarının tədarükü, emalı və satışı" fəaliyyəti üçün:

1. Lisenziya almaq üçün ərizə. Ərizədə aşağıdakılar öz əksini tapmalıdır:

hüquqi şəxslər üçün - adı, təşkilati-hüquqi forması, hüquqi ünvanı, hesablaşma hesabının nömrəsi və bankın adı, fəaliyyət növü;

fiziki şəxslər üçün - adı, atasının adı, soyadı, şəxsiyyət vəsiqəsinə dair məlumatlar (seriya, nömrə, nə vaxt və kim tərəfindən verilmişdir, ünvanı), fəaliyyət növü.

2. Hüquqi şəxsin dövlət qeydiyyatı haqqında şəhadətnamənin surəti;

3. Ərizəçinin vergi orqanları tərəfindən uçota alınması haqqında müvafiq sənədin surəti;

4. Ərizədə qeyd olunan obyektlərdən hər biri üçün ərizəçinin istifadə hüququnu (mülkiyyət hüququ, icarə, istifadə və s. əsasları) təsdiq edən sənədin surəti;

5. Əlvan metal tullantılarının emalı üçün avadanlıqlardan istifadə hüququnun (mülkiyyət hüququ, icarə, istifadə və s.) və bu avadanlıqlarla işləyənlərin müəyyən edilmiş qaydada attestasiyadan keçmiş mütəxəssislər olduqlarını təsdiq edən sənədlərin surəti;

6. Fəaliyyət növü ilə əlaqədar avadanlıq və qurğuların dövlət standartlarının tələblərinə uyğun olması barədə Azərbaycan Respublikasının Standartlaşdırılma, Metrologiya və Patent üzrə Dövlət Komitəsinin təsdiqedicisi sənədi;

7. Lisenziyanın verilməsindən imtina edilmədikdə ərizəçi lisenziya verilməsinə dair dövlət rüsumunun ödənildiyini təsdiq edən sənəd təqdim edir (2 200 manat).

"Əmtəə birjasının fəaliyyəti" üçün:

1. Lisenziya almaq üçün ərizə. Ərizədə aşağıdakılar öz əksini tapmalıdır:

hüquqi şəxslər üçün - adı, təşkilati-hüquqi forması, hüquqi ünvanı, hesablaşma hesabının nömrəsi və bankın adı, fəaliyyət növü;

fiziki şəxslər üçün - adı, atasının adı, soyadı, şəxsiyyət vəsiqəsinə dair məlumatlar (seriya, nömrə, nə vaxt və kim tərəfindən verilmişdir, ünvanı), fəaliyyət növü;

2. Hüquqi şəxsin dövlət qeydiyyatı haqqında şəhadətnamənin surəti;

3. Ərizəçinin vergi orqanları tərəfindən uçota alınması haqqında müvafiq sənədin surəti;

4. Ərizədə qeyd olunan obyektlərdən hər biri üçün ərizəçinin istifadə hüququnu (mülkiyyət hüququ, icarə, istifadə və s. əsasları) təsdiq edən sənədin surəti;

5. Birjanın təsisçilərinin ümumi yığıncağında qəbul olunmuş və möhürlə təsdiq edilmiş birja ticarət qaydaları;

6. Lisenziyanın verilməsindən imtina edilmədikdə ərizəçi lisenziya verilməsinə dair dövlət rüsumunun ödənildiyini təsdiq edən sənəd təqdim edir (11 000 manat).

2010-cu ildə 5 sahibkarlıq subyektinə əlvan metal, tərkibində qiymətli metallar və daşlar olan sənaye və istehsalat tullantılarının tədarükü, emalı və satışı fəaliyyətinə İqtisadi İnkişaf Nazirliyi tərəfindən xüsusi razılıq (lisenziya) verilmişdir.

Sahibkarlığın güzəştli maliyyələşmə mexanizmi

Azərbaycan Respublikasının Prezidenti cənab İlham Əliyev tərəfindən uğurla həyata keçirilən iqtisadi inkişaf siyasətinin başlıca istiqamətlərindən biri özəl sektorun hərtərəfli dəstəklənməsi, onun daha da genişlənməsi üçün əlverişli mühitin yaradılması, bu sahədə müxtəlif yardım və təşviq mexanizmlərinin tətbiq edilməsidir. Sahibkarlığın, xüsusilə kiçik sahibkarlığın inkişafına və əhalinin işgüzarlıq fəaliyyətinin artırılmasına maliyyə dəstəyinin verilməsi məqsədilə İqtisadi İnkişaf Nazirliyinin nəzdində Sahibkarlığa Kömək Milli Fondu yaradılmışdır. Azərbaycan Respublikası Prezidentinin 2009-cu il 7 oktyabr tarixli Fərmanı ilə "Azərbaycan Respublikasının Sahibkarlığa Kömək Milli Fondu haqqında Əsasnamə"si və "Azərbaycan Respublikası Sahibkarlığa Kömək Milli Fondunun vəsaitlərinin istifadəsi Qaydaları" daha da təkmilləşdirilmiş, o cümlədən Fondun fəaliyyət mexanizmi, hüquq və vəzifələri, fəaliyyətinə dair qanunvericilik bazası və idarəetmə strukturu, fəaliyyəti üzrə nəzarətin daha dəqiq və effektiv həyata keçirilməsi baxımından təkmilləşdirilmişdir.

Azərbaycan iqtisadiyyatının inkişafının prioritetləri və mərhələlər üzrə həlli tələb olunan vəzifələri və sahibkarlığa dövlət dəstəyinin gücləndirilməsini rəhbər tutaraq Sahibkarlığa Kömək Milli Fondunun fəaliyyətinin genişləndirilməsinin təmin edilməsi məqsədilə Azərbaycan Respublikası Prezidentinin müvafiq fərmanları əsasında 2002, 2004, 2005, 2006 və 2009-cu illərdə Fondun statusu və vəsaitlərinin istifadə edilməsi Qaydalarının təkmilləşdirilməsi nəticəsində güzəştli kredit vəsaitlərinin daha məqsədli layihələr üzrə yerləşdirilməsinə və sahibkarlıq subyektlərinin bu kreditlərdən səmərəli istifadə etməsinə əlverişli şərait yaradılmışdır.

Kiçik və orta sahibkarların maliyyə vəsaitlərinə olan tələbatının ödənilməsinin real mənbəyi kimi sahibkarlığa dövlət maliyyə yardımı mexanizmi formalaşdırılmışdır ki, bu da əsas etibarilə Sahibkarlığa Kömək Milli Fondunun vəsaiti hesabına güzəştli maliyyələşmə mexanizmlərinin tətbiqi ilə səciyyələnir.

Fondun vəsaiti hesabına regionlarda istehsal və emal sahələrinin inkişaf etdirilməsi istiqamətində, həmçinin turizmin inkişafına yönəldilən kreditlərin həcmində hər il nisbi artımı müşahidə olunur. Qeyd edilənlərin reallaşdırılması üçün Sahibkarlığa Kömək Milli Fondunun əsas vəzifələri aşağıdakılardan ibarətdir:

Azərbaycan Respublikasının sosial-iqtisadi inkişafının prioritet istiqamətləri üzrə sahibkarlıq subyektlərinin investisiya layihələrini qanunvericiliyə uyğun maliyyələşdirmək; maliyyə bazarlarından ehtiyatlarının cəlb olunması üçün tədbirlər görmək, və uyğun kredit mənbələrini formalaşdırmaq;

sahibkarlıq subyektlərinin maliyyələşdirilməsi üçün verilmiş vəsaitlərin səmərəli və təyinatı üzrə istifadəsinə nəzarət etmək və bu məqsədlə monitorinqlərin keçirilməsi qaydalarını müəyyənləşdirmək; maliyyələşdiriləcək investisiya layihələrinin ekspertizasını həyata keçirmək, sahibkarlığın inkişafına yönəldilmiş dövlət proqramlarından irəli gələn investisiya layihələrinin maliyyələşdirilməsinə üstünlük vermək;

güzəştli kreditlərin alınması üçün investisiya layihələrinin tərtib olunmasına dair minimal tələbləri və investisiya layihələrinin qiymətləndirilmə meyarlarını müəyyən etmək; sahibkarlıq subyektlərinə zəruri olan hüquqi, iqtisadi və digər məlumatların toplanmasına və yayılmasına, bazar konyunkturunun öyrənilməsinə, sahibkarlıq fəaliyyəti ilə bağlı proqramların və investisiya layihələrinin işlənilib hazırlanmasına kömək etmək;

sahibkarlıq subyektləri üçün kadrların hazırlanmasına və onların ixtisaslarının artırılmasına dəstək vermək;

sahibkarlıq subyektlərinin xarici iqtisadi fəaliyyətinin genişləndirilməsinə yardım etmək; ölkədə sahibkarlığın bazar infrastrukturlarının formalaşmasına və inkişafına kömək göstərmək; sahibkarlıq subyektləri üçün zəruri elmi-texniki biliklərin və yeniliklərin təbliğinə kömək etmək.

Sahibkarlığa Kömək Milli Fondunun fəaliyyəti haqqında daha ətraflı məlumatı Fondun www.anfes.gov.az internet sahifəsindən əldə edə bilərsiniz.

MÜVƏKKİL KREDİT TƏŞKİLATLARI HAQQINDA



Ümummilli Liderimiz Heydər Əliyevin 27 avqust 2002-ci il tarixli 779 nömrəli Fərmanı ilə təsdiq olunmuş “Azərbaycan Respublikası Sahibkarlığa Kömək Milli Fondunun vəsaitlərinin istifadəsi Qaydaları”na uyğun olaraq Sahibkarlığa Kömək Milli Fondunun vəsaitlərinin yerləşdirilməsinə müvəkkil kredit təşkilatlarının cəlb edilməsi respublikamızda bank sektorunun dövlətlə maliyyə əməkdaşlığına geniş imkanlar yaratmış, bu sahənin tərəqqisində mühüm rol oynamışdır.

Bu Fərmanla Azərbaycan Respublikası Sahibkarlığa Kömək Milli Fondunun fəaliyyət mexanizmi yenidən qurularaq güzəştli kreditlərin səmərəli istifadəsində mühüm rol oynamışdır. Ölkədə özəl sektorun inkişafı və maliyyə imkanlarına çıxışı üçün daha da əlverişli şəraitin yaradılması güzəştli kreditin verilməsində müvəkkil kredit təşkilatı kimi iştirak edən kommersiya banklarının və bank olmayan kredit təşkilatlarının inkişafına da öz müsbət təsirini göstərmişdir. 2002-ci ildə ilk dəfə "Azərbaycan Respublikası Sahibkarlığa Kömək Milli Fondunun vəsaitlərinin istifadəsi Qaydaları"na uyğun olaraq Sahibkarlığa Kömək Milli Fondunun vəsaitləri hesabına güzəştli kreditlərin verilməsində müvəkkil kredit təşkilatı kimi seçilmiş 6 kommersiya bankı iştirak edirdisə, hazırda müvəkkil kredit təşkilatlarının sayı artaraq 38-ə ([müvəkkil kredit təşkilatlarının siyahısı](#)) çatmışdır. Ölkəmizdə aparılan uğurlu iqtisadi islahatlar nəticəsində Azərbaycanın maliyyə-kredit sistemi, o cümlədən kredit təşkilatları sürətlə inkişaf etmişdir və artıq bazar münasibətlərinin mövcud olduğu bir şəraitdə onlar öz fəaliyyətləri ilə iqtisadiyyatın inkişafına müsbət təsirlərini göstərməkdədirlər.

Azərbaycan Respublikası Prezidentinin 2009-cu il 7 oktyabr tarixli Fərmanı ilə təsdiq edilmiş “Azərbaycan Respublikası Sahibkarlığa Kömək Milli Fondunun vəsaitlərinin istifadəsi Qaydaları”na əsasən Sahibkarlığa Kömək Milli Fondunun Müşahidə Şurası tərəfindən müəyyən edilmiş meyarlara uyğun olaraq Azərbaycan Respublikasının Mərkəzi Bankı tərəfindən lisenziya verilmiş bütün banklar və bank olmayan kredit təşkilatları müvəkkil kredit təşkilatları kimi güzəştli kreditlərin verilməsində iştirak edə bilər.

“Azərbaycan Respublikası Sahibkarlığa Kömək Milli Fondunun vəsaitlərinin istifadəsi Qaydaları”na uyğun olaraq Sahibkarlığa Kömək Milli Fondu ilə müvəkkil kredit təşkilatları arasında vəsaitlərin istifadə ediləcək istiqamətlərini, müddətlərini və sair şərtləri nəzərdə tutan müqavilə imzalanır. Hər maliyyə ilinin əvvəlində Sahibkarlığa Kömək Milli Fondunun Müşahidə

Şurasının qərarı ilə dövlət büdcəsindən güzəştli kreditlərin verilməsi üçün ayrılmış vəsaitin müvəkkil kredit təşkilatları arasında limitləşdirilməsi (bölgüsü) aparılır. Büdcə vəsaitinin səmərəli bölgüsünün təmin edilməsi məqsədilə hər il fevral ayının 1-dək Azərbaycan Respublikasının Mərkəzi Bankı tərəfindən müvəkkil kredit təşkilatlarının maliyyə-statistik göstəriciləri barədə Fondun Müşahidə Şurasına müvafiq məlumat təqdim edilir.

Müvəkkil kredit təşkilatları “Azərbaycan Respublikası Sahibkarlığa Kömək Milli Fondunun vəsaitlərinin istifadəsi Qaydaları”na uyğun olaraq Sahibkarlığa Kömək Milli Fondunun vəsaitlərini öz adları və riskləri hesabına yerləşdirirlər və sahibkarlıq subyektlərinə güzəştli kreditlərin verilməsi barədə qərarları müstəqil olaraq qəbul edirlər. Bundan əlavə, “Banklar haqqında” Azərbaycan Respublikası Qanununda da cari bank fəaliyyəti ilə bağlı qərarları qəbul edərkən kredit təşkilatlarının dövlət hakimiyyəti və bələdiyyə orqanlarından asılı olmadığı və onların kredit təşkilatlarının fəaliyyətinə qarışmasının yol verilməz olduğu öz əksini tapmışdır.

“Azərbaycan Respublikası Sahibkarlığa Kömək Milli Fondunun vəsaitlərinin istifadəsi Qaydaları”nda Sahibkarlığa Kömək Milli Fondunun müvəkkil kredit təşkilatlarının, eləcə də güzəştli kredit vəsaitinin son istifadəçiləri hesab olunan sahibkarlıq subyektlərinin öhdəliklərinə görə cavabdeh olmadığı və kredit vəsaitlərini həmin məqsədlərə istifadə etməyin mümkünsüzlüyü xüsusi olaraq qeyd olunmuşdur.

FONDUN VƏSAİTLƏRİNİN İSTİFADƏSİ İSTİQAMƏTLƏRİ

1. Kənd təsərrüfatı məhsullarının intensiv istehsalı, o cümlədən:

- ətlik və südlük istiqamətli müasir cins iribuynuzlu heyvandarlıq komplekslərinin, damazlıq təsərrüfatlarının yaradılması;
- ətlik və damazlıq istiqamətli müasir quşçuluq təsərrüfatlarının yaradılması və ya yeni texnologiyaların tətbiqi ilə yenidən qurulması;
- intensiv bağçılıq, tingçilik, tərəvəzçilik və toxumçuluq təsərrüfatlarının inkişaf etdirilməsi.

2 Müasir texnologiyaların tətbiqi ilə meyvə və tərəvəz məhsullarının saxlanılması üçün soyuducu anbar komplekslərinin yaradılması;

3. Rəqabətqabiliyyətli və ixrac yönümlü yeyinti sənayesi məhsullarının istehsalı, o cümlədən:

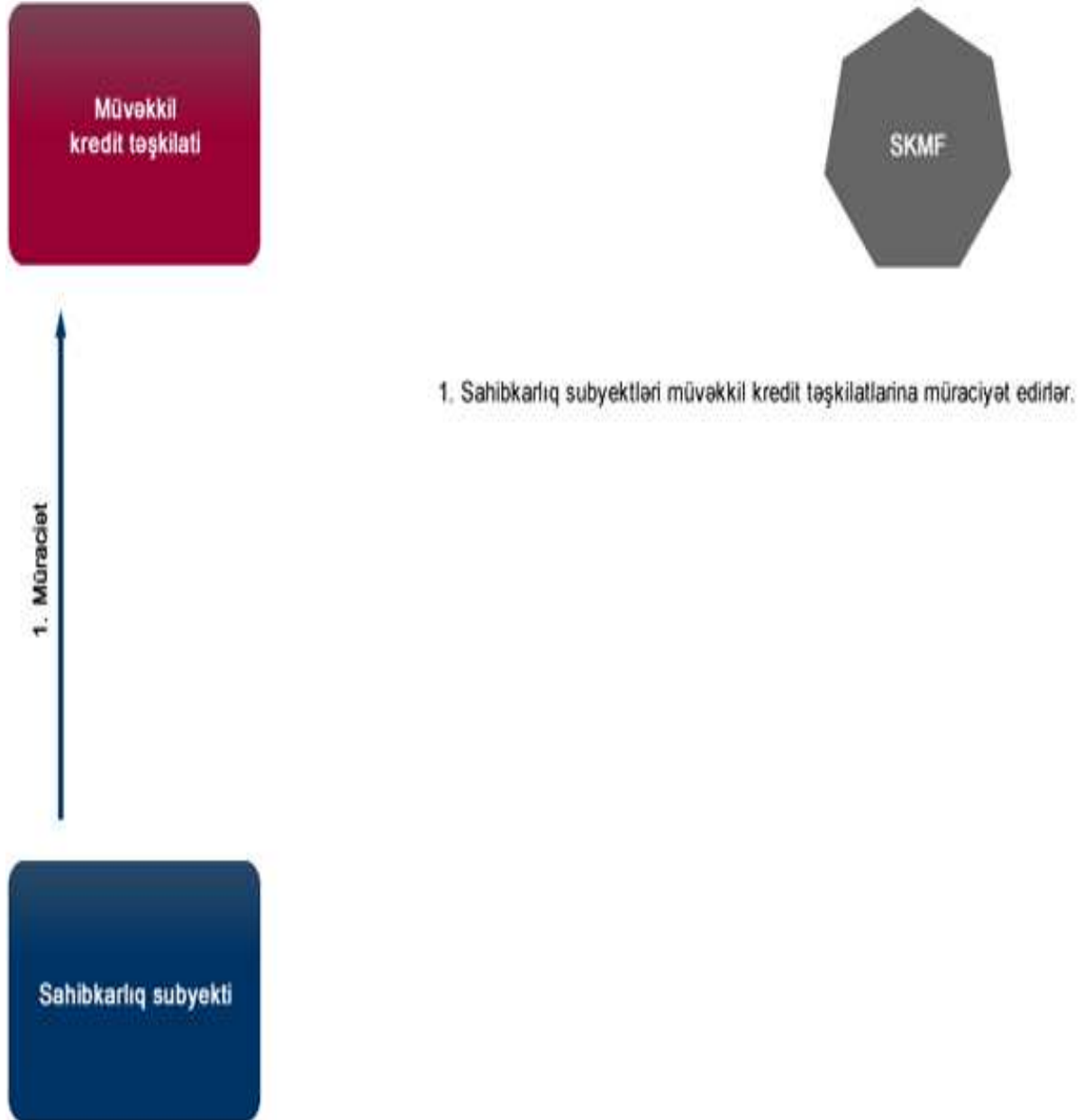
- müasir meyvə və tərəvəz məhsullarının emalı müəssisələrinin yaradılması və ya yeni texnologiyaların tətbiqi ilə yenidən qurulması;
- müalicəvi, mineral və süfrə sularının mənbəyində qablaşdırılması üzrə müasir müəssisələrinin yaradılması və ya yeni texnologiyaların tətbiqi ilə yenidən qurulması.

4. Müasir tələblərə cavab verən çörək istehsalı müəssisələrinin yaradılması;

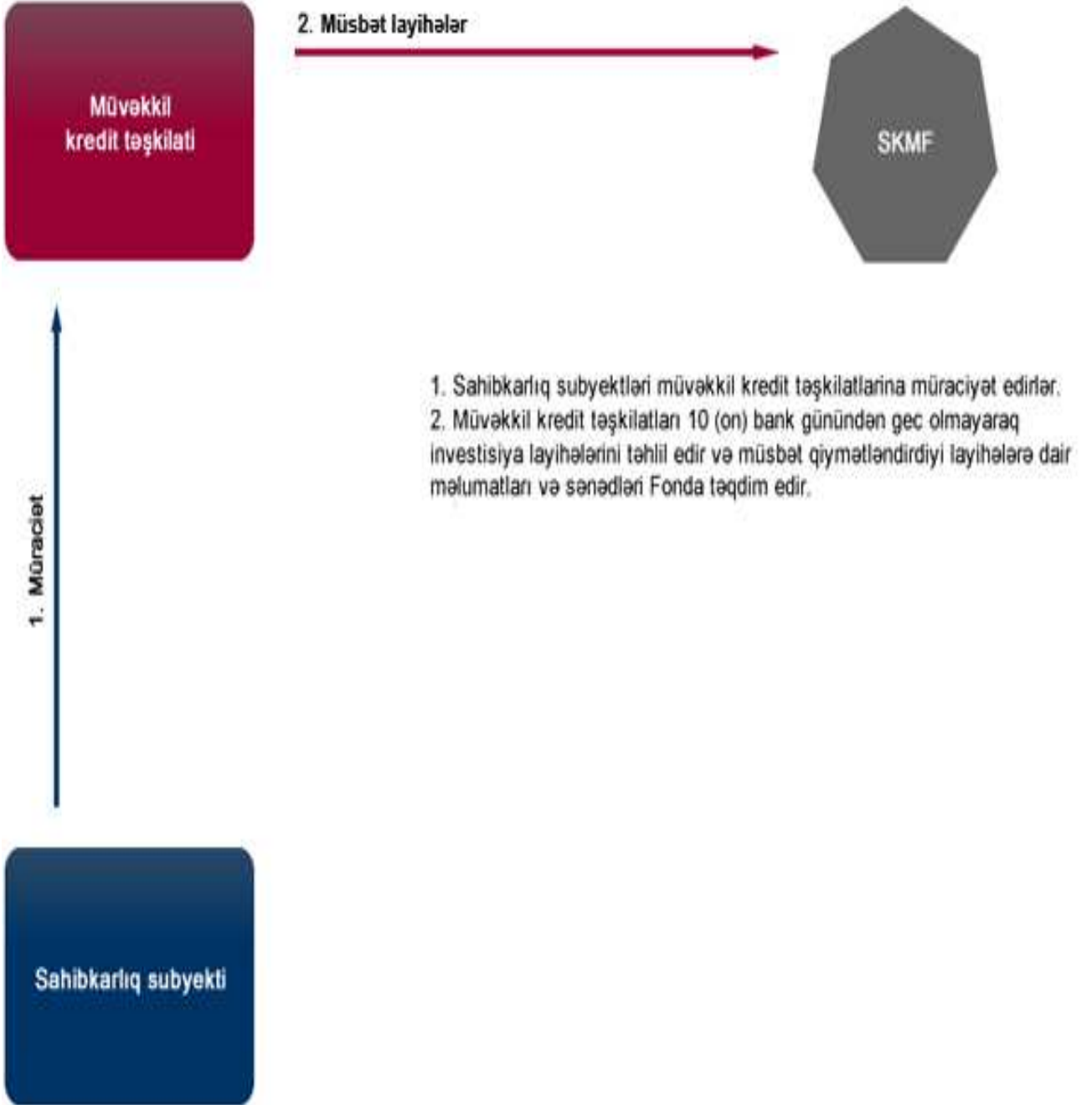
5. Müasir tələblərə cavab verən texnologiyaların tətbiqi ilə digər sənaye məhsullarının istehsalı (qablaşdırma, yüngül sənaye və başqa sahələr);

6. Kiçik sahibkarlığın dəstəklənməsi

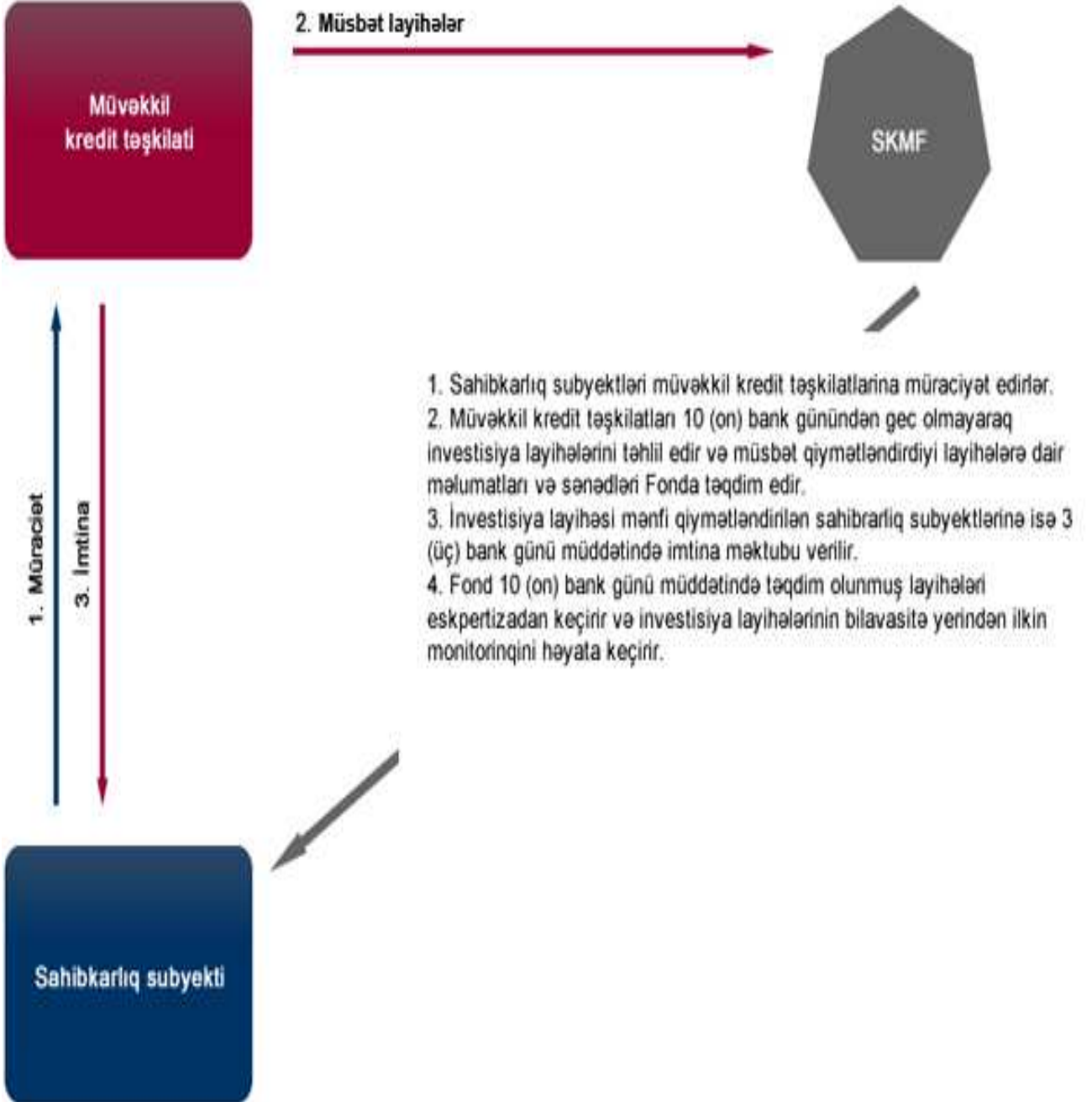
Sahibkarlığa Komək Milli Fondunun vəsait hesabına güzəştli kreditlərin verilmə mexanizmi



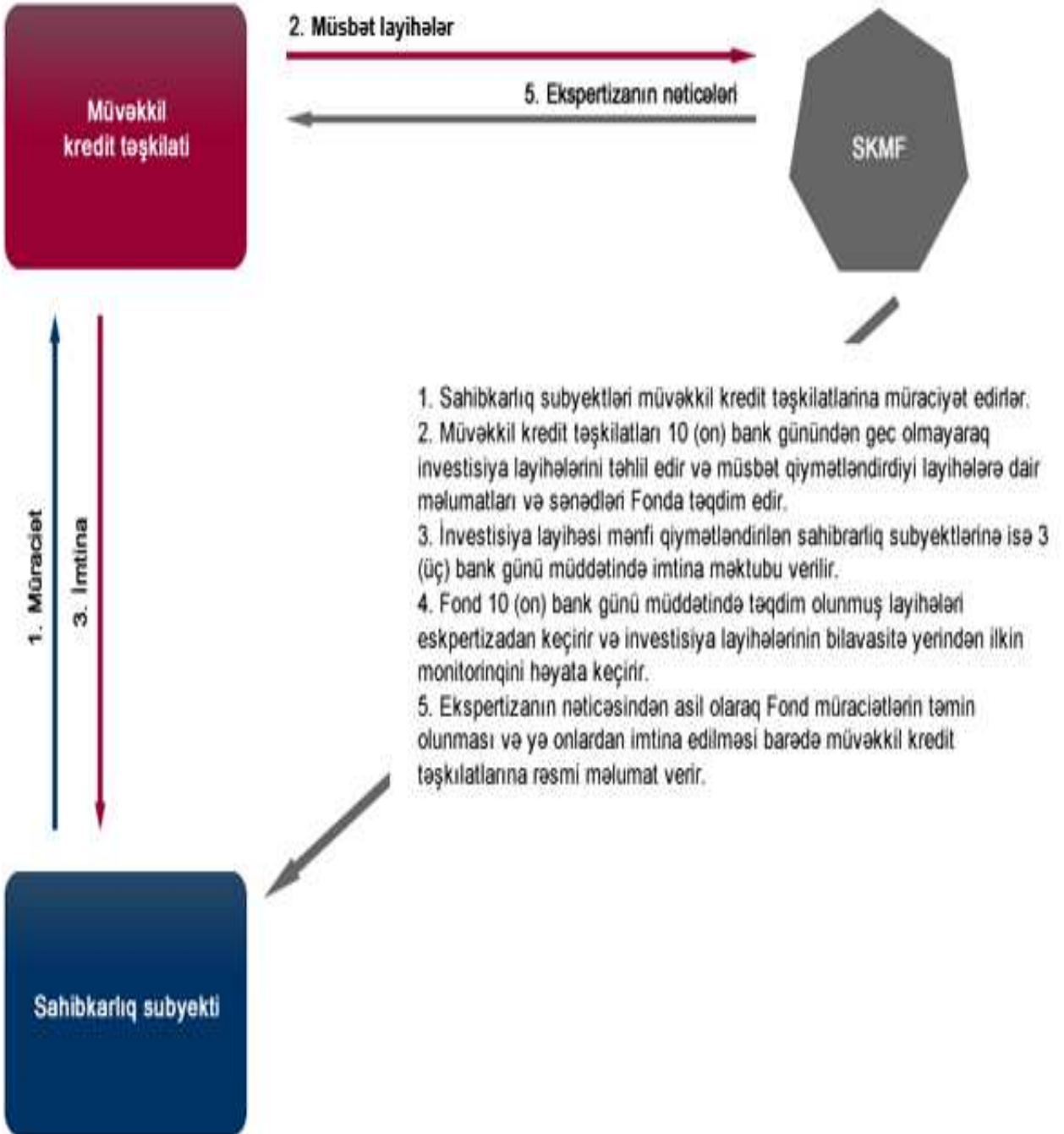
Sahibkarlığa Komək Milli Fondunun vəsait hesabına güzəştli kreditlərin verilmə mexanizmi



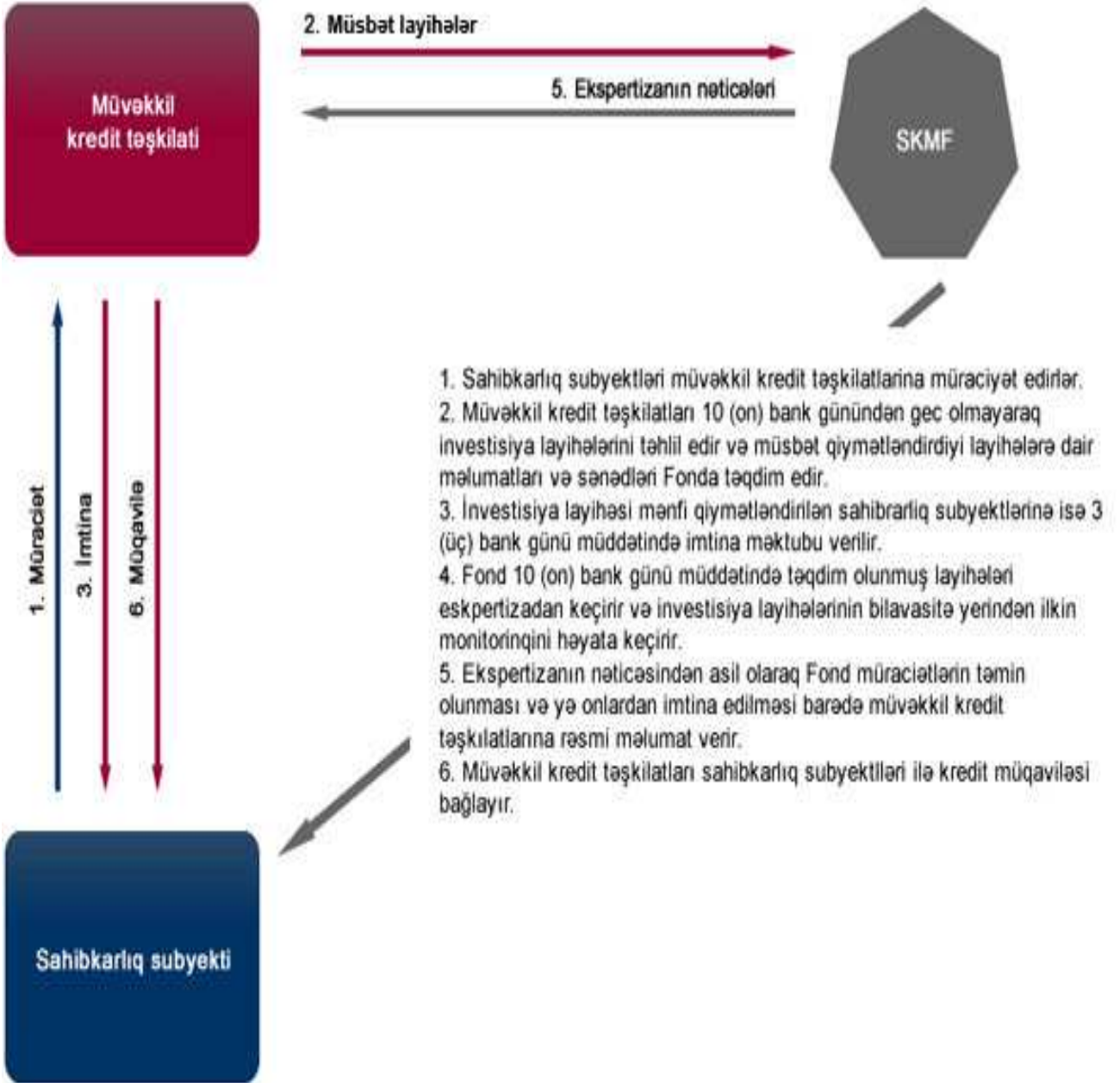
Sahibkarlığa Komək Milli Fondunun vəsait hesabına güzəştli kreditlərin verilmə mexanizmi



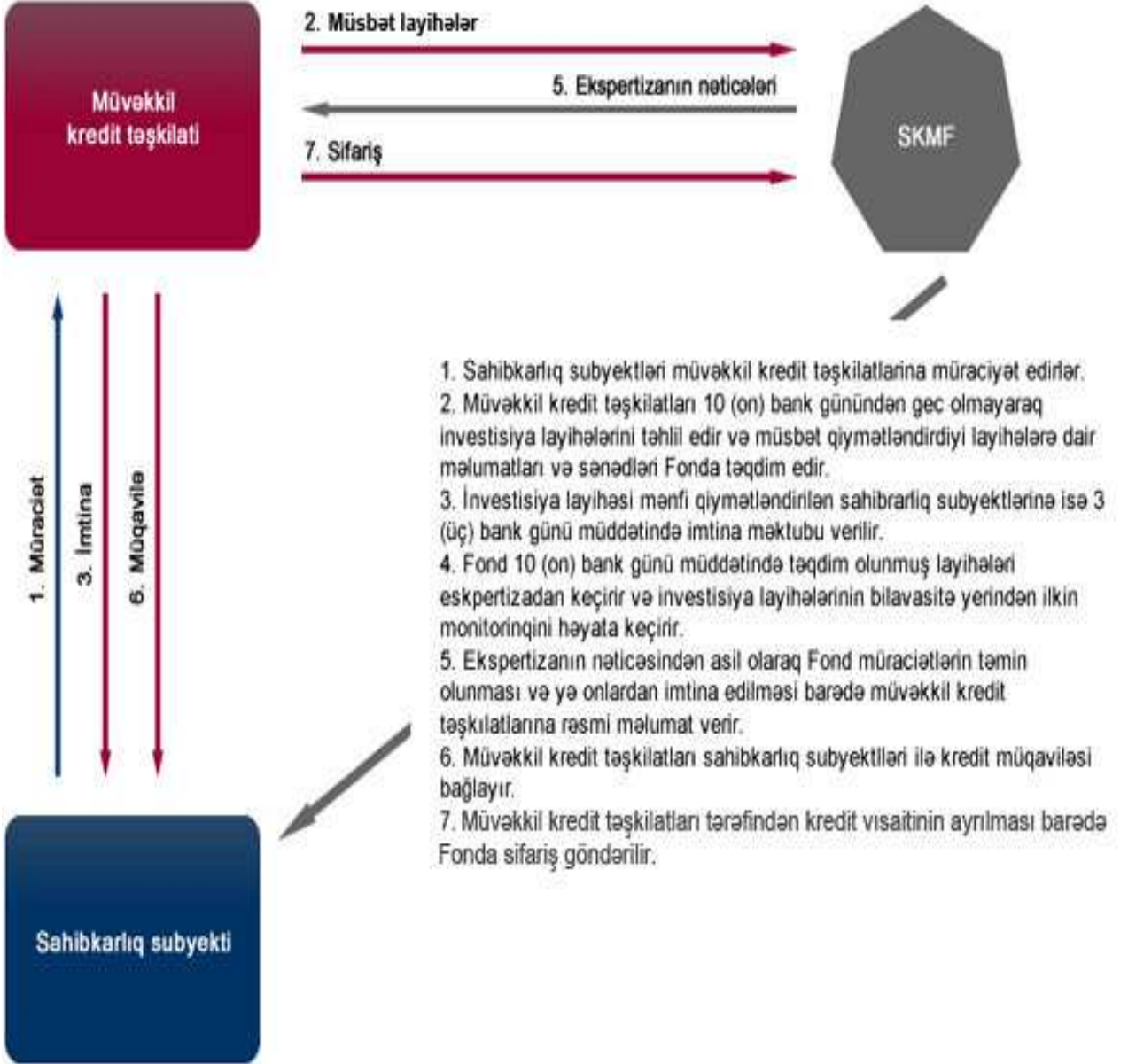
Sahibkarlığa Komək Milli Fondunun vəsait hesabına güzəştli kreditlərin verilmə mexanizmi



Sahibkarlığa Komək Milli Fondunun vəsait hesabına güzəştli kreditlərin verilmə mexanizmi

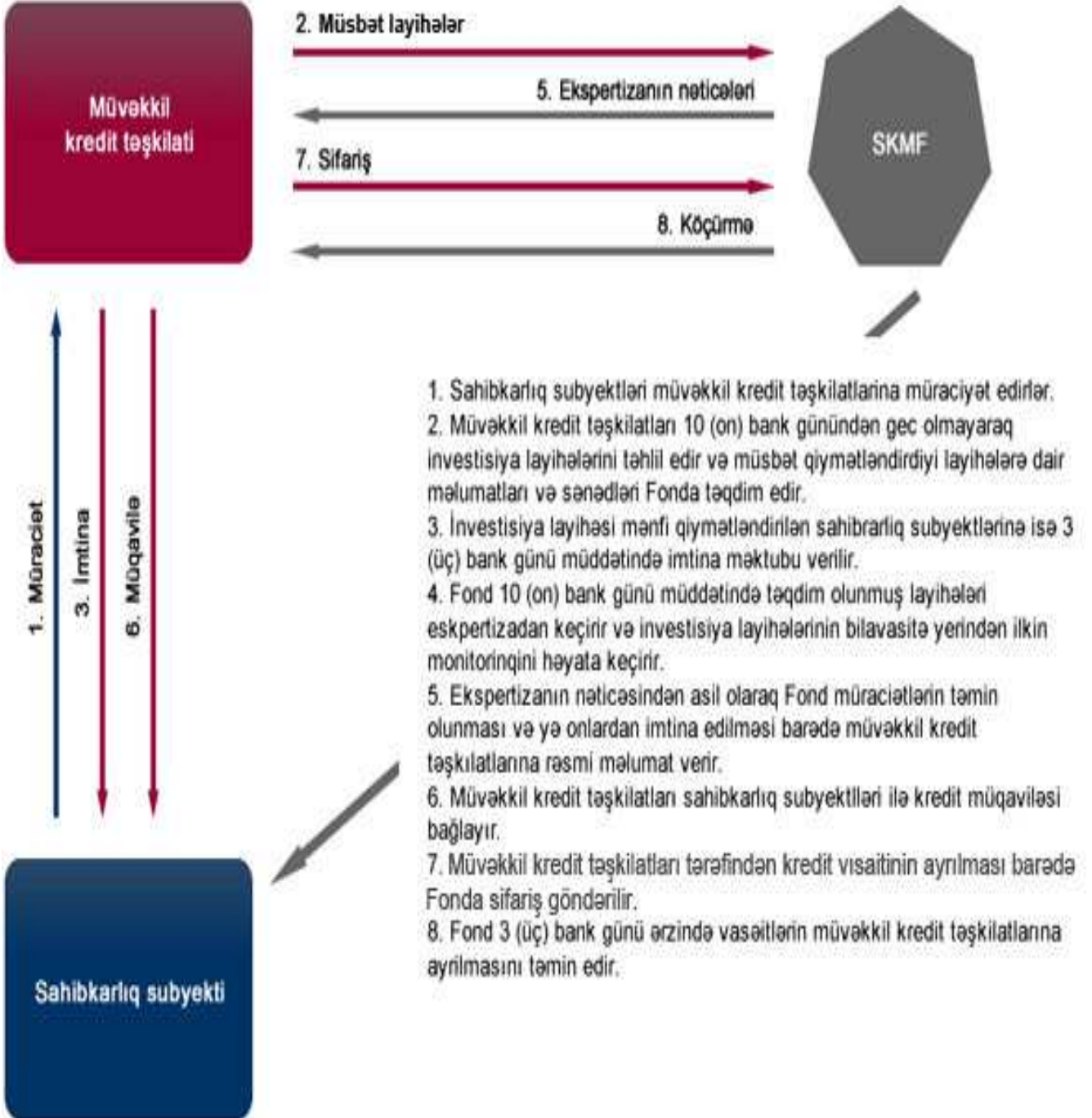


Sahibkarlığa Komək Milli Fondunun vəsait hesabına güzəştli kreditlərin verilmə mexanizmi

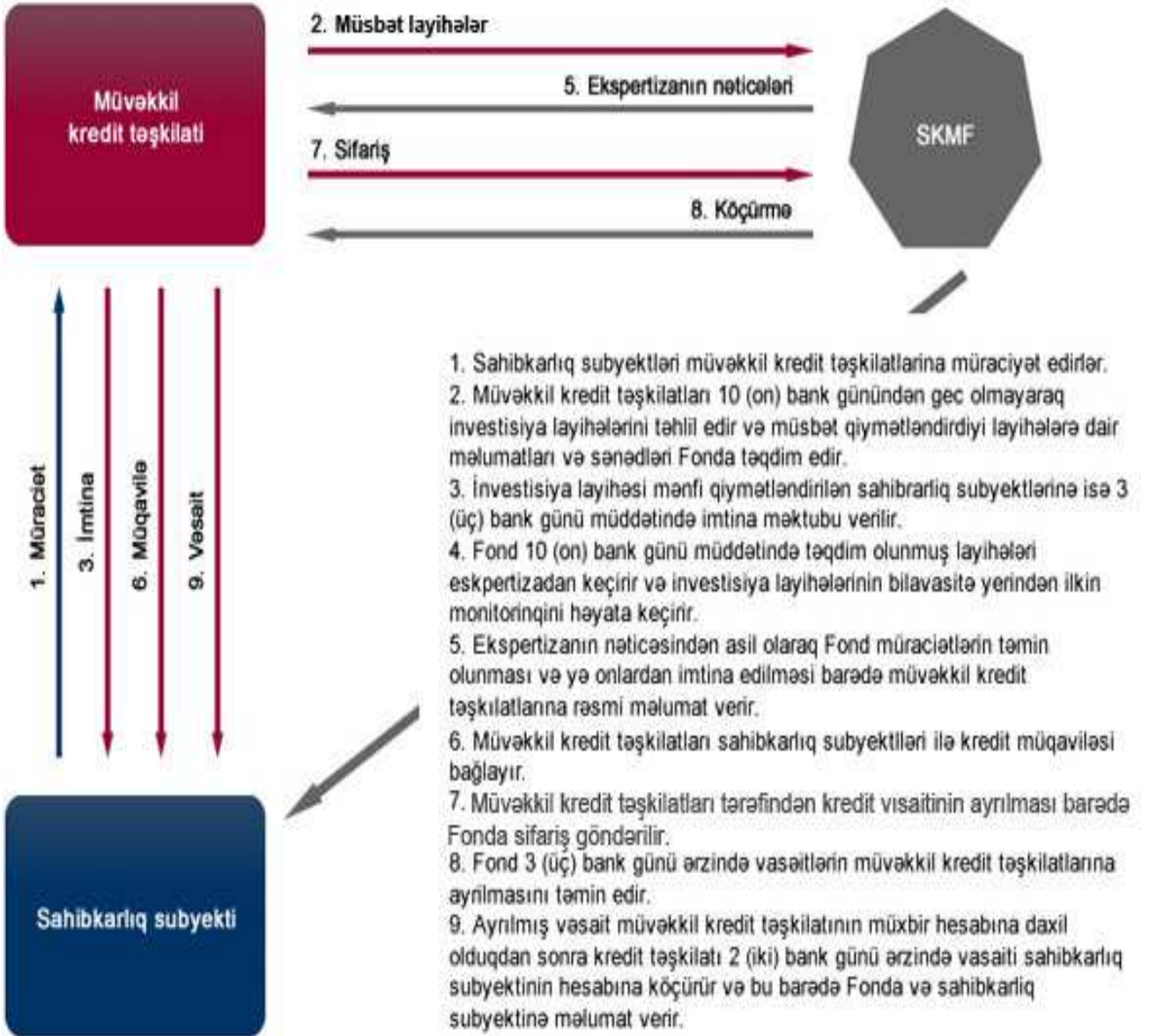


1. Sahibkarlıq subyektləri müvəkkil kredit təşkilatlarına müraciət edirlər.
2. Müvəkkil kredit təşkilatları 10 (on) bank günündən gec olmayaraq investisiya layihələrini təhlil edir və müsbət qiymətləndirdiyi layihələrə dair məlumatları və sənədləri Fonda təqdim edir.
3. İntestisiya layihəsi mənfi qiymətləndirilən sahibkarlıq subyektlərinə isə 3 (üç) bank günü müddətində imtina məktubu verilir.
4. Fond 10 (on) bank günü müddətində təqdim olunmuş layihələri ekspertizadan keçirir və investisiya layihələrinin bilavasitə yerindən ilkin monitorinqini həyata keçirir.
5. Ekspertizanın nəticəsindən asil olaraq Fond müraciətlərin təmin olunması və ya onlardan imtina edilməsi barədə müvəkkil kredit təşkilatlarına rəsmi məlumat verir.
6. Müvəkkil kredit təşkilatları sahibkarlıq subyektləri ilə kredit müqaviləsi bağlayır.
7. Müvəkkil kredit təşkilatları tərəfindən kredit vəsaitinin ayrılması barədə Fonda sifariş göndərilir.

Sahibkarlığa Komək Milli Fondunun vəsait hesabına güzəştli kreditlərin verilmə mexanizmi



Sahibkarlığa Komək Milli Fondunun vəsait hesabına güzəştli kreditlərin verilmə mexanizmi



D) Banklarla iş

Azərbaycan Beynəlxalq Bankı iş prinsipləri

Fiziki şəxslərə xidmətlər » Bəzi əsas anlayışlar

Cari Hesab

Cari hesab Sizin adınıza açılır və pul vəsaitlərinin saxlanılması və nağdsız hesablaşmalar aparmaq üçün, pul köçürmələrinin alınması və göndərilməsi üçün istifadə edilir. Hesabla əməliyyatları yalnız onun sahibi və ya hesab sahibinin göstərdiyi şəxslər apara bilər.

Hesabdan Çıxarış

Hesabdan çıxarış - Sizin hesab üzrə əməliyyatları əks etdirən və Sizin xahişinizlə Bank tərəfindən təqdim edilən bir arayışıdır.

Pul Əmanəti

Pul əmanəti Sizin, hesablanmış faizlər şəklində müəyyən gəlir əldə etmək üçün banka verdiyiniz pul vəsaitləridir. Bizim Bankda Siz hesab balansını artırılmayan müddətli əmanətlər və hesaba əlavə qoyuluşlar etmək imkanı verən yığimli əmanətləri rəsmiləşdirə bilərsiniz.

Əmanətə Hesablanan Faizlər

Faiz hesablamaları - bankın əmanətçiyə verdiyi pul məbləğləridir. Bir qayda olaraq, faiz ödəmələrinin miqdarı əmanətin müddətindən, faiz dərəcəsinə və əmanətin valyutasından asılıdır. Əmanətin növündən asılı olaraq hesablanmış faizlər hər ay, hər rüb, hər il və ya əmanətin müddəti başa çatdıqdan sonra ödənilə bilər.

Debet Plastik Kartı

Debet (və ya elektron) plastik kartı müvafiq kart hesabında faktiki olan məbləğ daxilində xərclər aparmaq və ya bankomatlardan nağd pul çıxarmaq imkanını verir.

Kredit Plastik Kartı

Kredit plastik kartı müvafiq kart hesabında faktiki olan məbləğdən əlavə Bank tərəfindən açılmış kredit xətti daxilində vəsaitlərin xərclənməsinə imkan verir. Kredit xəttinin miqdarı Bankla Müştəri arasında danışıq yolu ilə müəyyən edilir.

PIN-kod

PIN-kod - plastik kartlar vasitəsilə bankomatlardan nağd vəsaitlərin çıxarılması zamanı hesaba giriş üçün parol kimi istifadə edilən rəqəmlər yığımıdır.

POS-terminal

Ticarət və xidmət müəssisələrinin ərazilərində quraşdırılan və məhsul və xidmətlərin haqqının ödənilməsinə kartlar vasitəsilə aparmağa imkan verən cihazdır.

Bankomat

Bank kartlarından istifadə edərək kart hesabınızdan nağd pul vəsaitləri çıxarmağa, hesabınız barədə

məlumat almağa, kommunal və digər xidmətlərin haqqını ödəmək üçün nağdsız hesablaşmalar aparmağa imkan verən aparatdır.

Yol Çekləri

Yol çeki - çekin təqdim edilməsi zamanı onun nominalının (üzərində göstərilən məbləğin) ödənilməsinə dair çeki buraxan şirkətin öhdəliyidir.

Depozit Seyfi

Depozit seyfi - xüsusi avadanlıqlarla təchiz edilmiş otaqda yerləşən və müxtəlif qiymətliyərin və bu kimi sair əşyaların saxlanması üçün Müştərilərə icarəyə verilən seyfidir.

Fiziki şəxslərə xidmətlər » Kreditlər

Azərbaycan Beynəlxalq Bankı əhalinin pul kreditinə olan tələbatını təmin etmək istiqamətində fiziki şəxslərlə sıx əməkdaşlıq edir.

Fiziki şəxslərlə iş göstəricilərinə görə ABB respublika bankları arasında lider mövqeyindədir. ABB kredit siyasətinə müvafiq olaraq, bankımız bank-müştəri münasibətlərini yalnız qarşılıqlı əlverişli şərtlər əsasında qurur.

Azərbaycan Beynəlxalq Bankı istər respublika vətəndaşlarına, istərsə də Azərbaycan Respublikasının vətəndaşı olmayan fiziki şəxslərə aşağıda qeyd edilən kreditləri təklif edir.

Kreditlər təyinatından, biznes-plandan və müştərinin ödəmə qabiliyyətindən asılı olaraq müxtəlif müddətlərə verilir:

Qısamüddətli kreditlər - bir gündən bir ilədək;
Uzunmüddətli kreditlər - bir ildən artıq müddətə;

Kredit xətti
Lombard krediti
İpoteka kreditləri
Avtokreditlər

Kredit xətti

Bu növ kreditlər qənaətbəxş kredit və bankla pozitiv əməkdaşlıq tarixinə malik olan, yüksək ödəniş qabiliyyətli borcalanlara verilir. Kredit xətti kredit müqaviləsində nəzərdə tutulan məbləğin borcalana hissələrlə və ya onun tələbi ilə verildiyi kreditlərdir. Müqavilədə nəzərdə tutulmuş kredit xəttinin ümumi məbləği tam və ya qismən ödənilərək yenidən təzələyə bilər. Bu növ kreditlər revolver kreditlərdir.

Lombard krediti

Bu kreditlər fiziki şəxslərə verilir və təminatı əsas etibarilə daşınan əmlakdan (qızıl, zinyət əşyaları, texniki vasitə və s.) ibarətdir və bankda saxlanmalıdır. Lombard kreditləri təminatlıdır və bilməz.

İpoteka kreditləri

Daşınmaz əmlakın girov götürülməsi yolu ilə verilən kreditlər ipoteka kreditləri adlanır. Belə kreditlər ipoteka müqaviləsi əsasında verilir. İpoteka müqaviləsi notariat qaydasında təsdiq edilməli və dövlət

qeydiyyatından keçməlidir. İpoteka müqaviləsi qanunvericilikdə nəzərdə tutulmuş qaydalara tam əməl olunaraq bağlanılmalıdır. Girovqoyanın və ya borcalanın öz öhdəliklərini vaxtında yerinə yetirmədiyi halda girov qoyulmuş əmlak girov götürən (Bank) tərəfindən öz tələblərini ödəmək məqsədi ilə hərrac vasitəsi ilə realizə edilə bilər.

Kreditin verilməsi haqqında qəti cavab müştəriyə ilk danışıqlar, maliyyə və digər sənədlərin təhlilindən sonra verilir.

Avtokreditlər

ABB tərəfindən avtokreditlərin verilməsi qaydaları:

Avtokreditlər fiziki şəxslərə nəqliyyat vasitəsinin alınması məqsədilə verilir.

Kreditin illik faiz dərəcəsi:

- Azərbaycan manatı ilə **minimum 18 %**;
- ABŞ dolları ilə **minimum 20%**.

Borcalanın yaşı 22-dən yuxarı olmalıdır.

Alınan və girov qismində təklif olunan nəqliyyat vasitəsinin istismar müddəti maksimum 5 il olmalıdır. Kredit hesabına alınmış nəqliyyat vasitəsi, həmin kreditin təminatı kimi girov qoyulur (girov müqaviləsi dövlət qeydiyyatına alındıqdan sonra bir gündən gec olmayaraq banka təqdim edilir). Kredit hesabına alınan və girov qoyulan nəqliyyat vasitəsinin dəyərinin minimum 30%-i borcalan tərəfindən ödənilir.

Nəqliyyat vasitəsinin alınması məqsədi ilə verilən kreditin maksimal məbləği 40000 ABŞ dollarıdır. Nəqliyyat vasitəsinin alınması məqsədilə ayrılmalı kreditin məbləği 40000 ABŞ dollarından artıq olduqda filiallar rəsmi olaraq Bankın Kredit Komitəsinə müraciət etməlidirlər.

Nəqliyyat vasitəsinin alınması məqsədi ilə verilən kreditin maksimal müddəti 36 aydır. Avtokreditin daha uzun müddətə verilməsi Bankın Kredit Komitəsi ilə razılaşdırılmalıdır. Borcalan tərəfindən borcun (kredit üzrə əsas borcun və həmin borca hesablanmış faizlərin) ödənilməsi bərabər aylıq ödənişlər əsasında aparılır.

Nəqliyyat vasitəsinin alınması məqsədi ilə verilən kreditin müddəti alınan nəqliyyat vasitəsinin istismar müddətindən asılı olaraq aşağıdakı cədvəllə müəyyən edilir:

Avtomobilin istismar müddəti	Kreditin müddəti
0 - 24 ay	36 aya qədər
24 - 36 ay	24 aya qədər
36 - 48 ay	18 aya qədər
48 - 60 ay	12 aya qədər

Avtokredit verilərkən aşağıdakı sənədlər borcalan tərəfindən təqdim edilməlidir:

1. Avtokreditin verilməsi üçün ərizə;
2. Avtokreditin alınması üçün anket;
3. Şəxsiyyət vəsiqəsi;
4. Borcalanın əmək haqqı və digər sənədlərlə təsdiq olunmuş gəlirləri barədə sənəd;
5. Avtokreditin təminatı kimi ipoteka qoyulacaq nəqliyyat vasitəsinin AR DİN Dövlət Yol Polisi İdarəsində texniki baxışdan keçirilməsi haqqında arayış;

6. Nəqliyyat vasitəsinin texniki vəziyyəti haqqında qiymətləndirici tərəfindən tərtib edilmiş hesabat.

Avtokreditin verilməsi üçün aşağıda qeyd olunan müqavilələr rəsmiləşdirilir:

1. Nəqliyyat vasitəsinin alınması üçün borcalana kredit vəsaitlərinin ayrılması barədə Bankla borcalan arasında bağlanan Kredit müqaviləsi (əlavə edilmiş nümunəvi forma üzrə);
2. Nəqliyyat vasitəsinin alqı-satqısı müqaviləsi;
3. Kredit müqaviləsi üzrə öhdəliklərin təminatı kimi kredit hesabına alınmış nəqliyyat vasitəsinin ipoteka ilə yüklü edilməsi barədə müqavilə (əlavə edilmiş nümunəvi forma üzrə);
4. İpoteka ilə yüklü edilmiş nəqliyyat vasitəsinin tam dəyəri məbləğində 1 illik sığortası müqaviləsi.

Hüquqi şəxslərə xidmətlər » Kreditlər

Bank kreditləşdirmə üzrə aşağıdakı xidmətləri təklif edir:

Manatla və xarici valyuta ilə qısa-, orta- və uzunmüddətli kreditləşdirmə (kreditlər və kredit xətləri).

Orta və kiçik biznes müəssisələrinə kreditlərin verilməsi.

Layihə maliyyələşdirməsi - beynəlxalq maliyyə təsisatlarının Bank üçün açılmış ixrac-idxal xətlərindən istifadə etməklə şirkətlərin bəyan etdikləri investisiya layihələrinin reallaşdırılması.

İxracdan əvvəl və ixracdan sonra kreditləşdirmə.

Ticarət maliyyələşdirməsi.

Sindikatlaşdırılmış kreditləşdirmə.

Faktoring.

Kredit sifarişləri Azərbaycan Respublikasının rezidenti və qeyri-rezidenti olan şəxslər tərəfindən verilə bilər. Kredit sifarişləri borcalan tərəfindən tam və dolğun şəkildə doldurulmalıdır.

Bank Kredit sifarişini qəbul etməklə öz üzərinə heç bir öhdəlik götürmür. Kreditin məbləği minimum və maksimum hədlərlə məhdudlaşdırılmır. Kreditə görə faiz dərəcəsi bir çox amillərdən asılı olduğu üçün müxtəlifdir.

Kreditlər milli və ya sərbəst dönerli valyutalarda (USD, EUR, JPY, RUR və s.) verilir.

Kredit verilməsi barədə müştərilərin müraciətlərinə bütün hallarda fərdi qaydada baxılır. Bank tərəfindən bu barədə müsbət qərar qəbul edildiyi təqdirdə, kredit vəsaiti borcalanın hesabına birdəfəlik və ya hissələrlə və yaxud bocalanın təqdim etdiyi müqaviləyə əsasən onun kontraqentinin hesabına köçürülür. Kredit sifarişləri kreditləşmə obyektinin xüsusiyyətindən asılı olaraq **1 gündən 20 gün** müddətinə qədər baxıla bilər.

Respublikada kiçik sahibkarlığın inkişaf etməsinə yardım məqsədi ilə mikrokreditlər verilir.

Mikrokreditlər **5 min ABŞ dollarına** qədər məbləğdə, kiçik sahibkarlardan ibarət qruplara verilir. Bu kreditlər təminatlı olduğu üçün, onların rəsmiləşdirilməsi xüsusi qaydalar əsasında həyata keçirilir.

Kredit vəsaitləri borcalanın hesabına birdəfəlik və ya hissələrlə, bundan başqa borcalana müqavilə əsasında mal göndərən və ya xidmət göstərən şəxsin hesabına köçürülür.

Kreditlər təminatla və ya təminatlı (blank kreditləri) verilir. Təminatlı kreditlər yüksək reytingə malik, müsbət kredit tarixi olan, beynəlxalq və ya tanınmış auditorlar tərəfindən audit olunmuş qənaətbəxş maliyyə-təsərrüfat göstəricilərinə, habelə stabil və mövsümi xarakter daşımayan, perspektivli biznesə və ya məşğəyi heç bir şübhə doğurmayan yüksək gəlir mənbəyinə malik şəxslərə verilir. Digər hallarda kreditlər təminat olmadıqda verilmir. Kreditin təminatı borcalanın və ya üçüncü şəxslərin mülkiyyətindəki müxtəlif əmlak, zəminlik, qarantıya və sair ola bilər.

Bundan başqa kredit bank qarantıyaları ilə, qiymətli kağızlarla və zəminliklə təmin edilə bilər. Bankın müştərilərinə, ödəniş öhdəliklərini yerinə yetirmək məqsədilə müxtəlif qarantıyalar verilir.

Bank qarantıyaları müştərilərin müqavilədə nəzərdə tutulmuş öhdəliklərinin icra etməsinə, qabaqcadan ödənişlərin geri qaytarılmasına və gömrük prosedurları ilə əlaqədar ödənişlərin həyata keçirilməsi üzrə

açılır.

Zəruri hallarda verilən qarantiyalar yüksək dərəcəyə malik Avropa, Amerika və dünyanın digər yerlərində fəaliyyət göstərən banklar tərəfindən təsdiq oluna bilər. Kreditlə bağlı hər-hansı bir məlumat almaq üçün ABB-nın «**Kredit departamentinə**» və ya filiallara müraciət edə bilərsiniz. Daxil olmuş kredit sifarişi barədə öz ilkin cavabımızı (bu kreditin verilməsinə razılıq deyil) müzakirədən sonra elektron poçt vasitəsi ilə sizə verə bilərik.

Kreditin verilməsi haqqında qəti cavab müştəri ilə ilk danışıqlar ,maliyyə və digər sənədlərin təhlilindən sonra verilir.

V FƏSİL. . Özəl biznes üçün Dövlət vergisi və mühasibat uçotunun əsasları

A) Sahibkarlar üçün vergi məcəlləsindən çıxarışlar vergilər nazirliyinin bəzi şərtləri.

Maddə: 1. Azərbaycan Respublikasının Vergi Məcəlləsi ilə tənzimlənən münasibətlər

1.1. Azərbaycan Respublikasının Vergi Məcəlləsi Azərbaycan Respublikasında vergi sistemini, vergitutmanın ümumi əsaslarını, vergilərin müəyyən edilməsi, ödənilməsi və yığılması qaydalarını, vergi ödəyicilərinin və dövlət vergi orqanlarının, habelə vergi münasibətlərinin digər iştirakçılarının vergitutma məsələləri ilə bağlı hüquq və vəzifələrini, vergi nəzarətinin forma və metodlarını, vergi qanunvericiliyinin pozulmasına görə məsuliyyəti, dövlət vergi orqanlarının və onların vəzifəli şəxslərinin hərəkətlərindən (hərəkətsizliyindən) şikayət edilməsi qaydalarını müəyyən edir.

1.2. Bu Məcəllə ilə Naxçıvan Muxtar Respublikasında və bələdiyyələrdə vergitutmanın ümumi əsasları və vergilər müəyyən edilir.

1.3. Bu Məcəllə ilə müəyyən olunan anlayışlar və qaydalar vergitutma məqsədi ilə müəyyən edilir və müstəsna olaraq bu Məcəllə və onun əsasında qəbul edilmiş digər normativ hüquqi aktlar ilə tənzimlənən vergitutma və vergi nəzarəti ilə bağlı münasibətlər hüdudlarında tətbiq olunur.

Maddə: 2. Azərbaycan Respublikasının vergi qanunvericiliyi

2.1. Azərbaycan Respublikasının vergi qanunvericiliyi Azərbaycan Respublikasının Konstitusiyasından, bu Məcəllədən və onlara uyğun olaraq qəbul edilmiş Azərbaycan Respublikasının qanunvericilik aktlarından ibarətdir.

2.2. Bu Məcəllənin əsasında və ya onun icrası məqsədi ilə qəbul edilmiş normativ hüquqi aktlar bu Məcəllənin müddəalarına zidd olmamalıdır.

2.3. Vergi qanunvericiliyi aktları ilə digər sahə qanunvericilik aktları arasında bu Məcəllənin 2.7-ci maddəsində nəzərdə tutulan hallar istisna olmaqla, vergitutma və vergi nəzarəti məsələləri üzrə ziddiyyət yarandıqda vergi qanunvericiliyinin aktları tətbiq edilir.

2.4. Aşağıdakılar istisna olunmaqla, vergi qanunvericiliyindən başqa digər qanunvericilik aktlarına vergitutma və vergi nəzarəti məsələləri daxil edilə bilməz:

2.4.1. Azərbaycan Respublikasının İnzibati Xətlər Məcəlləsində nəzərdə tutulan vergi münasibətlərinə aid inzibati xətlər haqqında müddəalar;

2.4.2. Azərbaycan Respublikasının Cinayət Məcəlləsində nəzərdə tutulan vergi cinayətləri haqqında müddəalar;

2.4.3. vergi öhdəliklərinin üstünlüyü haqqında müflisləşmə və iflas haqqında qanunvericilikdə nəzərdə tutulan müddəalar;

2.4.4. büdcə qanunvericiliyində vergilərlə bağlı müddəalar;

2.4.5. vergilər üzrə dövlət təminatlarının və müddətli güzəştlərin verilməsi ilə bağlı müddəalar;

2.4.6. hasilatın pay bölgüsü haqqında, əsas boru kəməri haqqında və digər bu qəbildən olan sazişlərdə və ya qanunlarda nəzərdə tutulan müddəalar.

2.4.7. İxrac məqsədli neft-qaz fəaliyyəti və xüsusi iqtisadi zonalar haqqında qanunlarda nəzərdə tutulan müddəalar.

2.5. Azərbaycan Respublikasının tərəfdar çıxdığı beynəlxalq müqavilələrdə vergilər haqqında bu Məcəllə ilə və ona müvafiq olaraq qəbul edilmiş normativ hüquqi aktlarla nəzərdə tutulmuş müddəalardan fərqli müddəalar müəyyən edildikdə, həmin beynəlxalq müqavilələrin müddəaları tətbiq edilir.

2.6. Azərbaycan Respublikasının tərəfdar çıxdığı ikiqat vergitutmanın aradan qaldırılması haqqında beynəlxalq müqavilə ilə bu müqavilə bağlanan dövlətin rezidentinə verilən vergi güzəştlərinə və üstünlüklərinə münasibətdə, həmin müqavilə onu bağlamış dövlətin rezidenti olmayan şəxs tərəfindən qeyd edilən güzəştlərin və üstünlüklərin alınması üçün istifadə edilirsə, bu Məcəllənin 2.5-ci maddəsinin müddəaları tətbiq olunmur.

2.7. Bu Məcəllə qüvvəyə minənədək və ya o, qüvvəyə mindikdən sonra qanunla təsdiq olunmuş hasilatın pay bölgüsü haqqında, əsas boru kəməri haqqında və digər bu qəbildən olan sazişlərdə və ya qanunlarda, o cümlədən neft və qaz haqqında ixrac məqsədli neft-qaz fəaliyyəti və xüsusi iqtisadi zonalar haqqında qanunlarda bu Məcəllədə və vergilər haqqında digər normativ hüquqi aktlarda nəzərdə tutulmuş müddəalardan fərqli müddəalar müəyyən edildikdə, həmin sazişlərin və ya qanunların müddəaları tətbiq edilir.

2.8. Növbəti ilin dövlət büdcəsi layihəsi çərçivəsində vergi siyasəti, vergi inzibatchılığı və vergi dərəcələrinin müəyyən edilməsi ilə bağlı Azərbaycan Respublikasının Vergi Məcəlləsinə dəyişikliklər edilməsi zərurəti yarandıqda həmin qanun layihələri müvafiq icra hakimiyyəti orqanına cari ilin may ayının 1-dək, müvafiq icra hakimiyyəti orqanı tərəfindən isə Azərbaycan Respublikasının Milli Məclisinə cari ilin may ayının 15-dən gec olmayaraq təqdim edilir.

Maddə: 3. Vergilərin müəyyən edilməsinin və tutulmasının əsasları

3.1. Vergilər haqqında qanunvericilik vergitutmanın ümumi, bərabər və ədalətli olmasına əsaslanmalıdır.

3.2. Vergilər iqtisadi cəhətdən əsaslandırılmalıdır.

3.3. Hər kəsin konstitusiya hüquqlarının və azadlıqlarının həyata keçirilməsinə maneçilik törədən vergilərin müəyyən edilməsinə yol verilmir.

3.4. Azərbaycan Respublikasının vahid iqtisadi məkanını pozan (xüsusilə, Azərbaycan Respublikasının ərazisində malların (işlərin, xidmətlərin) və pul vəsaitlərinin azad yerdəyişməsinə bilavasitə və ya dolayısı ilə məhdudlaşdıran və ya digər yolla vergi ödəyicilərinin qanuni fəaliyyətini məhdudlaşdıran, yaxud maneçilik törədən) vergilərin müəyyən edilməsinə yol verilmir.

3.5. Heç bir şəxs əldə etdiyi mənfəətdən (gəlirdən) eyni növ vergini bir dəfədən artıq ödəməyə məcbur edilə bilməz.

3.6. Vergilər siyasi, ideoloji, etnik, konfessional və vergi ödəyiciləri arasında mövcud olan digər xüsusiyyətlər əsas götürülməklə müəyyən edilə bilməz və diskriminasiya xarakteri daşıya bilməz.

Mülkiyyət formasından və ya fiziki şəxslərin vətəndaşlığından və ya kapitalın yerindən asılı olaraq vergilərin müxtəlif dərəcələrinin müəyyən edilməsi qadağandır.

Azərbaycan Respublikasına gətirilən mallar üçün həmin malların hansı ölkədən gətirilməsindən asılı olaraq bu Məcəlləyə və gömrük qanunvericiliyinə uyğun olaraq müxtəlif gömrük rüsumu dərəcələrinin müəyyən edilməsi mümkündür.

3.7. Azərbaycan Respublikasının vergiləri yalnız bu Məcəllə ilə müəyyən edilir, onların dəyişdirilməsi və ya ləğv edilməsi bu Məcəlləyə dəyişiklik edilməsi ilə həyata keçirilir.

3.8. Heç bir şəxsin üzərinə bu Məcəllə ilə müəyyən edilən vergilərin xüsusiyyətlərinə malik olan və bu Məcəllə ilə müəyyən edilməyən, yaxud bu Məcəllə ilə müəyyən edilən qaydalardan fərqli olaraq müəyyən edilən vergilər ödəmək vəzifəsi qoyula bilməz.

3.9. Vergilər haqqında qanunvericilik elə tərzdə formalaşdırılmalıdır ki, hər kəs hansı vergiləri, hansı qaydada, nə vaxt və hansı məbləğdə ödəməli olduğunu dəqiq bilsin.

3.10. Vergi sistemi sahibkarlıq və investisiya fəaliyyətini təşviq etməlidir.

3.11. Vergilər haqqında qanunvericiliyin bütün ziddiyyətləri və aydın olmayan məqamları vergi ödəyicisinin xeyrinə şərh edilməlidir.

3.12. Fiziki və hüquqi şəxslərin vergilərə aid normativ hüquqi aktlarla azad tanış olmaq imkanı təmin edilməlidir.

Maddə: 4. Azərbaycan Respublikasında vergi sistemi

4.1. Azərbaycan Respublikasında aşağıdakı vergilər müəyyən edilir və ödənilir:

4.1.1. dövlət vergiləri;

4.1.2. muxtar respublika vergiləri;

4.1.3. yerli vergilər (bələdiyyə vergiləri).

4.2. Dövlət vergiləri dedikdə, bu Məcəllə ilə müəyyən edilən və Azərbaycan Respublikasının bütün ərazisində ödənilməli olan vergilər nəzərdə tutulur.

4.3. Muxtar respublika vergiləri dedikdə, Naxçıvan Muxtar Respublikasında bu Məcəlləyə müvafiq olaraq, Naxçıvan Muxtar Respublikasının qanunları ilə müəyyən edilən və Naxçıvan Muxtar Respublikasında ödənilən vergilər nəzərdə tutulur.

4.4. Yerli vergilər (bələdiyyə vergiləri) dedikdə, bu Məcəllədə və müvafiq qanunla müəyyən edilən, bələdiyyələrin qərarlarına əsasən tətbiq edilən və bələdiyyələrin ərazilərində ödənilən vergilər nəzərdə tutulur. Bələdiyyələr tərəfindən tətbiq edilən digər məcburi ödənişlər müvafiq qanunla müəyyən edilir.

Yerli vergilərin (bələdiyyə vergilərinin) dərəcələri vergi qanunvericiliyində təsbit edilmiş hədlər daxilində müəyyən edilir. Vergi qanunvericiliyinə uyğun olaraq bələdiyyələr öz ərazilərində vergi ödəyicilərinin ayrı-ayrı kateqoriyalarını yerli vergilərdən tam və ya qismən azad etmək, vergi dərəcəsini azaltmaq barədə qərar qəbul edə bilərlər.

4.5. Azərbaycan Respublikasında bu Məcəlləyə uyğun olaraq xüsusi vergi rejimi tətbiq edilə bilər.

Xüsusi vergi rejimi dedikdə, müəyyən dövr ərzində vergilərin hesablanması və ödənilməsinin xüsusi qaydası nəzərdə tutulur.

4.6. Bu Məcəllə ilə nəzərdə tutulmayan vergilərin müəyyən edilməsinə yol verilmir.

Maddə: 5. Vergitutmanın formaları

5.0. Vergi məbləğləri aşağıdakı formalarda tutulur:

5.0.1. bilavasitə mənbədən (verginin gəlir və ya mənfəət əldə edilməsindən tutulması);

5.0.2. bəyannamə üzrə (verginin gəlir və ya mənfəət əldə edilməsindən sonra tutulması);

5.0.3. bildiriş üzrə (vergitutma obyektinin dəyəri və sahəsi əsasında vergi orqanının və ya bələdiyyənin hesabladığı məbləğ üçün təqdim etdiyi tədiyə bildirişi əsasında vergi ödəyicisi tərəfindən verginin ödənilməsi).

Maddə: 6. Dövlət vergiləri

6.1. Dövlət vergilərinə aşağıdakılar aiddir:

6.1.1. fiziki şəxslərin gəlir vergisi;

- 6.1.2. hüquqi şəxslərin mənfəət vergisi (bələdiyyə mülkiyyətində olan müəssisə və təşkilatlardan başqa);
- 6.1.3. əlavə dəyər vergisi;
- 6.1.4. aksizlər;
- 6.1.5. hüquqi şəxslərin əmlak vergisi;
- 6.1.6. hüquqi şəxslərin torpaq vergisi;
- 6.1.7. yol vergisi;
- 6.1.8. mədən vergisi;
- 6.1.9. sadələşdirilmiş vergi;
- 6.2. Bu Məcəllə ilə bütün dövlət vergilərinin dərəcələrinin ən yüksək hədləri müəyyən edilir.
- 6.3. Dövlət vergilərinin hər il üçün tətbiq olunan dərəcələri bu Məcəllədə müəyyən edilən dərəcələrdən yüksək ola bilməz və hər il Azərbaycan Respublikasının dövlət büdcəsi haqqında qanunu qəbul edilən zaman həmin dərəcələrə yenidən baxıla bilər.
- Maddə: 7. Muxtar respublika vergiləri
Muxtar respublika vergilərinə Naxçıvan Muxtar Respublikasında tutulan bu Məcəllənin 6.1-ci maddəsində sadalanan dövlət vergiləri aiddir.
- Maddə: 8. Yerli vergilər (bələdiyyə vergiləri)
- 8.1. Yerli vergilər (bələdiyyə vergiləri) aşağıdakılardır:
- 8.1.1. fiziki şəxslərin torpaq vergisi;
- 8.1.2. fiziki şəxslərin əmlak vergisi;
- 8.1.3. yerli əhəmiyyətli tikinti materialları üzrə mədən vergisi;
- 8.1.4. bələdiyyə mülkiyyətində olan müəssisə və təşkilatların mənfəət vergisi.
- 8.2. Yerli vergilərin hesablanması və ödənilməsi qaydaları, vergi ödəyicilərinin və bələdiyyələrin vergi xidməti orqanlarının hüquq və vəzifələri, vergi nəzarətinin forma və metodları, vergi qanunvericiliyinin pozulmasına görə məsuliyyət, bələdiyyələrin vergi xidməti orqanlarının və onların vəzifəli şəxslərinin hərəkətlərindən (hərəkətsizliyindən) şikayət edilməsi qaydaları müvafiq qanunvericiliklə müəyyən edilir.
- Maddə: 9. Vergilərin hesablanmasının və ödənilməsinin pul vahidi
Azərbaycan Respublikasının ərazisində vergilər Azərbaycan Respublikasının pul vahidi — manatla hesablanır və ödənilir.
- Maddə: 10. Vergi qanunvericiliyi ilə tənzimlənən münasibətlərin iştirakçıları
- 10.0. Vergi qanunvericiliyi ilə tənzimlənən münasibətlərin iştirakçıları aşağıdakılardır:
- 10.0.1. bu Məcəlləyə uyğun olaraq vergi ödəyicisi hesab edilən hüquqi və fiziki şəxslər;
- 10.0.2. bu Məcəlləyə uyğun olaraq vergi agentləri hesab edilən hüquqi və fiziki şəxslər;
- 10.0.3. Azərbaycan Respublikasının dövlət vergi orqanları;
- 10.0.4. Azərbaycan Respublikasının gömrük orqanları;
- 10.0.5. bu Məcəllə ilə nəzərdə tutulan məsələlərin həlli ilə bağlı Azərbaycan Respublikasının maliyyə orqanları;

10.0.6. bu Məcəllə ilə nəzərdə tutulan hallarda vergi ödəyicilərindən vergilərin ödənilməsi üçün vəsaitlərin alınmasını və onların büdcəyə köçürülməsini, vergi və gömrük orqanlarından başqa, müəyyən edilmiş qaydada həyata keçirən dövlət hakimiyyəti orqanları, yerli özünüidarəetmə orqanları, digər səlahiyyətli orqanlar və vəzifəli şəxslər.

Maddə: 11. Vergi anlayışı

Vergi — dövlətin və bələdiyyələrin fəaliyyətinin maliyyə təminatı məqsədi ilə vergi ödəyicilərinin mülkiyyətində olan pul vəsaitlərinin özgəninkiləşdirilməsi şəklində dövlət büdcəsinə və yerli büdcələrə köçürülən məcburi, fərdi, əvəzsiz ödənişdir.

Maddə: 12. Vergilərin müəyyən edilməsinin əsas şərtləri

12.1. Vergi o halda müəyyən edilmiş hesab olunur ki, bu zaman vergi ödəyicisi və aşağıdakı vergitutma elementləri müəyyən edilmiş olsun:

12.1.1. vergitutma obyekt;

12.1.2. vergitutma bazası;

12.1.3. vergi dövrü;

12.1.4. vergi dərəcəsi;

12.1.5. verginin hesablanması qaydası;

12.1.6. verginin ödənilməsi qaydası və müddəti.

12.2. Vergi müəyyən edildikdə, bu Məcəllə ilə nəzərdə tutulan əsaslarla vergi güzəştləri müəyyənləşdirilə bilər.

12.3. Vergitutma obyekt gəlir, mənfəət, əmlak, torpaq, faydalı qazıntılar, təqdim edilmiş malların (işin, xidmətin) dəyəri və ya bu Məcəllə ilə müəyyənləşdirilən digər vergitutma obyektləridir.

12.4. Vergitutma bazası — vergitutma obyektinin vergi tutulan hissəsinin kəmiyyətə ifadəsidir.

Maddə: 13. Bu Məcəllədə istifadə edilən əsas anlayışlar

13.1. Bu Məcəllədə istifadə olunan mülki, ailə və Azərbaycan Respublikasının digər qanunvericilik sahələrinin anlayışları, əgər bu Məcəllədə digər məna nəzərdə tutulmamışdırsa, həmin qanunvericilik sahələrində qəbul edilmiş mənada tətbiq edilir.

13.2. Bu Məcəllənin məqsədləri üçün aşağıdakı anlayışlar istifadə olunur:

13.2.1. Şəxs — istənilən fiziki və ya hüquqi şəxs, qeyri-rezidentin daimi nümayəndəliyi, filialı və digər bölməsi.

13.2.2. Hüquqi şəxs — Azərbaycan Respublikasının və ya xarici dövlətin qanunvericiliyinə uyğun olaraq hüquqi şəxs statusunda yaradılmış müəssisə və təşkilatlar.

13.2.3. Fiziki şəxs — Azərbaycan Respublikasının vətəndaşı, habelə əcnəbi və vətəndaşlığı olmayan şəxs.

13.2.4. Vergi ödəyicisi — bu Məcəlləyə uyğun olaraq müəyyən edilmiş vergitutma obyektlərindən vergini ödəməli olan istənilən şəxs.

13.2.5. Rezident:

13.2.5.1. aşağıda göstərilən tələblərin birinə cavab verən istənilən fiziki şəxs:

təqvim ilində üst-üstə 182 gündən artıq vaxtda həqiqətən Azərbaycan Respublikasının ərazisində olan; təqvim ili içərisində, yaxud bir təqvim ili ərzində xarici ölkədə Azərbaycan Respublikasının dövlət xidmətində olan;

bu Məcəllənin 13.2.5.1-ci maddəsinin ikinci və üçüncü abzaslarında Azərbaycan Respublikasının ərazisində və xarici ölkədə (hər hansı birində) fiziki şəxsin olma müddəti 182 gündən artıq olmadıqda, həmin fiziki şəxs aşağıdakı ardıcılıqla göstərilən meyarlarla Azərbaycan Respublikasının rezidenti sayılır:

daimi yaşayış yeri;
həyati mənafeələrinin mərkəzi;
adətən yaşadığı yer;
Azərbaycan Respublikasının vətəndaşlığı;

13.2.5.2. fiziki şəxs vergi ilində Azərbaycan Respublikasının ərazisində qaldığı son gündən etibarən bu vergi ilinin sonunadək olan dövr ərzində Azərbaycan Respublikasının qeyri-rezidenti sayılır, bu şərtlə ki, həmin şəxs bilavasitə növbəti vergi ilində Azərbaycan Respublikasının qeyri-rezidenti olsun;

13.2.5.3. Azərbaycan Respublikasının qanunvericiliyinə müvafiq olaraq təsis edilən və sahibkarlıq fəaliyyətini həyata keçirən və ya Azərbaycan Respublikasında idarəetmə yeri olan istənilən hüquqi şəxs. Bu maddədə hüquqi şəxsin idarəetmə yeri dedikdə əsas nəzarət orqanlarının yerləşdiyi yerdən asılı olmayaraq, idarəetmənin həyata keçirilməsi üçün zəruri olan kommersiya qərarlarının qəbul olunduğu və gündəlik praktiki idarəetmənin həyata keçirildiyi əsas fəaliyyət yeri nəzərdə tutulur.

13.2.6. Qeyri-rezident:

13.2.6.1. Azərbaycan Respublikasının ərazisində diplomatik və ya konsulluq statusu olan şəxs və onun ailə üzvləri;

13.2.6.2. Azərbaycan Respublikasının ərazisində müəyyən edilmiş qaydada dövlət qeydiyyatından keçmiş beynəlxalq təşkilatın əməkdaşı və ya Azərbaycan Respublikasında xarici ölkənin dövlət xidmətini həyata keçirən şəxs və onların ailə üzvləri;

13.2.6.3. məqsədi yalnız Azərbaycan Respublikasının ərazisindən bir xarici dövlətdən digər xarici dövlətə keçmək olan şəxs;

13.2.6.4. bu Məcəllənin 13.2.6.1-ci və 13.2.6.2-ci maddələri Azərbaycan Respublikasının ərazisində sahibkarlıq fəaliyyəti göstərən şəxslərə aid edilmir;

13.2.6.5. Azərbaycan Respublikasının ərazisində yerləşən diplomatik imtiyazları və immunitetləri olan diplomatik nümayəndəliklər, konsulluq idarələri və xarici ölkələrin digər rəsmi nümayəndəlikləri, beynəlxalq təşkilatlar və onların nümayəndəlikləri, habelə sahibkarlıq fəaliyyəti ilə məşğul olmayan xarici təşkilatların və firmaların nümayəndəlikləri;

13.2.6.6. rezident anlayışı ilə əhatə edilməyən digər şəxslər.

13.2.7. Vergi ödəyicisinin ailə üzvləri:

13.2.7.1. ər-arvadlar;

13.2.7.2. valideynlər, övladlar və övladlığa götürülmüş şəxslər;

13.2.7.3. vərəsələr;

13.2.7.4. doğma (ögey) bacılar (qardaşlar);

13.2.7.5. bacı və qardaş övladları;

13.2.7.6. ər-arvadların bacıları, qardaşları və valideynləri;

13.2.7.7. bacıların ərləri və qardaşların arvadları;

13.2.7.8. valideynlərin bacıları (qardaşları);

13.2.7.9. qəyyumlar və qəyyumluğa götürülənlər, onların arasındakı ev təsərrüfatı birliyi nəticəsində biri o biri ilə valideyn və övlad kimi bağlı olduqda.

13.2.8. Mal — hər hansı maddi və ya qeyri-maddi əmlak (aktiv), o cümlədən elektrik və istilik enerjisi, qaz və su.

Əlavə dəyər vergisinin (ƏDV) məqsədləri üçün qeyri-maddi aktivlər, pul vəsaiti və torpaq mal sayılır.

13.2.9. Qeyri-maddi aktivlər — intellektual, o cümlədən ticarət nişanları, digər sənaye mülkiyyəti obyektləri, habelə müvafiq qanunvericiliklə müəyyən edilmiş qaydada vergi ödəyicisinin mülkiyyət hüququnun obyektini kimi tanınan digər analoji hüquqlar.

13.2.10. Malların təqdim edilməsi — mallar üzərində mülkiyyət hüququnun başqasına verilməsi, o cümlədən, lakin bunlarla məhdudlaşdırılmayan, malların satışı, mübadiləsi, hədiyyə verilməsi, natura şəklində əmək haqqı ödənilməsi və natura şəklində digər ödəmələr, həmçinin girov qoyulmuş mallar üzrə mülkiyyət hüququnun girov saxlayana və ya digər şəxsə keçməsi.

13.2.11. Xidmət (iş) — malların təqdim edilməsi sayılmayan, nəticələri maddi ifadə kəsb edən fəaliyyət.

ƏDV-nin məqsədləri üçün pul vəsaitinə və torpağa mülkiyyət hüququnun başqasına verilməsi, həmçinin işəgötürənə maddi işçi kimi xidmət göstərilməsi istisna olunur.

Xidmətlərin göstərilməsi (işlərin görülməsi) zamanı istifadə olunan mallar ayrıca təqdim edilmirsə və ya xidmətin (işin) dəyərində daxil edilməyən kompensasiyalı xərclər müqavilədə və ya ödəniş sənədlərində ayrıca göstərilirsə, həmin mallar və ya xərclər xidmətin (işin) ayrılmaz tərkib hissəsi hesab edilir.

13.2.12. Satışdankənar gəlirlər — digər müəssisələrin fəaliyyətində payçı kimi iştirakdan gəlir, müəssisəyə məxsus səhmlər, istiqrazlar və digər qiymətli kağızlardan əldə olunan gəlirlər, habelə mal və xidmət (iş) istehsalı və satışı ilə bilavasitə bağlı olmayan əməliyyatın götürülən digər gəlirlər, o cümlədən cərimə və zərərin ödənilməsi şəklində alınmış məbləğ, xarici valyuta əməliyyatları üzrə artan məzənnə fərqi, qanunvericiliyə müvafiq iddia müddəti keçmiş kreditor deponent borc məbləğləri.

13.2.13. Vergi ödəyicisinin, alıcının, sifarişçinin və ya hər hansı şəxsin adı — hüquqi şəxsin dövlət qeydiyyatına alınmış adı, fiziki şəxsin adı, atasının adı və soyadı.

13.2.14. Maliyyə xidmətləri:

13.2.14.1. kreditlərin, maliyyə lizinqi əməliyyatlarının, kredit təminatlarının və pul-kredit əməliyyatlarında hər hansı girov və ya lombard təminatının təqdim edilməsi (yaxud verilməsi) və qaytarılması, o cümlədən krediti və ya təminatı təqdim etmiş şəxsin kreditləri və kredit təminatlarını idarə etməsi;

13.2.14.2. müştərilərin depozitlərinin və hesablarının idarə edilməsi, tədiyələr, köçürmələr, borc öhdəlikləri və tədiyə vasitələri ilə bağlı əməliyyatlar;

13.2.14.3. qanuni tədiyə vasitələri olan valyutanın, pul vəsaitlərinin və əskinaların (numizmatika əşyalarından başqa) tədavülü ilə bağlı əməliyyatlar;

13.2.14.4. səhmlərin, istiqraz və rəqəllərinin, sertifikatların, veksellərin, çeklərin və digər qiymətli kağızların tədavülü ilə bağlı əməliyyatlar. İnkassasiya xidmətləri və ya banknotların, qiymətli kağızların və ya digər qiymətli əşyaların saxlanması və ya onların qorunmasının təmin edilməsi üzrə xidmətlər maliyyə xidmətlərinə aid deyildir;

13.2.14.5. törəmə maliyyə vasitələri ilə əqdlərə, forvard müqavilələrinə, opsiyalar və analoji sazişlərə

aid əməliyyatlar;

13.2.14.6. investisiya fondlarının idarə edilməsi ilə bağlı xidmətlər;

13.2.14.7. sığorta və təkrar sığorta əməliyyatları.

13.2.15. Dividend — hüquqi şəxsin öz təsisçilərinin (payçıların) və yaxud səhmdarlarının xeyrinə xalis mənfəətinin (sadələşdirilmiş vergi ödəyiciləri tərəfindən vergi və xərclər çıxıldıqdan sonra gəlirin) bölüşdürülməsi ilə bağlı pul və ya digər ödəmələr şəklində etdiyi ödəniş.

Hüquqi şəxsin ləğvi ilə bağlı əmlakın bölüşdürülməsi nəticəsində əldə edilən gəlir, həmçinin səhmdarların səhmlərinin faiz nisbətini dəyişdirməyən səhmlərin bölüşdürülməsi, səhmlərin (hissələrin, payların) nominal dəyəri həddlərində geri alınması ilə bağlı edilən ödənişlər dividend sayılır.

13.2.16. Azərbaycan mənbəyindən gəlir:

13.2.16.1. Azərbaycan Respublikasında muzzdlu işdən gəlir;

13.2.16.2. Azərbaycan Respublikasında istehsal edilmiş malların istehsalçı tərəfindən təqdim edilməsindən gəlir;

13.2.16.3. Azərbaycan Respublikasında malların təqdim edilməsindən, iş görülməsindən və xidmət göstərilməsindən gəlir;

13.2.16.4. Azərbaycan Respublikasının ərazisindəki daimi nümayəndəliyə aid edilən sahibkarlıq fəaliyyətindən əldə olunan gəlir, o cümlədən belə daimi nümayəndəlik vasitəsilə təqdim edilmiş mallara (işlərə, xidmətlərə) aid edilə bilən eyni cinsli, yaxud bənzər (oxşar) malların (işlərin, xidmətlərin) təqdim edilməsindən, habelə daimi nümayəndəlik vasitəsilə həyata keçirilən fəaliyyətə aid edilə bilən fəaliyyətdən və ya ona oxşar fəaliyyətdən əldə edilmiş gəlir;

13.2.16.5. Azərbaycan Respublikasındakı sahibkarlıq fəaliyyəti ilə əlaqədar: vergi ödəyicisinin borclarının onun kreditorları tərəfindən silinməsindən; bu Məcəllənin 114.7-ci maddəsinə uyğun olaraq gəlirə daxil edilmiş əsas vəsaitlərin təqdim edilməsindən; xərclərin bu Məcəllənin 141-ci maddəsinə uyğun olaraq kompensasiya edilməsindən və ya ehtiyatların azalmasından gəlir;

13.2.16.6. rezident hüquqi şəxsdən dividend şəklində əldə edilən gəlir, həmçinin bu hüquqi şəxsdə iştirak payının satılmasından və ya başqasına verilməsindən əldə edilən gəlir;

13.2.16.7. rezidentlərdən alınan faizlər şəklində gəlir;

13.2.16.8. rezident tərəfindən ödənilən pensiya;

13.2.16.9. Azərbaycan Respublikasının ərazisində daimi nümayəndəliyi və ya əmlakı olan şəxsdən alınan faizlər şəklində gəlir — həmin şəxsin bu faizlər üzrə borcu bu cür daimi nümayəndəlik və ya əmlakla bağlıdırsa;

13.2.16.10. Azərbaycan Respublikasında saxlanılan və ya istifadə edilən əmlak üçün alınan royalti şəklində gəlir, yaxud bu Məcəllənin 13.2.23-cü maddəsində göstərilən və Azərbaycan Respublikasında saxlanılan və ya istifadə edilən əmlakın təqdim edilməsindən gəlir;

13.2.16.11. Azərbaycan Respublikasında istifadə edilən daşınan əmlakın icarəyə verilməsindən əldə edilən gəlir;

13.2.16.12. Azərbaycan Respublikasındakı daşınmaz əmlakdan əldə edilən gəlir, o cümlədən bu əmlakda iştirak payının təqdim edilməsindən gəlir;

13.2.16.13. aktivlərinin 50 faizindən çox olan hissəsi birbaşa və ya dolayısı ilə Azərbaycan Respublikasındakı daşınmaz əmlakdan ibarət olan müəssisənin səhmlərinin və ya iştirak payının təqdim edilməsindən gəlir;

13.2.16.14. rezidentin sahibkarlıq fəaliyyəti ilə bağlı olmayan əmlak təqdim edilməsindən əldə etdiyi digər gəlirlər;

13.2.16.15. idarəetmə, maliyyə xidmətləri göstərilməsindən əldə edilən gəlir — bu gəlir rezident hüquqi şəxsin və ya qeyri-rezidentin Azərbaycan Respublikasının ərazisində yerləşən daimi nümayəndəliyi tərəfindən ödənilirsə, yaxud o, həmin müəssisə və ya onun daimi nümayəndəliyi ilə bağlanmış müqaviləyə əsasən əldə edilmişdirsə;

13.2.16.16. Azərbaycan Respublikasında riskin sığortası və ya təkrar sığortası haqqında müqavilə üzrə ödənilən gəlir;

13.2.16.17. Azərbaycan Respublikası ilə digər dövlətlər arasında beynəlxalq rabitə və ya daşınmalar həyata keçirilərkən telekommunikasiya və ya nəqliyyat xidmətlərindən gəlir;

13.2.16.18. Azərbaycan Respublikasındakı fəaliyyətlə bağlı meydana çıxan və bu Məcəllənin əvvəlki maddələrində əhatə edilməyən digər gəlirlər. Bu maddəyə uyğun olaraq gəlirin mənbəyi müəyyən edilərkən gəlirin ödənilməsi yer, həmçinin onun birbaşa və ya dolayısı ilə ödənilməsi nəzərə alınmır.

13.2.17. Əsas vəsaitlər — istifadə müddəti bir ildən çox olan və dəyəri 100 manatdan çox olan bu Məcəllənin 114-cü maddəsinə uyğun olaraq amortizasiya edilməli olan maddi aktivlər.

13.2.18. Faizlər — borc öhdəlikləri ilə bağlı olan hər hansı ödəmə, o cümlədən kreditlərin (ssudaların) və ya depozitlərin (hesabların) verilməsi üçün ödəmə.

13.2.19. Xalis mənfəət — mənfəət vergisi çıxıldıqdan sonra qalan mənfəət.

13.2.20. İştirakçı — səhmdar, payçı və ya müəssisənin mənfəətində digər iştirakçı.

13.2.21. Əmlak — hər hansı daşınan və ya daşınmaz əmlak, o cümlədən qeyri-maddi aktivlər, dövrüyyə vəsaitləri və mülkiyyət hüququnun digər obyektləri.

13.2.22. Əmlakın qalıq dəyəri — əsas vəsaitlərin ilkin dəyərinin həmin əsas vəsaitlərə hesablanmış amortizasiyanın məbləği qədər azaldılan dəyəri.

13.2.23. Royalti — ədəbiyyat, incəsənət, yaxud elm əsərləri, proqram təminatı, kinematoqrafik filmlər və digər qeyri-maddi aktivlər üzərində müəllif hüquqlarından istifadə olunması, yaxud istifadə hüquqlarının verilməsinə görə, istənilən patentə, ticarət markasına, dizayn, yaxud modelə, plana, məxfi düstura, yaxud prosesə, sənaye, kommersiya, yaxud elmi təcrübəyə aid olan informasiyaya, sənaye, kommersiya və ya elmi avadanlıqdan istifadə, yaxud istifadə hüquqlarının verilməsinə görə mükafat şəklində alınan ödənişlərdir.

13.2.24. Nəzarət-kassa aparatı - malların (işlərin, xidmətlərin) təqdim edilməsi zamanı hesablaşmaların qeydiyyatında istifadə edilən, fiskal yaddaşa malik olan və vergi orqanlarında müəyyən olunmuş qaydada qeydiyyatdan keçən elektron avadanlıq və ya kompüter sistemləri.

13.2.25. Forvard kontraktı — şəxsin qiymətli kağızlar, mallar və ya pul vəsaitləri gələcəkdə müəyyən vaxtda və müəyyən şərtlərlə bu cür forvard kontraktının bağlandığı anda təsbit edilmiş qiymətlə əldə etməyə (satmağa) öhdəliyini təsdiq edən müqavilədir.

13.2.26. Opsion — qiymətli kağızlar, mallar və ya pul vəsaitləri gələcəkdə müəyyən şərtlərlə bu cür opsiyonun bağlanması anına və ya tərəflərin qərarına əsasən bu cür əldə etmənin anına satış qiymətlərinin

təsbit edilməsi ilə əldə etməyə (satmağa) hüququ təsdiq edən sənəddir.

13.2.27. Qeyri-kommersiya fəaliyyəti — məqsədi gəlir götürmək olmayan və əldə etdiyi gəliri yalnız qeyri-kommersiya məqsədləri, o cümlədən öz nizamnamə məqsədləri üçün istifadə etməyi nəzərdə tutan qanunla qadağan edilməyən fəaliyyətin həyata keçirilməsidir, əks halda bu fəaliyyət kommersiya fəaliyyəti sayılır.

13.2.28. Qeyri-kommersiya təşkilatı — qeyri-kommersiya fəaliyyətini həyata keçirən, əldə etdiyi gəliri təsisçilər (payçılar, iştirakçılar) arasında bölüşdürməyən və onu kommersiya məqsədləri üçün sərf etməyən hüquqi şəxsdir, əks halda bu təşkilat kommersiya təşkilatı sayılır.

13.2.29. Malların ixracı — gömrük qanunvericiliyinə uyğun olaraq ixrac malları hesab edilən malların Azərbaycan Respublikası ərazisindən çıxarılması.

13.2.30. Malların təkrar ixracı — gömrük qanunvericiliyinə uyğun olaraq, təkrar ixrac malları sayılan malları idxal etmiş şəxsin həmin malları idxal edəndən sonra təqdim etmədən və idxal olunduğu andakı vəziyyətdə ixrac etməsi.

13.2.31. Malların idxalı — gömrük qanunvericiliyinə uyğun olaraq idxal malları sayılan malların Azərbaycan Respublikası ərazisinə gətirilməsi.

13.2.32. Malların təkrar idxalı — gömrük qanunvericiliyinə uyğun olaraq, təkrar idxal malları sayılan malları təqdim etmədən və ixrac olunduğu andakı vəziyyətdə ixrac etmiş şəxsin həmin malları idxal etməsi.

13.2.33. Azərbaycan Respublikası ərazisindən tranzit — gömrük qanunvericiliyi ilə müəyyən edilmiş qaydada Azərbaycan Respublikası sərhədindəki iki məntəqə arasında Azərbaycan Respublikası ərazisi ilə daşınma.

Beynəlxalq daşıma — yüklərin və sərnişinlərin Azərbaycan Respublikası ilə (Azərbaycan Respublikasının sərhədlərindən) digər dövlətlərdəki məntəqə arasında daşınma sayılır.

13.2.34. Muzdlu iş — əmək qanunvericiliyinə uyğun olaraq müqavilə (kontrakt) əsasında haqqı ödənilməklə yerinə yetirilən əmək fəaliyyətidir. Muzdlu işləyən şəxs bu Məcəllənin məqsədləri üçün «işçi», bu cür fiziki şəxsin işçi kimi göstərdiyi xidmətlərin haqqını ödəyən şəxs «işəgötürən», bu cür haqq isə «əmək haqqı» adlandırılır.

13.2.35. Xeyriyyəçilik fəaliyyəti — fiziki şəxs və (və ya) xeyriyyə təşkilatı tərəfindən həyata keçirilən və maddi və ya digər köməyə (yardıma) ehtiyacı olan fiziki şəxslərə və ya bilavasitə bu cür kömək (yardım) göstərən təşkilatlara, o cümlədən xeyriyyə təşkilatlarına, birbaşa bu cür təmənnasız kömək (yardım) göstərməkdən, o cümlədən əvəzsiz pul köçürməkdən ibarət olan fəaliyyət, yaxud bu Məcəllədə digər hallar nəzərdə tutulmamışdırsa, ictimai mənafeələr naminə həyata keçirilən elmi, təhsil və ya başqa fəaliyyətdir. Aşağıdakı hallarda kömək (yardım) göstərilməsi xeyriyyəçilik fəaliyyəti sayılır:

13.2.35.1. bu cür köməyi (yardımı) alan şəxs köməyi (yardımı) göstərən şəxsin qarşısında mülkiyyət və ya qeyri-mülkiyyət xarakterli öhdəlik (alınan vəsaitdən və ya əmlakdan məqsədlə təyinatla istifadə olunmasına dair öhdəlikdən başqa) qəbul edirsə;

13.2.35.2. bu cür köməyi (yardımı) alan və köməyi (yardımı) göstərən şəxslər qarşılıqlı surətdə asılı olan şəxslər sayılırlarsa;

13.2.35.3. bu cür kömək (yardım) hər hansı fiziki və ya hüquqi şəxsə seçki kampaniyasında iştirak etmək üçün göstərilirsə.

13.2.36. Xeyriyyə təşkilatı — xeyriyyəçilik fəaliyyətini həyata keçirən qeyri-kommersiya təşkilatı.

13.2.37. Sahibkarlıq fəaliyyəti — şəxsin müstəqil surətdə həyata keçirdiyi, əsas məqsədi əmlak

istifadəsindən, malların təqdim edilməsindən, işlər görülməsindən və ya xidmətlər göstərilməsindən mənfəət götürülməsi olan fəaliyyətidir.

13.2.38. Büdcə təşkilatı — büdcə smetası əsasında fəaliyyəti tamamilə və ya qismən büdcə vəsaiti hesabına maliyyələşdirilən, hesablaşma hesabı olmayan qeyri-kommersiya təşkilatıdır.

13.2.39. Müəssisə — bu Məcəllənin məqsədləri üçün müəssisələr — sahibkarlıq fəaliyyətini həyata keçirən və bu cür fəaliyyət üçün yaradılan aşağıdakı qurumlar deməkdir:

13.2.39.1. Azərbaycan Respublikasının qanunvericiliyinə müvafiq olaraq yaradılmış hüquqi şəxslər;

13.2.39.2. xarici dövlətin qanunvericiliyinə uyğun olaraq yaradılmış hüquqi şəxslər (korporasiyalar, şirkətlər, firmalar və digər analoji qurumlar), habelə onların filialları və ya daimi nümayəndəlikləri;

13.2.39.3. bu Məcəllənin 13.2.39.1-ci maddəsində göstərilmiş hüquqi şəxslərin sərbəst balansla, cari və ya digər hesablara malik olan filialları, struktur bölmələri və ya digər ayrıca bölmələri.

13.2.40. ƏDV-nin depozit hesabı - ƏDV-nin mədaxili, uçotu, hərəkəti və dövlət büdcəsinə məxarici ilə bağlı əməliyyatlar aparılan vahid xəzinə hesabıdır.

13.2.41. Kommersiya hüquqi şəxsi - Azərbaycan Respublikasının Mülki Məcəlləsi ilə bu cür müəyyən edilmiş qurumdur.

13.2.42. Qeyri-kommersiya hüquqi şəxsi - Azərbaycan Respublikasının Mülki Məcəlləsi ilə bu cür müəyyən edilmiş qurumdur.

Maddə: 14. Bazar qiyməti

14.1. Bazar qiyməti malın (işin, xidmətin) tələblə təklifin qarşılıqlı təsiri nəticəsində təşəkkül tapan qiyməti deməkdir.

14.2. Bu maddədə başqa hallar nəzərdə tutulmamışdırsa, vergitutma məqsədləri üçün malların (işlərin, xidmətlərin) qiyməti tərəflərin əməliyyatda (əqddə) təsbit etdikləri qiymət qəbul edilir. Əks hal sübuta yetirilməzsə, bu qiymət bazar qiyməti kimi qəbul edilir.

14.3. Bazar qiyməti nəzərə alınmaqla vergilərin hesablanması aşağıdakı hallarda həyata keçirilə bilər:

14.3.1. barter (mal mübadiləsi), idxal-ixrac əməliyyatları aparıldıqda;

14.3.2. təsərrüfat əqdləri qarşılıqlı surətdə asılı olan şəxslər arasında həyata keçirildikdə;

14.3.3. 30 gün ərzində vergi ödəyicilərinin eyni xüsusiyyətli və ya eyni cinsli mallara (işə, xidmətə) tətbiq etdikləri qiymətlərin səviyyəsi 30 faizdən çox (aşağı və yuxarı) dəyişdikdə.

14.3.4. müəssisənin əmlakı qalıt dəyərindən artıq qiymətə sığortalandığı halda.

14.4. Bazar qiyməti mal (iş, xidmət) satılan anadək, lakin malın (işin, xidmətin) təqdim edildiyi andan çoxu 30 gün keçənədək (əvvəl və ya sonra) ən yaxın tarixdə eyni (analoji) mal (iş, xidmət) üçün müvafiq əməliyyatlar zamanı təşəkkül tapan qiymətlərə əsasən müəyyənləşdirilir. Bu zaman qiymətli kağızın bazar qiyməti bu qiymətli kağızın təqdim edildiyi andan əvvəlki ən yaxın tarixdə həmin emitentin eyni qiymətli kağızları üçün fond birjasının kotirovkasına əsasən müəyyənləşdirilir, bu şərtlə ki, kotirovkalar yuxarıda göstərilən qaydaya uyğun elan edilsin.

14.5. Bazar qiyməti müəyyənləşdirilərkən bu Məcəllənin 18-ci maddəsi ilə müəyyən edilən qarşılıqlı surətdə asılı olan şəxslər arasındakı əməliyyat yalnız o halda nəzərə alın bilər ki, onların münasibətləri həmin əməliyyatın nəticəsinə təsir göstərməmiş olsun.

14.6. Bu Məcəllənin 14.4 və 14.5-ci maddələrinin müddəalarını tətbiq etmək mümkün olmadıqda, malın (işin, xidmətin) bazar qiyməti bu maddənin tələblərinə uyğun olaraq müəyyən edilir. Bu zaman malın

(işin, xidmətin) istehsalına və (və ya) təqdim edilməsinə çəkilən adi məsrəflər (alınma qiyməti və ya qalıq dəyəri), nəqliyyat, saxlanma, sığorta və digər bu cür məsrəflər, həmçinin adətən qarşılıqlı surətdə bağlı olmayan şəxslər arasında əməliyyatlar zamanı tələb və təkliflər amilinə əsasən əlavə yığım və güzəştlər nəzərə alınır. Bu güzəştlər malın keyfiyyətinin və ya digər istehlak xüsusiyyətlərinin itdiyi, yaxud yararlılıq müddətinin bitdiyi (bitməyə yaxınlaşdığı) və başqa bu cür hallarda da nəzərə alınır.

14.6.1. Malların (işlərin, xidmətlərin) bazar qiymətləri müəyyənləşdirilərkən qiymətlərə təsir edə bilən aşağıdakı amillər nəzərə alınır:

14.6.1.1. göndərilmiş malların (görmüş işlərin, göstərilmiş xidmətlərin) həcmi (əmtəə partiyasının həcmi);

14.6.1.2. öhdəliklərin icra olunması müddəti, ödəniş şərtləri;

14.6.1.3. mallara (işlərə, xidmətlərə) tələb və təklifin dəyişməsi, (o cümlədən istehlakçı tələbinin mövsümi olaraq artıb-azalması);

14.6.1.4. malların mənşə ölkəsi, alındığı və ya təqdim edildiyi yer;

14.6.1.5. malların (işlərin, xidmətlərin) göndərilmə şərtləri;

14.6.1.6. malların keyfiyyətinin və digər istehlak göstəricilərinin səviyyəsi;

14.6.1.7. marketing siyasətinin aparılması ilə əlaqədar olaraq analoqu olmayan yeni malların (işlərin, xidmətlərin) bazara çıxarılması, yaxud malların (işlərin, xidmətlərin) yeni bazara çıxarılması, istehlakçıların tanış olması məqsədilə əmtəə nümunələrinin təqdim edilməsi;

14.6.1.8. işlərin görülməsi, xidmətlərin göstərilməsi, o cümlədən təmir, tikinti, quraşdırma işləri, nəqliyyat, icarə, təhsil, tibb xidmətləri və digər sahələr üzrə bazar qiymətləri müəyyənləşdirilərkən işlərin görüldüyü, xidmətlərin göstərildiyi ərazi, onların keyfiyyət göstəriciləri və qiymətlərə təsir edə bilən digər şərtlər nəzərə alınır.

14.6.2. Malların (işlərin, xidmətlərin) keyfiyyəti ilə əlaqədar qiymətlər bazar qiymətlərindən aşağı səviyyədə müəyyənləşdirilərkən keyfiyyətin səviyyəsi səlahiyyətli şəxs tərəfindən təsdiq olunmalıdır.

14.6.3. Eyni xüsusiyyətli və ya eyni cinsli mallarla (işlərlə, xidmətlərlə) müvafiq əmtəə (iş, xidmət) bazarında heç bir əməliyyat aparılmadıqda, rəsmi və açıq mənbələrdən bu malların (işlərin, xidmətlərin) bazar qiymətləri haqqında məlumat toplamaq mümkün olmadıqda, aşağıdakı qiymətləndirmə üsullarından istifadə edilə bilər:

14.6.3.1. Sonrakı (təkrar) satış qiymətinə əsasən. Malların (işlərin, xidmətlərin) bazar qiyməti həmin malların (işlərin, xidmətlərin) sonrakı (təkrar) satış qiymətinə əsasən müəyyən olunur. Bazar qiyməti sonrakı satış qiymətindən təbiiq olunmuş əlavələr çıxılmaqla müəyyənləşdirilir.

14.6.3.2. Dəyərin toplanması üsuluna əsasən. Bazar qiymətləri malları (işləri, xidmətləri) təqdim edənə əsaslandırılmış xərclərini və mənfəətini toplamaqla hesablanır.

14.6.3.3. Malların (işlərin, xidmətlərin) bazar qiymətlərini bu maddədə göstərilən üsullardan biri ilə müəyyənləşdirmək mümkün olmadıqda, bazar qiymətləri müqavilə əsasında cəlb edilmiş ekspert tərəfindən müəyyənləşdirilir.

14.6.4. Müəyyənləşdirilmiş bazar qiymətlərindən ancaq vergitutma məqsədləri üçün istifadə edilir və mallar (işlər, xidmətlər) qanunvericilikdə nəzərdə tutulmuş qaydada faktiki satış qiyməti ilə uçota alınır.

14.6.5. Alınmış malların (işlərin, xidmətlərin) alış qiyməti bazar qiymətlərindən 30 faizdən çox yuxarıdırsa və onların dəyəri gəlirdən çıxılan xərclərə aid edilibsə, aşağıdakı hallarda həmin malların

(işlərin, xidmətlərin) dəyəri gəlirdən çıxılan xərclərə bazar qiymətləri ilə aid edilir və vergilər yenidən hesablanır:

14.6.5.1. alınmış malların (işlərin, xidmətlərin) faktiki alış dəyərinin əsassız artırılması aşkar edildiyi halda;

14.6.5.2. malgöndərəni (iş görəni, xidmət göstərəni) müəyyənləşdirmək mümkün olmadıqda.

14.6.6. Vergi ödəyicilərinin təqdim olunan mallara (işlərə, xidmətlərə) tətbiq etdikləri qiymətlərin səviyyəsi bu Məcəlləyə əsasən müəyyənləşdirilən bazar qiymətlərindən 30 faizdən çox aşağı olduqda, vergilər bazar qiymətləri əsasında, yuxarı olduqda isə faktiki təqdimolunma qiymətləri ilə hesablanır.

14.7. Hər bir tərəfin mal (iş, xidmət) göndərməsi və əvəzinə digər mal (iş, xidmət) almasına uyğun olan əməliyyatların məcmusu mal (iş, xidmət) mübadiləsi əməliyyatını təşkil edir. Həmin əməliyyatların gedişində verilən (alınan) malların (işlərin, xidmətlərin) bazar qiymətləri bu maddənin müddəalarına uyğun olaraq müəyyən edilir.

14.8. Vergi ödəyicisinin dövlət vergi orqanına bu və ya digər əməliyyatda malın (işin, xidmətin) bazar qiymətinin bu maddədə göstəriləndən fərqli qaydada müəyyənləşdirilməsi barədə sübutlar vermək hüququ vardır.

14.9. Malın (işin, xidmətin) bazar qiyməti müəyyənləşdirilərkən və təsbit olunarkən malın (işin, xidmətin) bazar qiymətləri və birja kotirovkaları haqqında rəsmi məlumat mənbələrindən, dövlət və yerli hakimiyyət orqanlarının məlumat bazalarından, vergi ödəyicilərinin dövlət vergi orqanlarına verdikləri məlumatdan, yaxud reklam mənbələrinin məlumatından və digər müvafiq məlumatlardan istifadə edilir.

14.10. Qiymətləri müvafiq icra hakimiyyəti orqanı tərəfindən tənzimlənən mallar (işlər, xidmətlər) təqdim olunarkən (ixrac istisna olmaqla) və alınarkən vergitutma məqsədləri üçün müvafiq icra hakimiyyəti orqanı tərəfindən müəyyənləşdirilən qiymətlər əsas götürülür

Əmək müqaviləsinin tərtib edilməməyinə görə iqtisadi sanksiya Hörmətli Vergi ödəyicisi!

Azərbaycan Respublikasının Vergi Məcəlləsinin 58.10-cu maddəsinə əsasən, Azərbaycan Respublikasının Əmək Məcəlləsində nəzərdə tutulmuş qaydada əmək müqaviləsi (kontraktı) bağlamadan işə götürən tərəfdən fiziki şəxslərin hər hansı işlərin (xidmətlərin) yerinə yetirilməsinə cəlb edilməsi yolu ilə onların gəlirlərinin gizlədilməsinə (azaldılmasına) şərait yaradıldığına görə işəgötürənə hər bir belə şəxs üzrə 1000 manat məbləğində maliyyə sanksiyası tətbiq edilir.

Aparılan araşdırmalar zamanı bəzi hallarda vergi ödəyicilərinin işçilərlə əmək müqaviləsi (kontraktı) bağlamadan onların hər hansı işlərin (xidmətlərin) yerinə yetirilməsinə cəlb etdikləri, eləcə də bağlanmış əmək müqavilələrində işçilərə əmək haqqının reallığa uyğun olmayaraq, aşağı məbləğlərdə qeyd etdikləri müşahidə olunur ki, bu da mövcud qanunvericiliyin tələblərinə ziddir.

Yuxarıda qeyd olunanları nəzərinizə çatdıraraq, işçilərlə əmək müqaviləsinin (kontraktın) bağlanması, müqavilədə işçiyə verilən əmək haqqının tam qeyd olunmasını və ümumiyyətlə “qanunvericiliyin” tələblərinə əməl edilməsini Sizə tövsiyə edirik.

ks tqdird barnizd qanunamğvafiq tdbirlr gürgülckdir!

Vergilər Nazirliyinin Vergi Apellyasiya Şurası haqqında

Hörmətli vergi ödəyicisi!

Məlum olduğu kimi, Vergi Məcəlləsinin 62-ci maddəsində vergi ödəyicisinin vergi orqanlarının qərarlarından (aktlarından), habelə vergi orqanlarının vəzifəli şəxslərinin hərəkətlərindən

(hərəkətsizliyindən) yuxarı vergi orqanına (yuxarı vəzifəli şəxsə) və (və ya) məhkəməyə şikayət etmək hüququ təsbit edilmişdir.

Vergi ödəyicilərinin hüquqlarının müdafiəsi, onların şikayətlərinə (korrupsiya ilə əlaqədar hüquqpozmaqlarla bağlı müraciətlər istisna olmaqla) qanunvericiliklə müəyyən edilmiş qaydada baxılması və məhkəməyə qədər sadələşdirilmiş prosedurlara əməl edilməklə mübahisələrin obyektiv şəkildə həll edilməsi məqsədilə Vergilər Nazirliyində Vergi Apellyasiya Şurası fəaliyyət göstərir.

Vergi Apellyasiya Şurası Vergilər Nazirliyinin aparatının funksional idarələri tərəfindən vergi orqanlarının yazılmış aktları və onların nəticələri üzrə qəbul edilmiş qərarlardan vergi ödəyiciləri tərəfindən verilmiş təkrar şikayət və ərizələrə məhkəmədən kənar (məhkəməyə qədər) obyektiv və hərtərəfli araşdırma aparılmaqla baxılmasını həyata keçirir.

Belə ki, vergi ödəyicisi vergi orqanının qəbul etdiyi qərarla razılaşmayaraq Vergilər Nazirliyinə müraciət etdikdə və onun müraciətinə nazirliyin funksional idarəsi tərəfindən bildirilmiş münasibət qanəddici olmadıqda o, bu məsələ ilə əlaqədar məhkəməyə müraciət etmədən, Vergilər Nazirliyinin Vergi Apellyasiya Şurasına müraciət edə bilər.

Vergi Apellyasiya Şurasında vergi ödəyicilərinin aşağıdakı predmetlər üzrə müraciətlərinə baxılır:

səyyar vergi yoxlaması və onun nəticəsi barədə tərtib edilmiş aktlardan və qəbul edilmiş qərarlardan verilən təkrar şikayət və ərizələr;

operativ nəzarət tədbirləri ilə əlaqədar tərtib edilmiş aktlar və qəbul edilmiş qərarlardan verilən təkrar şikayət və ərizələr;

kameral vergi yoxlamaları ilə əlaqədar verilmiş təkrar şikayət və ərizələr;

vergi borclarının məcburi alınması ilə əlaqədar tərtib edilmiş aktlardan və qəbul edilmiş qərarlardan verilmiş təkrar şikayət və ərizələr.

Vergi ödəyicisinin şikayət, ərizə və müraciətləri yazılı şəkildə verilməli və şikayət edən şəxs və ya onun səlahiyyətli nümayəndəsi tərəfindən (səlahiyyəti təsdiq edən sənəd əlavə edilməklə) imzalanmalı (hüquqi şəxslər olduqda həmçinin möhürlə təsdiq edilməli) və ya elektron karguzarlıqla göndərilməli və şikayət, ərizə və müraciətlərində aşağıdakılar əks olunmalıdır:

şikayət edən şəxs (fiziki və ya hüquqi) haqqında məlumat (adı və VÖEN-i);

şikayət edilən qərarı qəbul etmiş müvafiq vergi orqanının adı;

şikayət edilən vergi orqanının müvafiq qərarı haqqında məlumat (qərarın tarixi, nömrəsi və s.);

şikayət edilən məsələ ilə bağlı nazirliyin aparatının funksional idarələrinə edilmiş müraciət və alınmış cavablar barədə məlumat;

şikayət edən şəxsin tələbi və bununla bağlı irəli sürdüyü dəlillər;

şikayətə əlavə edilmiş sənədlərin siyahısı;

şikayət edən şəxsin şikayətini əsaslandığı digər sənədlərin (digər dövlət və ya qeyri-dövlət orqanlarından alınmış arayış, məktub, qəbz və s.) müvafiq qaydada təsdiq olunmuş surətləri.

Vergilər Nazirliyinə daxil olan şikayət qəbul edildikdən sonra icraya qəbul edilir və qanunvericiliklə müəyyən edilmiş qaydada baxılır. Bununla yanaşı tərəflərin məhkəməyə müraciət etmək hüququ saxlanılır. Vergi ödəyicisinin eyni qərardan (aktndan) vermiş olduğu şikayət ərizəsi (iddia ərizəsi) eyni zamanda məhkəmə icraatında olarsa, eyni predmet üzrə eyni əsaslarla verilmiş şikayətlə bağlı Apellyasiya Şurasının qərarı olarsa və ya vergilər nazirinin eyni predmet üzrə və eyni əsaslarla verilmiş şikayətlə bağlı qərarı (yazılı cavabı) olarsa, həmin şikayətlər baxılması üçün Vergi Apellyasiya Şurası tərəfindən icraata qəbul edilmir.

B) 2011-ci iln Vergi təqvimi

«(1) və (2)» - **Gəlir və Mənfəət vergisi:** Cəlir və mənfəət vergisi üzrə hesabat dövrü təqvim ilidir. Hüquqi şəxslər və fərdi sahibkarlar rüb qurtardıqdan sonra **15** gündən gec olmayaraq cari ödəmələri dövlət büdcəsinə ödəməlidirlər. Bələdiyyə mülkiyyətində olan müəssisə və təşkilatlar mənfəət vergisini yerli büdcəyə (bələdiyyə büdcəsinə) ödəyirlər. Cari vergi ödəmələri vergi ili üçün vergi ödəyicisindən tutulan verginin məbləğinə aid edilir.

Vergi ödəyicisi il ərzində cari vergi ödəmələrinin məbləğini öz seçiminə əsasən aşağıda göstərilən iki mümkün metoddan birinə uyğun müəyyənləşdirə bilər.

Birinci metod: Hər rüb üçün cari ödəmələrin məbləği əvvəlki vergi ilində hesablanmış verginin **1/4 hissəsi məbləğində** müəyyən edilir.

İkinci metod: Cari rübdəki gəlirin məbləğini keçən ilin ümumi gəlirində (gəlirdən çıxılan məbləğlər nəzərə alınmadan) verginin **xüsusi çəkisini** göstərən əmsala vurmaqla müəyyən edilir.

Bu zaman vergi ödəyicisi il ərzində cari vergi ödəmələrinin məbləğini müəyyənləşdirməyin yuxarıdakı iki mümkün metodundan birini seçir və hər il aprel ayının **15**-dən gec olmayaraq bu barədə vergi orqanına məlumat verir. Vergi ödəyicisi cari vergi ödəmələrinin məbləğini müəyyənləşdirmək üçün tətbiq etdiyi metod barədə məlumat vermədiyi halda vergi orqanı birinci metodu tətbiq edir.

Vergi ödəyicisi cari vergi ödəmələrinin məbləğini müəyyənləşdirmək üçün ikinci metodu seçdiyi halda, hər rüb başa çatdıqdan sonra **15** gün ərzində mənfəətdən və ya gəlirdən hesablanmış cari vergi məbləği barədə vergi orqanına arayış təqdim etməlidir, əks halda, vergi orqanı birinci metodu tətbiq edir.

Əvvəlki vergi ilində fəaliyyəti olmayan və növbəti vergi ilində fəaliyyət göstərən, habelə yeni yaradılmış və fəaliyyət göstərən vergi ödəyiciləri mənfəət və ya gəlir vergisi üzrə cari vergi ödəmələrini təqvim ili ərzində rüblər üzrə artan yekunla hesablamalı, cari vergi ödəmələrinin məbləği mənfəətdən və ya gəlirdən verginin məbləğinin **75** faizindən az olmamalı, rüb başa çatdıqdan sonra **15** gün ərzində cari vergi ödəmələrini aparmalı və rüb ərzində mənfəətdən və ya gəlirdən hesablanmış cari vergi məbləği barədə vergi orqanına arayış təqdim etməlidir.

«3» - **Əlavə dəyər vergisi:** ƏDV üzrə hesabat dövrü təqvim ayı sayılır. ƏDV ödəyən vergi ödəyicisi ƏDV-nin bəyannaməsini hər hesabat dövrü üçün, hesabat dövründən sonrakı ayın **20**-dən gec olmayaraq qeydiyyatda olduğu vergi orqanına verməli və həmin müddətdə vergini dövlət büdcəsinə ödəməlidir.

«4» - **Aksiz vergisi:** Aksizlər üzrə hesabat dövrü təqvim ayıdır. Aksizli mallar istehsal edildikdə hər hesabat dövrü üçün vergi tutulan əməliyyatlar üzrə aksizlər hesabat dövründən sonrakı ayın **20**-dən gec olmayaraq dövlət büdcəsinə ödənilməli və həmin müddətdə vergi orqanına bəyannamə verilməlidir.

«8» - **Mədən vergisi:** Mədən vergisi üzrə hesabat dövrü təqvim ayıdır. Mədən vergisinin ödəyiciləri hesabat ayı üçün faydalı qazıntıların çıxarıldığı aydan sonrakı ayın **20**-dən gec olmayaraq vergini ödəyir və bəyannamə verirlər. Yerli əhəmiyyətli tikinti materialları üzrə mədən vergisi yerli (bələdiyyə) büdcəyə ödənilir və bələdiyyələrə mədən vergisinin bəyannaməsi verilir. Yerli əhəmiyyətli tikinti materiallarına kərpic-kirəmit gilləri, tikinti qumları, çınqıl xammalı aid edilir.

«9» - **Sadələşdirilmiş vergi:** Sadələşdirilmiş vergi üçün hesabat dövrü rübdür. Sadələşdirilmiş verginin ödəyicisi olan şəxslər hesabat rübündən sonrakı ayın **20**-dən gec olmayaraq ödənməli olan verginin məbləği haqqında vergi orqanına bəyannamə verir və həmin müddətdə vergini dövlət büdcəsinə ödəyirlər.

«10.1» - **Muzdlu işlə əlaqədar ödəmə mənbəyində tutulan vergi:**

Muzdlu işlə əlaqədar ödəmə mənbəyində vergi tutan ƏDV və sadələşdirilmiş vergi ödəyicilərinin bu ödəmələr üzrə hesabat dövrü vergi ili, digər vergi ödəyicilərinin hesabat dövrü isə rübdür.

Muzdla işləyən fiziki şəxslərə ödəmələr verən hüquqi şəxslər və fərdi sahibkarlar muzdla işləyən fiziki şəxslərin hesablanmış aylıq gəlirinə gəlir vergisini hesablamalı və hesablanmış məbləği **növbəti ayın 20-dən gec olmayaraq** dövlət büdcəsinə ödəməlidirlər.

Muzdlu işlə əlaqədar ödəmə mənbəyində tutulan vergilər barədə bəyannaməni ƏDV və sadələşdirilmiş verginin ödəyiciləri hesabat ilindən sonrakı ilin **yanvar ayının 31-dən gec olmayaraq**, digərləri isə hesabat **rübü başa çatdıqdan sonra növbəti ayın 20-dən gec olmayaraq** vergi orqanına təqdim etməlidirlər.

«10.2» - Sığorta müqaviləsi vaxtından əvvəl xitam verildikdə ödəmə mənbəyində tutulan vergi:

Həyatın yığım sığortası və pensiya sığortası üzrə bağlanmış sığorta müqaviləsinə vaxtından əvvəl xitam verildikdə aparılan ödəmələrdən ödəmə mənbəyində tutulan verginin hesabat dövrü rübüdür.

Həyatın yığım sığortası və pensiya sığortası üzrə bağlanmış sığorta müqaviləsinə vaxtından əvvəl xitam verildikdə, sığorta haqları ödəyən sığortaçılar fiziki şəxslərin hesablanmış aylıq gəlirinə gəlir vergisi hesablamalı və hesablanmış vergini **növbəti ayın 20-dən gec olmayaraq** dövlət büdcəsinə ödəməli və gəlirin ödənilməsi **rübdən sonrakı ayın 20-dən gec olmayaraq** bəyannaməni vergi orqanına təqdim etməlidirlər.

«10.3» - Ödəmə mənbəyində tutulan digər vergilər:

ƏDV və sadələşdirilmiş verginin ödəyicilərinin muzdlu işlə əlaqədar aparılan ödəmələri istisna olmaqla, ödəmə mənbəyində tutulan digər vergilər üzrə hesabat dövrü rübüdür.

Hüquqi şəxslər və fərdi sahibkarlar qeyri-dövlət pensiyaları və ödəmə mənbəyində vergiyə cəlb olunmalı olan digər ödəmələri verərkən bu gəlirlərdən vergini tutmalı, tutulmuş məbləği gəlirin ödənilməsi **rübdən sonrakı ayın 20-dən gec olmayaraq** dövlət büdcəsinə köçürülməli və həmin müddətdə də bəyannaməni vergi orqanına təqdim etməlidirlər.

«11» - Dövlət rüsumu: Dövlət rüsumu üzrə hesabat dövrü rübüdür. Notariat hərəkətlərinə görə dövlət rüsumu notarius tərəfindən qəbul edildilərək **iki bank günü** ərzində, Azərbaycan Respublikasının xarici ölkələrdəki diplomatik nümayəndəliklərində aparılan konsul əməliyyatları üçün alınan dövlət rüsumu **bir ay** ərzində, digər dövlət rüsumları isə tutulduqdan sonra **bir bank günü** ərzində dövlət büdcəsinə köçürülür.

«Dövlət rüsumu haqqında» Qanunda nəzərdə tutulmuş dövlət rüsumunu tutan şəxslər hesabat rübündən sonrakı ayın **20-dək** dövlət rüsumunun tutulması barədə hesabatları vergi orqanına təqdim etməlidirlər.

C) Fiziki şəxslərin gəlir vergisi

Maddə: 95. Vergi ödəyiciləri

Rezident və qeyri-rezident fiziki şəxslər gəlir vergisinin ödəyiciləridirlər.

Maddə: 96. Vergitutma obyektı

96.1. Rezidentlərin gəlirləri üzrə vergitutma obyektı vergi ili üçün rezidentlərin bütün gəliri ilə həmin dövr üçün bu Məcəllə ilə müəyyənləşdirilən gəlirdən çıxılan məbləğ arasındakı fərqdən ibarət olan vergiyə cəlb edilən gəlirdir. Ödəmə mənbəyində vergi tutulduğu halda, vergitutma obyektı vergiyə cəlb olunan gəlirdir.

96.2. Azərbaycan Respublikasında daimi nümayəndəlik vasitəsilə fəaliyyət göstərən qeyri-rezident vergi ödəyicisi daimi nümayəndəliyi ilə əlaqədar olan vergiyə cəlb edilən gəlirləri üzrə gəlir vergisinin ödəyicisidir. Vergiyə cəlb olunan gəlir, konkret dövrdə Azərbaycan mənbələrindən daimi nümayəndəliklə bağlı əldə edilən ümumi gəlirlə həmin dövrdə bu gəlirlərin əldə edilməsi ilə əlaqədar çəkilən və gəlirdən çıxılan məbləğ arasındakı fərqdır.

96.3. Qeyri-rezidentin bu Məcəllənin 96.2-ci maddəsində göstərilməyən, lakin vergiyə cəlb edilməsi bu Məcəllənin 125-ci maddəsində nəzərdə tutulan ümumi gəliri, gəlirdən çıxılan məbləğ nəzərə alınmadan ödəniş yerində vergitutma obyektıdır.

96.4. Məşğulluqdan və ya əmlakın təqdim edilməsindən gəlir əldə edən qeyri-rezident fiziki şəxs Azərbaycan mənbəyindən təqvim ili ərzində əldə etdiyi bu növ ümumi gəlirin bu Məcəllədə müəyyənləşdirilən, həmin dövrdə bu gəlirə aid olan və ondan çıxılan xərclər qədər azaldılan məbləği üzrə gəlir vergisinin ödəyicisidir.

Maddə: 97. Gəlir

97.1. Rezident vergi ödəyicisinin gəliri onun Azərbaycan Respublikasında və Azərbaycan Respublikasının hüduqlarından kənarında əldə etdiyi gəlirdən ibarətdir.

97.2. Qeyri-rezident vergi ödəyicisinin gəliri onun Azərbaycan Respublikası mənbələrindən əldə etdiyi gəlirlərdən ibarətdir.

97.3. Gəlirlərə aiddir:

97.3.1. mızdlu işlə əlaqədar əldə edilən gəlir;

97.3.2. mızdlu işə aid olmayan fəaliyyətdən əldə edilən gəlir;

97.3.3. vergilərdən azad edilən gəlirlərdən başqa bütün digər gəlirlər.

Maddə: 98. Mızdlu işlə əlaqədar alınan gəlir

98.1. Fiziki şəxs tərəfindən mızdlu işlə əlaqədar alınan gəlir — əmək haqqı, bu işdən alınan hər hansı ödəmə və ya fayda, o cümlədən əvvəlki iş yerindən, yaxud gələcək mızdlu işdən alınan gəlirdir.

98.2. Bu Məcəllənin 98.1-ci maddəsinin məqsədləri üçün gəlirin məbləği, aşağıda göstərilən məbləğdən işçinin əldə etdiyi gəlirə görə ödədiyi hər hansı xərc çıxıldıqdan sonra qalan məbləğə bərabərdir:

98.2.1. fiziki şəxsə banklararası kredit hərracında olan faiz dərəcəsindən aşağı faiz dərəcəsi ilə ssuda verildiyi halda — bu tipli ssudalar üzrə banklararası kredit hərracında olan faiz dərəcəsinə uyğun faizlə ödənməli olan məbləğlə aşağı faiz dərəcəsinə uyğun ödənməli olan məbləğ arasındakı fərq;

98.2.2. işə götürənin öz işçisinə malı, işi və ya xidməti təqdim etdiyi, yaxud hədiyyə verdiyi halda — bu cür malların, işlərin və xidmətlərin bazar qiyməti ilə dəyəri;

98.2.3. işçinin xərclərinin əvəzi ödənilməli halda — ödənen vəsaitin məbləği;

98.2.4. işçinin işə götürənə olan borcunun və ya öhdəliyinin bağışlanıldığı halda — həmin borcun və ya öhdəliyin məbləği;

98.2.5. İşə götürən tərəfindən ödənilən sığorta haqları;

98.2.6. hər hansı digər halda — normativ-hüquqi aktlarda başqa qiymətləndirmə metodu göstərilərsə, bu Məcəllənin 14-cü maddəsinə uyğun olaraq müəyyən edilən dəyər.

98.3. Faktiki ezamiyyə xərclərinin, habelə müvafiq icra hakimiyyəti orqanı tərəfindən müəyyən edilmiş dəniz nəqliyyatında ezamiyyə xərcləri əvəzinə üzücü heyətin üzvlərinə sutkalıq ödənişlərin və ya digər işgüzar xərclərin əvəzinin ödənilməsi gəlirə daxil deyildir.

98.4. Bu Məcəllənin 98.2-ci maddəsində göstərilən məbləğlərə və xərclərə aksizlər, əlavə dəyər vergisi və qiymətləndirilən əqdlə əlaqədar işə götürənin ödəməli olduğu hər hansı digər vergi daxildir.

98.5. İşə götürən tərəfindən bu Məcəllənin 109.3-cü maddəsində nəzərdə tutulmuş xərclərin çəkilməsinin nəticəsi kimi əldə edilən gəlir vergi tutulan gəlirə aid deyildir.

Maddə: 99. Muzdlu işə aid olmayan fəaliyyətdən gəlir

99.1. Muzdlu işə aid olmayan fəaliyyətdən gəlirlər sahibkarlıq və qeyri-sahibkarlıq fəaliyyətindən, gəlirlərdən ibarətdir.

99.2. Sahibkarlıq fəaliyyətindən gəlirə aşağıdakılar aiddir:

99.2.1. sahibkarlıq fəaliyyəti məqsədləri üçün istifadə olunan aktivlərin təqdim edilməsindən gəlir;

99.2.2. sahibkarlıq fəaliyyətinin məhdudlaşdırılmasına və ya müəssisənin bağlanmasına razılıq verilməsinə görə alınan gəlir;

99.2.3. əsas vəsaitlərin təqdim edilməsindən alınan və bu Məcəllənin 114.7-ci maddəsinə uyğun olaraq gəlirə daxil edilən məbləğlər;

99.2.4. bu Məcəllənin 141-ci maddəsinə uyğun olaraq gəlirdən çıxılan kompensasiya edilən məbləğlərdən və ya ehtiyatların azalmasından gəlir.

99.3. Qeyri-sahibkarlıq fəaliyyətindən gəlirə, o cümlədən aşağıdakılar aiddir:

99.3.1. faiz gəliri;

99.3.2. dividend;

99.3.3. əmlakın icarəyə verilməsindən gəlir;

99.3.4. royalti;

99.3.5. vergi ödəyicisinə bağışlanmış borcun məbləği, bu Məcəllənin 98.2.4-cü maddəsində

göstərilənlər istisna olmaqla;

99.3.6. sahibkarlıq fəaliyyəti məqsədləri üçün istifadə olunmayan aktivlərin təqdim edilməsindən gəlir;

99.3.7. təqvim ili ərzində alınan hədiyyə və mirasların məbləği bu Məcəllənin 98.2.2-ci maddəsində göstərilənlər istisna olmaqla;

99.3.8. vergi ödəyicisinin aktivlərinin ilkin qiymətinin artdığını göstərən hər hansı digər gəlir(təqdim olunduğu və ya vergitutma məqsədləri üçün amortizasiya hesablandığı təqdirdə) — əmək haqqından başqa.

99.3.9. həyatın yığım sığortası üzrə sığorta olunanın ödədiyi və ya onun xeyrinə ödənilən sığorta haqları ilə sığorta ödənişləri arasındakı fərq.

Maddə: 100. Gəlirin dəqiqləşdirilməsi

Fiziki şəxsin aldığı və bu Məcəllənin 122-ci, 123-cü və 124-cü maddələrinə uyğun olaraq Azərbaycan Respublikasında ödəmə mənbəyindən vergi tutulmuş dividend, faiz, icarə haqqı və royalti gəlirdən çıxılır.

Maddə: 101. Gəlir vergisinin dərəcəsi

101.1. Aylıq gəlirdən aşağıdakı dərəcələrlə vergi tutulur:

1-ci cədvəl

Vergi tutulan aylıq gəlirin məbləği	Verginin məbləği
2000 manatadək	14 faiz
2000 manatdan çox olduqda	280 manat + 2000 manatdan çox olan məbləğin 30 faizi

İki və ya daha çox yerdə muzzla işləyən fiziki şəxslərin gəlirlərindən gəlir vergisi hər bir iş yerində ödənilən məbləğdən ayrıca hesablanır və dövlət büdcəsinə ödənilir.

Fiziki şəxslərin bu Məcəllənin 150.1.1-ci, 150.1.2-ci, 150.1.3-cü və 150.1.7-ci maddələrinə əsasən ödəmə mənbəyində vergiyə cəlb olunan gəlirlərindən vergi bu maddədə nəzərdə tutulan 1-ci cədvələ uyğun olaraq hesablanır və dövlət büdcəsinə ödənilir.

101.2. Qeyri-sahibkarlıq fəaliyyəti üzrə illik gəlirdən aşağıdakı dərəcələrlə vergi tutulur:

2-ci cədvəl

Vergi tutulan illik gəlirin məbləği	Verginin məbləği
24000 manatadək	14 faiz
24000 manatdan çox olduqda	3360 manat + 24000 manatdan çox olan məbləğin 30 faizi

101.3. Hüquqi şəxs yaratmadan sahibkarlıq fəaliyyətini həyata keçirən fiziki şəxslərin vergiyə cəlb edilən gəlirlərindən 20 faiz dərəcə ilə vergi tutulur.

Maddə: 102. Gəlir vergisindən azadolmalar və güzəştlər

102.1. Fiziki şəxslərin aşağıdakı gəlirləri gəlir vergisindən azaddır:

102.1.1. rotasiya qaydasında xaricə ezamiyyətə göndərilən diplomatik xidmət əməkdaşlarının və diplomatik xidmət orqanlarının inzibati-texniki xidmətini həyata keçirən şəxslərin xarici ölkədə aldığı əmək haqqı, Azərbaycan vətəndaşı olmayan diplomatik və ya konsulluq əməkdaşının rəsmi məşğulluğundan gəlir;

102.1.2. Azərbaycan Respublikasının rezidenti olmayan şəxsin iş yerindən gəlir — əgər bu gəlir Azərbaycan Respublikasının rezidenti olmayan işəgötürən tərəfindən, yaxud onun adından ödənilirsə və qeyri-rezidentin daimi nümayəndəliyi tərəfindən və ya onun adından, yaxud daimi nümayəndəlikdə fəaliyyəti ilə əlaqədar ödənilirsə;

102.1.3. təqvim ili ərzində alınan hədiyyə, maddi yardım, birdəfəlik müavinət və miraslar:

102.1.3.1. hədiyyələrin, təhsil və ya müalicə haqlarını ödəmək üçün maddi yardımın, birdəfəlik müavinətin dəyərinin 1000 manatadək olan hissəsi, xaricdə müalicə haqlarını ödəmək üçün maddi yardımın dəyərinin 2000 manatadək olan hissəsi, mirasların dəyərinin 20000 manatadək olan hissəsi;

Təhsil və ya müalicə haqları almış şəxslərə bu güzəşt o halda verilir ki, həmin məbləğlərin təyinatı üzrə ödənildiyini təsdiq edən müvafiq sənədlər təqdim edilmiş olsun.

102.1.3.2. hədiyyə, maddi yardım, və miras vergi ödəyicisinin ailə üzvlərindən alındığı halda onun tam dəyəri.

102.1.4. əmək qabiliyyətinin müvəqqəti itirilməsinə görə ödənilən müavinətlər istisna olmaqla, dövlət müavinətləri, əvəzsiz dövlət köçürmələri, dövlət pensiyaları, dövlət təqaüdləri, işçilərin sayının və ştatların ixtisar edilməsi ilə əlaqədar olaraq əmək müqaviləsinə xitam verildikdə işçilərə Azərbaycan Respublikasının Əmək Məcəlləsinə müvafiq ödənilən təminatlar, habelə Azərbaycan Respublikasının qanunları və müvafiq icra hakimiyyəti orqanlarının qərarları əsasında dövlət büdcəsinin vəsaiti hesabına fərdi birdəfəlik ödəmələr və ya maddi yardımlar;

102.1.5. alimentlər;

102.1.6. Fiziki şəxsin əsas iş yerində (əmək kitabçasının olduğu yerdə) hər hansı muzzdlu işlə əlaqədar əldə edilən aylıq gəliri 200 manatadək olduqda, minimum əmək haqqının 1 misli, illik gəliri 2400 manatadək olduqda, minimum əmək haqqının 12 misli məbləğində olan hissəsi;

102.1.7. qiymətli daşlardan və metallardan, qiymətli daşlar və metalların məmulatlarından, incəsənət əsərlərindən, əntiq əşyalardan və vergi ödəyicisinin sahibkarlıq fəaliyyətində istifadə edilən və ya istifadə edilmiş əmlakdan başqa, daşınan maddi əmlakın təqdim edilməsindən gəlir;

102.1.8. sığorta hadisəsi baş verdikdə sığorta olunanın və faydalanan şəxsin həyatına, habelə onun əmlakına və ya əmlak mənafeələrinə dəymiş zərərin əvəzini ödəmək üçün pul və ya natura şəklində ödənilmiş vəsait, həmçinin işəgötürən tərəfindən ödənilən bütün növ icbari və könüllü tibbi sığorta haqları, 3 ildən az olmayan müddətə bağlanan müqavilə ilə həyatın yığıcı sığortası və pensiya sığortası üzrə işəgötürənin Azərbaycan Respublikasının sığortaçılarına ödədikləri sığorta haqları, həyatın yığıcı sığortası və pensiya sığortası üzrə müqavilənin qüvvəyə mindiyi andan etibarən 3 illik müddət keçdikdən sonra sığorta olunana və faydalanan şəxsə ödənilən hər hansı məbləğlər;

102.1.9. vergi ödəyicisinin azı 3 il ərzində əsas yaşayış yeri olduğu daşınmaz əmlakının təqdim edilməsindən gəlir;

102.1.10. dəymiş zərərlərin ödənilməsi ilə bağlı alınan kompensasiya ödənişləri;

102.1.11. bilavasitə kənd təsərrüfatı məhsullarının istehsalından alınan gəlirlər;

102.1.12. sənətkarlığın misgərlik, qalayçılıq və saxsı məmulatlarının, təsərrüfat müxəlləfatının, bağçılıq-bostançılıq alətlərinin, xalq musiqi alətlərinin, oyuncaqların, suvenirlərin, qamışdan və qarğıdan məişət əşyalarının düzəldilməsi, keramika məmulatlarının bədii işlənməsi, bədii tikmə, ağac materiallardan məişət alətlərinin hazırlanması sahəsində fəaliyyət göstərən fiziki şəxslərin gəliri;

102.1.13. müvafiq qaydada müvafiq icra hakimiyyəti orqanında qeydiyyatdan keçmiş lotereyalardan, habelə dövlət daxili uduşlu istiqrazlardan əldə olunan uduşların dəyəri.

102.1.14. Fiziki şəxslərə kompensasiya xarakterli aşağıdakı ödəmələr:

102.1.14.1. iş vaxtı daimi yolda olan və ya işi gediş-gəliş (səyyar) xarakteri daşıyan, çöl təşkilatlarında işləyən işçilərə gündəlik ezamiyyə xərclərinin əvəzində verilən əlavə vəsaitin, habelə müvafiq icra hakimiyyəti orqanı tərəfindən müəyyən edilmiş dəniz nəqliyyatında ezamiyyə xərcləri əvəzinə üzücü heyətin üzvlərinə sutkalıq ödənişlərin qanunvericiliklə nəzərdə tutulan məbləği;

102.1.14.2. qanunvericiliklə müəyyən edilmiş ezamiyyə xərclərinin (gündəlik yemək xərcləri, kommunal xərclər və nəqliyyat xərcləri) məbləğləri;

102.1.14.3. çıxarılmışdır;

102.1.14.4. ağır, zərərli və təhlükəli istehsalatlarda işçilərin tibbi müayinədən keçirilməsi üçün işəgötürənin hesabına qanunvericiliklə müəyyən edilmiş qaydada ödənilmiş xərc məbləğləri;

102.1.14.5. əmək şəraiti zərərli, ağır olan və yeraltı işlərdə çalışan işçilərə verilən pulsuz müalicə-profilaktik yeməklər, süd və ona bərabər tutulan digər məhsulların dəyəri və işçilərə müəyyən edilmiş müddətlərdə və tələb olunan çeşidlərdə verilən xüsusi geyim, xüsusi ayaqqabı və digər fərdi mühafizə vasitələrinin dəyəri;

102.1.14.6. istehsalatdan ayrılmaqla təhsil almağa göndərilmiş tələbələrə, aspirantlara (magistrlərə) müəssisə və təşkilatların hesabına ödənilən təqaüd məbləğləri;

102.1.14.7. çıxarılmışdır;

102.1.14.8. təbii fəlakət və digər fəvqəladə hallarla əlaqədar müvafiq icra hakimiyyəti orqanlarının qərarları əsasında, habelə xarici dövlətlər və digər təşkilatlar tərəfindən göstərilən birdəfəlik yardımlar;

102.1.14.9. verdikləri qana görə donorlara ödənilən kompensasiya məbləğləri;

102.1.14.10. dalğıcı işləri üçün pul mükafatı;

102.1.14.11. çıxarılmışdır;

102.1.14.12. çıxarılmışdır;

102.1.14.13. ictimai təşkilatlar, xeyriyyə cəmiyyətləri və fondları tərəfindən verilən maddi yardımlar;

102.1.14.14. çıxarılmışdır;

102.1.14.15. hərbi qulluqçulara, prokurorluq orqanlarının prokurorluq işçilərinə və prokurorluq işçiləri olmayan hərbi qulluqçularına, hüquq-mühafizə və feldyeder rəhbəri orqanlarının xüsusi rütbəsi olan əməkdaşlarına ödənilən bütün növ ödənişlər (vəzifə və hərbi (xüsusi) rütbəyə görə maaşlar istisna olmaqla), habelə, əməliyyat-axtarış fəaliyyəti subyektləri ilə əməkdaşlıq edən şəxslərə, kəşfiyyat və əks-kəşfiyyat fəaliyyəti subyektlərinə kömək edən şəxslərə ödənilən bütün növ əmək haqqı, mükafat və digər maddi təminatlar;

102.1.14.16. işəgötürən tərəfindən işçinin hərbi və alternativ xidmətə çağırılması ilə əlaqədar ödənilən müavinətlərin qanunvericilikdə nəzərdə tutulan məbləği;

102.1.15. Yarışlarda və müsabiqələrdə əşya şəklində alınan mükafatların tam dəyəri. Beynəlxalq yarışlarda və müsabiqələrdə pul şəklində alınan mükafatların dəyəri 4000 manatadək, respublika, şəhər və rayon yarışlarında və müsabiqələrində isə — 200 manatadək.

102.1.16. Dövlət qulluqçusu pensiya yaşına çatmasına görə könüllü işdən çıxması ilə əlaqədar verilən birdəfəlik haqq.

102.1.17. Azərbaycan Respublikası Milli Məclisinin deputatlarına deputatlıq səlahiyyətlərinin yerinə yetirilməsi ilə əlaqədar xərclərin ödənilməsi üçün vəzifə maaşlarına aylıq pul təminatı və müvafiq icra hakimiyyəti orqanının qərarı ilə vəzifəyə təyin olunan Azərbaycan Respublikasının icra hakimiyyəti və digər dövlət orqanlarının (təsisatlarının) rəhbər işçilərinə səlahiyyətlərinin icrası ilə bağlı təmsilçilik xərclərinin ödənilməsi üçün verilən vəzifə maaşlarına aylıq əlavə pul təminatı.

102.2. Aşağıdakı fiziki şəxslərin hər hansı muzzdlu işdən vergi tutulmalı olan aylıq gəliri 400 manat məbləğində azaldılır:

102.2.1. Azərbaycan Respublikasının Milli Qəhrəmanlarının;

102.2.2. Sovet İttifaqı və Sosialist Əməyi Qəhrəmanlarının;

102.2.3. Şöhrət ordeninin hər üç dərəcəsi ilə təltif edilmiş şəxslərin; 102.2.4. I və II qrup müharibə əlillərinin;

102.2.5. həlak olmuş, yaxud sonralar vəfat etmiş döyüşçülərin dul arvadlarının (ərlərinin);

102.2.6. 1941—1945-ci illərdə arxa cəbhədə fədakar əməyinə görə orden və medallar ilə təltif edilmiş şəxslərin;

102.2.7. qanunvericiliklə müəyyən edilmiş qaydada müharibə veteranı adı almış şəxslərin;

102.2.8. Çernobıl AES-də qəza, mülki və ya hərbi təyinatlı atom obyektlərində digər radiasiya qəzaları nəticəsində, habelə nüvə qurğularının hər hansı növləri, o cümlədən nüvə silahı və kosmik texnika ilə bağlı olan sınaqlar, təlimlər və başqa işlər nəticəsində şüa xəstəliyinə və şüa yükü ilə əlaqədar xəstəliyə tutulmuş və ya bu xəstəlikləri keçirmiş şəxslərin.

102.3. I və II qrup əlillərin (müharibə əlillərindən başqa), sağlamlıq imkanları məhdud 18 yaşınadək şəxslərin hər hansı maddəli işdən vergi tutulmalı olan aylıq gəliri 100 manat məbləğində azaldılır.

102.4. Aşağıdakı fiziki şəxslərin hər hansı maddəli işdən vergi tutulmalı olan aylıq gəliri 55 manat məbləğində azaldılır:

102.4.1. həlak olmuş, yaxud sonralar vəfat etmiş döyüşçülərin valideynləri, habelə vəzifələrinin icrası zamanı həlak olmuş dövlət qulluqçularının valideynləri və arvadları (ərləri). Bu şəxslərin arvadlarına (ərlərinə) güzəşt o halda verilir ki, onlar təkrar nikaha girmiş olmasınlar;

102.4.2. 1990-cı il yanvarın 20-də SSRİ qoşunlarının müdaxiləsi nəticəsində, habelə Azərbaycan Respublikasının ərazi bütövlüyünün müdafiəsi zamanı həlak olmuş şəxslərin valideynləri və arvadları (ərləri). Bu şəxslərin arvadlarına (ərlərinə) güzəşt o halda verilir ki, onlar təkrar nigaha girmiş olmasınlar;

102.4.3. Əfqanıstana və döyüş əməliyyatları aparılan başqa ölkələrə göndərilmiş hərbi qulluqçular və təlim-yoxlama toplanışlarına çağırılmış hərbi vəzifəli;

102.4.4. daimi qulluq tələb edən sağlamlıq imkanları məhdud uşağa və ya I qrup əlilə baxan və onunla birlikdə yaşayan valideynlərdən biri (özlərinin istəyi ilə), arvad (ər), himayəçi və ya qəyyum;

102.4.5. məcburi köçkünlər və onlara bərabər tutulan şəxslər. Bu güzəşt mənzil qanunvericiliyinə və ya mülki hüquqi əqdlərə əsasən ayrıca mənzil sahəsi əldə etməsi nəticəsində daimi məskunlaşmış şəxslərə şamil edilmir.

102.5. Qohumluq dərəcəsi asılı olmayaraq himayəsində azı üç nəfər, o cümlədən gündüz təhsil alan 23 yaşınadək şagirdlər və tələbələr olan ər və ya arvadın birinin vergi tutulmalı olan aylıq gəliri 20 manat məbləğində azaldılır. Bu qayda uşaqların 18 yaşa, tələbələrin və şagirdlərin 23 yaşa çatdığı ilin sonunadək, habelə uşaqların və himayədəkilərin öldüyü hallarda ölüm ilinin sonunadək saxlanılır. Fiziki şəxslərin vergi tutulan gəliri uşağın doğulduğu və himayədə olanın himayəyə götürüldüyü aydan başlayaraq azaldılır. Himayədə olanların sayı il ərzində azaldıqda (uşaqların ölüm halları istisna olmaqla) himayədə olanların sayının azaldığı aydan sonrakı aydan başlayaraq onların saxlanması üçün məbləğin çıxılmasına xitam verilir.

102.6. Aşağıdakılar himayədə olanlara aid edilmirlər:

102.6.1. təqaüd, pensiya və işsizlik müavinəti alan şəxslər (uşaqlardan başqa);

102.6.2. dövlət təminatında olan şəxslər (texniki-peşə məktəblərinin şagirdləri, uşaq və körpə evlərində tərbiyə alanlar);

102.6.3. xüsusi məktəblərin şagirdləri və internat evlərində olan, saxlanmasına görə qəyyumlardan haqq alınmayan uşaqlar, habelə tam dövlət təminatındakı məktəblər yanında internatlarda olan uşaqlar.

102.7. Fiziki şəxsin bu Məcəllənin 102.2-ci, 102.3-cü və 102.4-cü maddələri üzrə güzəşt hüququ olduqda, ona bu güzəştlərdən biri, məbləğcə ən böyük olanı verilir.

102.8. Əmək haqqından tutulan vergi hesablanarkən fiziki şəxslərin bu maddədə sadalanan vergi güzəştləri hüququ müvafiq icra hakimiyyəti orqanı tərəfindən müəyyənləşdirilmiş sənədlərin təqdim edildiyi andan yaranır və yalnız fiziki şəxsin əsas iş yerində (əmək kitabçasının olduğu yerdə) həyata keçirilir.

Bu fəsil gəlir vergisinin və mənfəət vergisinin məqsədləri üçün tətbiq edilir.

Maddə: 108. Gəlirin əldə edilməsi ilə bağlı xərclər

Bu fəsilə uyğun olaraq gəlirdən çıxılmayan xərclərdən başqa gəlirin əldə edilməsi ilə bağlı olan bütün xərclər, həmçinin qanunla nəzərdə tutulmuş icbari ödənişlər gəlirdən çıxılır.

Maddə: 109. Gəlirdən çıxılmayan xərclər

109.1. Əsas vəsaitlərin alınmasına və qurulmasına çəkilən xərclərin və bu Məcəllənin 143-cü maddəsinə uyğun olaraq kapital xarakterli digər xərclərin gəlirdən çıxılmasına yol verilmir.

109.2. Qeyri-kommersiya fəaliyyəti ilə bağlı olan xərclərin gəlirdən çıxılmasına yol verilmir.

109.3. Əyləncə və yemək xərclərinin (müvafiq icra hakimiyyəti orqanı tərəfindən müəyyən edilmiş normalar daxilində müalicə-profilaktik yeməklərə, süd və ona bərabər tutulan digər məhsullara və vasitələrə sərf olunan xərclər, həmçinin dəniz nəqliyyatında üzücü heyətə verilən yemək xərcləri istisna olmaqla), habelə işçilərin mənzil və digər sosial xarakterli xərclərinin gəlirdən çıxılmasına yol verilmir.

109.4. Sahibkarlıq fəaliyyəti əyləncə və ya sosial xarakteri daşıyan vergi ödəyicisinin xərcləri bu cür fəaliyyət çərçivəsində çəkilirsə, müvafiq olaraq əyləncə və sosial xərclər gəlirdən çıxılır.

109.5. Fiziki şəxsin fərdi istehlakla və ya əmək haqqının alınması ilə bağlı olan xərcləri gəlirdən çıxılmır.

109.6. Ehtiyat fondlarına ayırma məbləğləri yalnız bu Məcəllənin 111-ci və 112-ci maddələrinə müvafiq surətdə gəlirdən çıxılır.

109.7. Faktiki ezamiyyə xərclərinin müvafiq icra hakimiyyəti orqanının müəyyənləşdirdiyi normadan artıq olan hissəsi gəlirdən çıxılmır.

Maddə: 110. Gəlirdən faizlər üzrə çıxılan məbləğlərin məhdudlaşdırılması

110.1. Xaricdən alınmış borclar üzrə, habelə qarşılıqlı surətdə asılı olan şəxslərin bir-birinə ödədikləri faizlərin faktiki məbləği (hesablamalar metodundan istifadə edildikdə — ödənilməli faizlərin məbləği) faizlərin aid olduğu dövrdə eyni valyuta ilə, oxşar müddətə verilmiş banklararası kredit hərracında olan və ya hərraclar keçirilmədiyi təqdirdə Azərbaycan Respublikası Mərkəzi Bankının dərc etdiyi banklararası kreditlər üzrə faizlərin orta səviyyəsinin 125 faizdən artıq olmamaqla gəlirdən çıxılır.

Maddə: 111. Ümitsiz borcların gəlirdən çıxılması

111.1. Əgər malların təqdim edilməsi, işlərin görülməsi və xidmətlərin göstərilməsi ilə əlaqədar gəlir əvvəllər sahibkarlıq fəaliyyətindən əldə edilən ümumi gəlirə daxil edilmişdirsə, vergi ödəyicisi onlarla bağlı olan ümitsiz borc məbləğini gəlirdən çıxmaq hüququna malikdir.

111.2. Ümitsiz borc məbləğinin gəlirdən çıxılmasına vergi ödəyicisinin mühasibat kitablarında ümitsiz borc məbləğinin dəyəri olmayan borc kimi silindiği vaxt yol verilir.

111.3. Banklar və bank fəaliyyətinin ayrı-ayrı növlərini həyata keçirən kredit təşkilatları qanunvericiliyə müvafiq qaydada aktivlərin təsnifatından asılı olaraq xüsusi ehtiyat fondlarının yaradılmasına aid edilən məbləğləri müvafiq icra hakimiyyəti orqanı tərəfindən müəyyən edilmiş qaydada gəlirdən çıxmaq hüququna malikdirlər.

Maddə: 112. Ehtiyat sığorta fondlarına ayırmaların gəlirdən çıxılması

Sığorta fəaliyyəti ilə məşğul olan hüquqi şəxs Azərbaycan Respublikasının qanunvericiliyi ilə müəyyən edilmiş normalara uyğun olaraq ehtiyat sığorta fondlarına ayırma məbləğlərini gəlirdən çıxmaq hüququna malikdir.

Maddə: 114. Amortizasiya ayırmaları və gəlirdən amortizasiya olunan aktivlər üzrə çıxılan məbləğlər

114.1. Bu Məcəllənin 99-cü maddəsində müəyyən edilmiş sahibkarlıq və qeyri-sahibkarlıq fəaliyyətində istifadə edilən əsas vəsaitlər üzrə amortizasiya ayırmaları bu maddənin müddəalarına uyğun olaraq gəlirdən çıxılır.

114.2. Torpaq, incəsənət əsərləri, nadir tarixi və memarlıq abidələri olan binalar, qurğular (tikililər) və bu maddə ilə müəyyən edilən köhnəlməyə məruz qalmayan digər aktivlər amortizasiya olunmur:

114.2.1. elmi-tədqiqat, tədris və təcrübə məqsədi üçün kabinetlərdə və laboratoriyalarda istifadə edilən avadanlıqlar, eksponatlar, nümunələr, fəaliyyətdə olan və olmayan modellər, maketlər və başqa əyani vəsaitlər;

114.2.2. məhsuldar heyvanlar (damazlıq inəklər, camışlar, madyanlar, dəvələr, marallar, donuzlar, qoyunlar, keçilər, döllük buğalar, kəllər, ayğırılar, nərlər, qabanlar, qoçlar, təkələr və bunlar kimi digər məhsuldar heyvanlar);

114.2.3. heyvanxanalarda və digər analogi müəssisələrdə olan heyvanat aləminin eksponatları;

114.2.4. istismar vaxtı çatmayan çoxillik əkmələr;

114.2.5. kitabxana fondları, kinofondlar (video, audio, foto), səhnə rekvizitləri, muzey sərvətləri (eksponatları);

114.2.6. tam amortizasiya olunmuş əsas vəsaitlər, onlar istismara yararlı olduğu hallarda;

114.2.7. konservasiya edilmiş əsas vəsaitlər;

114.2.8. ümumi istifadədə olan avtomobil yolları;

114.2.9. ümumi istifadədə olan parklardakı avadanlıqlar;

114.2.10. istismara verilməmiş anbarda olan əsas vəsaitlər.

114.3. Amortizasiya olunan aktivlər üzrə illik amortizasiya normaları aşağıdakı kimi müəyyən edilir:

114.3.1. binalar, tikintilər və qurğular — 7%-dək;

114.3.2. maşınlar, avadanlıq və hesablama texnikası — 25%-dək;

114.3.3. nəqliyyat vasitələri — 25%-dək;

114.3.4. iş heyvanları — 20%-dək;

114.3.5. geoloji-kəşfiyyat işlərinə və təbii ehtiyatların hasilatına hazırlıq işlərinə çəkilən xərclər — 25%-dək;

114.3.6. qeyri-maddi aktivlər — istifadə müddəti məlum olmayanlar üçün 10 faizədək, istifadə müddəti məlum olanlar üçün isə illər üzrə istifadə müddətinə mütənasib məbləğlərlə;

114.3.7. digər əsas vəsaitlər — 20%-dək;

114.4. Əsas vəsaitlərin kateqoriyaları üzrə amortizasiya ayırmaları bu Məcəllənin 114.3-cü maddəsi ilə hər kateqoriyaya aid olan əsas vəsaitlər üçün müəyyənləşdirilmiş amortizasiya normasını həmin kateqoriyaya aid əsas vəsaitlərin vergi ilinin sonuna qalığı dəyərində tətbiq etməklə hesablanır.

Hər hansı kateqoriyaya aid olan əsas vəsaitlər üzrə vergi ili üçün müəyyən olunmuş amortizasiya normalarından aşağı norma tətbiq olunduqda, bunun nəticəsində yaranan fərq növbəti vergi illərində amortizasiyanın gəlirdən çıxılan məbləğinə əlavə oluna bilər.

114.5. Binalar, tikililər və qurğular (bundan sonra tikililər) üçün amortizasiya ayırmaları hər tikili üzrə ayrılıqda aparılır.

114.6. Amortizasiya hesablanması məqsədləri üçün əsas vəsaitlər (vəsait) üzrə vergi ilinin sonuna qalığı dəyəri aşağıdakı qaydada müəyyənləşdirilən (lakin sıfırdan aşağı olmayan) məbləğdən ibarət olur:

əsas vəsaitlərin (vəsaitin) əvvəlki ilin sonuna qalığı dəyərində (həmin il üçün hesablanmış amortizasiya məbləği çıxıldıqdan sonra qalan dəyər) bu Məcəllənin 143-cü maddəsinə uyğun olaraq cari ildə daxil olmuş əsas vəsaitlərin (vəsaitin) dəyəri, habelə cari ildə bu Məcəllənin 115-ci maddəsinə əsasən müəyyən edilən təmir xərclərinin məhdudlaşdırmadan artıq olan hissəsi əlavə edilir, vergi ilində təqdim edilmiş, ləğv edilmiş və ya qalığı dəyəri 100 manatdan və ya ilkin dəyərin 5 faizindən az olduqda əsas vəsaitlərin qalığı dəyəri çıxılır.

114.7. Əsas vəsaitlərin (vəsaitin) təqdim edilməsindən əldə olunan məbləğ həmin əsas vəsaitlərin (vəsaitin) qalığı dəyərindən artıqdırsa yaranmış fərq gəlirə daxil edilir.

114.8. İlin sonuna əsas vəsaitin qalığı dəyəri 100 manatdan və ya ilkin dəyərinin 5 faizindən az olduqda, qalığı dəyərinin məbləği gəlirdən çıxılır.

114.9. Əsas vəsaitlərin (vəsaitin) təqdim edilməsindən əldə olunan məbləğ, həmin əsas vəsaitlərin (vəsaitin) qalığı dəyərindən azdırsa, yaranmış fərq gəlirdən çıxılır.

Maddə: 115. Təmirə bağlı xərclərin gəlirdən çıxılması

115.1. Hər il üçün gəlirdən çıxılmalı olan təmir xərclərinin məbləği əsas vəsaitlərin hər bir kateqoriyasının əvvəlki ilin sonuna qalığı dəyərində müvafiq olaraq bu Məcəllənin 114.3.1-ci maddəsində göstərilən əsas vəsaitlərin kateqoriyasının ilin sonuna qalığı dəyərinin 2 faizi, 114.3.2-ci və 114.3.3-cü maddələrində göstərilən əsas vəsaitlərin kateqoriyasının ilin sonuna qalığı dəyərinin 5 faizi, 114.3.7-ci maddəsində göstərilən əsas vəsaitlərin kateqoriyasının ilin sonuna qalığı dəyərinin 3 faizi və köhnəlmə (amortizasiya) hesablanmayan əsas vəsaitlər üzrə sıfır (0) faizi həddi ilə məhdudlaşdırılır. Təmir xərclərinin faktiki məbləği bu hədd ilə müəyyənləşdirilən məbləğdən az olduqda, gəlirdən təmir xərclərinin faktiki məbləği çıxılır.

Bu halda növbəti vergi illərində təmir xərclərinin gəlirdən çıxılan məbləğ həddi təmir xərclərinin faktiki məbləği ilə müəyyənləşdirilmiş hədd üzrə hesablanmış məbləği arasındakı fərq qədər artırılır.

115.2. Bu Məcəllənin 115.1-ci maddəsində müəyyən edilən məhdudlaşdırmadan artıq olan məbləğ cari vergi ilinin sonuna əsas vəsaitlərin (vəsaitin) qalığı dəyərinin artmasına aid edilir.

Amortizasiya olunmayan, köhnəlmə (amortizasiya) hesablanmayan əsas vəsaitlərin təmirinə çəkilmiş xərclər gəlirdən çıxılmaz və onların balans dəyərini artırır.

115.3. İcarəyə götürülmüş əsas vəsaitlər üzrə təmir xərclərinin gəlirdən çıxılması bu Məcəllənin 115.4 — 115.8-ci maddələrinə uyğun olaraq müəyyən edilir.

115.4. İcarəyə götürülmüş əsas vəsaitlərin təmiri üzrə xərclərin gəlirdən çıxılan məbləği əsas vəsaitlərin hər bir kateqoriyasının əvvəlki ilin sonuna qalığı dəyərinin bu Məcəllənin 115.1-ci maddəsi ilə müəyyən edilən faiz həddi ilə məhdudlaşdırılır.

115.5. Əsas vəsaitlərin icarəyə götürülməsi müddətləri, şərtləri, habelə onların təmiri üzrə xərclər qanunvericilikdə nəzərdə tutulmuş qaydada icarəyə verənlə icarəçi arasında bağlanmış müqavilədə razılaşdırılır.

115.6. Təmir işləri icarəyə verənin hesabına aparıldıqda, yaxud icarəçinin hesabına aparılaraq, icarə haqqı ilə əvəzləşdirildikdə bu Məcəllənin 115-ci maddəsinin müddəaları icarəçiyə tətbiq edilmir.

115.7. Əsas vəsaitlərin hər bir kateqoriyasının ilin sonuna qalıt dəyəri sıfıra bərabər olduqda, təmir xərclərinin faktiki məbləği müvafiq kateqoriyaya aid əsas vəsaitlərin qalıt dəyərində aid edilir və bu Məcəllənin müddəalarına uyğun olaraq amortizasiya hesablanır.

115.8. Bu Məcəllənin müddəaları yalnız təmir xərclərinin gəlirdən çıxılan məbləğini məhdudlaşdırır və vergi ödəyicilərinin digər mənbələr hesabına təmir işlərini həyata keçirməsini qadağan etmir.

Maddə: 116. Sığorta haqlarının gəlirdən çıxılması

116.1. Öz işçilərinin xeyrinə əmlakın zərərdən sığortalanması, habelə xarici sığorta təşkilatları ilə bağlanmış həyat sığortası müqavilələri üzrə sığorta haqları istisna olmaqla, sığortalının ödədiyi sığorta haqları gəlirdən çıxılır.

116.2. Fiziki şəxsin Azərbaycan Respublikası sığortaçıları ilə 3 ildən az olmayan müddətə bağlanmış və sığorta ödənişinin sığorta müqaviləsinin qüvvəyə mindiyi andan etibarən 3 illik müddət keçdikdən sonra verilməsini nəzərdə tutan həyatın yığım sığortası və pensiya sığortası üzrə bağladığı sığorta müqavilələri əsasında ödədiyi sığorta haqları vergitutma məqsədləri üçün işəgötürən tərəfindən həmin fiziki şəxsin muzzdlu işlə əlaqədar alınan gəlirindən çıxılır.

İşəgötürən tərəfindən fiziki şəxsin muzzdlu işlə əlaqədar alınan gəlirindən çıxılan həyatın yığım sığortası və pensiya sığortası üzrə ödədiyi sığorta haqları yalnız bank vasitəsilə sığortaçının bank hesabına ödənildikdə çıxılır.

116.3. Bu Məcəllənin 116.2-ci maddəsində nəzərdə tutulan sığorta müqaviləsinə vaxtından əvvəl xitam verildikdə, ödənilmiş sığorta haqları sığortaçı tərəfindən ödəmə mənbəyində vergiyə cəlb olunur.

Maddə: 118. Qeyri-maddi aktivlərə çəkilən xərclərin gəlirdən çıxılması

118.1. Hüquqi və fiziki şəxslərin bir ildən artıq müddətə təsərrüfat fəaliyyətində istifadə etdikləri qeyri-maddi obyektlərə çəkilən xərclər qeyri-maddi aktivlərə aiddir.

118.2. Qeyri-maddi aktivlərə çəkilən xərclər bu Məcəllənin 114-cü maddəsi ilə müəyyən edilən amortizasiya dərəcəsi ilə hesablanan amortizasiya ayırmaları şəklində gəlirdən çıxılır.

118.3. Qeyri-maddi aktivlərin alınmasına və ya istehsalına çəkilən xərclər vergi ödəyicisinin vergiyə cəlb olunan gəlirinin hesablanması zamanı gəlirdən çıxılmışdırsa, həmin xərclər amortizasiya olunmalı qeyri-maddi aktivlərin dəyərində aid edilmir.

Maddə: 119. Gəlirdən çıxılan məbləğlərin məhdudlaşdırılması

119.0. Aşağıdakı vergilərin, bu Məcəllə ilə nəzərdə tutulmuş vergilərin vaxtında ödənilməsinə görə hesablanmış faizlərin və maliyyə sanksiyalarının gəlirdən çıxılmasına yol verilmir:

119.0.1. Azərbaycan Respublikasının və ya digər dövlətlərin ərazilərində ödənilmiş mənfəət vergisi və ya gəlirdən hesablanan hər hansı digər vergi;

119.0.2. Ödənilmiş maliyyə sanksiyaları və bu Məcəllə ilə nəzərdə tutulmuş vergilərin vaxtında ödənilməsinə görə hesablanmış faizlər.

Maddə: 120. Əmlakın təqdim edilməsindən yaranan zərər

Fiziki şəxsin əmlakın təqdim edilməsindən (təsərrüfat fəaliyyəti üçün istifadə edilən əmlakdan və ya təqdim edilməsindən əldə olunan gəlirin vergidən azad edildiyi əmlakdan başqa) yaranan zərəri belə əmlakın təqdim edilməsindən əldə olunan gəliri hesabına kompensasiya edilir. Yaranmış zərər həmin ildə kompensasiya edilə bilmirsə, o, gələcək üç ilədək davam edən sonrakı dövrə keçirilir və belə əmlakın təqdim edilməsindən götürülən gəlir hesabına kompensasiya edilir.

Maddə: 121. Zərərin keçirilməsi

121.1. Müəssisənin gəlirlərdən çıxarılmasına yol verilən xərclərinin gəlirdən artıq olan hissəsi üç-beş ilədək davam edən sonrakı dövrə keçirilir və illər üzrə məhdudiyət qoyulmadan həmin illərin mənfəəti hesabına kompensasiya edilir.

121.2. Fiziki şəxsin — sahibkarlıq fəaliyyətindən əldə edilən ümumi gəlirindən çıxılmasına yol verilən xərclərinin belə ümumi gəlirdən artıq olan hissəsi digər gəlirlərdən çıxıla bilməz, lakin gələcək dövrlərdə sahibkarlıq fəaliyyətindən ümumi gəlir hesabına kompensasiya edilməsi üçün üç ilədək davam edən sonrakı dövrə keçirilə bilər.

Maddə: 122. Ödəmə mənbəyində dividenddən vergi tutulması

122.1. Rezident müəssisə tərəfindən ödənilən dividenddən ödəmə mənbəyində 10 faiz dərəcə ilə vergi tutulur.

122.2. Dividendin faktiki sahibi olan fiziki və hüquqi şəxslərdən bu Məcəllənin 122.1-ci maddəsinə uyğun olaraq vergi tutulmuşdursa, dividendi alan fiziki və hüquqi şəxslərin həmin gəlirindən bir daha vergi tutulmur.

Həmin gəlir yenidən dividend şəklində verilən zaman vergiyə cəlb olunmur.

122.3. Neft-qaz ehtiyatlarının kəşfiyyatı, işlənməsi və hasilatın pay bölgüsü, ixrac boru kəmərləri haqqında və bu qəbildən olan digər sazişlər üzrə mənfəətin bölüşdürülməsi, habelə müvafiq icra hakimiyyəti orqanı tərəfindən müəyyən edilmiş hallarda hüquqi şəxsin tam mülkiyyətində olan törəmə müəssisələrin xalis mənfəətinin həmin hüquqi şəxsin mərkəzləşdirilmiş fondunda cəmləşdirilməsi üzrə köçürmələr və bu şəxsin həmin gəliri vergiyə cəlb olunmur.

Maddə: 123. Ödəmə mənbəyində faizlərdən vergi tutulması

123.1. Rezident banklarına, maliyyə lizinqini həyata keçirən rezident şəxslərə və ya qeyri-rezident bankların, maliyyə lizinqini həyata keçirən qeyri-rezidentin Azərbaycan Respublikasındakı daimi nümayəndəliyinə kreditlər (ssudalar), depozitlər (hesablar) üzrə ödənilən faizlər istisna olmaqla, rezident tərəfindən və ya qeyri-rezidentin daimi nümayəndəliyi tərəfindən, yaxud bu cür nümayəndəliyin adından ödənilən faizlərdən, o cümlədən maliyyə lizinqi əməliyyatları üzrə ödənilən ssuda faizlərindən gəlir bu Məcəllənin 13.2.16-cı maddəsinə uyğun olaraq Azərbaycan mənbəyindən əldə edilmişdirsə, ödəniş mənbəyində 10 faiz dərəcə ilə vergi tutulur.

123.2. Faizlərin faktiki sahibi fiziki şəxsdirsə, bu Məcəllənin 123.1-ci və 123.4-cü maddələrinə uyğun olaraq vergi tutulmuş faizlər həmin fiziki şəxslərə ödənildikdən sonra onlardan bir daha vergi tutulmur.

123.3. Faizlərin faktiki sahibi mənfəəti vergiyə cəlb olunan rezident müəssisədirsə və ya qeyri-rezidentin daimi nümayəndəliyidir, bu Məcəllənin 123.1-ci maddəsinə uyğun olaraq vergi tutulmuş faizləri alan həmin müəssisə və ya qeyri-rezidentin daimi nümayəndəliyi hesabladığı verginin məbləğini, ödəmə mənbəyində verginin tutulduğunu təsdiq edən sənədləri vermək şərti ilə bu mənbədə ödənilmiş verginin məbləği qədər azaldır.

123.4. Həyatın yığım sığortası üzrə sığorta olunanın ödədiyi və ya onun xeyrinə ödənilən sığorta haqları ilə sığorta ödənişləri arasındakı fərq kimi alınan gəlirdən ödəniş mənbəyindən 10 faiz dərəcəsi ilə vergi tutulur.

Maddə: 124. Ödəmə mənbəyində icarə haqlarından və royaltidən vergi tutulması

124.1. Daşınan və daşınmaz əmlak üçün icarə haqqından, həmçinin rezidentin və ya qeyri-rezidentin Azərbaycan Respublikasındakı daimi nümayəndəliyinin ödədiyi və ya onun adından ödənilən royaltidən gəlir bu Məcəllənin 13.2.16-cı maddəsinə uyğun olaraq Azərbaycan mənbəyindən əldə edilmişdirsə, ödəmə mənbəyində 14 faiz dərəcə ilə vergi tutulur.

İcarə haqqı vergi ödəyicisi kimi uçotda olmayan fiziki şəxs tərəfindən ödənildikdə, icarəyə verən bu maddəyə uyğun olaraq 14 faiz dərəcə ilə vergini özü ödəyir və bu Məcəllənin 33-cü və 149-cu maddələrinə uyğun olaraq vergi uçotuna alınıb bəyannamə verir.

124.2. İcarə haqqı və royaltidən gəlir əldə edən fiziki şəxslərdən bu Məcəllənin 124.1-ci maddəsinə uyğun olaraq vergi tutulmuşdursa və ya onun tərəfindən ödənilmişdirsə, həmin gəlirlərdən bir daha vergi tutulmur.

124.3. Rezident müəssisələrə və ya qeyri-rezidentlərin daimi nümayəndəliklərinə Azərbaycan Respublikasında ödənilmiş məbləğlər bu maddə üzrə vergitutma obyektı deyildir.

124.4. Azərbaycan respublikasında daşınmaz əmlakın (yaşayış fondu istisna olmaqla) vergitutma məqsədləri üçün aylıq icarə haqqı məbləğinin minimum həddi müvafiq icra hakimiyyəti orqanı tərəfindən müəyyən edilir.

Maddə: 129. Vergi ili

Vergi ili təqvim ili sayılır.

Maddə: 130. Gəlirin və xərcin uçotu qaydası

130.1. Vergi ödəyicisi vergi tutulan gəlirin (mənfəətin) dəqiq əks etdirilməsi üçün sənədləşdirilmiş məlumat əsasında gəlirlərinin və xərclərinin vaxtılı-vaxtında dəqiq uçotunu aparmağa, bu fəslə uyğun şəkildə tətbiq edilən uçot metodundan asılı olaraq gəlirlərini və xərclərini onların əldə edildiyi və ya çəkildiyi müvafiq hesabat dövrlərinə aid etməyə borcludur. Vergi ödəyicisinin istifadə etdiyi uçot metodunda xərclərin və daxilolmaların müddətləri və uçotu qaydasına dair bütün tələblər nəzərə alınmalıdır.

Gəlirlərin və xərclərin uçotunu hüquqi və fiziki şəxslər Azərbaycan Respublikasının müvafiq qanunvericiliyinə uyğun olaraq aparırlar. Vergitutma məqsədləri üçün gəlirlər və xərclər bu Məcəlləyə əsasən müəyyən edilir.

130.2. Vergi ödəyicisi öz fəaliyyəti ilə bağlı olan bütün əməliyyatların başlanğıcını, gedişini və qurtarmasını müəyyənləşdirməyə imkan verən uçotun aparılmasını təmin etməyə borcludur.

130.3. Bu maddədə başqa hallar nəzərdə tutulmamışdırsa, vergi tutulan gəlir bu Məcəllənin tələblərinə əməl etmək üçün zəruri düzəlişləri aparmaq şərti ilə vergi ödəyicisinin öz mühasibat uçotunda istifadə etdiyi metodla hesablanmalıdır.

130.4. Vergi ödəyicisi vergi ili ərzində eyni metodu tətbiq etmək şərti ilə vergilərin uçotunu kassa metodu və ya hesablamalar metodu ilə apara bilər.

130.5. Vergi ödəyicisinin istifadə etdiyi uçot metodu dəyişdirilərkən verginin məbləğinə təsir göstərən mühasibat əməliyyatlarına düzəlişlər uçot metodunun dəyişdirildiyi ildə aparılmalıdır ki, bu əməliyyatlardan heç biri nəzərdən qaçırılmasın və ya iki dəfə hesaba alınmasın.

Maddə: 131. Kassa metodu ilə gəlirin və xərcin uçotu prinsipləri

Kassa metodu ilə uçot aparan vergi ödəyicisi gəliri əldə edəndə və ya gəlir onun sərəncamına verildə, bu gəliri nəzərə almalı və gəlirdən öz xərclərini yalnız bu xərcləri çəkdiyi zaman çıxmalıdır.

Maddə: 132. Kassa metodundan istifadə olunarkən gəlirin əldə edilməsi vaxtı

132.1. Vergi ödəyicisinin nağd pul vəsaitini aldığı, nağdsız ödəmədə isə pul vəsaitinin bankda onun hesabına və ya sərəncamçısı ola biləcəyi hesaba, yaxud göstərilən vəsaiti almaq hüququna malik olacağı hesaba daxil olduğu vaxt gəlirin əldə edildiyi vaxt sayılır.

132.2. Vergi ödəyicisinin maliyyə öhdəliyinin ləğv edildiyi və ya ödənilməsi halda (qarşılıqlı hesablaşmalar aparıldıqda və sair bu kimi hallarda) öhdəliyin ləğv edildiyi və ya ödənilməsi vaxt gəlirin əldə edildiyi vaxt sayılır.

Maddə: 133. Kassa metodundan istifadə olunarkən xərcin çəkilməsi vaxtı

133.1. Vergi uçotunun məqsədləri üçün vergi ödəyicisi kassa metodundan istifadə etdikdə, xərcin çəkilməsi vaxtı, əgər bu maddədə başqa hallar nəzərdə tutulmamışdırsa, xərcin faktiki çəkildiyi vaxt sayılır.

133.2. Vergi ödəyicisi pul vəsaitini ödəyirsə, nağd pul vəsaitinin ödənilməsi, nağdsız ödəmədə isə vergi ödəyicisinin pul vəsaitinin köçürülməsi haqqındakı tapşırığının bank tərəfindən alındığı vaxt xərcin çəkildiyi vaxt sayılır.

133.3. Vergi ödəyicisi qarşısında maliyyə öhdəlikləri ləğv edildiyi və ya ödənilməsi halda (qarşılıqlı hesablaşmalar aparıldıqda və sairə bu kimi hallarda), öhdəliyin ləğv edildiyi və ya ödənilməsi vaxt xərcin çəkilməsi vaxtı sayılır.

133.4. Borc öhdəlikləri üzrə faizlər ödənilərkən və ya əmlakın icarəyə götürülməsi müqabilində ödəmə həyata keçirilərkən, əgər borc öhdəliyinin və ya icarə müqaviləsinin müddəti bir neçə hesabat dövrünü əhatə edərsə, hesabat ilində gəlirdən çıxılmalı olan və faktiki ödənilən faizlərin (icarə haqqının) məbləği həmin il üçün hesablanan faizlərin (icarə haqqının) məbləği deməkdir.

Maddə: 134. Hesablama metodundan istifadə edilərkən gəlirin və xərcin uçotu qaydası

Hesablama metodu ilə uçot aparan vergi ödəyicisi gəlir əldə edilməsinin və xərc çəkilməsinin faktiki vaxtından asılı olmayaraq gəlirini və xərcini müvafiq surətdə gəlir almaq hüququnun əldə edildiyi və ya xərcin çəkilməsi barədə öhdəliyin yarandığı vaxt nəzərə alınmalıdır.

Maddə: 135. Hesablama metodundan istifadə olunarkən gəlirin əldə edilməsi vaxtı

135.1. Müvafiq məbləğ vergi ödəyicisinə qeyd-şərtsiz ödənilməlidirsə, yaxud vergi ödəyicisi əqd və ya müqavilə üzrə bütün öhdəliklərini yerinə yetirmişdirsə, bu vaxt gəliri almaq hüququ əldə edilmiş sayılır.

135.2. Vergi ödəyicisi müqavilə üzrə iş görürsə və ya xidmət göstərirsə, gəlir onu almaq hüququ müqavilədə nəzərdə tutulan işlərin görülməsinin və ya xidmətlərin göstərilməsinin tam başa çatdığı vaxtda əldə edilmiş sayılır.

135.3. Vergi ödəyicisi gəlir əldə edərsə və ya onun faiz gəliri, yaxud əmlakın icarəyə verilməsindən gəlir əldə etmək hüququ varsa, borc öhdəliklərinin və ya icarə müqaviləsi üzrə ödəmənin müddətinin qurtardığı vaxt gəlir almaq hüququnun əldə edildiyi vaxt sayılır. Borc öhdəliyinin və ya icarə müqaviləsi üzrə ödəmənin müddəti bir neçə hesabat dövrünü əhatə edərsə, gəlir onun hesablanma qaydasına müvafiq surətdə həmin hesabat dövrləri üzrə bölüşdürülür.

Maddə: 136. Hesablama metodundan istifadə edilərkən xərcin çəkilməsi vaxtı

136.1. Vergi ödəyicisi vergi uçotunun aparılması üçün hesablama metodundan istifadə etdikdə, əqdlə bağlı olan xərcin çəkilməsi vaxtı, bu maddədə başqa hallar nəzərdə tutulmamışdırsa, aşağıda sadalanan şərtlərin hamısına əməl edildiyi vaxt sayılır:

136.1.1. vergi ödəyicisi birmənalı olaraq maliyyə öhdəliklərini qəbul edir;

136.1.2. maliyyə öhdəliklərinin məbləği dəqiq qiymətləndirilir;

136.1.3. əqddə və ya müqavilədə iştirak edən bütün tərəflər əqd və ya müqavilə üzrə özlərinin bütün öhdəliklərini yerinə yetirmişlər, yaxud müvafiq məbləğlər qeyd-şərtsiz ödənilməlidir.

136.2. Bu maddədə göstərilən maliyyə öhdəliyi əqdə və ya müqaviləyə müvafiq surətdə qəbul edilən əldə öhdəlikdir ki, onun yerinə yetirilməsindən ötrü əqdin və ya müqavilənin digər iştirakçısı pul şəklində və ya digər şəkildə müvafiq vəsait verməli olsun.

136.3. Borc öhdəliyi üzrə faizlər və ya əmlakın icarə haqqı ödənilərkən borc öhdəliyi və ya icarə müqaviləsi üzrə ödənişin müddəti bir neçə hesabat dövrünü əhatə edirsə, xərc həmin hesabat dövrləri üzrə onun hesablanma qaydasına müvafiq surətdə bölüşdürülür.

Maddə: 137. Birgə fəaliyyətdən gəlirin bölüşdürülməsi

Hüquqi şəxs yaratmadan birgə sahibkarlıq fəaliyyəti ilə məşğul olan şəxslər, həmin fəaliyyətdən əldə etdikləri birgə gəliri (bu fəaliyyətlə bağlı birgə xərci çıxmaqla) hesabladıqdan sonra, birgə sahibkarlıq fəaliyyətlərinə dair razılığa uyğun olaraq, vergiyə cəlb edilən gəliri bu fəaliyyətin iştirakçıları arasında bölürlər.

Maddə: 138. Uzunmüddətli müqavilələr üzrə gəlir və gəlirdən çıxılan məbləğlər

138.1. «Uzunmüddətli müqavilə» — müqavilədə nəzərdə tutulan istehsal, quraşdırma və ya tikinti, yaxud bunlarla bağlı xidmətlərin və işlərin vergi ili ərzində başa çatdırılmadığı müqavilə deməkdir. Müqavilədə göstərilən işlərin başladığı gündən 6 ay ərzində başa çatdırılmasını nəzərdə tutan müqavilələr uzunmüddətli müqavilələrə aid edilmir.

138.2. Vergi ödəyicisi hesablama metodu ilə uçot aparırsa, uzunmüddətli müqavilələrlə bağlı gəlir və bu gəlirdən çıxılan məbləğlər vergi ili ərzində müqavilələrin yerinə yetirilməsinin faktiki həcmələrinə uyğun olaraq uçota alınır.

138.3. Müqavilənin yerinə yetirilməsinin faktiki həcmi vergi ili ərzində çəkilmiş xərcin həmin müqavilədə nəzərdə tutulan ümumi qiymətləndirilən xərclərlə müqayisə edilməsi yolu ilə müəyyənləşdirilir.

138.4. Bu Məcəllənin 138-ci maddəsinin müddəaları mənzil tikintisi fəaliyyəti üzrə sadələşdirilmiş vergi ödəyicilərinə şamil edilmir.

Maddə: 140. Maliyyə lizinqi

140.1. İcarəyə verən maddi əmlakı maliyyə lizinqi müqaviləsi üzrə icarəyə verirsə, vergitutma məqsədləri üçün icarəçi əmlakın sahibi, icarə ödəmələri isə icarəçiyə verilmiş ssuda üzrə ödəmələr sayılır.

140.2. Aşağıdakı hallarda əmlak icarəsi maliyyə lizinqi sayılır:

140.2.1. lizinq müqaviləsi ilə icarə müddəti qurtardıqdan sonra əmlakın mülkiyyətə verilməsi nəzərdə tutulur, yaxud icarə müddəti qurtardıqdan sonra icarəçi əmlakı müəyyən edilmiş və ya qabaqcadan güman edilən qiymətlərlə almaq hüququna malikdir, yaxud;

140.2.2. icarə müddəti icarəyə götürülən əmlakın istismar müddətinin 75 faizindən artıqdır, yaxud;

140.2.3. icarə müddəti qurtardıqdan sonra əmlakın qalıq dəyəri icarənin əvvəlinə onun bazar qiymətinin 20 faizindən azdır, yaxud;

140.2.4. icarə haqqının ödəniləcək məbləği əmlakın icarənin əvvəlinə olan bazar qiymətinin ən azı 90 faizinə bərabərdir və ya ondan artıqdır, yaxud;

140.2.5. icarəyə götürülən əmlak icarəçi üçün sifarişlə hazırlanmışdır və icarə müddəti qurtardıqdan sonra icarəçidən başqa heç kəs tərəfindən istifadə edilə bilməz.

140.3. Bu Məcəllənin 140.2.4-cü maddəsi aktivin istifadə olunması müddətinin 3/4-ü qurtardıqdan sonra başlanan icarəyə tətbiq edilmir.

140.4. Maliyyə lizinqi müqaviləsində ssuda ödəmələri üzrə faiz dərəcəsi göstərilmədikdə və ya maliyyə lizinqi həyata keçirən qeyri-rezidentlərə, habelə qarşılıqlı surətdə asılı şəxslərə maliyyə lizinqi üzrə icarə ödəmələrinin cari dəyərini müəyyənləşdirməkdən ötrü istifadə edilən faiz dərəcəsi ödəmələrə aid olduğu dövrdə eyni valyuta ilə, oxşar müddətə verilmiş banklararası kredit hərracında olan və ya hərracla keçirilmədiyi təqdirdə banklararası kreditlər üzrə faizlərin orta səviyyəsinin 125 faizi məbləğində götürülür

140.5. Bu maddənin məqsədləri üçün icarəçinin icarəni təzələmək hüququna malik olduğu əlavə müddət icarə müddətinə daxildir.

140.6. İcarəyə verən maliyyə lizinqi başlananaq aktivin sahibi olduğu hallarda, bu Məcəllənin 140.1-ci maddəsində göstərilən ssudanın verilməsi rejiminə əlavə olaraq, əqdə əmlakı icarəyə verənin satması və icarəçinin alması kimi qiymətləndirilir.

Maddə: 141. Gəlirdən çıxılan məbləğlərin kompensasiya edilməsi və ehtiyatların azaldılması

141.1. Əvvəllər gəlirdən çıxılmış xərc, zərər və ya şübhəli borc ödənilirsə, əldə edilən məbləğ onların ödənilməsi vaxtda gəlir sayılır.

141.2. Əvvəllər gəlirdən çıxılmış ehtiyat azalırsa, həmin ehtiyatın azalmış məbləği gəlirə daxil edilir.

Maddə: 144. Gəlirin və ya zərərin qəbul edilməməsi

144.1. Vergi tutulan gəlir müəyyən edilərkən aşağıdakı hallarda gəlir və ya zərər nəzərə alınmır:

144.1.1. aktivlər ər və arvad arasında verildikdə;

144.1.2. aktivlər keçmiş ər-arvad arasında boşanma prosesində verildikdə;

144.1.3. aktivin ləğv edildiyi, yaxud özgəninkiləşdirildiyi ildən sonrakı ilin axırınadək daxilolmaları analoji aktivə və ya eyni xarakterli aktivə təkrar investisiya etməklə aktiv qərəzsiz, yaxud onun sahibinin iradəsindən asılı olmayaraq məhv edildikdə, ləğv olunduqda və ya özgəninkiləşdirildikdə.

144.2. Bu Məcəllənin 144.1.3-cü maddəsində göstərilən əvəzedici aktivin dəyəri əvəz olunan aktivin məhv edildiyi, ləğv olunduğu və ya təqdim edildiyi vaxtdakı ilk dəyəri nəzərə alınmaqla müəyyənləşdirilir.

144.3. Bu Məcəllənin 144.1.1-ci və ya 144.1.2-ci maddələrinə uyğun olaraq mənfəətin vergi məqsədləri üçün nəzərə alınmadığı əqdin nəticəsində alınan aktivin dəyəri əqd günündə onu verən tərəf üçün də aktivin dəyəri sayılır.

Maddə: 145. Hüquqi şəxsin ləğv edilməsi

145.1. Bu maddədə başqa hallar nəzərdə tutulmamışdırsa, hüquqi şəxsin ləğv edilməsi iştirakçıların həmin hüquqi şəxsdəki iştirak paylarının təqdim edilməsi sayılır.

145.2. Hər hansı hüquqi şəxs ləğv edilirsə, həmin hüquqi şəxsin aktivləri hüquqi şəxs olan iştirakçıya verilir və bilavasitə ləğv etmədən əvvəl iştirakçıya hüquqi şəxsə iştirak payının 100 faizi məxsus olmuşdursa, belə halda:

145.2.1. aktivlərin verilməsi ləğv edilən hüquqi şəxs tərəfindən aktivlərin vergiyə cəlb olunan təqdim edilməsi sayılır;

145.2.2. iştirakçı üçün verilən aktivlərin dəyəri ləğv edilən hüquqi şəxs üçün aktivlər veriləndəki olan dəyərə bərabərdir;

145.2.3. aktivlərin bölüşdürülməsi dividend sayılır;

145.2.4. ləğv edilən hüquqi şəxsə iştirak payının ləğv edilməsi zamanı heç bir gəlir və zərər nəzərə alınmır;

145.2.5. hər hansı kateqoriyaya aid olan əsas vəsaitlərin balans dəyəri həmin əsas vəsaitləri alan şəxsə keçir.

145.3. Bu Məcəllənin 145.2-ci maddəsi yalnız o halda tətbiq edilir ki, ləğvetmənin əsas məqsədinin vergidən yayınma olmadığı vergi orqanı tərəfindən təsdiq edilmiş olsun

Maddə: 146. Hüquqi şəxsin yaranması

146.1. Aktivlərin verilməsi aşağıdakı hallarda onların vergiyə cəlb olunan təqdim edilməsi sayılır:

146.1.1. şəxs və ya şəxslər qrupu aktivləri hər hansı hüquqi şəxsə bu hüquqi şəxsə iştirak payı əvəzinə verirsə (hər hansı öhdəlik götürməklə və ya götürməməklə);

146.1.2. şəxs və ya şəxslər qrupu bilavasitə mübadilədən sonra hüquqi şəxsə iştirak paylarının 100 faizinə sahib olursa.

146.2. Bu Məcəllənin 146.1-ci maddəsinin müddəaları şamil edilən aktivləri alan iştirakçı üçün onun dəyəri aktivləri verən iştirakçı üçün onun verilmə vaxtındakı dəyərində bərabərdir və aktivin balans dəyəri onu alan şəxsə keçir.

146.3. Bu Məcəllənin 146.1-ci maddəsində göstərilən mübadilə nəticəsində alınan iştirak payının dəyəri verilən hər hansı borcun məbləği çıxılmaqla verilən aktivlərin dəyərində bərabərdir.

146.4. Götürülmüş öhdəliklər verilən aktivlərin dəyərindən artıqdırsa, bu maddə həmin artıq məbləğə tətbiq edilmir.

Maddə: 147. Hüquqi şəxsin yenidən təşkil edilməsi

147.1. Yenidən təşkilin iştirakçısı olan hüquqi şəxsə və ya hüquqi şəxslərə məxsus əmlakın və iştirak paylarının dəyəri həmin əmlakın və iştirak paylarının bilavasitə yenidən təşkiləndən əvvəlki dəyəri ilə eynidir. Eynilə əsas vəsaitlərin hər hansı amortizasiya kateqoriyasına aid olan balans dəyəri həmin əsas vəsaitləri alan şəxsə keçir.

147.2. Yenidən təşkilin iştirakçısı olan hüquqi şəxslər arasında əmlakın və iştirak paylarının verilməsinə əmlakın vergiyə cəlb olunan özgəninkiləşdirilməsi kimi baxılır.

147.3. Yenidən təşkilin iştirakçısı olan rezident hüquqi şəxsin özünün iştirak paylarının bu yenidən təşkilin iştirakçısı olan digər rezident hüquqi şəxsə iştirak payları ilə hər hansı mübadiləsi iştirak payının vergiyə cəlb olunan özgəninkiləşdirilməsi hesab edilmir.

147.4. Bu Məcəllənin 147.3-cü maddəsinə uyğun olaraq mübadilə edilən iştirak paylarının dəyəri ilkin iştirak paylarının dəyərində bərabərdir.

147.5. Yenidəntəşkilin iştirakçısı olan hüquqi şəxsin iştirak paylarının iştirakçı tərəf olan digər hüquqi şəxsdəki iştirak payının dəyişməsi ilə əlaqədar bölüşdürülməsi, yenidəntəşkilə iştirakçı tərəflər üçün dividend sayılır.

147.6. Bu Məcəllənin 147.5-ci maddəsində göstərilən ilk iştirak paylarının dəyəri bilavasitə bölüşdürmədən sonra ilk və bölüşdürülmüş iştirak payları arasında onların bazar dəyərində mütənasib olaraq bölüşdürülür.

147.7. Hüquqi şəxsin yenidəntəşkili:

147.7.1. iki və daha çox rezident hüquqi şəxsin birləşməsi;

147.7.2. rezident hüquqi şəxsin səsvermə hüququ olan iştirak paylarının 50 və ya daha çox faizinin və bütün digər iştirak paylarının dəyərinin 50 və ya daha çox faizinin yalnız yenidəntəşkilin iştirakçısı olan tərəfin iştirak payları ilə dəyişdirilməsi;

147.7.3. rezident hüquqi şəxsin aktivlərinin 50 və ya daha çox faizinin digər rezident hüquqi şəxs tərəfindən, yalnız yenidəntəşkilə iştirak edən tərəfin dividendlərinə münasibətdə imtiyazlı olmayıb səsvermə hüququ olan iştirak paylarına dəyişdirilməsi üçün əldə edilməsi;

147.7.4. rezident hüquqi şəxsin iki və ya daha çox rezident hüquqi şəxsə ayrılması;

147.7.5. ayırma yolu ilə yeni şəxs yaradılması;

147.7.6. müəssisədə iştirak paylarının azı 50 faizinin sahibi olan hüquqi şəxs tərəfindən öz iştirak paylarının hamısının bu hüquqi şəxsin iştirakçılara paylanması deməkdir.

Bu Məcəllənin 147.7.1—147.7.6-cı maddələrinin müddəaları o şərtlə tətbiq olunur ki, birləşmənin, əldə etmənin, birləşdirmənin, ayrılmanın və ya ayırma yolu ilə yeni şəxs yaradılmasının əsas məqsədinin vergilərdən yayınma olmadığı vergi orqanı tərəfindən təsdiq edilmiş olsun.

147.8. Yenidəntəşkilin bilavasitə iştirakçısı olan hər hansı rezident hüquqi şəxs və yenidəntəşkilin bilavasitə iştirakçısı olan rezident hüquqi şəxsin sahibi olan, yaxud bu cür şəxsə mənsub olan hər hansı hüquqi şəxs yenidəntəşkilin iştirakçısı sayılır.

147.9. Bu Məcəllənin 147.8-ci maddəsinin məqsədləri üçün hüquqi şəxsin sahibi hüquqi şəxsdə səsvermə hüququ olan iştirak paylarının 50 və ya daha çox faizinin, yaxud iştirak paylarının hamısının dəyərinin 50 və ya daha çox faizinin sahibi sayılır.

Maddə: 148. Hüquqi şəxs üzərində sahibliyin əhəmiyyətli dərəcədə dəyişdirilməsi

148.0. Hüquqi şəxsin sahibliyi əvvəlki ilə nisbətən 50 və ya daha çox faiz dəyişdikdə, bu dəyişikliyin baş verdiyi vergi ilindən başlayaraq əvvəlki vergi ilindən zərərin, gəlirdən çıxılmaların, əvəzləşdirmələrin keçirilməsinə, aşağıdakı hallar istisna edilməklə, icazə verilmir:

148.0.1. dəyişiklikdən sonrakı üç il ərzində hüquqi şəxs həmin sahibkarlıq fəaliyyətini həyata keçirirsə; və

148.0.2. dəyişiklikdən sonrakı bir il ərzində hüquqi şəxs yeni sahibkarlıq fəaliyyətinə başlamırsa.

Maddə: 149. Bəyannamənin verilməsi

149.1. Aşağıdakı vergi ödəyiciləri bu Məcəllənin 149.2-ci maddəsində göstərilən müddətlərdə vergi orqanlarına bəyannamə verirlər:

149.1.1. rezident müəssisələr;

149.1.2. Azərbaycan Respublikasında daimi nümayəndəliyi olan qeyri-rezidentlər;

149.1.3. vergiyə cəlb olunan gəliri Azərbaycan mənbəyindən olan və bu gəlirdən ödəmə yerində vergi tutulmayan qeyri-rezidentlər;

149.1.4. Ödəmə mənbəyində vergiyə cəlb olunması nəzərdə tutulmayan (tutulması mümkün olmayan) gəlirləri olan fiziki şəxslər, yaxud Azərbaycan Respublikasının hüdudlarından kənarında gəlir, o cümlədən royaltidən gəlir əldə edən rezident fiziki şəxslər.

149.2. Bu Məcəllənin 149.1-ci maddəsində göstərilən şəxslər hesabat ilindən sonrakı ilin mart ayının 31-dən gec olmayaraq vergi orqanlarına bəyannamə verirlər.

149.3. Vergi ödəyicisi Azərbaycan Respublikasında sahibkarlıq fəaliyyətini dayandırdıqda, 30 gün müddətində vergi orqanlarına bəyannamə verməlidir. Bu maddənin məqsədləri üçün hesabat dövrü vergi ilinin əvvəlindən vergi ödəyicisinin sahibkarlıq fəaliyyətini dayandırdığı günə qədər olan dövrü əhatə edir.

149.4. Hüquqi şəxs və ya qeyri-rezidentin daimi nümayəndəliyi ləğv edildikdə, ləğv etmə komissiyası və ya vergi ödəyicisi bu barədə qanunvericiliklə müəyyən edilmiş qaydada vergi orqanına məlumat verməlidir. Hüquqi şəxsin ləğv edilməsi haqqında qərarla göstərilən ləğvolunma tarixindən, qeyri-rezidentin daimi nümayəndəliyi üçün bu tarix göstərilmədikdə isə qərarın Azərbaycan Respublikasının xarici dövlətlərdəki nümayəndəlikləri (Azərbaycan Respublikasının mənafeyini təmsil edən digər ölkənin

konsulluq idarələrində) leqallaşdırıldığı tarixindən sonra 30 gün ərzində ləğvetmə komissiyası vergi orqanına bəyannamə verməyə borcludur.

149.5. Bəyannamə verməli olmayan fiziki şəxs verginin yenidən hesablanması və vəsaitlərin qaytarılması haqqında tələb irəli sürülən bəyannamə verə bilər.

149.6. Azərbaycan Respublikasında daimi nümayəndəliyi olmayan, bu Məcəllənin 125.1.3-cü, 125.1.4-cü, 125.1.5-ci və 125.1.7-ci maddələrinə müvafiq qaydada ödəmə mənbəyində vergi tutulan gəlir əldə edən qeyri-rezident vergi ödəyicisi bu cür gəlir haqqında bəyannamə verməklə tutulmuş verginin qaytarılması tələbini irəli sürə bilər. Bu cür bəyannamə bu Məcəllənin 149.2-ci maddəsində müəyyən edilən müddətlərdə verilməlidir. Belə vergi ödəyicisindən Azərbaycan Respublikasında vergi ödəyicisinin daimi nümayəndəliyinin gəliri kimi bu Məcəllənin 105.1-ci maddəsində müəyyən edilən dərəcə ilə vergi tutulur, vergi ödəyicisinin gəlir əldə edilməsi ilə bağlı olan xərci isə daimi nümayəndəliyin xərcində olduğu kimi gəlirdən çıxılmalıdır, bu şərtlə ki, vergi bu Məcəllənin 125-ci maddəsinə uyğun olaraq ödəmə mənbəyində tutulan verginin məbləğindən artıq olmasın.

Maddə: 150. Ödəmə mənbəyində verginin tutulması qaydası

150.1. Aşağıdakı şəxslər (vergi agentləri) ödəmə mənbəyində vergini tutmağa borcludurlar:

150.1.1. muzzla işləyən fiziki şəxslərə ödəmələr verən hüquqi şəxslər;

150.1.2. muzzla işləyən fiziki şəxslərə ödəmələr verən sahibkarlar;

150.1.3. dövlət sosial təminat sistemi vasitəsilə ödənilən pensiyalar istisna edilməklə, digər şəxslərə pensiya ödəyən hüquqi şəxslər və ya sahibkarlar;

150.1.4. hüquqi və fiziki şəxslərə dividend ödəyən rezident hüquqi şəxslər;

150.1.5. hüquqi və fiziki şəxslərə faizlər ödəyən hüquqi şəxslər və ya sahibkarlar;

150.1.6. bu Məcəllənin 124-cü, 125-ci və ya 126-cı maddələrində nəzərdə tutulan ödəmələr verən hüquqi şəxslər və ya sahibkarlar.

150.1.7. Vergi ödəyicisi kimi vergi orqanlarında uçota alınmayan, VÖEN təqdim etməyən fiziki şəxslərin göstərdiyi xidmətlərə (içlərə) görə həmin fiziki şəxslərə haqq ödəyən hüquqi şəxslər və ya fərdi sahibkarlar.

150.1.8. bu Məcəllənin 116.2-ci maddəsində nəzərdə tutulan sığorta müqaviləsinə vaxtından əvvəl xitam verildikdə, sığorta haqları ödəyən sığortaçılar.

150.2. Bu Məcəllənin 150.1-ci maddəsində göstərilən şəxslər verginin tutulması və büdcəyə köçürülməsi üçün cavabdehdir. Vergi məbləği tutulmursa və ya tutulmuş vergi büdcəyə köçürülmürsə, gəliri ödəyən hüquqi şəxslər və sahibkarlar tutulmamış və ya köçürülməmiş verginin məbləğini, həmçinin müvafiq faizləri və sanksiyaları büdcəyə ödəməyə borcludurlar.

150.3. Bu Məcəllənin 150.1-ci maddəsinə uyğun olaraq ödəmə mənbəyində vergi tutan hüquqi şəxslər və fərdi sahibkarlar:

150.3.1. bu Məcəllənin 150.1.1, 150.1.2 və 150.1.8-ci maddələrinə uyğun olaraq fiziki şəxslərin hesablanmış aylıq gəlirinə gəlir vergisini hesablamağa və hesablanmış vergini növbəti ayın 20-dən gec olmayaraq büdcəyə köçürməyə;

150.3.2. bu Məcəllənin 150.1.3—150.1.7-ci maddələrinə uyğun olaraq, gəlirin ödənilməsi rübdən sonrakı ayın 20-dən gec olmayaraq vergini büdcəyə köçürməyə;

150.3.3. ödəmə mənbəyində tutulan vergilər barədə müvafiq icra hakimiyyəti orqanının müəyyən etdiyi formada bəyannaməni vergi orqanına:

150.3.3.1. bu Məcəllənin 150.1.3.-150.1.8-ci maddələrinə uyğun olaraq ödəmə mənbəyində vergini tutanlar rüb başa çatdıqdan sonra növbəti ayın 20-dən gec olmayaraq;

150.3.3.2. bu Məcəllənin 150.1.1-ci və 150.1.2-ci maddələrinə uyğun olaraq ödəmə mənbəyində vergi tutan ƏDV ödəyiciləri və sadələşdirilmiş vergi ödəyiciləri hesabat ilindən sonrakı ilin yanvar ayının 31-dən gec olmayaraq;

150.3.3.3. ƏDV ödəyiciləri və sadələşdirilmiş vergi ödəyiciləri istisna olmaqla, bu Məcəllənin 150.1.1-ci və 150.1.2-ci maddələrinə uyğun olaraq ödəmə mənbəyində vergi tutan digər vergi ödəyiciləri rüb başa çatdıqdan sonra növbəti ayın 20-dən gec olmayaraq verməyə borcludurlar.

150.4. Vergi ödəyicisinin iş yerində vergi agentliyi aylıq gəlir üzrə vergi tutmağa borcludur. Vergi ödəyicisi bu Məcəllənin 149.5-ci maddəsində nəzərdə tutulmuş hüquqlardan istifadə etmirsə, tutulmuş vergi gəlir vergisinin tam məbləği sayılır.

Maddə: 151. Cari vergi ödəmələri

151.1. Hüquqi şəxslər və fərdi sahibkarlar rüb qurtardıqdan sonra 15 gündən gec olmayaraq cari ödəmələri dövlət büdcəsinə ödəməlidirlər. Bələdiyyə mülkiyyətində olan müəssisə və təşkilatlar mənfəət

vergisini yerli büdcəyə (bələdiyyə büdcəsinə) ödəyirlər. Hər ödəmənin məbləği əvvəlki vergi ilində hesablanmış vergi məbləğinin 1/4 hissəsini təşkil edir.

151.2. Vergi ödəyicisi cari vergi ödəmələrinin məbləğini bu rübdəki gəlirinin həcmi onun keçən ilin ümumi gəlirində (gəlirdən çıxılan məbləğlər nəzərə alınmadan) verginin xüsusi çəkisini göstərən əmsala vurmaqla müəyyənləşdirə bilər.

151.3. Bu zaman vergi ödəyicisi il ərzində cari vergi ödəmələrinin məbləğini müəyyənləşdirməyin yuxarıdakı iki mümkün metodundan birini seçir və hər il aprel ayının 15-dək bu barədə vergi orqanına məlumat verir. Vergi ödəyicisi cari vergi ödəmələrinin məbləğini müəyyənləşdirmək üçün bu Məcəllənin 151.2-ci maddəsində nəzərdə tutulan metodu seçdiyi halda, hər rüb başa çatdıqdan sonra 15 gün ərzində mənfəətdən və ya gəlirdən hesablanmış cari vergi məbləği barədə vergi orqanına arayış təqdim etməlidir, əks halda vergi orqanı bu Məcəllənin 151.1-ci maddəsində nəzərdə tutulan metodu tətbiq edir. Vergi ödəyicisi cari vergi ödəmələrinin məbləğini müəyyənləşdirmək üçün tətbiq etdiyi metod barədə məlumat vermədiyi halda vergi orqanı birinci metodu tətbiq edir *və həmin metod vergi ilinin sonunadək dəyişdirilmir.*

151.4. Cari vergi ödəmələri vergi ili üçün vergi ödəyicisindən tutulan verginin məbləğinə aid edilir.

151.5. Əvvəlki vergi ilində fəaliyyəti olmayan və növbəti vergi ilində fəaliyyət göstərən hüquqi şəxslərin və sahibkarlıq fəaliyyətini hüquqi şəxs yaratmadan həyata keçirən fiziki şəxslərin, habelə yeni yaradılmış və fəaliyyət göstərən vergi ödəyicilərinin (bundan sonra — əvvəllər fəaliyyəti olmayan vergi ödəyiciləri) cari vergi ödəmələri aşağıda göstərilən qaydada həyata keçirilir:

151.5.1. Əvvəllər fəaliyyəti olmayan vergi ödəyicilərinin mənfəət vergisi və ya gəlir vergisi üzrə cari vergi ödəmələri təqvim ili ərzində rüblər üzrə artan yekunla bu Məcəllə ilə müəyyənləşdirilən müvafiq vergi dərəcələrinə əsasən hesablanır.

151.5.2. Cari vergi ödəmələrinin məbləği mənfəətdən və ya gəlirdən verginin məbləğinin 75 faizindən az olmamalıdır.

151.5.3. Əvvəllər fəaliyyəti olmayan vergi ödəyiciləri rüb başa çatdıqdan sonra 15 gün ərzində cari vergi ödəmələrini aparmalı və rüb ərzində mənfəətdən və ya gəlirdən hesablanmış cari vergi məbləği barədə vergi orqanına arayış təqdim etməlidirlər.

151.5.4. Cari vergi ödəmələri bu Məcəllənin 151.5.3-cü maddəsi ilə müəyyən edilmiş müddətdə ödənilmədikdə, ödəmə müddətindən sonrakı hər bir ötmüş gün üçün əvvəllər fəaliyyəti olmayan vergi ödəyicisindən ödənilməmiş cari vergi ödəmələrinə görə bu Məcəllənin 59-cu maddəsində nəzərdə tutulmuş qaydada faiz tutulur.

151.5.5. Bu Məcəllənin 151.5.4-cü maddəsində müəyyən edilmiş faiz bu Məcəlləyə müvafiq olaraq aparılmış vergi yoxlaması nəticəsində aşkar edilmiş vaxtında ödənilməmiş vergilər üzrə cari vergi ödəmələrinə münasibətdə bütün ötmüş müddətə ancaq bir ildən çox olmamaq şərti ilə tətbiq edilir.

151.5.6. Cari vergi ödəmələri vergi ili üçün əvvəllər fəaliyyəti olmayan vergi ödəyicisindən tutulan verginin məbləğinə aid edilir.

151.5.7. Sadələşdirilmiş verginin ödəyiciləri əlavə dəyər vergisinin məqsədləri üçün qeydiyyatdan alındıqdan sonra cari vergi ödəmələrinin məbləği bu Məcəlləyə uyğun olaraq müəyyən edilir.

151.5.8. Əvvəllər fəaliyyəti olmayan vergi ödəyiciləri bu Məcəllənin 16.2-ci və 151.5.3-cü maddələrində nəzərdə tutulmuş müvafiq arayışı təqdim etmədikləri halda, vergi orqanı cari vergi ödəmələrinin məbləğini bu Məcəllənin 67-ci maddəsinə uyğun olaraq vergini əlaqəli məlumatlar əsasında hesablayır və vergi ödəyicisinə müvafiq bildiriş göndərir.

151.6. Cari vergi ödəmələri hesabat ili başa çatdıqdan sonra yenidən haqq-hesab edilir və bu zaman hesablanmış cari vergi məbləği hesabat üzrə vergi məbləğindən çox olduğu halda artıq hesablanmış cari vergi və ona uyğun faiz məbləğləri azaldılır.

Maddə: 152. İlin yekunlarına görə verginin ödənilməsi

152.1. Vergi ödəyiciləri vergi ili üçün bəyannamənin verilməsinin müəyyən edilmiş vaxtınadək son hesablamaları aparmalı və vergini ödəməlidirlər.

152.2. Bələdiyyələrin mülkiyyətində olan müəssisələr mənfəət vergisini yerli büdcəyə, digər müəssisələr isə dövlət büdcəsinə ödəyir. Fiziki şəxslər gəlir vergisini dövlət büdcəsinə ödəyirlər.

Əmlak vergisi

Maddə: 196. Vergi ödəyiciləri

Bu Məcəllənin 197-ci maddəsində göstərilən vergitutma obyektləri olan fiziki şəxslər və müəssisələr əmlak vergisinin ödəyiciləridir.

Maddə: 197. Vergitutma obyektləri

197.1. Aşağıdakılar vergitutma obyektii sayılır:

197.1.1. Rezident və qeyri-rezident fiziki şəxslərin xüsusi mülkiyyətində olan və Azərbaycan Respublikasının ərazisində yerləşən tikililər və ya onların hissələri (bundan sonra bina adlandırılacaq), həmçinin yerindən və istifadə edilib-edilməməsindən asılı olmayaraq rezident fiziki şəxslərə məxsus su və hava nəqliyyatı vasitələri;

197.1.2. müəssisələrin balansında olan əsas vəsaitlərin orta illik dəyəri;

197.1.3. Azərbaycan Respublikasında özünün daimi nümayəndəliyi vasitəsilə sahibkarlıq fəaliyyətini həyata keçirən qeyri-rezident müəssisələr üçün — yalnız daimi nümayəndəliklə bağlı olan əsas vəsaitlərin orta illik dəyəri.

197.2. Vergitutma obyektii olan və müəssisələr tərəfindən hüquqi şəxs yaratmadan birgə fəaliyyət aparmaq üçün birləşdirilən əsas vəsaitlərin dəyəri, bu əsas vəsaitləri birləşdirən birgə fəaliyyət iştirakçıları tərəfindən vergiyə cəlb edilməsi məqsədləri üçün bəyannaməyə daxil olunur. Birgə fəaliyyət nəticəsində yaradılmış (alınmış) əsas vəsaitlərin dəyəri isə birgə fəaliyyətin iştirakçıları tərəfindən müqavilə üzrə mülkiyyətdə müəyyən olunmuş pay haqqına müvafiq olaraq bəyannaməyə daxil edilir.

Maddə: 198. Vergi dərəcələri

198.1. Fiziki şəxslər əmlak vergisini aşağıdakı qaydada və dərəcələrlə ödəyirlər:

198.1.1. onların xüsusi mülkiyyətində olan binaların inventarlaşdırılmış dəyərindən:

bu dəyər *5000 manatadək* olduqda vergi tutulmur, *5000 manatdan çox* olan məbləğdən isə — 0,1 faizlə.

198.1.2. su və hava nəqliyyatı vasitələrinə görə:

198.1.2.1. su nəqliyyatı vasitəsinin mühərrikinin 1 kub santimetri üçün *0,02 manati*;

198.1.2.2. hava nəqliyyatı vasitəsinin mühərrikinin 1 kub santimetri üçün *0,02 manat*.

198.1.2.3. mühərriki olmayan su və hava nəqliyyatı vasitələri üçün — onların bazar qiymətinin 1 faizi.

198.2. Müəssisələr əsas vəsaitlərin bu Məcəllənin 202-ci maddəsinə uyğun olaraq müəyyənləşdirilən dəyərindən 1 faiz dərəcəsi ilə əmlak vergisi ödəyirlər.

Maddə: 199. Vergi güzəştləri və azadolmalar

199.1. Dövlət hakimiyyəti orqanları, büdcə təşkilatları və yerli özünü idarəetmə orqanları, Azərbaycan Respublikasının Mərkəzi Bankı və onun qurumları, dövlət fondları və əlillərin, sağlamlıq imkanları məhdud uşaqların ictimai təşkilatları əmlak vergisini ödəməkdən azaddır.

199.2. Misgərlik, qalayçılıq, dulusçuluq və saxsı məmulatlarının, təsərrüfat müxəlləfatının, bağçılıq-bostançılıq alətlərinin, xalq musiqi alətlərinin, oyuncaqların, suvenirlərin, qamışdan və qarğıdan məişət əşyalarının düzəldilməsi, keramika məmulatlarının bədii işlənməsi, bədii tikmə, ağac materiallardan məişət alətlərinin hazırlanması sahəsində hüquqi şəxs yaratmadan sahibkarlıq fəaliyyəti ilə məşğul olan fiziki şəxslərin sənətkarlıq emalatxanalarının binaları və ya binaların bu emalatxanalar yerləşən hissələri əmlak vergisinə cəlb edilmir.

199.3. Binaların icarəyə, kirayəyə verildiyi, habelə sahibkarlıq və ya kommersiya fəaliyyəti ilə məşğul olmaq üçün istifadə edildiyi hallar istisna olmaqla bu Məcəllənin 102.2-ci maddəsində göstərilən şəxslərin, habelə pensiyaçıların və müddətli hərbi xidmət hərbi qulluqçularının və onların ailə üzvlərinin müddətli hərbi xidmət dövründə binalara görə ödəməli olduqları əmlak vergisininin məbləği 30 manata qədər azaldılır.

199.4. Vergitutma məqsədləri üçün müəssisənin əmlakının dəyəri aşağıdakı əmlakların dəyərində azaldılır:

199.4.1. ekologiya, yanğından mühafizə və ya mülki müdafiə üçün istifadə edilən obyektlərin;

199.4.2. məhsul ötürən kəmərlərin, dəmir və avtomobil yollarının, rabitə və enerji ötürücü xətlərinin, meliorasiya və suvarma sistemi obyektlərinin;

199.4.3. bu Məcəllənin 211.1.2-ci maddəsinə uyğun olaraq vergiyə cəlb edilən avtonəqliyyat vasitələrinin;

199.4.4. təhsil, səhiyyə, mədəniyyət və idman müəssisələrinin yalnız bu sahələrin təyinatı üzrə istifadə etdiyi obyektlərinin;

199.5. Şəhərlərdə sərnişin daşımaları üçün istifadə olunan trolleybuslar və tramvaylar əmlak vergisindən azaddır.

Maddə: 200. Fiziki şəxslərdən əmlak vergisinin hesablanması və ödənilməsi qaydası

200.1. Binalar üzrə əmlak vergisi müvafiq icra hakimiyyəti orqanının müəyyən etdiyi qaydada binaların inventar dəyərinə əsasən hesablanır.

Fiziki şəxslərin xüsusi mülkiyyətində olan binalara görə əmlak vergisi onların yerləşdiyi ərazinin bələdiyyəsi tərəfindən hesablanır.

200.2. Bir neçə sahibi olan bina üzrə əmlak vergisi həmin binanın hər sahibi üçün onun binanın dəyərindəki payına uyğun olaraq, bu Məcəllənin 200.1-ci maddəsində müəyyən edilmiş qaydaya uyğun olaraq hesablanır.

200.3. Su və hava nəqliyyatı vasitələrinə görə vergi onların qeydiyyatını həyata keçirən təşkilatlar tərəfindən verilən məlumatlar əsasında hər il yanvarın 1-i vəziyyətinə hesablanır. Belə qeydiyyatın olmadığı hallarda, həmin əmlakın sahibi mülkiyyətində olan su və hava nəqliyyatı vasitələri barədə lazımi məlumatları (buraxılış ili, alış qiyməti və texniki xarakteristikası) əks etdirən sənədləri hər il yanvar ayının 1-dək müvafiq orqana təqdim edir.

Bir neçə fiziki şəxsə məxsus olan su və hava nəqliyyatı vasitəsinə görə vergi həmin nəqliyyat vasitəsinə öz adına qeydiyyatdan keçirmiş şəxsdən tutulur.

200.4. Bələdiyyələr verginin ödənilməsi barədə tədiyə bildirişini vergi ödəyicilərinə avqustun 1-dən gec olmayaraq verməlidirlər.

200.5. Cari il üçün verginin məbləği bərabər hissələrlə — həmin il avqustun 15-dək və noyabrın 15-dək ödənilir. Əmlak vergisi əmlakın əvvəlki sahibi tərəfindən ödənilmədiyi hallarda, vergi bu maddə ilə müəyyən edilmiş ödəmə vaxtında həmin əmlakın sahibi tərəfindən ödənilir.

200.6. Fiziki şəxslərdən əmlak vergisi yerli (bələdiyyə) büdcəyə ödənilir.

Maddə: 201. Müəssisənin əmlak vergisinin hesablanması və ödənilməsi

201.1. Vergitutma məqsədləri üçün müəssisənin əmlakının orta illik qalıt dəyəri bu Məcəllənin 202-ci maddəsinə uyğun olaraq müəyyən edilir.

201.1.1. Müəssisənin əmlakı qalıt dəyərindən artıq qiymətə sığortalandığı halda əmlak vergisi bu Məcəllənin 14.3.4-cü maddəsinə əsasən müəyyən edilmiş dəyərə əmlak vergisinin dərəcəsi tətbiq edilməklə hesablanır. Sığortalanan əmlakın dəyəri bazar qiyməti nəzərə alınmaqla müəyyən edildiyi halda Məcəllənin 202-ci maddəsinin müddəaları tətbiq edilmir.

201.2. Müəssisənin əmlak vergisi üçün vergi dövrü təqvim ili sayılır.

201.3. Əmlak vergisi ödəyiciləri cari vergi ödəmələri kimi hər rübün ikinci ayının 15-dən gec olmayaraq əvvəlki ildəki əmlak vergisinin məbləğinin 20 faizi həcmində vergi ödəyir.

Əvvəlki hesabat ilində əmlak vergisi ödəyicisi olmayan və növbəti ildə bu verginin ödəyicisi olan, habelə yeni yaradılmış və əmlak vergisi ödəyicisi olan hüquqi şəxslər əmlakın əldə edildiyi rübdən sonra hər rübün ikinci ayının 15-dən gec olmayaraq, həmin əmlaka görə hesablanmalı olan illik əmlak vergisi məbləğinin 20 faizi miqdarında cari vergi ödəmələrini həyata keçirirlər.

Əmlak vergisi üzrə cari vergi ödəmələri vergi ili üçün vergi ödəyicisindən tutulan verginin məbləğinə aid edilir.

201.4. Dövlət büdcəsinə hesabat dövrü üçün ödənilməli olan verginin məbləği hesabat dövrü ərzində əvvəllər hesablanmış ödəmələr nəzərə alınmaqla müəyyən edilir.

Cari vergi ödəmələri bu Məcəllənin 201.3-cü maddəsi ilə müəyyən edilmiş müddətdə ödənilmədikdə, ödəmə müddətindən sonrakı hər bir ötmüş gün üçün vergi ödəyicisindən ödənilməmiş cari vergi ödəmələrinə görə bu Məcəllənin 59-cu maddəsində nəzərdə tutulmuş qaydada faiz tutulur. Əmlak vergisi üzrə cari vergi ödəmələri hesabat ili başa çatdıqdan sonra yenidən haqq-hesab edilir və bu zaman hesablanmış cari vergi məbləği hesabat üzrə vergi məbləğindən çox olduğu halda artıq hesablanmış cari vergi və ona uyğun faiz məbləğləri azaldılır.

201.5. Müəssisə əmlak vergisinin illik bəyannaməsini hesabat ilindən sonrakı ilin mart ayının 31-dən gec olmayaraq vergi orqanına verir.

Vergi ödəyicisi olan hüquqi şəxs onun ləğv edilməsi haqqında qərarının qəbul edilməsi tarixindən, qeyri-rezidentin daimi nümayəndəliyi üçün bu tarix göstərilmədikdə isə qərarın

Azərbaycan Respublikasının xarici dövlətlərdəki nümayəndəlikləri (Azərbaycan Respublikasının mənafeyini təmsil edən digər ölkənin konsulluq idarələrində) leqallaşdırıldığı tarixindən sonra 30 gün müddətində vergi orqanına əmlak vergisinin bəyannaməsini verməlidir və bu halda hesabat dövrü vergi ilinin əvvəlindən vergi ödəyicisinin sahibkarlıq fəaliyyətini dayandırdığı günə qədər olan dövrü əhatə edir.

201.6. İllik bəyannamələr üzrə vergilər həmin bəyannamələrin verilməsi üçün müəyyən edilmiş müddətlərdə ödənilir. Hesablanmış verginin məbləği bu Məcəllənin 119-cu maddəsi ilə məhdudlaşdırılmayan gəlirdən çıxılmalara aid edilir.

201.7. Müəssisələrin əmlak vergisi dövlət büdcəsinə ödənilir.

Verginin ödənilməsini təsdiq edən sənəd olmadıqda, avtonəqliyyat vasitəsinin qeydiyyatı, yenidən qeydiyyatı və ya texniki baxışı keçirilmir.

Maddə: 202. Müəssisənin əmlakının vergi tutulan dəyərinin müəyyən edilməsi qaydası

202.0. Vergitutma məqsədləri üçün müəssisənin əmlakının orta illik qalıq dəyəri götürülür. Müəssisənin əmlakının (avtonəqliyyat vasitələri istisna olmaqla) orta illik qalıq dəyəri aşağıdakı qaydada hesablanır:

202.0.1. Müəssisənin əmlakının (avtonəqliyyat vasitələri istisna olmaqla) hesabat ilinin əvvəlinə (əvvəlki vergi ilinin sonuna müəyyən edilən qalıq dəyərindən həmin il üçün hesablanmış amortizasiya məbləği çıxıldıqdan sonra qalan dəyər) və sonuna qalıq dəyəri toplanıb ikiyə bölünür.

202.0.2. Müəssisə hesabat ili ərzində yaradıldıqda və ya əmlak vergisi ödəyicisi olduqda, onun əmlakının (avtonəqliyyat vasitələri istisna olmaqla) yaradıldığı və ya əmlak vergisi ödəyicisi olduğu tarixə və ilin sonuna qalıq dəyəri toplanaraq 24-ə bölünür və müəssisənin yaradıldığı və ya əmlak vergisi ödəyicisi olduğu aydan sonra, ilin sonuna qədər olan ayların sayına vurulur.

202.0.3. Müəssisə hesabat ili ərzində ləğv edildikdə və ya sadələşdirilmiş verginin ödəyicisi olduqda, onun əmlakının (avtonəqliyyat vasitələri istisna olmaqla) ilin əvvəlinə və ləğv edildiyi və ya sadələşdirilmiş verginin ödəyicisi olduğu tarixə qalıq dəyəri toplanaraq 24-ə bölünür və ilin əvvəlindən müəssisənin ləğv edildiyi və ya sadələşdirilmiş verginin ödəyicisi olduğu aya qədər olan ayların sayına vurulur.

Maddə: 203. Torpaq vergisi

203.1. Torpaq vergisi torpaq mülkiyyətçilərinin və ya istifadəçilərinin təsərrüfat fəaliyyətinin nəticələrindən asılı olmayaraq torpaq sahəsinə görə hər il sabit tədiyə şəklində hesablanır.

203.2. Rezident və qeyri-rezident fiziki şəxslər, habelə rezident və qeyri-rezident müəssisələr torpaq sahələri barədə özlərinin mülkiyyət və istifadə hüquqlarını təsdiq edən sənədləri aldıqdan sonra fiziki şəxslər və bələdiyyə müəssisələri bələdiyyələrdə, digər müəssisələr isə vergi orqanında 1 ay ərzində uçota durmalıdırlar.

Maddə: 204. Verginin ödəyiciləri

Azərbaycan Respublikasının ərazisində mülkiyyətində və ya istifadəsində torpaq sahələri olan fiziki şəxslər və müəssisələr torpaq vergisinin ödəyiciləridir.

Maddə: 205. Vergitutma obyektı

Fiziki şəxslərin və müəssisələrin Azərbaycan Respublikasının ərazisində mülkiyyətində və ya istifadəsində olan torpaq sahələri vergitutma obyektı sayılır.

Maddə: 206. Vergi dərəcələri

206.1. Torpaq vergisinin dərəcəsi kənd təsərrüfatı torpaqları üzrə 1 şərti bal üçün *0,06 manat müəyyən edilir.*

206.2. Müvafiq icra hakimiyyəti orqanı tərəfindən kadastr qiymət rayonları və ora daxil olan inzibati rayonlar üzrə kənd təsərrüfatı torpaqlarının təyinatı, coğrafi yerləşməsi və keyfiyyəti nəzərə alınmaqla şərti balları müəyyənləşdirilir.

206.3. Sənaye, tikinti, nəqliyyat, rabitə, ticarət-məişət xidməti və digər xüsusi təyinatlı yaşayış fondlarının həyətyanı sahələri və vətəndaşların bağ sahələrinin tutduğu torpaqlar üzrə torpaq sahəsinin hər 100 kvadrat metrinə görə *aşağıdakı cədvəldə göstərilən dərəcələr tətbiq olunur:*

Maddə: 207. Vergi güzəştləri

207.1. Aşağıdakı torpaqlar torpaq vergisinə cəlb edilmir:

207.1.1. yaşayış məntəqələrinin ümumi istifadədə olan torpaqları;
207.1.2. dövlət hakimiyyəti orqanlarının, büdcə təşkilatlarının və yerli özünü idarəetmə orqanlarının, Azərbaycan Respublikası Mərkəzi Bankının və onun qurumlarının, habelə Azərbaycan Respublikasının Dövlət Neft Fondunun mülkiyyətində və ya istifadəsində olan torpaqlar;

207.1.3. istehsal fəaliyyətinə cəlb edilməmiş dövlət, meşə və su fondu torpaqları, Xəzər dənizinin (gölünün) Azərbaycan Respublikasına məxsus olan sektorunun altında yerləşən torpaqlar;

207.1.4. dövlət sərhəd zolaqları və müdafiə təyinatlı torpaqlar.

207.2. Bu Məcəllənin 102.2-ci maddəsində göstərilən şəxslərin mülkiyyətində olan torpaqlara görə torpaq vergisinin məbləği *10 manat* azaldılır.

Maddə: 208. Torpaq vergisinin hesablanması və ödənilməsi qaydaları

208.1. Torpaq vergisi torpaq barəsində mülkiyyət və ya istifadə hüququnu təsdiq edən sənədlər əsasında müəyyənləşdirilir. Tikililərin və qurğuların altında olan torpaqlara, həmçinin obyektlərin sanitariya mühafizəsi üçün zəruri olan torpaq sahələrinə görə torpaq vergisi tutulur.
208.2. Torpaq vergisini müəssisələr torpaq sahələrinin ölçüsünə və torpaq vergisinin dərəcələrinə əsasən illik olaraq hesablayır və mayın 15-dən gec olmayaraq hesablamaları vergi orqanına verirlər.

208.3. Müvafiq orqanlar tərəfindən hər il iyulun 1-dək fiziki şəxslərə torpaq vergisi hesablanır və tədiyə bildirişləri avqustun 1-dən gec olmayaraq onlara çatdırılır.

208.4. Ayrılıqda bir neçə hüquqi və ya fiziki şəxsin mülkiyyətində və ya istifadəsində olan tikililərin altında qalan və ya onlara xidmət üçün ayrılmış torpaq sahələrinə görə vergi onlara məxsus tikili sahələrinə mütənasib surətdə hesablanır.

208.5. Torpaq vergisi bərabər məbləğlərdə 15 avqust və 15 noyabr tarixlərindən gec olmayaraq ödənilir. Torpaq vergisi torpağın əvvəlki sahibi tərəfindən ödənilmədiyi halda, vergi bu maddə ilə müəyyən edilmiş ödəmə vaxtına həmin torpağın sahibi tərəfindən ödənilir.

208.6. Müəssisələrin torpaq vergisi dövlət büdcəsinə, fiziki şəxslərin torpaq vergisi isə yerli büdcəyə (bələdiyyə büdcəsinə) ödənilir.

208.7. Fiziki şəxslərin sahibkarlıq fəaliyyəti məqsədləri üçün istifadə etdikləri torpaqlara, habelə hüquqi şəxslərə məxsus olan torpaqlara görə hesablanmış torpaq vergisinin məbləği bu Məcəllənin 119-cu maddəsi ilə məhdudlaşdırılmayan gəlirdən çıxılmalara aid edilir.

Sadələşdirilmiş vergi

Maddə: 218. Sadələşdirilmiş verginin ödəyiciləri

218.1. Bu Məcəllənin XI fəslinin müddəaları nəzərə alınmaqla, ƏDV məqsədləri üçün qeydiyyatda alınmamış və ardıcıl 12 aylıq dövr ərzində vergi tutulan əməliyyatların həcmi 150000 manat və ondan az olan hüquqi şəxslər, həmçinin 90000 manat və ondan az olan hüquqi şəxs yaratmadan sahibkarlıq fəaliyyətini həyata keçirən fiziki şəxslər sadələşdirilmiş vergi ödəyicisi olmaq hüququna malikdirlər.

Sadələşdirilmiş vergi ödəyicisi olmaq hüququna malik olan vergi ödəyiciləri (bu Məcəllənin 218.1.1-ci maddəsində nəzərdə tutulmuş vergi ödəyiciləri istisna olmaqla) hər il aprel ayının 20-dən gec olmayaraq, müvafiq bəyannaməni və ya bu hüquqdan istifadə etməyəcəyi barədə yazılı məlumatı uçotda olduqları vergi orqanına təqdim edirlər. Bu Məcəllədə başqa hallar nəzərdə tutulmamışdırsa, vergi ödəyicisinin təqvim ilinin sonunadək seçdiyi metodu dəyişdirmək hüququ yoxdur. Vergi ödəyicisi qeyd olunan müddətdə bəyannaməni və ya yazılı məlumatı təqdim etmədikdə, vergi orqanı vergi ödəyicisinin əvvəlki vergi ilində seçdiyi metodu tətbiq edir. İl ərzində yeni fəaliyyətə başlayan vergi ödəyicisi vergi uçotuna durmaq üçün ərizədə qeyd etdiyi metodu tətbiq edir.

218.1.1. Aşağıda göstərilən şəxslər sadələşdirilmiş verginin ödəyiciləridirlər:
218.1.1.1. mülkiyyətində və ya istifadəsində olan avtonəqliyyat vasitələri ilə (beynəlxalq yük və sərnişin daşımaları istisna olmaqla) Azərbaycan Respublikasının ərazisində sərnişin və yük daşımalarını (o cümlədən taksi ilə) və yaxud həmin daşımaları müqavilə əsasında digər şəxslər vasitəsi ilə həyata keçirən şəxslər;
218.1.1.2. mənzil tikintisi fəaliyyəti ilə məşğul olan şəxslər (mülkiyyətində və ya icarəsində olan, habelə məqsədli şəkildə ayrılan ərazidə (torpaq sahəsində) özünəməxsus və ya cəlb edilən vəsait hesabına əhalinin fərdi (şəxsi) ehtiyaclarını ödəmək və ya kommersiya məqsədləri üçün öz gücü ilə və yaxud müvafiq ixtisaslı peşəkar sifarişçi və ya podratçı cəlb etməklə bina tikdirən, habelə bu tikintinin və ya başa çatmış obyektin mülkiyyətçisi olan hüquqi və ya fiziki şəxslər).

218.2. Aşağıda göstərilən şəxslərin sadələşdirilmiş vergitutma sistemini tətbiq etmək hüququ yoxdur:

aksizli mallar istehsal edən şəxslər;

kredit və sığorta təşkilatları, investisiya fondları, qiymətli kağızlar bazarının peşəkar iştirakçıları, lombardlar;

qeyri-dövlət pensiya fondları;

əmlakın icarəyə verilməsindən və royaltidən gəlir əldə edənlər;

mülkiyyətində olan əsas vəsaitlərin ilin əvvəlinə (bu Məcəllənin 218.1.1-ci maddəsində göstərilən şəxslər istisna olmaqla) qalıq dəyəri 1000 000 manatdan artıq olanlar.

Maddə: 219. Vergitutma obyektı

219.1. Hesabat dövrü ərzində vergi ödəyicisi tərəfindən (bu Məcəllənin 218.1.1-ci maddəsində nəzərdə tutulmuş vergi ödəyiciləri istisna olmaqla) təqdim edilmiş mallara (işlərə, xidmətlərə) və

əmlaka görə əldə edilmiş ümumi hasilatın, habelə satışdankənar gəlirlərin həcmi vergitutma obyektidir.

219.1-1. Bu Məcəllənin 218.1.1-ci maddəsində nəzərdə tutulmuş vergi ödəyicilərinin mülkiyyətində və ya istifadəsində olan avtonəqliyyat vasitələri vergitutma obyektidir.

219.1.2. Mənzil tikintisi fəaliyyətini həyata keçirən şəxslər üçün zirzəmilər, mərtəbələr və çardaqlar daxil olmaqla tikilən binanın ümumi sahəsi (dövlətə ayrılan hissə, dövlət büdcəsi, büdcədənəknar fondlar, dövlət zəmanəti və dövlətə ayrılan yardımlar hesabına tikilən yaşayış sahəsi, başqa tikintilərlə təmasda olmayan ayrıca tikilən fərdi və ya şəxsi yaşayış və ya bağ evlərinin, yaxud tikililərinin sahəsi istisna olmaqla) vergitutma obyektidir.

219.2. Sadələşdirilmiş vergini ödəyən (bu Məcəllənin 218.1.1.2-ci maddəsində göstərilən şəxslər istisna olmaqla) hüquqi şəxslər ƏDV-nin, mənfəət vergisinin və əmlak vergisinin, hüquqi şəxs yaratmadan sahibkarlıq fəaliyyətini həyata keçirən fiziki şəxslər bu fəaliyyət üzrə gəlir vergisinin və ƏDV-nin ödəyicisi deyildirlər.

219.2.1. Bu Məcəllənin 218.1.1.2-ci maddəsinə uyğun olaraq sadələşdirilmiş vergini ödəyən hüquqi şəxslər mənfəət vergisinin və əmlak vergisinin, hüquqi şəxs yaratmadan sahibkarlıq fəaliyyətini həyata keçirən fiziki şəxslər bu fəaliyyət üzrə gəlir vergisinin ödəyicisi deyildirlər.

Maddə: 220. Sadələşdirilmiş verginin dərəcəsi

220.1. Sadələşdirilmiş vergi (bu Məcəllənin 218.1.1-ci maddəsində nəzərdə tutulmuş fəaliyyətlə məşğul olan vergi ödəyiciləri istisna olmaqla) təqdim edilmiş mallara (işlərə, xidmətlərə) bu verginin ödəyicilərinin malların təqdim edilməsindən, işlərin görülməsindən, xidmətlərin göstərilməsindən əldə etdiyi vəsaitin məbləğindən (ümumi hasilatının həcmindən) və satışdankənar gəlirlərdən aşağıdakı dərəcə ilə hesablanır:

Bakı şəhəri üzrə	4 faiz
Digər şəhər və rayonlarda, Naxçıvan Muxtar Respublikasında	2 faiz

220.2. Bakı şəhəri istisna olmaqla, Azərbaycan Respublikasının digər şəhər və rayonlarında, o cümlədən Naxçıvan Muxtar Respublikasında fəaliyyət göstərən vergi ödəyicilərinə bu regionlar üzrə müəyyən edilmiş vergi dərəcəsi o halda tətbiq edilir ki, vergi ödəyiciləri özünün istehsal sahəsi, daşınmaz əmlakı və işçi qüvvəsi ilə həmin ərazilərdə fəaliyyət göstərmiş olsunlar.

220.3. Azərbaycan Respublikasının şəhər və rayonlarında, Naxçıvan Muxtar Respublikasında vergi uçotuna alınmış, lakin Bakı şəhərində fəaliyyət göstərən sadələşdirilmiş verginin ödəyiciləri vergini Bakı şəhəri üzrə müəyyən olunmuş vergi dərəcəsi ilə ödəyirlər.

220.4. Müxtəlif vergi dərəcələri ilə vergiyə cəlb edilən gəlirlər üzrə uçot ayrı-ayrılıqda aparılmalıdır. Belə uçot aparılmadıqda ən yüksək vergi dərəcəsi tətbiq edilir.

220.6.1. Bakı şəhərində (kənd və qəsəbələr daxil olmaqla) və Bakı şəhəri ilə ölkənin digər yaşayış məntəqələri arasında - 2,0; 220.6.2. Abşeron rayonu, Sumqayıt, Gəncə şəhərlərində və həmin rayon və şəhərlərlə digər yaşayış məntəqələri arasında (bu Məcəllənin 220.6.1-ci maddəsində göstərilənlər istisna olmaqla) - 1,5;

220.6.3. Digər şəhər və rayonlarda və həmin şəhər və rayonlarla digər yaşayış məntəqələri arasında (bu Məcəllənin 220.6.1-ci və 220.6.2-ci maddələrində göstərilənlər istisna olmaqla)

Maddə: 221. Sadələşdirilmiş verginin hesablanması qaydası, ödəmə müddəti və bəyannamənin verilməsi

221.1. Hesabat dövrü üçün sadələşdirilmiş verginin məbləği (bu Məcəllənin 218.1.1-ci maddəsində nəzərdə tutulmuş vergi ödəyiciləri istisna olmaqla) bu Məcəllənin 220-ci maddəsi ilə müəyyən edilmiş vergi dərəcəsini hesabat dövrünün ümumi hasilatının həcminə tətbiq etməklə hesablanır.

221.2. Sadələşdirilmiş vergi üçün hesabat dövrü rübdür.

221.3. Sadələşdirilmiş verginin ödəyiciləri hesabat dövründən sonrakı ayın 20-dən gec olmayaraq ödənilməli olan verginin məbləği haqqında vergi orqanlarına bəyannamə verir və həmin müddətdə vergini dövlət büdcəsinə ödəyirlər.

Vergi ödəyicisi olan hüquqi şəxs ləğv edildikdə və ya hüquqi şəxs yaratmadan sahibkarlıq fəaliyyətini həyata keçirən fiziki şəxsin fəaliyyətinə xitam verildikdə, 30 gün müddətində vergi orqanına bəyannamə təqdim edilməlidir. Bu zaman vergi dövrü hesabat dövrü sayılan müddətin əvvəlindən vergi ödəyicisi fəaliyyətini dayandırdığı günə qədər olan dövrü əhatə edir.

Vergi ödəyiciləri tərəfindən vergi qanunvericiliyinə əməl edilməməsinin
ödəyicilərin mənafeələrinə zidd olduğunu əks etdirən

Y A D D A Ş

Vergi qanunvericiliyi ilə müəyyən edilmiş vəzifələrə əməl etmək hər bir vergi ödəyicisinin borcudur. Lakin müşahidələrin nəticəsi göstərir ki, heç də bütün hallarda vergi ödəyiciləri Vergi Məcəlləsi ilə müəyyən edilmiş vəzifələrinə məsuliyyətlə yanaşmır və vergi qanunvericiliyinin tələblərinə tam əməl etmirlər. Bu da son nəticədə onlara qarşı cərimə və sanksiyaların tətbiq edilməsi ilə nəticələnir. Sizə təqdim etdiyimiz vergi ödəyiciləri tərəfindən vergi qanunvericiliyinə əməl edilməməsinin ödəyicilərin mənafeələrinə zidd olduğunu əks etdirən məlumat xarakterli «**Y A D D A Ş**»ın hazırlanmasının məqsədi də belə halların qarşısının alınmasına xidmət edir. Bu yaddaşdan istifadə etməklə vergi ödəyiciləri vergilərlə bağlı hansı vəzifələrə malik olduqları və həmin vəzifələri vaxtında yerinə yetirmədikdə tətbiq olunan cərimə və maliyyə sanksiyaları barədə məlumatlandırılmış olurlar.

Vergi Məcəlləsinə uyğun olaraq müəyyən edilmiş vergitutma obyektlərindən vergini ödəməli olan istənilən şəxs **vergi ödəyicisi** sayılır. **Vergi ödəyicilərinin vəzifələri aşağıdakılardır:**

- vergi ödəyicisinin eyniləşdirmə nömrəsini (VÖEN) almaq;
- qanunla müəyyən edilmiş vergiləri ödəmək;
- gəlirlərinin (xərclərinin) və vergitutma obyektlərinin uçotunu aparmaq;
- vergi bəyannamələrini (hesabatını) təqdim etmək;
- vergi orqanlarının qanuni tələblərini icra etmək, habelə vergi orqanlarının vəzifəli şəxslərinin qanuni fəaliyyətinin icra edilməsinə maneçilik törətməmək;
- vergi orqanlarına və onların vəzifəli şəxslərinə zəruri olan məlumatları və sənədləri təqdim etmək;
- qanunvericiliklə müəyyən edilmiş müddətdə mühasibat sənədlərinin və vergilərin hesablanması və ödənilməsi üçün zəruri olan digər sənədlərin, habelə alınan gəliri (hüquqi şəxslər üçün çəkilən xərcləri də) və ödənilən (tutulan) vergiləri təsdiq edən sənədlərin saxlanılmasını təmin etmək;
- bəzi fəaliyyət növləri istisna olmaqla, nağd pul hesablaşmalarını nəzarət-kassa aparatları vasitəsilə həyata keçirmək;

- nağd pul hesablaşmaları aparılan zaman alıcıya çek, qəbz, bank çıxarışları və digər ciddi hesabat blanklarını təqdim etmək və həmin çek, bank çıxarışları və ya ciddi hesabat blanklarında qanunvericiliklə müəyyən edilmiş məlumatların əks etdirilməsini təmin etmək və **bu kimi digər vəzifələri yerinə yetirmək.**

Vergi ödəyiciləri vergilərlə bağlı vergi qanunvericiliyində nəzərdə tutulmuş vəzifələrini tam və vaxtında icra etməyə borcludurlar. Əks təqdirdə onlara müvafiq qanunvericiliklərə uyğun olaraq məsuliyyət tədbirləri görülməlidir.

Vergi ödəyiciləri, vergi agentləri və onların nümayəndələri vergi qanunvericiliyinin pozulmasına görə Vergi Məcəlləsi, İnzibati Xətalər Məcəlləsi və Azərbaycan Respublikasının digər qanunları ilə müəyyən edilmiş qaydada məsuliyyət daşıyırlar.

Vergi qanunvericiliyinin pozulmasına görə tətbiq edilən məsuliyyət tədbirləri

I	Vergi qanunvericiliyinin pozulması halları	Vergi Məcəlləsinə əsasən vergi ödəyicisinə tətbiq edilən faizlər
1	Vergi Məcəlləsi ilə müəyyən edilmiş müddətdə uçota alınmaq üçün ərizənin verilməməsi; Olduğu yer, yaxud yaşadığı yerin dəyişməsi barədə ərizənin verilməməsi; Digər uçot məlumatlarında (vergi ödəyicisinin vergi uçotuna alınma haqqında ərizədə qeyd olunan rekvizitlər) dəyişiklik haqqında məlumatın təqdim edilməməsi; «Fərqlənmə nişanı» olmadan avtomobil nəqliyyatı vasitələri ilə sərnişin və ya yük daşınması (Vergi Məcəlləsi, maddə 58.2)	40 manat
2	Vergi hesabatının və ya hesabat dövründə sahibkarlıq fəaliyyəti və ya digər vergi tutulan əməliyyat olmadığı halda vergi orqanına vergi hesabatı əvəzinə arayışın əsas olmadan müəyyən edilən müddətdə təqdim edilməməsi (Vergi Məcəlləsi, maddə 57)	40 manat
3	Verginin (o cümlədən ödəmə mənbəyində verginin) hesabatda göstərilən məbləğinin verginin hesabatda göstərilməli olan məbləğinə nisbətən azaldılması, habelə büdcəyə çatması vergi məbləğinin hesabat təqdim etməməklə yayındırılması (kameral vergi yoxlaması nəticəsində hesablanmış əlavə vergi məbləği istisna olmaqla) (Vergi Məcəlləsi, maddə 58.1)	Azaldılmış və ya yayındırılmış vergi məbləğinin 50 faizi miqdarında
4	Vergilər üzrə borcların və faizlərin, tətbiq edilmiş maliyyə sanksiyalarının dövlət büdcəsinə alınması üçün banka və ya digər kredit təşkilatına sərəncamın verildiyi tarixdən vergi ödəyicisi tərəfindən onun kassasından	Aparılmış məxaric əməliyyatlarının 50 faizi miqdarında

Mülki Məcəllədə nəzərdə tutulmuş hesabdən pul vəsaitinin silinməsi növbəliliyi pozulmaqla nağd qaydada məxaric əməliyyatları aparıldıqda (Vergi Məcəlləsi, maddə 58.3)

- 5 Vergi ödəyicisi tərəfindən ƏDV üzrə qeydiyyat məcburi olduğu halda, qeydiyyat olmadan fəaliyyət göstərilməsi (Vergi Məcəlləsi, maddə 58.4) ƏDV üzrə qeydiyyat olmadan fəaliyyət göstərdiyi bütün dövr ərzində büdcəyə ödənilməli olan **ƏDV məbləğinin 50 faizi miqdarında**
- 6 ƏDV məqsədləri üçün qeydiyyat qüvvəyə minmədən və ya ləğv edildiyi halda ƏDV üzrə elektron vergi hesab-fakturasının təqdim edilməsi (Vergi Məcəlləsi, maddə 58.5) Təqdim edilmiş vergi hesab-fakturasında göstərilmiş vergi məbləğinin **100 faizi miqdarında**
- 7 Vergi Məcəlləsinin 175.1.3-cü maddəsinə müvafiq olaraq Vergi Məcəlləsinin 175.8-ci maddəsində göstərilən vergi ödəyicisi tərəfindən malların (iş və xidmətlərin) dəyəri ödənilən gündən gec ƏDV məbləğinin ödənilməsinə (Vergi Məcəlləsi, maddə 58.6) Vaxtında ödənilməmiş ƏDV məbləğinin **50 faizi miqdarında**
- 8 Nağd pul hesablaşmalarının aparılması qaydalarının pozulması, yəni nəzarət-kassa aparatları və ya ciddi hesabat blankları tətbiq edilmədən (nəzarət-kassa aparatları quraşdırılmadan, qanunvericiliklə müəyyən edilmiş formalara uyğun ciddi hesabat blankları olmadan və ya nağd ödənilmiş məbləği mədaxil etmədən), vergi orqanlarında qeydiyyatdan keçirilməmiş və ya texniki tələblərə cavab verməyən nəzarət-kassa aparatlarından istifadə etməklə, qanunvericiliklə müəyyən olunmuş ciddi hesabat blanklarından istifadə etmədən və ya müəyyən olunmuş qaydada təsdiq olunmuş formalara uyğun olmayan ciddi hesabat blanklarından istifadə etməklə əhali ilə pul hesablaşmalarının aparılması, alıcıya təqdim edilməli olan çekin, bankların valyuta mübadilə şöbələri tərəfindən müştəriyə təqdim edilməli olan bank çıxarışlarının və ya digər ciddi hesabat blanklarının verilməməsi və ya ödənilmiş məbləğdən aşağı məbləğ göstərilməklə verilməsi, nəzarət-kassa aparatlarından istifadə edilməsi dayandırıldıqda əhali ilə pul hesablaşmalarının qeydiyyatının aparılması qaydalarının pozulması (Vergi Məcəlləsi, maddə 58.7) - il ərzində belə hallara **birinci dəfə** yol verildikdə **400 manat**
- il ərzində belə hallara **ikinci dəfə** yol verildikdə **800 manat**
- il ərzində belə hallara **üç və daha çox dəfə** yol verildikdə **1200 manat**

- 9 Xammalın, materialların, yarımfabrikatların, hazır məhsulların və digər sərvətlərin, habelə pul vəsaitinin **1000 manatdan çox olan məbləğdə** uçotdan gizlədilməsi və ya uçota alınmaması (Vergi Məcəlləsi, maddə 58.8)
- gizlədilmiş və ya uçota alınmamış sərvətlərin və ya vəsaitin ümumi məbləğinin **1000 manatdan çox olan hissəsinə 5 faiz miqdarında**
- il ərzində belə hallara **təkrar yol verildikdə**, gizlədilmiş və ya uçota alınmamış sərvətlərin və ya vəsaitin ümumi məbləğinin **1000 manatdan çox olan hissəsinə 10 faizi miqdarında 5000 manat**
- 10 Vergi Məcəlləsinin 194.2-ci maddəsində nəzərdə tutulmuş plombların vurulması və açılması arasındakı müddətdə nəzarət-ölçü cihazlarının göstəricilərində dəyişikliklərin edilməsi, texnoloji avadanlıqlardakı plombların zədələnməsi, istehsal olunmuş məhsulların aksiz markası ilə markalanmaması, tam uçota alınmaması, aksiz markaların inventarizasiyasında kənarlaşmalara yol verilməsi, eləcə də Vergi Məcəlləsinin 191.2-ci maddəsinin tələblərini pozmaqla hazır məhsulun istehsal sahəsindən kənara çıxarılması (Vergi Məcəlləsi, maddə 58.9)
- 11 Azərbaycan Respublikasının Əmək Məcəlləsində nəzərdə tutulmuş qaydada əmək müqaviləsi (kontraktı) bağlamadan işə götürən tərəfindən fiziki şəxslərin hər hansı işlərin (xidmətlərin) yerinə yetirilməsinə cəlb edilməsi yolu ilə onların gəlirlərinin gizlədilməsinə (azaldılmasına) şərait yaradılması (Vergi Məcəlləsi, maddə 58.10)
- İşgötürənə hər bir belə şəxs üzrə **1000 manat məbləğində**
- 12 Vergi orqanından şəhadətnamə-dublikat alınmadan sahibkarlıq fəaliyyəti məqsədləri üçün qeyri-rezident bank idarələrində və digər qeyri-rezident kredit təşkilatlarında hesabın açılması (Vergi Məcəlləsi, maddə 58.11)
- Açılmış hesaba mədaxil edilmiş pul vəsaitinin **100 faiz miqdarında**
- 13 **Banklara və bank əməliyyatlarının ayrı-ayrı növlərini həyata keçirən digər kredit təşkilatlarına**
- Hər açılmış hesab üçün **400 manat** növbəliyi pozmaqla aparılan əməliyyatların məbləğlərinin **50 faizi miqdarında**
Bu zaman tətbiq edilən maliyyə sanksiyasının məbləği həmin ödəmə tapşırıqlarında və ya vergi orqanının sərəncamında göstərilən məbləğin **50 faizindən çox olmamalıdır.**
- şəhadətnamə-dublikat olmadan sahibkarlıq fəaliyyətini göstərən hüquqi və fiziki şəxslərə hesablaşma hesabı və ya digər hesablar açıqda
- sahibkarlıq fəaliyyətini göstərən hüquqi və fiziki şəxslərin milli və ya xarici valyutada cari və ya digər hesablarında vəsait olduqda, onun vergilərin ödənilməsinə dair tapşırıqlarını, habelə vergilər üzrə borcların, faizlərin və maliyyə sanksiyalarının vergi ödəyicisinin hesabından Mülki Məcəllədə nəzərdə tutulmuş ödənişlərin növbəliyinə uyğun tutulması

haqqında vergi orqanlarının sərəncamlarını icra edilməməsi (Vergi Məcəlləsi, maddə 60)

- 14** Vergi və ya cari vergi ödəməsi Vergi Məcəlləsi ilə müəyyən edilmiş müddətdə ödənilmədikdə (Vergi Məcəlləsi, maddə 59) Ödəmə müddətindən sonrakı hər bir ötmüş gün üçün, ancaq bir ildən çox olmamaq şərti ilə vergi ödəyicisindən və ya vergi agentindən ödənilməmiş vergi və ya cari vergi ödəməsi məbləğinin **0,1 faizi miqdarında faiz tutulur**
- 15** Vergi öhdəliyinin yerinə yetirilməsi müddəti vergi ödəyicisinin vergi öhdəliklərinin ödənilməsi müddətinədək yazılı şəkildə əsaslandırılmış və onun tərəfindən vergi öhdəliyinin yerinə yetirilməsi üçün müvafiq girovun və ya zəmanətin verildiyini özündə əks etdirən müraciəti olduqda (Vergi Məcəlləsi, maddə 85) Vergi öhdəliyinin yerinə yetirilməsi müddəti vergi ili ərzində **1 aydan 9 ayadək uzadıla bilər**. Həmin müddət ərzində vergi ödəyicisinə faizlər hesablanmır
- 16** Vergi ödəyicisi vergi öhdəliyini Vergi Məcəlləsi ilə müəyyən edilmiş müddətdə yerinə yetirmədikdə (Vergi Məcəlləsi, maddə 65) Vergi orqanı hesablanmış və ya yenidən hesablanmış vergilərin, faizlərin və tətbiq edilmiş maliyyə sanksiyalarının **5 gün müddətində ödənilməsinə dair vergi ödəyicisinə bildiriş göndəri**
- 17** Vergi öhdəliyi vergi ödəyicisi tərəfindən **bildirişdə göstərilən müddətdə** ödənilmədikdə (Vergi Məcəlləsi, maddə 65) Vergi orqanı vergi ödəyicisinin milli və ya xarici valyutada cari və ya digər hesablarından vergilər üzrə borcların və faizlərin, tətbiq edilmiş maliyyə sanksiyalarının dövlət büdcəsinə alınması üçün banka və ya digər kredit təşkilatına icra (ödəniş) sənədi olan **sərəncam verir**. Sərəncamları bank və digər kredit təşkilatı Mülki Məcəllədə nəzərdə tutulmuş ödənişlərin növbəliliyi ardıcılılığına uyğun olaraq icra edilir
- 18** Vergi ödəyicisi tərəfindən vergi borclarını, faizləri və maliyyə sanksiyalarını Vergi Məcəlləsi ilə müəyyən edilmiş müddətdə büdcəyə ödənilməməsi (Vergi Məcəlləsi, maddə 89) Vergi borclarının, vergi borcları üzrə hesablanmış faizlərin və tətbiq edilmiş maliyyə sanksiyalarının ödənilməsinə təmin etmək üsulu kimi vergi ödəyicisinin **əmlakı vergi orqanının rəhbərinin qərarına əsasən siyahıya alınır**. Əmlakı siyahıya alınmış vergi ödəyicisinin vergilər üzrə borcları ödənilənədək bu əmlaka sərəncam vermək hüququ məhdudlaşdırılır

- 19** Vergi ödəyicisi tərəfindən aktivləri barədə məlumatın əsas olmadan müəyyən edilən müddətdə təqdim etməməsi (Vergi Məcəlləsi, maddə 57.2) **100 manat**
- 20** Vergi ödəyicisinin əmlakı siyahıya alındıqdan sonra **30 gün müddətində** vergi öhdəliyi yerinə yetirilmədikdə (Vergi Məcəlləsi, maddə 90.1). Vergi orqanı tərəfindən siyahıya alınmış əmlakın ixtisaslaşdırılmış açıq hərracda satılması barədə **məhkəməyə müraciət edilir**
- 21** Vergi ödəyicisinin siyahıya alınmış əmlakının ixtisaslaşdırılmış təşkilat tərəfindən ixtisaslaşdırılmış açıq hərraclarda satılması haqqında məhkəmənin qərarı qüvvəyə mindikdən sonra (Vergi Məcəlləsi, maddə 90.4) **Əmlakın satılmasından əldə edilən məbləğlər** - əvvəlcə tənbeh tədbirinin yönəldilməsi və əmlakın satışı üzrə xərclərin, sonra isə hesablanmış vergilərin, faizlərin və maliyyə sanksiyalarının ödənilməsinə yönəldilir. Vəsaitin qalan hissəsi isə vergi ödəyicisinin yeni borcu yaranmadıqda 3 bank günü ərzində vergi ödəyicisinə qaytarılır. - əmlakın satışından daxil olan pul vəsaiti vergilər, faizlər və maliyyə sanksiyaları üzrə dövlət büdcəsinə yaranmış borcların ödənilməsi üçün kifayət etmədikdə və ya əmlak qanunvericilikdə nəzərdə tutulmuş qaydada hərracda satılmadıqda, borcların dövlət büdcəsinə ödənilməsinə təmin etmək məqsədilə məhkəmə icraçısı tərəfindən vergi ödəyicisinin həmin borclarının qalan məbləği həcmində digər əmlakı qanunvericilikdə nəzərdə tutulmuş qaydada siyahıya alına bilər.
- II Vergi hüquq pozuntularına görə inzibati xətalərin törədilməsi halları** **İnzibati Xətalər Məcəlləsinə əsasən vergi ödəyicisinə tətbiq edilən inzibati cərimələr**
- 1 Xüsusi razılıq (lisenziya) olmadan özəl tibbi fəaliyyətlə məşğul olmağa görə, yəni** **300 manatdan 500 manatadək**
1. Xüsusi razılıq (lisenziya) olmadan özəl tibbi fəaliyyətlə və ya əczaçılıqla məşğul olma (İnzibati Xətalər Məcəlləsi, maddə 64.1) **400 manatdan 600 manatadək**
2. Qanunvericiliklə müəyyən edilmiş qaydada verilən müvafiq diplom və ya xüsusi icazə olmadan xalq təbabəti ilə məşğul olma (İnzibati Xətalər Məcəlləsi, maddə 64.2)
- 2 Qanunsuz sahibkarlıq fəaliyyəti ilə məşğul olmağa görə, yəni** fiziki şəxslərə **10 manatdan 15 manatadək**
1. Dövlət qeydiyyatına alınmadan və ya xüsusi razılıq (lisenziya) tələb olunduğu hallarda belə razılıq olmadan sahibkarlıq fəaliyyəti ilə məşğul olma, vəzifəli şəxslərə **30 manatdan 50 manatadək**
2. Yaxud lisenziyada nəzərdə tutulmuş şərtlərin pozulması ilə və ya xüsusi icazə olmadan mülki dövriyyəsi məhdudlaşdırılmış əşyalardan istifadə etməklə sahibkarlıq fəaliyyətinin həyata keçirilməsi (İnzibati Xətalər Məcəlləsi, maddə 199) hüquqi şəxslərə **120 manatdan 160 manatadək**

İnzibati Xətalər Məcəlləsinin 199-cu maddəsində nəzərdə tutulmuş əməllər xeyli miqdarda (min manatdan artıq) ziyan vurduqda və ya həmin miqdarda gəlir əldə etməklə törədildikdə Azərbaycan Respublikası Cinayət Məcəlləsinin 192.1-ci maddəsinə əsasən cinayət məsuliyyətinə səbəb olur.

- 3 Vəkil adından qanunsuz istifadəyə görə, yəni vəkil statusunu əldə etməmiş şəxs tərəfindən gəlir əldə etməklə vəkil adından istifadə olunması (İnzibati Xətalər Məcəlləsi, maddə 199-1) fiziki şəxslərə **30 manatdan 40 manatadək** vəzifəli şəxslərə **70 manatdan 90 manatadək**
- 4 Yalançı sahibkarlıq, yəni kredit almaq, rüsumlardan azad olmaq və ya digər əmlak mənfəəti əldə etmək, yaxud qadağan edilmiş fəaliyyəti gizlətmək məqsədilə sahibkarlıq fəaliyyətini həyata keçirmək niyyəti olmadan müəssisə və digər hüquqi şəxsin yaradılması (İnzibati Xətalər Məcəlləsi, maddə 200) bu əməl **az miqdarda, yəni 1000 manatadək ziyan vurmaqla** və ya **az miqdarda gəlir əldə etməklə, yəni 1000 manatadək gəlir əldə etməklə** törədildikdə **20 manatdan 50 manatadək**
- 5 Valyuta sərvətlərinin ictimai yerlərdə alınıb-satılmasına və ya dəyişdirilməsi (İnzibati Xətalər Məcəlləsi, maddə 222.1) inzibati xətanın bilavasitə obyektı olmuş valyuta vəsaiti məbləğinin **30 faizindən 70 faizinədək** miqdarda
- 6 Valyuta sərvətlərinin ödəniş vasitəsi kimi qəbul edilməsi (İnzibati Xətalər Məcəlləsi, maddə 222.2) inzibati xətanın bilavasitə obyektı olmuş valyuta vəsaiti məbləğinin **40 faizindən 80 faizinədək** miqdarda
- 7 Müvəkkil banklar tərəfindən müştərilərin xarici valyuta əməliyyatlarının qanunvericilikdə müəyyən olunmuş qaydalarının pozularaq aparılması (İnzibati Xətalər Məcəlləsi, maddə 222.3) vəzifəli şəxslərə inzibati xətanın bilavasitə obyektı olmuş valyuta vəsaiti məbləğinin **5 faizindən 20 faizinədək miqdarında** hüquqi şəxslərə inzibati xətanın obyektı olmuş valyuta vəsaiti məbləğinin **5 faizindən 30 faizinədək miqdarında**
- 8 Avans yolu ilə ödənilmiş valyuta vəsaitinin müqabilində qanunvericiliklə müəyyən edilmiş müddətlərdə müvafiq mallar idxal edilmədikdə, işlər görülmədikdə və ya xidmətlər göstərilmədikdə ödənilmiş valyuta vəsaitinin xaricdən geri qaytarılmaması (İnzibati Xətalər Məcəlləsi, maddə 222.4) vəzifəli şəxslər inzibati xətanın bilavasitə obyektı olmuş valyuta vəsaiti məbləğinin **10 faizindən 20 faizinədək miqdarında** hüquqi şəxslər inzibati xətanın obyektı olmuş valyuta vəsaiti məbləğinin **20 faizindən 30 faizinədək miqdarında**

- 9 Aksiz markası ilə markalanmalı olan məhsulların (malların) belə marka olmadan **az miqdarda, yəni 500** manatadək olan məbləğdə satılması, satış məqsədi ilə saxlanmasına və ya istehsal binasının hüdudlarından kənara çıxarılması (İnzibati Xətalər Məcəlləsi, maddə 229) **aksiz markası olmayan məhsullar (mallar) müsadirə edilməklə** fiziki şəxslərə **35** manatdan **40** manatadək vəzifəli şəxslərə **80** manatdan **90** manatadək hüquqi şəxslərə **200** manatdan **300** manatadək
- 10 Aksiz markası ilə markalanmalı olan məhsulların (malların) belə marka olmadan az miqdarda, yəni 500 manatadək olan məbləğdə idxal edilməsi (İnzibati Xətalər Məcəlləsi, maddə 293-1) **aksiz markası olmayan məhsullar (mallar) müsadirə edilməklə** fiziki şəxslər **150** manatdan **250** manatadək vəzifəli şəxslər **300** manatdan **500** manatadək hüquqi şəxslər **1000** manatdan **3000** manatadək .
- 11 **Az miqdarda, yəni 2000 manatadək** olan məbləğdə vergilərin və məcburi dövlət sosial sığorta haqlarının qanunvericiliklə müəyyən edilmiş müddətdə ödənilməməsi (İnzibati Xətalər Məcəlləsi, maddə 246) inzibati xətanın bilavasitə obyektinə olmuş vergilərin və ödənişlərin məbləğinin **30 faizindən 70 faizinə** qədər miqdarda
- 12 Vergilərin və digər icbari ödənişlərin hesablanması və ödənilməsi ilə bağlı tərtib edilmiş başqa sənədlərin vergi orqanına təqdim edilməməsi və ya vaxtında təqdim edilməməsi (İnzibati Xətalər Məcəlləsi, maddə 247) fiziki şəxslərə **25** manatdan **30** manatadək vəzifəli şəxslərə **40** manatdan **60** manatadək
- 13 Dövlət rüsumunun ödənilməsi qaydalarının pozulması, yəni dövlət rüsumunu tutan səlahiyyətli vəzifəli şəxslər tərəfindən dövlət rüsumunun düzgün tutulmaması və ya dövlət büdcəsinə vaxtında və tam ödənilməməsi (İnzibati Xətalər Məcəlləsi, maddə 248) vəzifəli şəxslərə **70** manatdan **90** manatadək
- 14 **Bankın vəzifəli şəxsləri tərəfindən** müəssisələrin hesablarından vergilərin və ya digər icbari ödənişlərin silinməsi qaydalarına əməl olunmaması (İnzibati Xətalər Məcəlləsi, maddə 249) vəzifəli şəxslərə **70** manatdan **90** manatadək
- 15 Vergi xidməti sahəsində Azərbaycan Respublikasının Vergilər Nazirliyinin vəzifəli şəxslərinin qanunvericiliklə müəyyən edilmiş tələblərinin yerinə yetirilməməsi (İnzibati Xətalər Məcəlləsi, maddə 325) fiziki şəxslərə **10** manatdan **20** manatadək vəzifəli şəxslərə **30** manatdan **40** manatadək
- III **Vergi hüquq pozuntularına görə cinayət əməllərinin törədilməsi halları** **Cinayət Məcəlləsinə əsasən vergi ödəyicisinə tətbiq edilən cəzalar**

- 1** Qanunsuz sahibkarlığa görə, yəni dövlət qeydiyyatına alınmadan və ya xüsusi razılıq (lisenziya) tələb olunduğu halda belə razılıq (lisenziya) almadan, həmçinin lisenziyalaşdırılma şərtlərinin pozulması ilə və ya xüsusi icazə olmadan mülki dövriyyəsi məhdudlaşdırılmış əşyalardan istifadə etməklə həyata keçirilən sahibkarlıq fəaliyyəti ilə məşğul olma vətəndaşlara, təşkilatlara və ya dövlətə **xeyli miqdarda**, yəni **1000** manatdan **7000** manatadək olan məbləğdə ziyan vurduqda, habelə **xeyli miqdarda**, yəni **1000** manatdan **7000** manatadək olan məbləğdə gəlir əldə etməklə törədildikdə (Cinayət Məcəlləsi, maddə 192.1)
- Eyni əməllər:
külli miqdarda, yəni **7000** manatdan artıq olan məbləğdə ziyan vurduqda;
külli miqdarda, yəni **7000** manatdan artıq olan məbləğdə gəlir əldə etməklə törədildikdə;
mütəşəkkil dəstə tərəfindən törədildikdə (Cinayət Məcəlləsi, maddə 192.2)
- 2** Yalançı sahibkarlığa görə, yəni kredit almaq, rüsumlardan azad olmaq və ya digər əmlak mənfəəti əldə etmək, yaxud qadağan edilmiş fəaliyyəti gizlətmək məqsədi ilə sahibkarlıq fəaliyyətini həyata keçirmək niyyəti olmadan müəssisə və ya digər hüquqi şəxsin yaradılması **xeyli miqdarda**, yəni **1000** manatdan **7000** manatadək olan məbləğdə ziyan vurduqda, habelə xeyli miqdarda, yəni **1000** manatdan **7000** manatadək olan məbləğdə gəlir əldə etməklə törədildikdə (Cinayət Məcəlləsi, maddə 193.1)
- Eyni əməllər:
külli miqdarda, yəni **7000** manatdan artıq olan məbləğdə ziyan vurduqda;
külli miqdarda, yəni **7000** manatdan artıq olan məbləğdə gəlir əldə etməklə törədildikdə;
mütəşəkkil dəstə tərəfindən törədildikdə (Cinayət Məcəlləsi, maddə 193.2)
- 1000** manatdan **5000** manatadək cərimə və ya **iki ilədək müddətə** azadlığın məhdudlaşdırılması və ya **altı ayadək müddətə** azadlıqdan məhrum etmə **üç ilədək müddətə** azadlığın məhdudlaşdırılması və ya **beş ilədək müddətə** azadlıqdan məhrum etmə
- 1000** manatdan **5000** manatadək cərimə və ya **iki ilədək müddətə** azadlığın məhdudlaşdırılması və ya **altı ayadək müddətə** azadlıqdan məhrum etmə **üç ilədək müddətə** azadlığın məhdudlaşdırılması və ya **beş ilədək müddətə** azadlıqdan məhrum etmə

- 3 Cinayət yolu ilə əldə edilmiş pul vəsaitlərini və ya digər əmlakı leqallaşdırmaya görə, yəni cinayət yolu ilə əldə edildiyini bilə-bilə pul vəsaitlərinə və ya digər əmlaka qanuni status vermək, onların əldə edilməsinin həqiqi mənbəyini gizlətmək məqsədilə belə pul vəsaitləri və ya əmlakdan istifadə etməklə maliyyə əməliyyatlarını və ya digər əqdləri həyata keçirmə (Cinayət Məcəlləsi, 193-1.1)
Eyni əməllər:
qabaqcadan əlbir olan bir qrup şəxs tərəfindən törədildikdə;
təkrar törədildikdə;
şəxs tərəfindən öz qulluq mövqeyindən istifadə etməklə törədildikdə (Cinayət Məcəlləsi, 193-1.2)
- 4 Cinayət Məcəlləsinin 193-1.1-ci və ya 193-1.2-ci maddələrində nəzərdə tutulmuş əməllər: mütəşəkkil dəstə və ya cinayətkar birlik (cinayətkar təşkilat) tərəfindən törədildikdə; **külli miqdarda**, yəni **45000** manatdan artıq olan məbləğdə törədildikdə (Cinayət Məcəlləsi, maddə 193-1.3)
- 5 Saxta aksiz markalarını satış məqsədilə hazırlama, habelə əldə etmə və ya satma (Cinayət Məcəlləsi, maddə 205-1.)
- 6 Vergi ödəməkdən yayınmağa görə, xeyli miqdarda yəni **2000** manatdan **50000 manatadək** olan məbləğdə vergiləri və ya məcburi dövlət sosial sığorta haqlarını ödəməkdən yayınma (Cinayət Məcəlləsi, maddə 213.1)
Eyni əməllər:
mütəşəkkil dəstə tərəfindən törədildikdə;
külli miqdarda, yəni **50000** manatdan yuxarı olan məbləğdə törədildikdə;
(Cinayət Məcəlləsi, maddə 213.2)
Cinayət Məcəlləsinin 213.1-ci və 213.2-ci maddələrində nəzərdə tutulan əməlləri ilk dəfə törətmiş şəxs cinayət nəticəsində vurulmuş ziyanı tamamilə ödədikdə cinayət məsuliyyətindən azad olunur.
- 7 Aksiz markası ilə markalanmalı olan məhsulları (malları) belə marka olmadan **xeyli miqdarda**, yəni **500 manatdan 2000 manatadək** olan məbləğdə satma, satış məqsədi ilə saxlama, istehsal binasının hüdudlarından kənara çıxarma və ya idxal etmə (Cinayət Məcəlləsi, maddə 213-1.1)
Eyni əməllər;
külli miqdarda, yəni **2000 manatdan yuxarı**
- 2000** manatdan **5000** manatadək cərimə və ya **üç ilədək müddətə** müəyyən vəzifə tutma və ya müəyyən fəaliyyətlə məşğul olma hüququndan məhrum edilməklə və ya edilməməklə, **əmlakı müsadirə olunmaqla iki ildən beş ilədək müddətə** azadlıqdan məhrum etmə
üç ilədək müddətə müəyyən vəzifə tutma və ya müəyyən fəaliyyətlə məşğul olma hüququndan məhrum edilməklə və ya edilməməklə, **əmlakı müsadirə olunmaqla beş ildən səkkiz ilədək müddətə** azadlıqdan məhrum etmə
- üç ilədək müddətə** müəyyən vəzifə tutma və ya müəyyən fəaliyyətlə məşğul olma hüququndan məhrum edilməklə və ya edilməməklə, **əmlakı müsadirə olunmaqla yeddi ildən on iki ilədək müddətə** azadlıqdan məhrum etmə
- 1000 manatdan 2000 manatadək** olan miqdarda cərimə və ya **2 ilədək müddətə** islah işləri və ya **3 ilədək müddətə** azadlıqdan məhrum etmə
3 ilədək müddətə müəyyən vəzifə tutma və ya müəyyən fəaliyyətlə məşğul olma hüququndan məhrum edilməklə və ya edilməməklə
1000 manatdan 2000 manatadək miqdarda cərimə və ya **2 ilədək müddətə** islah işləri və ya **3 ilədək müddətə** azadlıqdan məhrum etmə
3 ilədək müddətə müəyyən vəzifə tutma və ya müəyyən fəaliyyətlə məşğul olma hüququndan məhrum edilməklə və ya edilməməklə
3 ildən 7 ilədək müddətə azadlıqdan məhrum etmə
- əmlakı müsadirə olunmaqla **1000 manatdan 3000** manatadək cərimə və ya **1 ilədək müddətə** islah işləri və ya **2 ilədək müddətə** azadlıqdan məhrum etmə
əmlakı müsadirə olunmaqla **5 ilədək müddətə** azadlıqdan məhrum etmə

olan məbləğdə törədildikdə;
təkrar törədildikdə;
qabaqçan əlbir olan bir qrup şəxs tərəfindən
törədildikdə Cinayət Məcəlləsi, maddə 213-1.2)

Dünyanın bir çox ölkələrinin, xüsusən inkişaf etmiş ölkələrin təcrübəsi göstərir ki, vergi qanunvericiliyində daha sərt cəza tədbirləri nəzərdə tutulub və bu cəzaların sərtləşdirilməsi öz müsbət nəticələrini verir. Belə ki, ən sərt cəza tədbirləri ABŞ qanunvericiliyində nəzərdə tutulub. Məsələn şüurlu surətdə vergi ödəməkdən yayınmağa cəhd edilmə, ağırlıq dərəcəsinə, kommersiya əhəmiyyətindən asılı olaraq ən ağır cinayət kimi təfsir olunur və bu əmələ görə istənilən hüquqi və ya fiziki şəxslər qanunvericilikdə göstərilən sanksiyalarla yanaşı məhkəmənin qərarı ilə 100 min dollar cərimə (hüquqi şəxslər üçün 500 min dollar) və ya 5 il ərzində həbs cəzasına məhkum oluna bilərlər.

Azərbaycan Respublikasında vergi qanunvericiliyinin pozulmasına görə tətbiq edilən cərimə və maliyyə sanksiyaları başqa ölkələrə nisbətən kifayət qədər yumşaqdır. Bu ölkəmizdə əlverişli vergi mühitinin yaradılması, investisiyanın təşviq edilməsi ilə əlaqədar qanunlarımızın humanist olması ilə bağlıdır. Lakin vergi qanunvericiliyinin mütəmadi qaydada pozulması nəticədə cəza tədbirlərinin sərtləşdirilməsinə gətirib çıxara bilər.

Hörmətli vergi ödəyiciləri mövcud qanunvericiliyin tələblərinə tam və vaxtında əməl etməklə Siz öz vəzifələrinizi yerinə yetirmiş olarsınız və maliyyə sanksiyalarına, inzibati cəzalara məruz qalmazsınız.

Vergilər Nazirliyi

Qeyd: Vergi qanunvericiliyinin tətbiqi ilə bağlı əlavə məlumat almaq üçün 195 telefon məlumat xidmətinə (iş günləri 09:00-dan 18:00-dək) müraciət edə bilərsiniz.

Əmək müqaviləsinin tərtib edilməməyinə görə iqtisadi sanksiya
Hörmətli Vergi ödəyicisi!

Azərbaycan Respublikasının Vergi Məcəlləsinin 58.10-cu maddəsinə əsasən, Azərbaycan Respublikasının Əmək Məcəlləsində nəzərdə tutulmuş qaydada əmək müqaviləsi (kontraktı) bağlamadan işə götürən tərəfdən fiziki şəxslərin hər hansı işlərin (xidmətlərin) yerinə yetirilməsinə cəlb edilməsi yolu ilə onların gəlirlərinin gizlədilməsinə (azaldılmasına) şərait yaradıldığına görə işəgötürənə hər bir belə şəxs üzrə 1000 manat məbləğində maliyyə sanksiyası tətbiq edilir.

Aparılan araşdırmalar zamanı bəzi hallarda vergi ödəyicilərinin işçilərlə əmək müqaviləsi (kontraktı) bağlamadan onların hər hansı işlərin (xidmətlərin) yerinə yetirilməsinə cəlb etdikləri, eləcə də bağlanmış əmək müqavilələrində işçilərə əmək haqqının reallığa uyğun olmayaraq, aşağı məbləğlərdə qeyd etdikləri müşahidə olunur ki, bu da mövcud qanunvericiliyin tələblərinə ziddir.

Yuxarıda qeyd olunanları nəzərinizə çatdıraraq, işçilərlə əmək müqaviləsinin (kontraktın) bağlanması, müqavilədə işçiyə verilən əmək haqqının tam qeyd olunmasını və ümumiyyətlə “qanunvericiliyin” tələblərinə əməl edilməsini Sizə tövsiyə edirik.

□ks t□qdird□ bar□nizd□ qanunamğvafiq t□dbirl□r gürgl□c□kdir!

Vergilər Nazirliyinin Vergi Apellyasiya Şurası haqqında

Hörmətli vergi ödəyicisi!

Məlum olduğu kimi, Vergi Məcəlləsinin 62-ci maddəsində vergi ödəyicisinin vergi orqanlarının qərarlarından (aktlarından), habelə vergi orqanlarının vəzifəli şəxslərinin hərəkətlərindən (hərəkətsizliyindən) yuxarı vergi orqanına (yuxarı vəzifəli şəxsə) və (və ya) məhkəməyə şikayət etmək hüququ təsbit edilmişdir.

Vergi ödəyicilərinin hüquqlarının müdafiəsi, onların şikayətlərinə (korrupsiya ilə əlaqədar hüquqpozmalarla bağlı müraciətlər istisna olmaqla) qanunvericiliklə müəyyən edilmiş qaydada baxılması və məhkəməyə qədər sadələşdirilmiş prosedurlara əməl edilməklə mübahisələrin obyektiv şəkildə həll edilməsi məqsədilə Vergilər Nazirliyində Vergi Apellyasiya Şurası fəaliyyət göstərir.

Vergi Apellyasiya Şurası Vergilər Nazirliyinin aparatının funksional idarələri tərəfindən vergi orqanlarının yazılmış aktları və onların nəticələri üzrə qəbul edilmiş qərarlardan vergi ödəyiciləri tərəfindən verilmiş təkrar şikayət və ərizələrə məhkəmədən kənar (məhkəməyə qədər) obyektiv və hərtərəfli araşdırma aparılmaqla baxılmasını həyata keçirir.

Belə ki, vergi ödəyicisi vergi orqanının qəbul etdiyi qərarla razılaşmayaraq Vergilər Nazirliyinə müraciət etdikdə və onun müraciətinə nazirliyin funksional idarəsi tərəfindən bildirilmiş münasibət qanəedici olmadıqda o, bu məsələ ilə əlaqədar məhkəməyə müraciət etmədən, Vergilər Nazirliyinin Vergi Apellyasiya Şurasına müraciət edə bilər.

Vergi Apellyasiya Şurasında vergi ödəyicilərinin aşağıdakı predmetlər üzrə müraciətlərinə baxılır: səyyar vergi yoxlaması və onun nəticəsi barədə tərtib edilmiş aktlardan və qəbul edilmiş qərarlardan verilən təkrar şikayət və ərizələr;

operativ nəzarət tədbirləri ilə əlaqədar tərtib edilmiş aktlar və qəbul edilmiş qərarlardan verilən təkrar şikayət və ərizələr;

kameral vergi yoxlamaları ilə əlaqədar verilmiş təkrar şikayət və ərizələr;

vergi borclarının məcburi alınması ilə əlaqədar tərtib edilmiş aktlardan və qəbul edilmiş qərarlardan verilmiş təkrar şikayət və ərizələr.

Vergi ödəyicisinin şikayət, ərizə və müraciətləri yazılı şəkildə verilməli və şikayət edən şəxs və ya onun səlahiyyətli nümayəndəsi tərəfindən (səlahiyyəti təsdiq edən sənəd əlavə edilməklə) imzalanmalı (hüquqi şəxslər olduqda həmçinin möhürlə təsdiq edilməli) və ya elektron kargüzarlıqla göndərilməli və şikayət, ərizə və müraciətlərində aşağıdakılar əks olunmalıdır:

şikayət edən şəxs (fiziki və ya hüquqi) haqqında məlumat (adı və VÖEN-i);

şikayət edilən qərarı qəbul etmiş müvafiq vergi orqanının adı;

şikayət edilən vergi orqanının müvafiq qərarı haqqında məlumat (qərarın tarixi, nömrəsi və s.); şikayət edilən məsələ ilə bağlı nazirliyin aparatının funksional idarələrinə edilmiş müraciət və alınmış cavablar barədə məlumat;

şikayət edən şəxsin tələbi və bununla bağlı irəli sürdüyü dəlillər;

şikayətə əlavə edilmiş sənədlərin siyahısı;

şikayət edən şəxsin şikayətini əsaslandırıdığı digər sənədlərin (digər dövlət və ya qeyri-dövlət orqanlarından alınmış arayış, məktub, qəbz və s.) müvafiq qaydada təsdiq olunmuş surətləri.

Vergilər Nazirliyinə daxil olan şikayət qəbul edildikdən sonra icraya qəbul edilir və qanunvericiliklə müəyyən edilmiş qaydada baxılır. Bununla yanaşı tərəflərin məhkəməyə müraciət etmək hüququ saxlanılır. Vergi ödəyicisinin eyni qərardan (aktdan) vermiş olduğu şikayət ərizəsi (iddia ərizəsi) eyni zamanda məhkəmə icraatında olarsa, eyni predmet üzrə eyni əsaslarla verilmiş şikayətlə bağlı Apellyasiya Şurasının qərarı olarsa və ya vergilər nazirinin eyni predmet üzrə və eyni əsaslarla verilmiş şikayətlə bağlı qərarı (yazılı cavabı) olarsa, həmin şikayətlər baxılması üçün Vergi Apellyasiya Şurası tərəfindən icraata qəbul edilmir.